

God in Akam Inigha Izir Gumazim
Aisaian Akinafarim

O
Aisaia
Akar faragha zuim

Aisaia God in akam inigha izir gumazim, a Jerusalemin itir dughiamin Asiriaba iza, notin amadaghan itir kantri Israel gasighasighasa izi. Egha me uaghan kiran oveghangin iza sautin amadaghan iti Judan kantri gasighasighai.

Aisaian akinafarir kam, e 3plan akuabar an abiki.

1. **Sapta 1--39. Dughiar kam**in, Asirian midorozir gumaziba, Judabagh asighasighasa bar roghira izezima, Aisaia akinafarir kam osiri. Aisaia faragha mong uabi geghani (Sapta 1--12).

Dughiar kamin Judabar gumazamizir bar aviriba, bar puv atiatia itima, Aisaian akam osimtizir me batozir kam in mingarimin gun me migei. A kamaghin migei, bizir kam Asirian ifongiamin otozir pu. Puvati, Judaba akirim ragha God gasara, kamaghin me uari osimtizim iti. Kamaghin amizi, God me gasighasighasa.

Aisaia kamaghin migei, Judaba uan gumazir eki-aba ko, me Ikiavira Itir Godin apengan ikiva, arazir aghuibara gintigh. Egh me kamaghin damu, me deravira ikiam. Me arazir kurar kabar gintighvira ikiti, God me gasighasigham.

Egha **Aisaia uaghan** gin otivamin dughiar aghuimin akam akuri. Atrivim Devitin ovavir borir mam, an atrivimin otoghti, nguibar aviribar gumazamiziba, bar dughiar aghuim iniam.

2. **Sapta 40--55.** Akinafarimin akuar kamin, a Judaba Babilonin kalabusin ikiamin dughiamin gun migei. Bizir kaba, da akinafarir akuar faragha itimin itir bizibar gin otifi. Judaba naviba osemegha itima, Godin akam inigha izir gumazim, dughiar aghuim otoghtima, me bar akueghamin dughiamin gun me migei. God a biziba bar dar afeziam. A ghaze, Judabar apaniba me inigh mangiti, me bar uan nguibamin saghon ikiam, eghti God me ginamadaghan kogham. A fomira me gamizir akar dikirizibagh nighnighavira iti. Egh a Persian Atrivim Sairus amiseveghtima, a uan ingangarim damuva, Judaba amadaghti, me uamategh uan nguibamra izam. Egha Godin akam inigha izir gumazim uaghan kamaghin migia ghaze, Israelian agharimin, God nguazir kamin gumazamiziba bar deravira me damuam.

Akinafarimin akuar kamin migirigiar avirir maba uaghan kamaghin iti, Ikiavira Itir Godin ingangarir gumazir mam otogh, mizazim inigh, egh gumazamizibar akuragham. Kraisin gin zuir gumazamizir aviriba kamaghin nighnizir gavgavim iti, kar Iesusra.

3. **Sapta 56--66.** Akinafarimin akuar kam, Judaba uamategha iza Jerusalemin itima, Godin akam inigha izir gumazim, akam me ganidi. Akinafarir kamin migirigiar maba kamaghin migei, God uan akar dikirizim ginighnighavira iti, ezi bizir kam, gavgavim Judabar navibagh anidi. Ezi akinafarir kamin migirigiar otevir maba kamaghin me migei, Me Godin apengan ikiva, an ziam fer arazir aghuibar gintighiva, Godin ziam fiva, an amamangarighiva, egh ofaba a daning. Me uaghan gumazamizir biziba puvatizibagh nighnigh, men akurvagh.

Akar aghuir mam, Aisaia 61:1-2in iti, Iesus uan ingangarim foregh a damuamin dughiamin, an a diborima, gumazamiziba a barakis. (Ni Luk 4:16-21in gan.)

Aisaian akinafarir kamin migirigiar avirir maba Godin gumazamizibar akurvazima, me navir amirizim isi. Migirigiar kaba Godin gavgavimin gun migei. Gumazamiziba, osimtizir guar aviribar isa dar mizaziba barasi. God guizbangira men afeziam, egh a men akurvaghham. E Kraisin gin zuir gumazamiziba kamaghin fo, Iesusin ikirimirim ko an ovevem, Godin akam inigha izir gumazim mikemezir akabar daghem oto.

Aisaia God in akam Juda ko Jerusalem in itir gumazamiziba mikiri

(Sapta 1--12)

¹ Akinafarir kam, Emosin otarim Aisaia, an akaba an iti. Ezi a irebamin min garir bizibar garima, Ikiavira Itir God uan akam isa a ganingi, eghti a Judan nguazimin gumazamiziba ko Jerusalem in nguibar ekiam in gumazamiziba* akam me mikinam. Ezi Usia, ko Jotam, Ahas, ko Hesekia, me Judan kantrin atrivibar itir dughiabar Aisaia akar kam akuni.

Ikiavira Itir God uan gumazamizibar atari

² Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“O overiam, ni kuarim atigh, eghti nguazim, ni uaghan oragh.

Borir ki garima ekeveziba,
me datirighin nan akaba batosi.

³ Bulmakauba uan ghuavibagh fo.

1:1: 2 Atriviba 15:1-7; 15:32-38; 16:1-20; 18:1--20:21; 2 Eghaghaniba 26:1-23; 27:1-9; 28:1-27; 29:1--32:33 * **1:1:** Judan nguazim, a sautin amadaghan itir kantrin iti. Ezi Jerusalem in nguibar ekiam, a Judan nguazimin aven iti, ezi Godin Dipenim ko Judan atriviba, an aven iti. **1:2:** Jeremaia 2:12; 22:29; Maika 1:2; 6:1-2 **1:3:** Jeremaia 9:3; 9:6

Ezi donkiba men ghuaviba dagheba me ganidi me apir danganibagh fo.

Ezi nan gumazamiziba, Israelia, me kamaghin na gifozir puvati, ki me geghufi.

Ezi bulmakauba ko donkiba, dar fofozim bar men fofozim gafira.”

⁴ Iavzika! Ia gumazamizir bar kuraba, ian araziba uaghan ikufi.

Ia zurara arazir kurabagh amuavira itima, ian arazir kuram ia gekua ghuaghiri.

Ia Israelia, ia uan Ikiavira Itir God ategha gifa.

Guizbangira, ia akirim ragha Israelian Godin Bar Zuezim gasara.

⁵ Egha manmaghsua ia Godin akam batoghavira iti?

Ia ti zurara mizaziba inian aghua, a?

Israelia, ia mati gumazir me bar puv misoghezim, ezi an mikarzim ikufi, egha gavgaviba puvati.

Ezi duaba bar an dapanim gizifa.

⁶ Duaba an dapanim bar anegirigha uaghira an suemningin tu,

ezi an mikarzitam pura itir puvati.

Duar igharagha garir aviriba an mikarzimin iti,

ezi an mikarzim pura fifiki.

Me an duaba ruezir puvatigha da nomkezir puvati.

Egha me tong marasin tam dagh aghuizir puvati.

⁷ Ian apaniba ian kantri gasighasigha givagha, ian nguibabagh apongezi da isi.

Egha ia garavira itima, me ian azenibar ian dagheba isi.

Nguibar igharazimin gumaziba iza

ian kantrin biziba bar dagh asighasighizi,

nguazir kinim oto.

⁸ Saionin nguibam, me gumagh ataki.

A uabira iti, egha gavgaviba puvati.

A mati, averpenim gumaziba wainin azenibar tongin an ingari.

A mati, averpenir muziarir kurar mam, me mel-onin azenir ekiamin tongin an ingarizi a uabira mitighav iti.

A mati, nguibam an apaniba, anerugha gifa.

⁹ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, en tarazi ataghizir puvatizi, e itir puvatighai.

Ezi bar guizbangira, e bar gevegha givaghai, mati bar fomira Sodom ko Gomoran nguibamning, bar ikufi.

¹⁰ Ia Jerusalemin gumazir dapaniba ko, gumazamiziba, ia mati fomira Sodom ko Gomoran ikezir gumazir kurabar min iti.

Egh ia datirighin bar deravira kuariba arigh Ikiavira Itir Godin akam baragh, a en God.

A, ian sure damuamin akam, ia deraviram a baragh.

¹¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Ia ti kamaghin nighnisi, ia na gamir ofan guar avirir kaba, ki dagh ifonge, a?

Bar puvati.

Ki ia sipsipba inigh izi da tueghti, da bar isi mighirighamin ofaba, ki bar dar aghua.

Egh ian asizir deragh aghungizir asizibar oviba, ki uaghan dar aghua.

1:9: Genesis 19:24; Rom 9:29

1:11: Aisaia 66:3; Jeremaia 7:21; Maika 6:7

1:11: Amos 5:21-22

Ki uaghan bulmakaun apuriba ko, sipsipin nguziba ko,
 memen apuribar ghuziba,
 ki bar dar aghua gifa.

¹² “Ia nan ziam fasa izir dughiamin, ia nimira iza nan
 Dipenim avinizir divazimin aven izir puvati.
 Bar puvati.

Ia pura iza aruava niginir dafam gami.

¹³ Ia na bagh ofaba inigh izisi pura ingangarir dafabar
 amuan marki.

Guizbangira, ki ian ofaba bar dar aghua.

Egha ia tuer pauran mughuridar aghuiba, dar mughuridar
 kurabara nan atinimin zui.

Ki iakinir igiabar ia nan ziam fer dughiaba ko, Sabatba ko,
 nan ziam fer arazir igharazir ia amibar ganan bar
 aghua.

Ia izi uari akuvagh arazir kurabar amuasa izi.

Kamaghin amizi, ki bar arazir kabar aghua.

¹⁴ Ki, iakinir igiabar ia nan ziam fer araziba ko, ia
 mizevezir isar ekidar igharaziba,

ki uan navir averiamin aven bar dagh ifongezir pu-
 vati.

Bizir kaba bar osimtizim na ganidi,

ezi ki da ateran porporegha bar dar amira.

¹⁵ “Egh ia uan dafariba fegh na ko mikimti, ki ian ganan
 kogham.

Egh ia dughidar aviribar na ko mikimti, ki uan
 kuarimning migorogham.

Guizbangira, gumazir ia misoghezir ariaghireziba,
 men ghuziba ian dafaribar pueghavira iti.

¹⁶ Ki ian garima, ia amir araziba bar ikufi.

Ia mangi ruva, uari zuegh uan arazir kurar ian pogheziba bar da adangigh.

Egh uam arazir kurabar amuan marki.

¹⁷ Ia arazir aghuim ko, guizin arazimin fofozim inigh.

Egh arazir aghuir kam bagh ingar bar gavgavigh iki.

Egh gumazir igharaz darazi dikabiriba, men arazir kuram akirighiva nighnizir aghuiba me daning.

Egh ia borir ameboghfeziaba oveaghueziba ko, amizir paba oveaghueziba, deravira me damu.

Egh uaghan gumazamiziba pazi me damuti, ia men akurvagh.

¹⁸ “Ia oragh. Ki Ikiavira Itir God, ki ia migia ghaze, Ia izi, e uari akuvagh deraghvira nighnigh akam akirigham.

Ki garima, ia arazir kurar aviriba iti,

egha ia mati nir ghurghurim, me nguazir aghevim a gasighasigha givazi moghin iti.

Eghti ki ia zuegh ia damuti, ia ua buruvir ovizimin min bar ghurghurigham.

Guizbangira, ian arazir kuraba, mati ter ovizir aghevir ighiabagh amimin min gari.

Eghti ki ian arazir kuraba gin amadaghti,

ia arinir ghurghurimin min bar ghurghurigham.

¹⁹ Egh ia ifueghiva nan akabar gin iziti, ian dabirabim bar deragham,

eghti bizir aghuiba ian azenibar otivti, ia dar amam.

²⁰ Egh ia aghuagh nan akam batueghti,

ian apaniba izi ia misoghti, ia arighiregham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Ikiavira Itir God Jerusalemian araziba akirmighasa

- 21 O Jerusalemin nguibar ekiam, ni fomira deravira nan akamin gintisi,
 egha ni datirighin tuavibar amizimin min oto.
 Fomira, gumazamizir arazir aghuibagh amiba ko, gumazir kotiamin aven guizin arazibar gintiziba, ni gizifa,
 egha datirighin, gumazir gumazamizibav sozi me ariaghiriba, ni gizifa.
- 22 Ni fomira silvan aghuimin min gari,
 egha ni datirighin mati kapa akuaghiregha gifa.
 Ni fomira mati wain, a bar singi,
 egha ni datirighin, mati wain me dipam sara a iverezi a isingtiziba puvati.
- 23 O Jerusalem, nin gumazir dapaniba, me gumazir akaba batoziba,
 egha me uaghan okimakiar gumazibar namakaba.
 Me zurara kotiabar dughiamin, me gumazir arazir kurabagh amibar amamangatizi,
 me uarir akurvaghasa me givizivigha, dagiaba ko biziba me ganidi, ezi me men akurvasi.
 Egha me kotiaba barazir dughiamin, me borir amebogh-feziaba oveaghuezibar akurvazir puvati,
 Egha me uaghan deragha kuariba arigha oragha, amizir paba oveaghuezibar osimtiziba akirir puvati.
- 24 Ki Ekiam, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim.
 Ki Israelian Atrivir Bar Gavgavim, egha ki kamaghin migei,
 “O Jerusalem, ni datirighin nan akaba baragh.
 Ki uan apaniba, ivezir kuram me ikarvaghram,
 eghti me uam osimtizim na darighan kogham.
- 25 O Jerusalem, ki ingangarir gavgavim foregha, nin arazir kuram akirmigham,

mati gumaziba silvan itir mineziba amisivasa da tue
moghin,

ki bar avir pamtemin isimin ni tuam.

Kamaghira, ki ian arazir miziriziba adangasa.

²⁶ Egh ki uamategh ian jasba ko ian gumazir dapanir
aghuibar arighiva,

deraghavira kotiaba baraziba arigham,

mati fomira nin ikezir darazi.

Eghti gumazamiziba kamaghin ni dipon suam,

Nguibar Ekiar Godin Damazimin Derazim,

ko Nguibar Ekiar Deravira Godin Akamin Gintizim.”

²⁷ Ikiavira Itir God, kotiamin aven uan guizin arazimin gin
mangi

Jerusalem in araziba bar deraviram da tuisigh, egh
gin uam a iniam.

Arazir aghuir kamra, a ua Jerusalem in gumazamiziba
iniam.

Kar gumazamizir navibagh iragha uan arazir kuraba
ataghiziba.

²⁸ Ezi gumazamizir Ikiavira Itir Godin akam batoziba, ko
gumazamizir arazir kurabagh amiba,

a me gasighasigham.

Gumazamizir akirim ragha God gasiba,

a bar me agivagham.

²⁹ Ia faragha temer okin ekiabar tongin, asebar ziaba fava
temer kaba bagha bar akonge,

egh gin ia amizir arazir kurar kaba bagh aghum-
sigham.

Ia faragha aseba fasa azenibar ingarigha, dar anogoregha
ghaze,

da asebar ziaba famin danganiba aghegha pura iti.

Egh gin ia navibagh iragh,
 egh arazir ia faragha amizibagh nighnigh bar
 aghumsigham.

³⁰ Ia temer okin ekiam misigha aremezi moghin, ia
 arimighiregham.

Egh ia mati azenim dipaba puvatigha kuvizi moghin,
 ia ikuvigham.

³¹ E fo, ogher misigha givaziba zuamira isi,
 ezi arazir kamra gumazamizir gavgaviba ko bizir me
 amiziba bativam.

Avir kuram, uaghara zuamiram men sigham,
 eghti dughiar kamin gumazitam men akurvaghshi
 avim amungan iburagham.

2

Ikiavira Itir God dabirabir aghuim gumazamiziba bar
 me daningam

(Maika 4:1-3)

¹ God, Judan kantri ko Jerusalemin nguibar ekiamin gu-
 mazamiziba mikimasa, irebamin min garir bizimin aven
 uan akam isa Emosin otarim, Aisaian aka. ² A ghaze:

Gin otivamin dughiar tamın, mighsiar Ikiavira Itir Godin
 Dipenim tughav itim,

ziar bar ekiam iniam.

Egh a pin mar iki mighsiar igharaziba bar dagh afiragham.

Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar izi an
 uari akuvagh ikiam.

³ Kantrin aviribar gumazamiziba izi suam,

“Ia izi e Saionin Mighsiamin mavanangam, a Ikiavira Itir
 Godin mighsiam.

Kar Jekopin Godin Dipenim.

E mangiti a uan arazir a ifongezibar en sure damuam.

Egh a uabi misevezir tuavim, e an gin mangam.”

Moses Osirizir Araziba, Saionin Mighsiamin ikegh mangiti gumazamiziba a iniam.

Guizbangira, Jerusalemin nguibam, kar danganir Iki-avira Itir God uan akam isi uan gumazamizibar aningamim,

eghti me azenan mangi an akam akunam.

⁴ A jasin min iki kantriba bar dar gumazamizibar araziba tuisigh,

men osimtiziba deragh da akirti, me uari inigh deragh ikiam.

Egh me uan midorozir sababa inigh, dav soghti,

da baravigh nguazibagh tuir ainbar min otivigham.

Egh me uan afuzibav soghti, da ikizirigh sabar azenibar ingaribagh ami moghin, otivigham.

Egh danganiba bar dar itir gumazamiziba, uam uariv soghan kogh ikiva,

ua midorozir arazibar sure damuan kogham.

⁵ O Jekopin ovavir boriba, ia izi.

Ikiavira Itir God uan Akar Gavgaviba isa uan angazangarimin min e ganidi.

Da angazangarim min tuavim en akakasi, egha an Akar Gavgaviba, deravira tuavim en aka.

Eghti e Akar Gavgavir kabar gin mangam.

Ikiavira Itir God uan ziar ekiam akagham

⁶ Asebar gin zuir arazir guar aviriba, Jekopin ovavir boribagh izifa,

ezi me mati Filistian gumazamiziba.

Ezi kukunir gumazibar arazir kuraba,

me aruem anadi naghin itir kantriba dama da ini.
Ezi me datirighin Kantrin Igharazibar Gumazamizibar
arazibar gintisi.

Kamaghin amizi, O Ikiavira Itir God, nin gumaza-
miziba, Jekopin ovavir boriba, ni akirim ragha me
gasara.

⁷ Silva ko gol, Israelin nguazim bar a gizifa,
ezi me uan bizir aghuiba mengan ibura.

Me hosin bar aviriba iti,
egha me uan karisba, bar da mengan iburagham.

⁸ Ezi men marvir guaba, men nguazim gizifa.

Ezi me uari uan dafaribar ingarizir godin ifavaribar
nedaziba dar ziaba fa teviba apiri.

⁹ O God, ni gumazamiziba bar me dikabiraghti me bar
aghumsigham.

Egh ni gumazamizir kaba, men arazir kuraba gin
amadagh ua me fan marki.

¹⁰ Ia gumazamiziba, ia ari mangi dagiar toribar mongegh.
Ia nguazibar moziba okoregh dar aven mongegh.

Guizbangira, ia Ikiavira Itir Godin ganti,
an atrivimin min uan angazangarir ekiam ko gav-
gavim sara iziti,

ia akong bar atiatigham.

¹¹ Ikiavira Itir God otivamin dughiamin,

a gumazamizir uarira uari feba bar me abiragham,
eghti me bar aghumsigham.

Eghti a uabira dughiar kamin ziar ekiam iniam.

¹² Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim uabi gumaza-
mizir uarira uan ziaba feba abinasa dughiar kam
amisefe.

Egh dughiar kamra, bizir ekier gumazamiziba gara
bar akuegha uan ziaba feba,
a bar dagh asighasigham.

¹³ A Lebanonin kantrin itir temer sidan ruarir diriba ko,
Basarin Distrighin itir temer okin gavgaviba saram
asighasigham.

¹⁴⁻¹⁵ Egh a mighsiar ekiabagh asighasigh,
egh tauan ruariba ko nguibar ekiamin divazir mitiar
bar gavgaviba saram asighasigham.

¹⁶ A Tarsisin nguibar ekiamin kurir aghuiba,
ko kurir ekier bar dirir igharaziba, bar dagh
asighasigham.

¹⁷⁻¹⁸ Ikiavira Itir God otivamin dughiamin,
a gumazamizir uarira uari feba bar me abiragham,
eghti me bar aghumsigham.
Eghti marvir guaba uaghan bar givagham.

Eghti Ikiavira Itir God uabira dughiar kamın ziar ekiam
iniam.

¹⁹ Egh gin izamin dughiamin,
Ikiavira Itir God dikavigh nguazir kamın gumazamiz-
iba ivezir kuram me daningisi izam.

Gumazamiziba bar an ganti, an atrivimin min uan
angazangarir ekiam ko gavgavim sara iziti,
me bar puviram atiating, ari mangi dagiar toribar
mongegh ikiam.

Tarazi nguazibar moziba okoregh dar aven
mongam.

²⁰ Dughiar kamın gumazamiziba marvir guar me gol ko
silvan ingarigha dar ziaba feba, me da inigh mangi,
kuarziba ko aghunababa itir danganibar da maku-
nam.

- ²¹ Dughiar kamin, Ikiavira Itir God, uan aningagharim ko angazangarir gavgavim sara gumamazizibar araziba tuisighsi izam.
Eghti gumamaziziba atiatigh ivezir kuram gitaghsi, ari mighsiar ekiabar ghuavanegh
mozir torir kuiziba ko dagiar toribar aven mon-
gegh ikiam.
- ²² Ia gumazir kiniba kamagh me ginighnighan marki, egh suam, me ian akurvagham.
Puvati. Me dughiar otevimra ikegh arimighiregham.
Mati gumazim abuan duam suasa uabi gekuigha gifa.

3

*Jerusalem*in gumamazizibar dabirabim bar ikuvigham

- ¹ Ia oragh! Ekiam, a Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a kiran oveghangin Jerusalem ko Judan gumamaziziba, me da, men akurvaziba ko biziba bar da batuegham,
kar bizir me gamima men dabirabim deraziba.
A men dagheba ko dipaba bar da agivagham.
- ² A men midorozir gumazir gavgaviba ko midorozir gumazir igharaziba sara batuegham,
egh kotiaba barazir gumaziba ko, Godin akam inigha izir gumaziba ko, kukunir gumaziba ko, nguibar ekiabar garir gumazir dapaniba batuegham.
- ³ Egh a uaghan midorozir gumazibar gumazir ekiaba ko, gavmanin gumazir ekiaba ko, gumazir nighnizir aghuiba atrivim ganidiba, a bar me batuegham.
Egh gumazir bizir igharagha garir aviribar ingariba ko, gumazir imezibagh amiba batuegham.

⁴ Egh ki pura otarir igiaba ateghti, me Jerusalem ko Judan gumazir dapanibar otivigham.

Egh me uan ifongiar onganibar kantrin ganiva, arazir guar aviribar amuam.

⁵ Egh gumazamiziba uarigh afighafighsi, igharaz darazi dikabinam.

Namakaba uaghan uari dikabinam.

Eghti gumazamizir igiaba, me uan gumazamizir ghuribar akaba munasi, me batogham.

Eghti gumazamizir nighnizir kuraba itiba, me gumazamizir nighnizir aghuiba itibar akaba batogham.

⁶ Eghti dughiar kamin, gumazim uan aveghbuamra bagh mangi kamaghin a mikim suam,

“E gari, ni daghuamin korotiar ruarir mam iti.

Ni en gumazir dapanimin otoghiva,

danganir kurar me bizir kuraba makunir kam gativagham.”

⁷ Eghti a kamaghin men akam ikaragham,

“Ki ian akurvaghamin tuaviba puvati.

Ki uaghan dagheba ko iniba nan dipenimin puvati.

Ia na miseveghti, ki ian gumazir dapanimin otivan marki.”

⁸ Jerusalem ko Juda, men migirigiaba ko ingangariba, ikiavira Itir God dikabirava, an ziar ekiam gasighasisi.

Egha me arazir kurar kaba an damazimin dagh ami.

Kamaghin amizi, dughiar kuram me batozima, me akuighirigha uaghiri.

⁹ Egha me kotiaba barazir dughiabar, me ifongezir gumazamizibaram akurvagha igharaz darazi dikabiri.

Ezi men arazir kamra, me isa kotiam garisi.

Sodomia fomiram amizi moghira,
 me gumazamizir igharazibar damazibar arazir ku-
 ram damuan aghumsizir puvati.

Mevzika!

Me ikuvigham. Me uari arazir kuram gamigha an
 osimtizim ateri.

Kamaghin amizi, me uan arazir kuramin ivezim
 ateram.*

¹⁰ Gumazir Godin damazimin deraziba, ia me mikemegh,
 Me uan ingangaribar ivezir aghuim iniam,
 kamaghin, me bar akongegh.

¹¹ Ezi gumazamizir kuraba, mevzika! Me bar ikuvigham!
 Me uan dafaribar amizir arazir kuraba, gumazir
 igharaziba me ikarvagh
 arazir kurar me amizir kabara, me daningam.

¹² O nan gumazamiziba, iavzika!

Ian gumazir dapaniba ia gifara ia gamizi, ia men gin
 tuavir kurabar ghue.

Ezi borir igiaba ko amiziba ia gativagha, ia
 dikabira paza ia gami.

¹³ Ezi Ikiavira Itir God gumazamiziba bar men kotiaba
 baragha, me tuisighasav ami.

¹⁴ Egha Ikiavira Itir God uan gumazamizibar gumazir
 dapaniba ko gumazir aruaba ko kotiam gamua
 kamaghin me migei,

“Nan gumazamiziba mati, nan wainin azenim,

* **3:9:** Gumazir maba kamaghin nighnisi, akar kam ababanir
 pumuningin tongin iti, “Ni men guabara ganigh fogh
 suam, kar gumazir arazir kurabagh amiba.”

ezi iarara azenir kam gasighasigha, an itir biziba bar da okeme.

Ia gumazamizir biziba otevezibar apangkuvir puvati. Bar puvati.

Men bizir muziariba, ia me da da isava uan dipenibar da pozibav kiri.

¹⁵ Tina ia mikemezima, ia nan gumazamizibagh asighasisi, a?

Ia gumazir biziba puvatiziba paza me gami,
mati me gumazim isa, nguazim mikinigha an dapanim dikaragha nguazim gisin a righirisi.

Ki Ekiam, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
ki guizbangira ia migei, ia bar arazir kuram gami.”

Saionin itir amizir puv uari feba, me bar ivezir kuram bativam

¹⁶ Egha Ikiavira Itir God kamaghin migei, “Ia Saionin itir amizibar gan.

Me ghaze, me bar pin mar iti.

Me aruir dughiabar, gumazamiziba men ganasa me uan suer kurkazibar amuti da tinghasa, me pura darorir afangtizir kabagh ami.

Me arua uan dapaniba fezi, men firiba bar ruara, ezi men damaziba pura tintinibar gumazibar gari.”

¹⁷ Kamaghin amizi, Ekiam amizir kaba ivezir kuram me danigham.

Ikiavira Itir God Saionin amizibar amuti, duaba men dapanibagh izivagham,

eghti me men dapanibar ariziba bar dagh iseghti, me bar aghumsizir dafam iniam.†

† 3:17: Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

18-19 Eghti dughiar kamin, Ekiam Saionin amizibar kurkaziba, bar me da ada adegham. Kar men kurkaziba: suer averiaba ko, segiaba ko, boavtariba ko, kuarir kurkaziba ko, dafarivteba ko, dapaniba aver nir aviziba ko, ²⁰ dapaniba kurkamin soriba ko, men daveriaba ko, miteba ko, forivtarir muziarir borer mughuriar aghuim zuim azuiba ko, bizir me suigha akavsiar arazibagh amiba ko, ²¹ ziaba itir ringin aghuiba ko, ngueba ko, ²²⁻²³ korotiar bar aghuiba ko, azenan azuir korotiar ruariba ko, saketin aghuiba ko, dagiaba azuir forivtariba ko, guabar garir gan-ganiba ko, korotiar me nir ghurghurir aghuibar isamiziba ko, dapanir asuaba ko, inir aghuiba. Ekiam bar me dama da adegham.‡

24 Eghti dughiar kamin, Saionin amiziba, fomira deragha kurti moghin ua kurukan kogham.
 Me borer mughuriar aghuim zuiba puvatigham,
 eghti men mikarziba bar puvira mughagham.
 Me ua miteba uan ivariaba amighinan kogham,
 egh uan ivariaba pura benir kinibar uari amighinan.
 Me ua deraghvira uan dapanir arizibar akirigh da asingan kogham,
 eghti men apaniba izi, men dapanir ariziba bar dagh iseghtima, me onariba misegh ikiam.
 Me korotiar bar diriba ua da aghuan kogham,
 egh me korotiar bibizir kurabar aghuam.
 Eghti men guar bar aghuiba, men apaniba kalabuziabar dighoribar min me aghor me tuegham.
 Eghti me bar aghumsigham.

‡ 3:22-23: E datirighin deragha fozir puvati, fomira ikezir kurkazir kaba, da ti manmaghira gari.

²⁵ O Jerusalem, nin apaniba, nin midorozir gumazir gav-gaviba ko nin gumazir igharaziba misoghti, me arighiregham.

²⁶ Egh me nin biziba bar da inigham.

Ni mati amizim, me bar an korotiaba suezi, a pura bibiamra nguazim gaperaghav iti moghin ikiam.

Eghti nin gumazamiziba nin ganti,

bizir kaba ni bativti, men naviba bighti me bar puv aziam.

4

¹ Dughiar kamin, 7plan amiziba gumazitamin suiragh a muigh, kamaghin pamtem a gakaghonam,

“E dagheba ko korotiaba uari uarir akurvagh ikiam.

E paba puvatigha bar aghumsiki.

Kamaghin amizi, e uari, ni en pam gavagh.”

Jerusalem ua deragh zuegh ikiam

² Dughiatam gin otoghti, Ikiavira Itir God Ter Aguam damighti, a ua ghuzir igiam otogham. Eghti a nguazim damuti dagher aghuiba otivam. Eghti Israelian ikiavira itir varazira, me bizir kabar ganti, da bar deraghti, me bar akuegham. ³ Jerusalem in ikiavira itir gumazamizir kaba, me Saionin ikiavira itir varazira, God angamira ikiasa me amisevegha gifa, egha uan akinafarimin men ziaba osiri. Egh a datirighin me dipon suam, me an gumazamizibara. ⁴ Ekiam Jerusalem in nguibam damighti, a ua deragh zueghasa. A uan gavgavir ekiamin, avimin min izi gumazamizibar araziba tuisigh, egh Saionin amizibar arazir miziriziba bar da ruva da gin amadagham. Egh uaghan Jerusalem in gumaziba, gumazir igharaziba misozi men ghuziba irezir araziba ruegham. Dughiar kamin Jerusalem zuegh givagham.

⁵ Gumazamiziba Saionin Mighsiamin pin Godin ziam fisi uari akuvaghti, Ikiavira Itir God ghuariatam damighti, an otogh Saionin Mighsiam avaragham. Aruebar, ghuariam a gisin ikiam, egh dimagaribar, a migharim ko avir mizariar angazangarimin min isi ikiam. Ghuariar kam, averpenimin min an mighsiam gisin guraghiv iki, an ziar ekiam ko angazangarir ekiamin aven itir bizir aghuiba, an a da avaragham. ⁶ Averpenir kam mati, Godin gavgavim ko angazangarimin ababanim, a Jerusalem aviva, aruer bar gavgavim apazagham, egh uaghan amozir ekiabar dughiamin, a Jerusalem damuti, a deravira ikiam.

5

Wainin azenimin ighiam

¹ Ia oraghti, ki uan namakar ki ifongezim bagh onger akar kam bangam.

Nan onger akar kam, ki uan namakamin wainin azenim geghari.

Nan namakam, mighsiam gisin itir nguazir mam iti, dagheba an deragha aghui, ezi a nguazir kamin wainin azenimin ingari.

² A nguazim abiagharigha, dagiaba amisevegga, wainin ikarizir agharir bar aghuiba amisevegga da isa da opari.

Egha wainin azenir kamin torimin, a dipenir bar pin itimin ingari, an an aven ikiva wainin azenimin ganam.

A dipenir kamin aven, wainin oviziba diki da righirighasa, dagiar mozir mam gikui.

Ingangariba bar givazima, a datirighin wainin ovizibar ganasa mizua ghaze,
 “Da ti deraviram otivighti dar daghem isinggham.”

Ezi puvati. Ikariziba deragha ber puvatigha,
oviziba bar suvigha akam misosi.

³ Ezi nan namakam kamaghin migia ghaze:

“Ia Judan kantrin itir gumazamiziba ko Jerusalemia,
ia datirighin na ko nan wainin azenim tuisigh ga
mikim,

Tina osimtizim iti?

Nan osimtizim, o nan wainin azenimin osimtizim?

⁴ Ki fo, wainin azenim deraghvira biva ovizir aghuiba
ikiasa,
ki ingangarir aghuim gami.

Ezi manmaghin amizi wainin oviziba bar suvigha akam
misosi?

Bizir ki ua damuamin tam ti iti, ezi ki a gamizir
puvati?

⁵ Ki datirighin uan wainin azenim damuamin arazimin
gun ia mikimam.

Ki azenim avinizir divazim akarigh a gasighasigham.

Egh ki wainin azenim avinizir divazim akarighi a irigham.

Eghti asizir atiaba wainin azenimin aven mangi
azenim dikabin wainin ikarizibar amiva, dagh
asighasigham.

⁶ Ki nguazim damighi ruarim a batoghti

dikoniba itir ikariziba azenir kamin avegham.

Ki wainin azenimin ogher kuraba asian kogh, egh ikariz-
ibar aghariba aghoran kogh.

Ki uaghan ghuariabav kemeghti,

da amozimin tivaghti a wainin azenir kam gizan
kogh.”

⁷ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin wainin azenim,
a Israelian gumazamiziba.

Bar guizbangira, Judan gumazamiziba, an oparizir
wainin agharir aghuir a bar ifongeziba.

Me guizin arazir aghuibara damu ikiasa a ifonge, ezi puvati. Me gumazibav sozi me ariaghiri.

Me arazir aghuibar igharaz darazir amuasa a ifonge, ezi puvati.

Ararer kuram men danganibar otiva ghuavira iti.

Gumazamizir arazir kurabagh amiba, me bar ikuvigham

⁸ Iavzika, ia dipenir aviriba ko nguazibagh iveza egha uari baghavira dar poziba mikiri darasi, ia bar ikuvigham.

Kiran oveghangin ia nguaziba ko biziba bar da inighti, igharaz darazi dapiamin danganibagh asagham.

Eghti ia uarira nguazir kamin ikiam.

⁹ Ki orazi, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kam-aghin migei:

“Bar guizbangira, dipenir bar dirir dafar kabanagh, da ikuvigham,
eghti gumazitaba dar ikian kogham.

¹⁰ Me wainin azenir ekiam oparigham,
eghti wainin ikariziba wainin ovizir aviriba dar itu-ghan kogham,

egh da wainin dipar bar muziarimra otogham.

Egh me 10plan witin oviziba itir mitariba oparigh,
egha dagh eghuvamin dughiamin, me mitarir vamira daghuigham.”

¹¹ Iavzika! Ia gumazir bar mizarazibara dikavava wain ko, dipar onganir igharagha garir avirir gavgaviba apiba,

ia bar ikuvigham!

Ia da apava onganigha ikia ghua ðimagariba aghori.

Ia bar ikuvigham.

¹² Ia isabagh amua, wain apava,
gitaba ko buabav sogha, marvibagh ivia, ighiar guar
aviribagh ami.

Egha ia arazir kaba bar dagh fo.

Egha Ikiavira Itir God amir biziba, ia fofozim dar itir
puvati.

¹³ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God ghaze,
“Bar guizbangira nan gumazamiziba, ia na gifoghan
aghua,
kamaghin ian apaniba ia inigh mangi
nguibar igharazimin ia isi kalabuziam
darigham.

Ian gumazir aruaba ko gumazamiziba, me dipaba ko
dagheba puvatigham,
egh me bar ikuvigham.

¹⁴ Jerusalem in itir darasi, ia datirighin isabagh amua bar
akuegha iti,
ezi bar guizbangira, Gumazamizir Oveaghuezibar
Nguibamin, uan akam bar anekarigha, gumazir
aruaba ko gumazamiziba tuasa me mizua iti.
Iavzika, ia bar ikuvigham.”

¹⁵ Gumazamiziba bar, me bar aghumsigham.
Gumazamizir uarira uan ziaba feba,
God me dikabirigham,
eghti me ua ziaba puvatigham.

¹⁶ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim uan arazir
aghuimin gumazamiziba akir men akagham,
egh a uabi ziar ekiam iniam.
Egh a uabi gumazamizibar akagh suam,
a Godin arazir aghuiba ko arazir zuruzibaram amim.

17 Nguibar ekiaba bar ikuvighti, ogheba aghung bar
 nguibaba avaragham.
 Eghti sipsipin nguziba ko memeba izi danganir
 kamin oghebar amam.

18 Iavzika, ia gumazir igharazibagh ifarasa bar ifuegha
 arazir kurabagh amiba,
 ia bar ikuvigham.

Ian arazir kurar kaba ian poghezi,
 ia da ataghiraghan iburagham.

19 Ia kamaghin migia ghaze,
 “E kamaghin orasi, Israelian Godin Bar Zuezim,
 a bizitamın e damusi egh a zuamiram a damuam.
 Egh e kamaghin ganigh, an nighnizim gi-
 fogham.”

20 Iavzika, ia bar ikuvigham.
 Ia ghaze, arazir kuram a dera, ezi arazir aghuim a
 ikufi.
 Egha ia ghaze, mitarmem an angazangarim, ezi angazan-
 garim a mitarmem.
 Egha ia ghaze bizir akatorimin ikia misozim a isingi,
 ezi bizir akatorimin ikia isingizim, a misosi.
 Ia bar ikuvigham.

21 Iavzika, ia ghaze, ia nighnizir bar aghuiba ikiava ian
 fofozim, igharaz darazir fofozibagh afira.
 Ezi puvati.
 Ia bar ikuvigham.

22 Iavzika! Ia gumazir dipar onganim apava, egha bizir
 kam bagha ia ziar ekiam isi.
 Ezi ia bar ikuvigham.

Ian gavgaviba ko fofoziba, da dipar onganim ververamin
fofozimra iti.

Iavzika! Ia bar ikuvigham.

²³ Iavzika! Ia kotin aven akaba tuisighamin dughiamin,
gumazir arazir kurabagh amiba uan osimtiziba
akirasa, ia apezepera dagiaba ia ganidima,
ia me ataghirazima me zui.

Egha ia gumazir osimtiziba puvatizibar akaba
deragha da tuisizir puvati.

²⁴ Ia Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin akaba
baraghan aghua.

Ia akirim ragha Israelian Godin Bar Zuezimın Akar
Gavgavibagh asaragha gifa.

Kamaghin amizi, ia dadar misingizibar min ikuvigham,
mati dar biba kurigha givazi,

dar akimariba asiaghira nguazim gira, minez-
ibar min migha ghue.

Osimtizir kam bar zuamiram ia batogham,

mati avim isia ghua dadar misingizibagh irigha
zuamira isigha gifa.

²⁵ Ikiavira Itir God uan gumazamizibar aningaghe.

Egha datirighin uan agharim ghufegha me
gasighasighasa gara iti.

A dughiar vamiran agharim akunighti, mikimkizim
otoghti,

mighsiaba ivazvaghti, gumazamizir bar avirim
arighiregham.

Eghti men kuaba nguibar ekiamin tuavibar buarir pozibar
min

pura tintinibar ireghiv ikiam.

Ikiavira Itir God kamaghin damuam, eghti bizir kam an
aningagharim agivaghan kogham.

Puvati. A ivezir kuram isi me daningvira ikiam.

- ²⁶ Egh Ikiavira Itir God kantrin bar saghon itimin midorozir gumaziba bagh dimdiar ababanitam damighti,
me izi an gumazamizibagh asighasigham.

Ia gan!

Midorozir gumazir kaba bar puvira ivemar akizirigh izam.

- ²⁷ Midorozir gumazir kaba, me bar gumazir gavgavibara.
Men tav, an suem a gamima, a irasa amir puvati.
Men tav, an damazim akuir puvati.
Men tav, uan mitem bar deraviram an amighinizi a firiaghirizir puvati.
Men tav, dagarir asuar bar gavgavimning aruzi an-ingin beniba dighoraghirezir puvati.

- ²⁸ Men bariba bar ghumizi,
me pibar afegha, egha asasavira gara iti.

Men hoziaba bar gavgafi,

ezi men hoziabar dagarir puziba mati dagiar bar gavgaviba egh bighiran kogham.

Men karisba bar puviram akizirisi,
ezi dar wilba aminir ekiamin min ivemari.

- ²⁹ Midorozir gumazibar dimdiar ararem,
mati laion asizimin gintigha ghuav an suiragha, a dazeri moghin me diava arai.

Midorozir gumaziba mati laion uan asizim misuegha a inigha zui moghin,
me uan apanibar suigha me atera zui.

Eghti gumazitam uam me inian iburagham.

- ³⁰ Eghti dughiar kamin, midorozir gumaziba izi Judan kantri gasighasigham,
egh me bar pamtemin dim niginir dafam damuam,

mati ongarim dipira iza ongarir dadarim gira
tingazi.

Eghti gumazitam ian kantrin kamin ganti,
a bar ikuvighti,
ghuariar piziba aruemin angazangarim apazaghti,
kantrin kamin danganiba bar mitarmegham.*

6

God Aisaian diazi, an akam inigha izir gumazimin oto

¹ Atrivim Usia aremezir azenimin, ki irebamin min biz-
imin gari moghin Ekiamin garima, a uan atrivir dabirabim
gaperaghav iti. Ezi dabirabir kam bar na gafiragha pin
iti. Ezi an aruzir korotiam a bar ruaragha an Dipenir
averiam bar a ini. ² Ezi enselin bar gavgaviba an okarigha
iti. Egha enselba bar vaghvagha 6plan aviziba iti. Me uan
avizir mamning isa uan guaba ava, egha avizir mamningin
uan mikarziba nogha, egha avizir mamningin migha zui.*

³ Egha me dia ongava uarira uariv gia ghaze:

“Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
an arazir kurabar saghon ikiava Bar Zue,
a Bar Zue,
a Bar Zue!
An angazangarim ko gavgavim ko ziar ekiam,
bar nguazim avara.”

* **5:30:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim
abighizir puvati. **6:1:** 2 Atriviba 15:7; 2 Eghaghaniba 26:23 * **6:2:**
Enselin avizir 6pla itir kaba, da enselin igharazibar min
garir puvati. Enselin kaba me Hibrun akamin kamaghin
me dibori, “Serafim.” Ezi men akam Godin akinafarimin
aven danganir vamiran iti. **6:3:** Akar Mogomem 4:8

⁴ Ezi ki ikiava orazima, enselba dia ongema, Dipenimin akinir tiar akamin itiba ivazvagha nisi. Ezi ki garima, migharim Dipenim gizifa.

⁵ Ezi ki atiatigha ghaze, “Maia, ki ikuvigha gifa. Nan mizem zurara akar kurabav giavira iti, ezi ki gumazamizir mizer akar kurabav geiba ko iti. Ki arazir kurabagh amir gumazim, egha datirighin ki Atrivimin ganigha gifa, a Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim. Ki uan damazimningin an ganigha gifa, kamaghin amizi, ki aremegham.”

⁶ Ezi enselin kabar mav, ghua akamimin min garir bizim isa ofa gamir dakozimin itir avir mikiamin suiragha, mighhegha na bagha izi. ⁷ Egha avir mikiar kam nan akam gatigha uam a ini, egha kamaghin na migei, “Ni oragh. Ki avir mikiar kam nin akam gati, ezi God datirighin nin arazir kuraba gin amadagha, nin osimtizim adangi, ezi ni zue.”

⁸ Ezi ki orazima, Ekiam kamaghin enselbar azangsis, “Ki tinaram amangam? Tina e bagh akam inigh mangi gumazamizibav kimam?”

Ezi ki ghaze, “Ni na amadaghti, ki mangam.”

⁹ Ezi Ekiam akar kam Israelian gumazamizibar aningasa na mikemegha na amada:

“Ia zurara ganiva, egh deragh bizitamin ganighan kogham.

Ia uaghan zurara oraghiva, egh ia deragh bizitamin mingarim gifoghan kogham.”

¹⁰ Egha a uaghan kamaghin mikeme:

6:4: Akar Mogomem 15:8

6:9: 2 Korin 3:14-15

12:40; Aposel 28:26-27

6:5: Gumazir Dapaniba 6:22; 13:22; Jeremaia

6:9: Matyu 13:14-15; Mak 4:12; Luk 8:10; Jon

“Ni gumamazizir kabav kimiva, men nighnizibar amighti,
da pirigh,
egh men kuaribar amighti, me akam baraghan
aghuagh,
egh men damazibar amighti, me ganan
iburagham.

Puvatightima, me ua bizitamin ganigh akam baregh an
mingarim gifogham.

Egh me navibagh iragh egh na bagh iziti,
ki men arazir kuraba gin amadaghti, me ua
deragham.”

¹¹ Egha ki kamaghin an azara, “O Ekiam, ki ingangarir
kam damu mangi man dughiamin tugham?”

Ezi a kamaghin nan akam ikaragha ghaze:

“Ni ingangarir kam damu, mamaghira iki mangiti
nguibar ekiaba bar ikuvigham,
eghti nguazim ikuvighti,
dipeniba pura misevir kinibar ikiam,
eghti gumamazizitaba uam a dar ikian kogham.

¹² Ki ikiavira Itir God,
ki gumamaziziba bar men agiraghti, me bar uan
nguibam ategh saghon mangegham,
eghti men kantri gumamazizitaba uam an ikian
kogham.

¹³ Eghti gumamazizir vaghvazir taba nguazir kamin
ikivira iki,
me uaghan gevegham.

Eghti kantrin gumamaziziba bar kuavaremegham,
eghti gin nan gumamazizir bizir igiam otivigham,

mati temem me an okegha a gaborozi a isigha
givazi, ghuzir igiaba an otoghav aghui.”

7

God Atrivim Ahas migia ghaze, ni nighnizir gavgavim iki
gavgavigh iki

¹ Dughiar kam, Usian otarim Jotam, ezi Jotam Ahasin afeziam. Ezi Ahas Jerusalem in aven, Judan atrivimin itima, midorozim oto. Resin, a Sirian atrivim, ezi Remalian otarim Peka, a Israelian atrivim, aning ghua Jerusalemia ko misosi. Egha aning a inian iburaghburaki.

Ezi midorozim tighar Jerusalem otivam, ² Judan Atrivim Ahas, a Devitin ovavir borim, a kamaghin oraki, “Siriabar midorozir gumaziba Israelian midorozir gumazibar akuraghasa Israelin nguazimin izegha gifa.” Ezi atrivim uan gumazamiziba ko, me bar puviram atiatia bar puv nisi, mati aminim temebagh ivai.

³ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Aisaia migei, “Ni uan otarim Searjasup inigh gua mangi Atrivim Ahas batoghshi, Mozir Dipar Pin Itimin daghurimin mavanang, dipar kam a uaghira Jerusalem otifi. Egh gua mangi tuavir ekar ghua iniba ruer danganimin boroghin iki, atrivim batogham.* ⁴ Ni kamaghin atrivim mikim suam, A gavgavigh iki, egh a pura tintinimin migirigiaba baraghti da an navim abinan marki. An aghumra iki, egh Atrivim Resin uan adarazi ko Remalian otarim Israelian atrivir kamin atiatingan marki. Atrivir kamningin aningagharim mati avim kiran oveghangin mungeghasava ami, ezi migharimram otifi. ⁵ Guizbangira, Siriaba, ko Efraimin adarasi, ko Israelian atrivim, a Remalian otarim, me

^{7:1:} 2 Atriviba 16:5; 2 Eghaghaniba 28:5-6 * ^{7:3:} Hibrun akamin, ziam Searjasup an mingarim an mirara ghu, “Gumazamizir varazira uamategh izam.”

Judan Atrivim Ahas abinasa akam akiri. ⁶ Me kamaghin migia ghaze, me izi kantri Judan gumazamiziba ko misogh atiatim an gumazamizibar aning, ua bagh kantri inigh, egh Tabelin otarim amiseveghti an atrivimin ikiam.[†]

⁷ “Ezi ki Ekiam, ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mike-megha gifa:

“Bizir kam otoghan kogham.

Bar puvatigham.

⁸ Ia fo, Sirian kantrin faragha zuir nguibar ekiam, an ziam Damaskus.

Ezi Atrivim Resin, a Damaskusin nguibam gativagha an gari.

Ia ganti, 65plan azeniba givaghti,

Israelian kantri, bighiregh egh bar givagham.

⁹ E fo, Israelian kantrin faragha zuir nguibar ekiam, a Samaria.

Ezi Remalian otarim Peka, a Samarian nguibamin atrivimin ikia a gativagha an gari.

Kamaghin amizi, Ahas, ni oragh. Ia nighnizir gavgavim Godin ikian kogh,

egh ia uaghan tugh gavgavighan kogham.”

¹⁰ Egha Ikiavira Itir God, uam akar igharazim isa Ahas ganingi. ¹¹ A kamaghin Ahas mikimasa Aisaia mikeme, “Ni Ikiavira Itir God, nin God, an azaraghti, an ababanir arazitam akagh. Ni ababanir manatamin gansi ifongegh an azaragh. Egh ni, Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin ababanir tamin ganasa, o ababanir overiamin ikegha izir

[†] 7:6: E gumazir kamin ziam gifozir puvati, me kamaghin a dibori “Tabelin otarim.” Fofozir gumaziba kamaghin nighnisi, a Sirian adarazir gumazir mam.

ababanir tam, o danganir ni ifongezir manam, ni puram azaraghti God nin akagham.”

¹² Ezi Ahas ghaze, “Ki mirakelin tamin gansi azangsighan kogham. Ki Ikiavira Itir Godin gavgavim ko araziba, dar gan da tuisighan aghua.”

¹³ Ezi Aisaia an akam ikaragha ghaze, “Ia Atrivim Devitin ovavir boriba, ia bar deraghviram oragh! Ian araziba gumazamizibagh amima me bar ian amira. Ia uaghan nan God, kamaghiram a damuti a ti ian amiragham, o?
¹⁴ Kamaghin, Ekiam uabi ababanir tam nin akagham. Ababanir kam kamakin. Amizir gumazitam ko akuizir puvatizim navim asegh, otaritam bategham. Eghti me ziar kam Emanuel a darigham.”‡

¹⁵ “Eghti an aghung mangi egh biziba tuisighamin nighnizim iki suam, bizir manam a dera an a damuam, ezi bizir manam a ikufi, an a damuan kogham. Egh dughiar kamin, a hani ko sis amam, daghem sis, me bulmakau ko sipsipin oter eborimin dar ingari. §

7:14: Aisaia 9:6; Matyu 1:23; Luk 1:31; 1:34 ‡ **7:14:** Hibrun akamin, ziam Emanuel, an mingarim kamaghin ghu, “God e ko iti.”

§ **7:15:** Israelia gumazamiziba puvatizir danganimin ikiavira itir dughiamin, me dagher aviriba puvati. Egha me kamaghin oraki, Kenanin nguazim haniba ko oter eborir aviriba iti, egha me ghaze kar dagher bar aghuibara. Ni Ua Me Ini 3:8in gan. Egha me gin iza Kenanin nguazimin otivigha garima, hani ko oter eborim, aningra itir puvati, dagher guar aviriba uaghan iti. Kamaghin amizi, gumazir maba kamagh nighnisi, gumazir maba ghaze, borir kam dagher aghuibara damam, mati hani ko sis. Ezi gumazir maba ghaze, akar kamin mingarim bar igharavira iti. Me ghaze, azeniba bar dar dagheba bar ikuvigham. (Ni ves 21-25in gan.) Ezi dagher guar pumuning iti, hani ko oter eborir damamim o daghem sis, me oter eborimin an ingari.

¹⁶ “O Atrivim Ahas, ni datirighin atrivir kamningin atiati. Eghti aningın kantrining bar ikuvigham, eghti aningın nguazimning pura ikiam. Dughiar kamin borir kam, arazir manam a dera an a damuam, ezi arazir manam a ikufi, an a damuan kogham. Egh a tighar dagh foghamin dughiamin bizir kaba otivam. ¹⁷ Eghti Ikiavira Itir God ni ko nin gumazamiziba ko nin adarazi bagh dughiar bar kuram amadaghti a izam. Dughiar Judaba ko Israelia uari abigha ikia iza datirighin, osimtizir tam me batozir puvati. Ezi datirighin osimtizir bar kuram me bativam. Osimtizir kam a kamakin: Ikiavira Itir God, Asirian atrivimin amamangatighi, a Judaba bagh izam.

¹⁸ “Eghti dughiar kamin Ikiavira Itir God bobemin Isipian diaghtima, midorozir gumazir bar avirim, saghon mar Isipin Faneba bar dar suiabar ikegh, berezir bizir bar avirimın min izam. Egh an Asiriaba bobemin men diaghti me aparir okoruabar min izam. ¹⁹ Egh me kantri Judan danganiba bar dagh izivagham. Me danganir moziba bar dagh izivagh, dagiar toriba ko ogheba aghuir danganiba ko benir dikoniba itiba bar dagh izivagham.

²⁰ “Dughiar kamin, Ekiam Yufretisin Fanemin vongin Asirian atrivim inigham. An Ekiamın resan min otogh, egh ia Judaba, a ian dapanarizibagh isam. A ian ghua-masizibagh isiva, ian dapaniba ko mikarzir ariziba sara isam.

²¹ “Eghti dughiar kamin, apaniba izi ian bulmakauba ko sipsipbav sogham. Eghti gumazitam bulmakaun vamira ko sipsipin pumuningra ikiti, ²² da oter eborir aviribar amuti da otivam. Eghti an oter eborir kam inigh damamin sisin ingaram. Eghti gumazamizir ikiavira itir varazira, me haniba ko sisbar amam.

²³⁻²⁴ “Dughiar kamin ian azeniba bar moghira ikuvigham. Datirighin wainin azeniba da wainin ikarizir 1,000pla iti, ezi azeniba vaghvagha dar ivezim 1,000

kina. Eghti gin temer ataghatariba itiba ko benir kuraba otivigh azenir kaba avegham. Eghti gumaziba danganir kabar asiziba burisi, me uan barir piba sara mangam. ²⁵ Datirighin gumazamiziba mighsiar dozibar dagheba opari. Eghti gin temer ataghatariba itiba ko benir kuraba otivigh mighsiar dozir kaba bar, da avegham. Gumazamiziba dikonibar atiating egh me uam mangi azenibar ingaran kogham. Puvati. Me pura bulmakauba ko sipsipba ateghti, darara danganir kabar daru dagheba buriam.”

8

Asiriaba misoghsi izi Damaskus ko Samarian bizir aghuiba okemegham

¹ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na migei, “Ni osirsi bizir ekiatam inigh, egh a gisin en akamin letan kinir kabar, ziar kam osirigh, ‘Me Zuamiram Okemegh Zuamiram a Inigh Mangi.’ Ni bar deraviram an osirigh, eghti gumazamiziba deraviram an ganiva a diponam.* ² Egh akar ni osiramin kam gavgavim a daningisi, ni gumazir aghuir kamning inigh, ofa gamir gumazim Uria ko Jeberekian otarim Sekaraia, aning ganti, ni an osir.”

³ Ezi ki gin ghua uan amuim, a Godin akam inigha izir amizir mam, a koma akui. Ezi a navim asegha otarim bate. Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na migia ghaze, “Ni ziar kam a datigh, ‘Me Zuamiram Okemegh Zuamiram A Inigh Mangi.’† ⁴ Borir kam tighar kamaghin fogh suam, kar nan amebam ko nan Afeziam, ezi dughiar kamra, Asirian kantrin midorozir gumaziba izi Damaskusin nguibar ekiam ko Samarian nguibar ekiamin

* **8:1:** Hibrun akam bizitamin mingarim deragha bigha mikesmezir puvati. † **8:3:** Gumazir maba ghaze, akam inigha izir gumazim Asaia, an amuim uaghan akam inigha izir amizir mam.

bizir aghuiba okemegh, mangi uan atrivim daningam.
Ezi borir kamin ziamin mingarim kamakin, Zuamiram
Okemegh Zuamiram A Inigh Mangi.”

Asirian atrivim Judaba dikabinasava ami, ezi God me ko
iti

⁵ Ezi Ikiavira Itir God ua kamaghin na migei:

⁶ “Ki Ekiam, ki Jerusalem boroghin itir dipam Siloan min
iti,
egha zurara aghumra ivemari.

Ezi Judan gumazamiziba kamaghin nighnisi, Ki ti gavgav-
iba puvati.

Egha me Atrivim Resinin gavgavim ko Israelin atrivir
kamin gavgavim ginighnigha,
atiatir bar ekiam men itima, agorogem me mi-
sozima aghariba men amira.

⁷⁻⁸ Kamaghin amizi, ki Ekiam, ki Yufretisin Fanem
damighti,
an aperiam bar ekevegh danganiba bar da
avaragham.

Dipam nguibaba bar da avaragham, Yufretisin Fanemin miri-
amin ikegh izi
kantri Judan otogham,
egh dipam bar buigh iziv anang gumazimin
firagharimin tugham.

Yufretisin Fanem, an Asirian kantrin atrivir gavgavim uan
midorozir gumaziba ko men nedazim.

Ezi e fo, God e ko iti!

Egha deravira e geghuvam,
mati kuarazir avizir bar ekiamning itim, an aning
onegha migha ghua

en nguazim bar, deravira an gari.”‡

⁹ Ia deraviram oragh, ia kantrin roghira itiba ko saghon itibar gumazamiziba.

Ia uari akuvagh misoghsi gan iki.

Eghti ian gavgavim bighirighti,

ia digavir kuram damigh puram onganim damuam.

¹⁰ God e ko iti.

Kamaghin amizi, bizir ia damuasa nighnizim,

ia a damuti, ian tuavim pirighti, bizir kam otoghan kogham.

Ia bizir aviribav mikimam,

eghti dar dagheba puvatigham. §

Aisaia uan adarazi ko me Godram atiating

¹¹ Ki Ikiavira Itir Godin gavgavim barazima, a nan anadima, a kamaghin na migei, “Ni gumazamizir kabar nighniziba ko arazibar gin mangan marki.

¹² Gumazamiziba kamaghin mikim suam, gumazir maba kantri Juda gasighasighasa akam akiri, eghti ni uan adarazi ko kamaghin nighnighan marki, akar kam a guizbangira. Bar puvati. Egh gumazamiziba puviram atiating nighamin dughiamin, ia men min puvirama atiatingan marki.

¹³ Ia kamaghin fogh suam, Ikiavira Itir Godin Gavgavim Bar Itim, a Godin Bar Zuezim, egha arazir aghuibara ami. Ia anariram atiatingiva an apengan iki. ¹⁴⁻¹⁵ A gumazamizibar mogomer danganir

‡ **8:7-8:** Hibrun akamin ziam Emanuel kamaghin ghu, “God e ko iti.” Aisaia 7:14in aven, Aisaia ghaze, boritam otoghti me ziam Emanuel a darigham. Aisaia ti borir kam ginigh-nigha ghaze, “Emanuel.” § **8:10:** Hibrun akar kam Emanuel a kamakin, “God e ko iti,” a ziar kam ko magh ghu Emanuel.

Ni Aisaia 7:13-15 ko 8:7-8in gan. **8:12:** 1 Pita 3:14-15 **8:14-15:**

1 Pita 2:8

bar gavgavimin min iti. Egha a dagiamin min Israelia ko Judan gumamaziziba aruir tuavimin iti. Eghti men aviriba uan dagariba asi daghiri ikuvigham. Ezi Jerusalemin gumamaziziba, an azuazimin min men suighasa iti. Eghti men aviriba azuazir kamin guam. Jerusalemin gumamaziziba, ki guizbangira azuazimin min men suighasa iti.”

Ekiam damuasa mikemezir biziba, Aisaia dar mizua iti
 16 Nan suren gumazibar damazimin, Ikiavira Itir God na ganingizir akar kaba,
 ki da osirigh, da righiva da ikegh kandelin gris in anemighirigh,
 uan ababanim isi kandelin gris datighti, da deraghvira ikiam.**

17 Egh ki datirighin, Ikiavira Itir God damuasa mikemezir biziba,
 ki puram a mizuam da bagh gan ikiam.
 Ki fo, an akirim ragha Israelian gumamazizibagh asagha gifa,
 egh a ua ragh men ganan kogham.
 Eghti ki nighnizir gavgavim an ikivira ikiam.

18 Ia gan. Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Saionin Mighsiamin ikiava, borir kaba na ganingi. Ezi ki uan

** 8:16: Aisaia akam osirigha ghaze, Gumamaziziba Godin akabar gin mangan koghti, God ghaze a bizir kabar amuti da otivam. Egha Aisaia akar kabar akinafarim righa, a savsuigha, kandelin gris isa tongiram a gati, egha a uan ababanim isa kandelin gris gisin ati, eghti gumazitam an akaba angaran kogham. Kamaghin amizi, bizir kaba gin otivighti, gumamaziziba an akinafarir akar irighizir kam kuigh akar an osiriziba dipon kamaghin guizin fogh suam, Aisaian akaba, da guizbangira. 8:17: Hibru 2:13 8:18: Hibru 2:13

boriba ko an e atizi e Israelian gumazamiziba bagha, ababanimin min iti. Eghti me en ganiva, Godin Arazibagh nighnigham.††

Godra uan gumazamiziba bizir aghuiba me ganidi

¹⁹ Eghti gumazamiziba ia mikimti, ia mangi gumazamizir oveaghuezibar duaba ko mikim, me da nighniziba iniam. Egha me kuarazibar min imoba, sighsirir akabar migei. Ezi gumazamizir oveaghueziba, me nighniziba gumazamizir angamira itibar aningan iburagham. Kamaghin amizi, e tizim bagh aseba ko gumazamizir oveaghueziba da nighniziba iniasa ivemara me bagha zui? Puvati. Arazir kam ikufi. Me uan God bagh mangi. ²⁰ Me Godin Araziba ko an Akar Gavgaviba ko, an nighnizim gifogh. Egh me kamaghin damighan kogh, me mitarmemin averara ikiti, aminim me bagh tiragham kogham, eghti me dughiar aghuitamin ganighan kogham.‡‡ ²¹ Puvati. Me bar dughiar kuram iniam. Me navir osimtizir dafaba ikiti, mitiriaba men aghiti, me pura tintinibar kantrin aven daruam. Mitiriam me damuti me atar, akar kurabar uan aseba ko atrivim mikimam. Me kogh overiamin ganiva, ²² vin nguazimin gan, egh me bar bizir aghuitamin ganighan kogham. Bar puvati. Me osimtiziba ko dughiar kuramra danganiba bar da gan ikiam, mati aminirbirim

†† **8:18:** Aisaia Godin akam akunigha gifa. A datirighin aghumra iki ganti, God damuasa ifongezir bizibar amuam. Eghti gumazamiziba Aisaian ganiva egh an boribar ziabar mingaribagh nighnighiva, a me mikemezir akabagh nighnigham. Ni Aisaian boribar izibar mingaribagh fofoghsi, ni Aisaia 7:3 ko 8:3-4in gan. Ves 17-18in akar kam, “Israelin gumazamiziba,” a kantri Israel ko kantri Judan gumazamizibav gei. ‡‡ **8:20:** Ves 19 ko 20in, Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

bar me avara. Egh me osimtizim gitaviragh arimangamin tuaviba puvatigham.

9

Godin, gumazamiziba bar akueghsi, an atrivir aghuim me daningam

¹ Eghti gin, osimtiziba aterir darasi, me uam ose-meghan kogham. Ia fo, Ikiavira Itir God, fomira Naptali ko Sebulunin anababar nguibaba bar dagh asighasighizi, me bar aghumsiki. Eghti gin dughiatam iziti, tuavir ongarimin zuimin boroghira itir danganim, ko Jordanin Fanemin dadarir vongin itir danganim, a Galilin Distrighin nguazim, danganir kam Kantrin Igharazibar Gumazamizir aviriba uaghan an aven iti, nguibar kaba uaghan bar moghira, men dughiar kuraba da givaghti, me ziar ekiam iniam.*

² Gumazamizir arazir kurabar mitatemin aven aruiba, me datirighin angazangarir ekiamin gari. Me danganir mitatemin apiaghav ikiava aremeghasava ami, ezi datirighin aminim tirazi angazangarim me gisira.

³ Ikiavira Itir God, ni uan gumazamizibagh amizima, me bar aviraseme, Ni me gamizi, me bar akonge. Me nin damazimin bar akongezir arazir kam, mati me azenibar dagheba asia da bagha bar akonge.

9:1: Matyu 4:15 * **9:1:** Asiriaba izava kantri Israelin misogha, Sebulun ko Naptalin anababar nguibaba ko nguibar igharaziba ko Galilin Distrighin notin amadaghan itir nguaziba ini. Ni 2 Atriviba 15:29in gan. Kantrin kamın danganir kam, an ziar mam Galili. **9:2:** Matyu 4:16; Luk 1:79; Efesus 5:8; 5:14

Egha mati midorozir gumaziba midorozim gamigha
givagha,
bizir me iniziba da tuiragha uari ganiga bar
akonge.

⁴ Gumamaziziba bar akongezir bizim, a kamakin:

Ni fomira Midianin kantrin gavgaviba
apiragharighizi moghin,
datirighin men apanibar gavgaviba
apiragharigha gifa.

Guizbangira, apaniba faragha nin gumamazizibagh ati-
vagha,

me gamima, me mati bulmakaun mam, gumazim ter
ararim isa an tuem gatigha,
ingangarim zuamiram a damuasa, a gaghora a
misosi.

Ezi ni apanibar aghoriba ko ter arariba apiragharighizi,
me ua nin gumamaziziba paza me gamir puvati.[†]

⁵ Guizbangira, midorozir gumaziba midorozir korotiar
aghua ghua misoziba,
avim bar dar isigham.

Men dagarir asuaba ko men korotiar gumazibar ghuziba
itiba,
avim bar adar isigham.

Eghti osimtiziba bar givaghtima,
dughiar aghuim otogham.

⁶ Bar guizbangira, otarir mam amebam e bagha a bate,
a borir God e ganingizir mam.

Eghti an e gativagh en ganamin arazir kam,

[†] **9:4:** Fomira Midiania paza Israelia gami, ezi Gideonin dafarimin Ikiavira Itir God men gavgaviba apiri. Ni Gumazir Dapaniba 6:1-6 ko 7:9-25in gan. **9:6:** Aisaia 7:14; Luk 2:11; Jon 3:16; Taitus 2:13

mati gumazim dipenir akinir dafam uan dipizim
gatigha aneteri.

Kar an ziaba,
Gumazir Nighnizir Bar Aghuiba Anidim,
ko Godin Gavgaviba Bar Itim,
ko Afeziar Zurara Ikiavira Itim,
ko Atrivir Dabirabir Aghuim ko Navir Amirizim
Anidim.

⁷ Eghti atrivir kam, Atrivim Devitin danganim inigh,
Devitin atrivir dabirabim daperagh gumazamizibar
ganam.

Eghti a gumazamizibagh ativagh men ganamin gavgavir
kam,
an ekiv mangivira ikiam.

Kamaghin midoroziba ua puvatighiti,
gumazamiziba navir amirizimin ikia, deraghvira
dapiagh iki mamaghira ikiam.

Atrivir kam, guizin arazimin gin ghua biziba deragha da
tuisigha,
Godin arazir aghuibara amuasavira iti.

A kamaghin damuti,
an atrivir ingangarim datirighin ikegh gavgavigh
mangivira ikiam.

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, uan gumazamiziba
guizbangira bar me gifonge,
kamaghin amizi, a bizir kam damighiti an otogham.

Ikiavira Itir God Israelia gasighasiki

⁸ Ekiam mikemegha givagha ghaze,
a kantri Israel gasighasigham, kar Jekopin ovavir
boriba.

Eghti dughiar kurar kam me batoghti,

⁹ Samarian nguibar ekiamin itir gumazamiziba ko,
Efraimin adarasi,
me bar kamaghin fogh suam, Ekiamra bizir kamin me
gami.

Egha me datirighin ghaze, me bar pin mar iti,
egha uarira uan ziaba fe.

Me kamaghin migei,

¹⁰ “Apaniba en brighin dipeniba akaragharigha, en temer
fikba okaghariki.

Ezi e da bagha naviba ikuvir pu, da pura biziba.

Puvati. E dagiaba aghoregh dipenir bar gavgavibar in-
garam.

Egh temer fikbar danganibar, temer sidan bar
aghuiba oparam.”

¹¹⁻¹² Ezi Ikiavira Itir God Israelian aningaghe,
kamaghin amizi, a men apanibar naviba fegha gifa,
eghti me izi me misogham.

An aruem anadi naghin Siriabar naviba fe, me Atrivim
Resinin adarasi.

Egha a uaghan aruem uaghiri naghin Filistiabar nav-
iba fe.

Egha a uaghan Israelia misogh, me dikabinasa Atrivim
Resinin apanibar naviba fe.

Ekiam kamaghin amigha gifa,

ezi bizir kam an aningagharim agivaghan kogham.

Puvati. A ivezir kuram isi me daningvira ikiam.

¹³ Ezi Israelian gumazamiziba navibagh irazir puvati.

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ivezir bar
kuram me ganingi,

ezi me uamategha a baghavira izir puvati.

¹⁴ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God, kantri Israel
gasighasiki.

Guizbangira, an aruer vamiran Israelin dapanim ko puem atu.

A dughiar vamira, a iruer dafarim ko ighurunim gighizazi aning iri.

¹⁵ Dapanim, a gumazir aruaba ko gumazir ziar ekiaba itibar ababanim.

Ezi puem, a gumazir akam inigha iziba, me akar ifavaribar gumazamizibagh anidiba, men ababanim.

¹⁶ Gumazir dapaniba tuavir aghuim ko arazir aghuim men akazir puvati.

Kamaghin amizi, gumazamiziba okam nighnigha pura tintinibar ghue.

¹⁷ Gumazamizir kaba bar moghira God ategha arazir kurabagh ami.

Me bar akar kurabav gei.

Kamaghin amizi, Ekiam bar moghira me gasighasigham.

A gumazir igiatam ateghtima a ikian kogham.

Egh an amizir paba oveaghueziba ko borir ameboghfezi-aba oveaghuezibar apangkuvighan kogham.

Ekiam kamaghin damuam, eghti bizir kam an aningharim agivaghan kogham.

Puvati. A ivezir kuram isi me daningvira ikiam. †

¹⁸ Gumazamizibar arazir kurabara me gasighasisi.

Mati avim benir ataghatariba ko ogher kurabar isia ghua, temer dafaribagh irigha ghua, ruarir ekiam girizi a isi.

Ezi maburan migharim dikavigha ghuavanadi.

^{9:17}: Aisaia 5:25; Maika 7:2 † ^{9:17}: Hibrun akam deragha migirigiar kamın mingarim abighizir puvati.

¹⁹ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim bar anin-gaghegha, nguazir kamin ruaghatevibar itir gumamaziziba bar me gasighasiki.

A mati avim ruarir ekiamin isia bar a gasighasighizi moghin, bar me gasighasiki.

Gumamaziziba uaghan vaghvagh men nighnizibar gin ghua,

igharaz darazi dikabinasava ami. §

²⁰ Me gumamazizir igharazibar biziba, tintinibar da okimasa.

Eghti bizir kaba men ifongiaba agivan kogham.

Me mati gumazim dagher aviriba apavira ikiava izivazir puvati.

Egha me uaghan arazir kamra, uan ikizibagh amua me gasighasisi. **

²¹ Manasen anabamin adarasi, Efraimin anabamin adarazi abinasa,

ezi Efraimia Manaseba abinasa.

Egha aning uaghan Judaba abinasa.

Kamaghin amizi, Ekiam me ateghti me uarira uarigh asighasigham,

eghti bizir kam an aningagharim agivaghan kogham.

Puvati. A tighar ivezir kuram isi me daningvira ikiam.

10

¹⁻² Iavzika! Ia gumamazizir kamagh amiba, ia bar ikuvigham.

Ia gumazir onganarazibagh amibagh ifar men biziba iniasa

§ 9:19: Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati. ** 9:20: Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

arazir igiar igharagha garir aviriba arigha, da
osirigha me gasighasisi.

Ia arazir kurar kaba arigha dar gin zuima,
nan gumazamizir onganaraziba kotin aven, uan biz-
iba bagha mikimasa izima,
ia guizin araziba ategha arazir kurar ia arizir kabar, me
dikabirima,
me bizir me iniamba isir puvati.

Egha arazir kamra, ia amizir paba oveaghuezibar biziba
okiava,
borir ameboghfeziaba oveaghuezibar biziba saram
okei.

³ God ian arazir kurar ia amir kaba ikarvagh, ia
gasighasighti, ia manmaghin damuam?
Dughiar kam, a kantrin saghon itimin gumaziba
inigh iziti,
me aminir gavgavimin min izi ian bizibagh
asighasighti, ia manmaghin damuam?

Ia ti ivegh mangi tina dama akurvazim iniam?
Ian ziar ekiam ko bizir avirir ia iniziba, ia ti managh
dar arighti, da deraghvira ikiam?
Bar puvatigham!

⁴ Ia bizitam damuva avegham. Bar puvatigham.
Ian tarazi midorozimin arimighiregham.
Me ian tarazir suigh mangiti, ia kalabuziabar tongin bar
atiatigh teviba apirigh mamaghira ikiam.
Ia osimtizir bar kurar kam gitaghan kogham.
Ikiavira Itir God bizir kabar amuti, da ia bativam,
eghti bizir kam an aningagharim agivaghan kogham.
Puvati. A tighar ivezir kuram isi me daningvira
ikiam.

Asirian kantri ikuvigham

⁵ Egha Ikiavira Itir God kamaghin migei:
Asirian kantrin gumazamiziba, mevzika! Me bar ikuvigham.

Ki uan gumazamiziba puvira men atari.
Kamaghin ki datirighin ingangarim isi Asirian kantrin gumazamizibar aningti,
me nan aghorimin min otoghti,
gumazamizir nan navim gamima a ikuviziba,
me ivezir kuram me daningiva me gasighasigham.

⁶ Nan gumazamizir kaba na ategha uamategha nguazir kamın bizibagh amua, na gamizi ki bar men aningaghe.

Kamaghin amizi, ki Asiriaba amadaghti,
me mangi gumazamizir ki aningaghavira itir kabagh asighasigh,
egh me dikiti me mati gumazim tuavir beghneazim diti moghin me magiram.

Egh me uan ifongiabar gin mangi men bizir aghuiba me dama da mikegh,
da inigh uan kantrin mangam.

⁷ Ezi Asirian atrivimin nighnizim, nan nighnizim ko voroghira ghuzir puvati.

A ghaze, a kantrin avirir igharaziba uaghan bar dagh asighasigh,
da agivasa nighnisi.

⁸ A uabi fa kamaghin migia ghaze,
“Ki ghaze, ki kantrin aviribar atriviba abinigha men nguibar ekiaba ini.

Ezi atrivir ki abiraziba,
me nan midorozir gumazibar, gumazir dapanibar iti.

⁹ Ki misogha nguibar ekiar kaba ini:

Kalno, Karkemis, Hamat,
Arpat, Samaria, ko Damaskus.

¹⁰ Ki kantrin aviriba abiragha fo,
men asebar marvir guar aviriba men iti.

Ezi men aser kaba, da tong men akurvazir puvati.
Ki ghaze, marvir guar kaba, Jerusalem ko Samarian
marvir guabagh afira.

¹¹ Ki Samaria ko an aseba ko marvir guabagh asighasigha
gifa.
Egh arazir kamra, ki Jerusalem ko an aseba ko marvir
guabar amuam.”

¹² Asirian atrivim ghaze, a bar pin mar ikia bar gavgafi,
egha a uabira uan ziam fe. Eghti gin nan Ekiam, a
faragha mikemezi moghin, a Saionin Mighsiamin iki, a
Jerusalem in nguibar ekiam, a uan ingangariba bar dar
amigh givaghti, a gin uamategh mangi izevir kuram
Asirian atrivim daningam. ¹³ Ekiam orasi, Asirian atrivim
uabira uabi fa, kamaghin migei:

“Ki bizibar amuamin nighnizir bar aghuim iti.
Kamaghin amizi, nan gavgavim ko fofozimin, ki bizir
kabagh ami.

Ki kantribar mitaghniaba akaragharigha gifa, ezi da bar
nan apengan iti.
Egha bizir bar aghuir me akumakua arighiziba, ki da
ini.

Ki bar gumazir gavgavim, kamaghin ki kantrin kabar
atrivibagh afiragha, me dikabini,
mati bulmakaun apurir ekiam misosi.

¹⁴ Nguazir kamin itir kantriba bar, mati kuarazir mikonir
mam,

ki, men bizir aghuiba, mati kuarazir mikonimin,
gumazim kuarazir aroriaba isi moghin, nimira bar
da ini.

Kuarazir amebaba ikia, nan gari puvati.

Mevzika! Kuarazir amebatam uan aroriaba bagha ara
nan agintighizir puvati.

Ki pura men biziba okemegha da inigha ghu.”

¹⁵ Atrivim uabi uan ziam fe, ezi Ekiam kamaghin azaragha
ghaze,

Sobiatam ti uabi fi kamaghin mikim suam,

a uabi gavgaviba iti, ezi an gavgavim gumazir an
suirazimin gavgavim gafira, a?

Puvati, nighnizir kam ongani.

Eghti son tam ti uabi fi suam,

a uabi gavgaviba iti, ezi an gavgavim gumazir an
suiragha temem pungizim gafira, a?

Puvati, nighnizir kam ongani.

Eghti itazitam ti uabi fi suam,

a uabi gumazitamin suiragh, a inigh misoghsi
mangam, a?

Puvati. Nighnizir kaba, bar ongani.

¹⁶ Ezi Ekiam, a Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,

a ziar ekiam ko gavgavir ekiam iti.

Egh a datirighin arimariar bar kuratam amadaghti,

an Asiriabar midorozir gumazibar amu, men gav-
gavir ekiam agivagham.

Egh a uaghan avim damighti,

a dikavigh isi mangi men biziba bar da agivagham.

¹⁷ Ekiam, a Israelian Godin Bar Zuezim,

a Israelian gumazamizibar angazangarimin min iti.

Egh Asiriaba, an avir bar dafamin min otogh,

men kantri daboroghti, a isigham.

Egh dughiar vamiran, a Asirian oghevsevir kurabar apueghti,
da bar isigham.

¹⁸ Egh afiragh mangi temer ekiaba ko nguazir aghuir azenibar ingaramim sara daboroghti,
da bar isigham.

Ikiavira Itir God, Asiriabagh asighasigh, bar men duaba ko mikarziba agivagham,
mati arimariam gumazim puv a gamizi, an gavgavim bar magiri ameregh givagham.

¹⁹ Eghti Asirian kantrin temer vaghvazibara mitivighiv ikiti,
borir iririvitam uaghan da menghan fogham.

Gumazamizir ikiavira itir varazira, uamategham

²⁰ Jekopin ovavir boriba, datirighin uan apanibar atrivir me misogha itim, me an atiatighava, an apengan ikia uarir akurvaghosa an dia. Eghti gin izamin dughiam otoghti, Israelian ikiavira itir varazira, apanir kam bagh gan uarir akurvaghosi nighnizir gavgavim an ikian kogham. Puvati. Dughiar izamimin, me Ikiavira Itir God baghvira iki nighnizir gavgavim an ikiam. A Israelian Godin Bar Zuezim, eghti me guizin an akamin gin mangi uarir akurvaghosi, anarira mizuamam. ²¹ Gin, Jekopin ovavir boribar gumazamizir ikiavira itir varazira, me uamategh Godin Gavgavir Ekiam Itim bagh izam.* ²² Fomira, Israelian gumazamiziba, mati ongarimin itir gigimin min, bar aviraseme. Ezi God ghaze, me bar ikuvigham. God uan arazir aghuimin gin mangiva ivezir kurar kam me daningam. Eghti gin men gumazamizir ikiavira itir

* **10:21:** Hibrun akamin akar kam, "Gumazamizir varazira uamategh izam," a mati Aisaian otarir mamim ziam. Ni Aisaia 7:3in gan. **10:22:** Rom 9:27

varazira uamategh uan nguibabar izam. ²³ Ekiam, a Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a nguazir kamin kantriba bar, a ivezir kuram isi me daningasa mikemegha gifa, egh a bar me gasighasigham.

²⁴ Nan Ekiam, a Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin migei, "Ia nan gumazamizir Saionin nguibar ekiamin itiba, ia Asiriabar atiatingan marki. Me, Isipia fomira uan itaziba isa ia misogha, paza ia gamizi moghin, me ia damuam, eghti ia men atiatingan marki. ²⁵ Nan navim ia bagha ikuvighavira iti, kamaghin, ki Asiriaba ataghizi me ia gasighasisi. Eghti ki, kiran oveghangin, uan adarir ian itim agivagh, egh raghirigh Asiriabagh asighasigham. ²⁶ Ki, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki me misogham, mati ki fomira Midiania, Orepin Dagiamin boroghin benim isa me fozorogha me misoke. Egha mati, ki fomiram Isipin kantrin, uan asadivir aghorim ghufegha ongarim gisin amadazi, apaniba ongarir torimin bar ikufi.† ²⁷ Asiriaba datirighin ia gativagha ia gasighasisi, mati gumazim ter otevim, bulmakaun firim gatigha, an abirima, a ingangarim gami. Datirighin Asiriaba bar deraghaviram apiazi, ia paza iti. Ezi men arazir kam na gamima, nan navim puvira nan isi. Kamaghin, ki gin izamin dughiar kamin, ki Asiriabar gavgavim agivaghti, me uam osimtiziba ia daningan kogham."‡

Apaniba Jerusalemia misoghasa izi

²⁸ Apaniba Ain nguibar ekiam boroghin iza a gitagha, Mikronin nguibar ekiamin otivigha gifa.

† 10:26: Ni Gumazir Dapaniba 7:23-25in gan. ‡ 10:27: Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

- Me uan dagheba ko biziba isa Mikmasin nguibar ekiamin da ariki. §
- 29 Me uaghira daghurir dipamin faghafiagha, binigha ghuanaga,
dimangan Geban nguibar ekiamin akui.
Raman nguibar ekiamin itir gumazamiziba bar atiatingi.
Ezi, Gibeana nguibar ekiamin itir gumazamiziba, kar
Atrivim Solin nguibar ekiam,
me anetegha are.
- 30 O Galimin nguibar ekiamin itir gumazamiziba, ia pamtemin dim.
Ia Laisan nguibar ekiamin itir gumazamiziba,
ia kuariba arighiva oragh.
Ia Anatotin nguibar ekiamin itir gumazamiziba, iavzika!
Ia ti akabagh asa.
- 31 Matmenan nguibam ko Gebimin nguibamin itir gumazamiziba,
me uari mongasa danganiba buriava, aregha gifa.
- 32 Apaniba datirighin Nopin nguibar ekiamin otivigha gifa.
Egha Saionin Mighsiamin amadaghan gara, uan dariba apira,
uan gavgaviba akakagha ghaze,
me Jerusalem in nguibar ekiam gasighasighasa uari baraki.
- 33 Ia oragh!
Ekiam a Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,

§ 10:28: Nguibar ekiam igharazir kaba da notin amadaghan Jerusalem boroghin iti, kamagh amizi, notin amadaghan itir apaniba Jerusalem gasighasighsi iziva, me faragh Ain nguibar ekiam ko nguibar ekiam kaba batogham, dar ziaba ves 28-32in iti.

a gumazir ziar ekiam ko gavgavim itiba dikabiragham.
 Me datirighin temer ekiar ruaribar min iti,
 eghti a me okiti me iregham.
³⁴ Me mati Lebanonin temer aghuibar min mitivigha gavgavigha iti,
 egha mati temer dafar ruarir bar ruarir pizimin itibar min iti.
 Egh a me gasighasigham,
 mati gumazim sobiam inigha temer ekiar kaba okiti da iregham.

11

Atrivir igiam, dabirabir aghuim me daningam

¹ Jesin ovavir boriba, mati temer povim me an okegha givazi,
 an dakam ikiavira iti.
 Eghti gumazir mam otogham,
 mati temer ghuzir igiam temer dakar kamin otogh mavanangam.*
² Eghti Ikiavira Itir Godin Duam izi gumazir kam gizivagh a ko iki,
 egh fofozir aghuim ko nighnizir aghuim a daningam.
 Eghti an atrivir gavgavimin ikiva,
 deraghvira ingangarim damuamin fofozim ikiam.
 Egh a deraghvira Ikiavira Itir God gifogh,
 an atiatingiva zurara an apengan ikiam.
³ Eghti Ikiavira Itir Godin atiatir arazir kam a damuti,

11:1: Aisaia 53:2; Jeremaia 23:5; Sekaraia 3:8; Aposel 13:23; Akar Mogomem 5:5; 22:16 * **11:1:** Jesi, an Atrivim Devitin afeziam. (Ni 1 Samuel 16:10-13in gan.) Temer ghuzir igiar kam oto, a mati Devitin ikizimin otozир atrivir igiamin ababanim. **11:2:** Aisaia 61:1; Matyu 3:16; Jon 16:30; 2 Timoti 1:7

a bar akuegh mamaghira ikiam.
 Egh kotiaba baraghamin dughiam,
 a pura gumazimin ganganimin ganiva, a tuisighan
 kogham.

Egh a gumazamizir tintinimin migeir akaba,
 a pura da baragh da tuisighan kogham.
 Bar puvatigham.

⁴ A kotin aven guizin arazir aghuimin gin mangi,
 onganarazibar migirigiaba baragh, deraghvira me
 tuisigham.

A nguazir kamin itir gumazir uari abira aghumra itiba,
 a men osimtiziba baragh, me tuisigh men akur-
 vaghham.

An akam me daningti, nguazir kamin gumazir kuraba,
 iveziz kuram iniam.
 A mikimti, gumazir kurar akaba batoziba arimighi-
 ram.

⁵ An arazir aghuim mati gumazim letin uabi amighiri,
 an an ikiti, a gumazamizibar ganam.

Eghti an nighnizir gavgavir arazir aghuim gamim, mati
 inim gumazimin evarim avara,
 an an ikiti, a uan ingangarim damuvira ikiam.

⁶ Eghti afiar atiaba ko sipsipin nguziba uari inigh der-
 aghvira ikiam,
 eghti lepatba, da kaziar ekiabar min gari, da memen
 nguziba ko dakuam.

Eghti bulmakaun nguziba ko laionin igiaba daru egh uari
 inigh damam,
 eghti borir dozir mam men gan men aku men faragh
 mangam.

⁷ Eghti bulmakauba ko beaba uari inigh damiti,
 men nguziba uari inigh dakuam.

11:4: Aisaia 9:7; 49:2; Malakai 4:6; 2 Tesalonika 2:8

11:5: Efesus 6:14

11:6: Aisaia 65:25

Eghti laionba bulmakaubar min dadabar amam.

⁸ Eghti borir dozir oteba apavira itiba,
me kuruzir imeziba itibar mozibar boroghira
ikararangam.

Eghti borir oteba ataghiziba,
uan dafariba isi kuruzir kuraba itir mozibar aven dar
arigh, egh deraghvira ikiam.

⁹ Dughiar kamin, nguazimin itir gumamaziziba bar der-
aghvira Ikiavira Itir God gifogham.
Eghti fofozir kam, nguazimin otebiba bar dagh izi-
vaghham,

mati ongarim bar ghua uan danganimra tu.

Kamaghin amizi, God baghavira itir mighsiamin itir
gumamaziziba ko, gumamazizir igharaziba bar
moghira

uari inigh deraghvira ikiva,

tav pazi tav damuan kogh, egh me
gasighasighan kogham.

Judan gumamazizir ikiavira itir varazira, me uamategh
izam

¹⁰ Eghti dughiar kamin, atrivir igiam, Jesin ovavir boribar
tongin otogh,

mati temer ghuzir igiam, temer dakar kamin oto.

Eghti gumamaziziba bar an ganti, a me bagh
ababanimin min ikiam.

Eghti gumazir kamra, kantribar gumamaziziba a bagh izi
a baghvira ikiam.

Eghti an Dipenir an avughsi ikiamim,

bar gavgavigh ziar bar ekiam ikiti, an angazan-
garim bar me gisiraghham.

¹¹ Egh gin ua izamin dughiamin, Ekiam uamategh uan agharim ghufegh uan gavgavim akagh, uan gumazamiziba inigh uamategh izi, men nguibabar me arigham. Kar gumazamizir ikiavira itir varazira, me kantri Asiria ko, Isip ko, Itiopia ko, Elam ko, Babilonian kantri ko, Hamat ko, Mediterenianin Ongarir Ekiamin arighatizibar ikiavira itiba.

¹² Kantriba bar dar gumazamiziba gansi, Ekiam nir avizim ghufegh abanimin min anesaragham, egh a Israelia ko, Judan gumazamizir apaniba inigha ghua kalabuz gatiziba, a ua me akuvagham. Me datirighin tintinibar ikia nguazir ruaghateviba bar dar iti, eghti Ekiam ua me inigh izam.

¹³ Eghti gin kantri Israel ua navir kuram kantri Judan ikian kogham. Eghti kantri Juda, uam kantri Israelin aningagheghan kogham.

Puvati. Aning uaning inigh deraghvira dapiam.

¹⁴ Aning uaning inigh mangi aruem uaghiri naghin itir Filistiaba ko misogham.

Egh aning misoghiva aruem anadi naghin itir gumazamizibar bizir aghuiba iniam.

Aning kantri Idom ko Moap ko, Amonin gumazamiziba dikabiragh,

kantrin kaba gativaghti, me men apengan ikiam.

¹⁵⁻¹⁶ Ikiavira Itir God, Ongarir Aghevim damighti a bar dakegham.

Egh aminir fefer bar puvira ivaim damighti a izam, eghti aminir kam, Yufretisin Fanem damighti a daki mangi suvigham.

Egh a 7plan dipar eghuravibar emir mangam.

Kamaghin amizi, dughiar kamin tuavim, tuavir eki-amin min bar ekevegh aruegham,

eghti gumazamiziba Asiria ategh daru iziti, men dagarir asuaba tong kumkumighan kogham.

Tuavim Israelia bagha kuiaghirizi me Isip ategha izezi moghin,

bizir kam uaghan kamaghiram otivam.

12

Ekiam minabir ighiam

¹ Eghti gin izamin Dughiam otoghti, ia Israelia kamaghin igham damuam:

“O Ikiavira Itir God, ki nin ziam fe.

Ni nan aningaghe, ezi nin aningagharim gifa, ezi ni bar deraghavira nan asughasugha gavgavim na ganidi.

Ezi datirighin nan navim deraghavira iti.

² “Ia oragh! God nan akuragha ua na ini.

Eghti ki nighnizir gavgavim an ikiva atiatingan kogham.

Ikiavira Itir God, a Godra, a na gamima, ki gavgavigha iti.

Guizbangira, a nan Akurvazir Gumazim, ezi ki an ziam fava onger akam gami.”

³ Mozir dipam, gumazir kuariba piriba, anepa bar akonge.

Ezi kamaghira, God uan gumazamizibar akuragh ua me inighti, me bar akuegham.

⁴ Dughiar kamin ia kamagh mikimam:

“E Ikiavira Itir God, an ziam dipon, egh a minabiva,
 uarir akurvaghsi an dimam.
 Egh ingangarir ekiar an amizibar gun kantribar gumaza-
 miziba bar moghira me mikimiva,
 an ziar ekiamin gun mikim.
⁵ Ia Ikiavira Itir Godin ingangarir bar ekiar an amiziba
 bangin,
 a bagh onger akabar amu an ziam fam!
 Ia nguazir kamin gumazamiziba bar me mikim suam,
 God ingangarir ekiabagh ami.”

⁶ O Saionin Mighsiamin itir gumazamiziba, ia fo,
 Israelian Godin Bar Zuezim, a ian tongin ikia
 ingangarir ekiabagh amua, ziar bar ekiam iti.
 Kamaghin amizi, ia pamten dimiva arang
 bar akuegh onger akabar amu.

Aisaia, Godin akamin,
 gun kantrin mabav gei

13

(*Sapta 13--23*)

God kantri Babilon gasighasigham

¹ God kantri Babilon gasighasighasa, kamaghin, a ire-
 bamin min garir bizimin aven, akam isa Emosin otarim,
 Aisaia ganingi. ² A kamaghin migei:

“Ni nan nir avizir pin itim isi ababanimin min temeba
 puvatizir mighsiar mamin a kuasagh,
 eghti midorozir gumaziba an ganigh izi uari akuvagh
 ikiam.
 Ni pamtemin men dimti, me zuamira izi.

Eghti ni uan dafarim ghufegh, Babilonin itir gumazir
 aruar uan ziaba feba, tiar akar ekiabar amadaghan
 men akagh,
 egh me amadaghti, me mangi me ko misogh.

³ Ki Babilon bagha nan navim bar nan ikufi,
 egha ki uabi uan midorozir gumazir aghuir bar gav-
 gaviba amisevegha, men diazi, me ize.
 Egha ki Akar Gavgavim me mikeme, eghti me mangi
 Babilonia ivezir kuram me daningam.
 Midorozir gumazir kaba, ziar ekiaba iti,
 egha Babilon misoghasa bar akonge.”

⁴ Ia mighsiabagh isin niginir dafar kam baragh,
 kar gumazir bar aviribar niginim.
 Kantrin aviribar midorozir gumaziba iza uari
 akufa.

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
 misoghasa uan midorozir gumaziba akufa.

⁵ Me kantrin bar saghon itimin ikegha ize,
 egha me mati Ikiavira Itir Godin piba ko bariba.
 A bar aningaghegha, me akuvagh me damuti,
 me nguazir kamin itir kantribagh asighasigh, bar me
 agivagham.*

⁶ Ikiavira Itir God Izamin Dughiar Ekiam, a roghira izegha
 gifa.
 Kamaghin amizi, ia bar puviram aziva arang.
 Dughiar kamin, Godin Gavgavim Bar Itim,
 dughiar bar kuram amadaghti a izam.

* **13:5:** Gumazir maba kamagh nighnisi, Hibrun akam, a
 “Nguazir kamin itir kantriba bar,” a dav geir puvati. Me
 ghaze, Hibrun akam kamaghin migei, “Kantrin kamra
 nguibaba bar an iti.” **13:6:** Joel 1:15

⁷ Bizir kam bangin, gumamazibar aghariba bar men amiraghti,
men gavgaviba bar givaghti, me uan navibar aven bar atiatingam.

⁸ Me nigh bar atiatighiva, mizazir bar ekiaba baragham,
mati amizim borim batasa mizazim isi moghin, me mizazim iniam.

Me digavir kuram damuti, men guabara uarir akakagh suam,
me mizazir bar ekiam isi.

Egh me uarira uan guabar ganamin dughiamin,
me bar atiatigham.

⁹ Bar guizbangira, Ikiavira Itir God Izamin Dughiar Ekiam,
a izi,
kar Ikiavira Itir God uan aningagharir ekiam sara izasa misevezir dughiam,

egh nguazir kamin itir ruaghateviba bar dagh asighasighiva,
gumamazizir arazir kurabagh amiba me bar me agivagham.

¹⁰ Dughiar kamin, mikoveziba bar dar angazangarim mungegham.

Egh aruem otoghti, an angazangarim mitarmegham,
eghti iakinimin angazangarim puvatigham.

¹¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Gumamazibar arazir kuraba nguazir kam gizifa,
kamaghin amizi, ki men arazir kuraba ikarvagh, puv me damigham.

Gumamazizir uarira uan ziaba feba, ki me dikabiragham.

Gumazamizir igharaz darazi paza me gamua uari feba,
 ki pazi me damigh men ifaghatir arazim agi-
 vaghham.

¹² Gumazamizir bar avirim arighiregham, eghti ki vagh-
 vaziba ateghti, me ikiam.

Egh ni kantri Ofirin golin bar aghuim burian
 asaghasaghizi moghin,
 ni me burian asaghasegham.

¹³ Dughiar kamin, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
 uan aningagharir bar dafam sara izam.

Egh ki overiam ko nguazim damighti, aning nigham,
 eghti nguazim isivagh uan danganim ategham.”

¹⁴ Dughiar kamin, gumazamiziba bar puviram atiatingiva
 aregham,

mati asizir atiam, gumazim ruarimin ghua a gasasava
 amima,
 an arav ghuzi moghin, me arimangegham.

Egh mati sipsipbar garir gumaziba puvatizi, me onganigh
 pura tintinibar zui moghin,

me tintinibar ari uamategh pura uan nguibabar
 mangam.

¹⁵ Eghti gumazir manam, apaniba an suira,

me uan midorozir sababar a biraghti, an aremegham.

¹⁶ Eghti apaniba, borir iririviba, men amebabar aghariba
 da me amikiva,

eghti amebaba ko afeziaba ganvira ikiti,

me boriba isi dagiaba itir nguazim gapizti, me
 arimighiram.

Eghti apaniba men dipenibagh asighasigh, men biziba
 okimiva,

men amuibar suigh, me abin arazir kurabar me damuam.

- ¹⁷ Ikiavira Itir God ua ghaze,
 “Ki, Midbar navibagh inivima, me Babilonia misoghasa izi.
 Me Babilonian silva ko gol bagha nighnigha misoghasa izir puvati.
- ¹⁸ Me bar Babilonia agivasa nighnizim bar gavgafi.
 Me gumazir igiaba uan pibar me gasiti, me arighiregham.
 Eghti borir ekiaba ko muziariba, me men apangkuvighan kogham.”
- ¹⁹ E fo, Babilonin nguibar ekiam, a bar deragha nguibar ekiar mabagh afira.
 Babilonian gumazamiziba, me uan nguibar ekiamin ziar aghuim bagha bar akonge.
 Eghti God Sodom ko Gomora gasighasighizi moghin, a Babilon gasighasigham.
- ²⁰ Gumazitam ua nguibar kamin ikian kogham.
 Eghti uaghan Arabian gumaziba izi uan averpenitam danganir kamin anesaraghan kogham.
 Eghti sipsipbar garir gumaziba uan sipsipba inigh iziti, da danganir kamin iriv iki avughsan kogham.
- ²¹ Nguibar kam pura danganir kinim gavaghti, asizir atiaba iziva an ikiam.
 Eghti dimagarimin, kuaraziba dipenibar ikiam.
 Eghti poneba uaghan ikiti,
 memen atiaba uari akun nguibar ekiamin mangi izegh damuam.

²² Eghti, atrivibar dipeniba ko gumazir ekiabar dipeniba, afiar atiaba izi dar iki, pura dapur ikiam.
Bar guizbangira, Babilon ikuvighamin dughiam,
a roghira izegha gifa.

14

Ikiavira Itir God uan gumazamiziba ua me iniam

¹ Eghti Ikiavira Itir God uamategh Jekopin ovavir boribar apangkuvigham. A ua bagh Israelia misevegham. Egh a men aku uamategh men nguazimra mangam. Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba izi me ko iki, men gumazamizibagh avagham. ² Guizbangira, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, Israelia inigh men aku uamategh Israelian nguazimin izam, kar Ikiavira Itir Godin nguazim. Eghti Israelia, gumazamizir kabar amuti, me pura Israelian ingangarir gumazamizir kinibar otivigham. Fomira Israelia kalabus gatizir darasi, me datirighin, Israelian kalabuziabar aven ikiam. Me fomira Israelia dik-abiragha paza me gami, me datirighin Israelian apengan ikiti, me me gativagham.

Atrivir bar gavgavir irizimin ighiam

³ Ia Israelia, Ikiavira Itir God ian mizazim ko dughiar kuram agivaghti, ia deravira ikiam. Igharaz darazi ia abirima, ia men ingangarir mitiabagh ami, eghti osimtizir kam, datirighin givagham. ⁴⁻⁵ Eghti Ikiavira Itir God kamaghin damighti, ia Babilonin atrivim ginighnigh ighiar dibovir akar kam damuam. Ighiar kam kamakin:

“Maia! Ia ganigh, atrivir gavgavim irigha gifa.

Manmaghin amizi, atrivir puvira atara uan ziam fer
kaba iri?
Ikiavira Itir Godra,

paza gumazibagh amir gumazir kurar kabar gav-
gavim agifa.

⁶ Atrivir kaba pura gumazamizibar aningaghegha paza me
gami.

Egha me arazir kurabar kantrin igharazibagh amua,
me gasighasighan avughsir puvati.

Me dughiaba bar, kantrin igharazibar atara
osimtizir kuraba me ganiga me gatifa.

⁷ “Ezi datirighin nguazir kamin ruaghateviba bar, avughsa
navir amirizimin iti.

Dar gumazamiziba bar akuegha ighiabagh ami.

⁸ “Ezi Lebanonin kantrin ruarimin itir temer painba ko,
temer sidaba, oregha fo,

Babilonin atrivim aremegha gifa.

Kamaghin amizi, me uaghan bar akonge.

Me ti ghaze, ‘Gumazitam ua iziva e okan kogham. Bar
dera!’

⁹ “Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin, me ni iniasa
bar akuegha

biziba akira iti.

Danganir kam ti kamaghin migia ghaze,

Ia gumazir aruaba, dikav.

Ezi ia atriviba, ia uan atrivir dabirabiba ataghiragh.

Ia bar izi gumazir izir kam batogh.

¹⁰ Me bar moghira ni dipov migirigiar kamin ni damuam,
‘Maia, e kamaghin nighnisi,

nin gavgavim ti bar en gavgavim gafira.

Ezi nin gavgavim datirighin bar givazi ni en min iti.

Ni gavgaviba puvati.’

11 “Ni fomira kurkazir aghuibar uabin kurtima, gumazamiziba gitaba misogha,
ighiabagh amua, nin ziar ekiam fe.

Ezi datirighin, ni Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin itima, nguazimin apiziba nin dakozim gavagham.

Eghti ni me gisin dakuam.

Eghti kuruzir muziariba blanketin inimin min ni avaragham.

12 “Ni fomira ziar bar ekiam ike.

Gumazamizibar damazimin, ni mati mizarazibar anadir mikovezir overiamin ikia isimin min iti.

Ezi noka, ni datirighin irigha gifa.

Ni fomira midorozir gumazir gavgavim itim.

Ni kantrin aviriba agevir gumazim.

13 Ni ti kamaghin nighnisi,

‘Ki mikovezibagh afiragh, bar pin mar overiamin mavan-abogham.

Egh ki uan atrivir dabirabim isi,

Godin mikovezibagh isin bar pin mar anefagham.

Egh ki uaghan izi, notin amadaghan itir mighsiar aseba iza uari akuvi naghin,

a gisin bar pin mar daperaghiv ikiam.

14 Ki ghuariabagh isin bar pin mar ghuanaobogh,

Godin Bar Pin Itimin min ikiam.’

15 “Ezi noka, ni irigha gifa,

ni bar vin mar magiri Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin iki,

egh ni bar apengan ikiam.

¹⁶ Egh nguibar kamin, oveaghuezir gumazamiziba nin apigh bar digavir kuram damigham.

Egh me dikiravira nin gan kamaghin azaragham,
‘Gumazir kamra ti, nguazim gamizi a ivazvazima,
kantrin igharazibar itir atriviba atiatia nisi, guisi?’

¹⁷ Gumazir kamra ti, nguibar ekiabagh asighasighava,
nguazim gamima,
a nguazir kinimin oto?

Gumazir kamra ti, kalabuziam gatizir gumazamizibar
apangkuvizir puvatigha, me ataghizi,
me uamategha uan nguibabar ghuzir puvati?
Are, gumazir kamra!’

¹⁸ “Atrivir igharaziba over dughiamin, gumazamiziba bar deravira men kuabagh amua,
mozir bar aghuibar me afi.

¹⁹ Ezi ni puvati.

Nin kuam mati, gumazim temer aguam kurasa an anetugha anekunizi moghin,
me nin kuam akunizima a mozim giraghu.

Nin kuam tuavimin gumazir igharazir midorozimin
ovengezibar kuabar pozimin apengan iti.

Ezi gumazamiziba a dika ivemara mangi izegh gami.

Men duaba bar moghira,

gumazir ovegha givazibar mozimin, bar vin mar magiram.

²⁰ Ni uan kantri gasighasigha,

uan gumazamiziba misoghezi, me ariaghire.

Kamaghin amizi, me atrivir igharazibar min deravira nin
kuam akirigh,
anefaghan kogham.

Atrivir kurar kamin boriba,

nguazir kamin bar givaghti, bar deragham.

²¹ Kamaghin, an boriba, ia bar da inigh izi,
 egh men inazir afeziabar arazir kuraba ikarvaghsi,
 me misoghti me arighiregh.
 Eghti men tav ua ikian kogh, atrivimin otogh, ua kantribar
 ganan kogham.
 Egh ua nguazir kamin danganiba bar dar mangi
 nguibar ekiabar ingaran kogham.”

Ikiavira Itir God
 Babilonia gasighasigham

²² Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin
 migei:

“Ki Ikiavira Itir God, ki uabi dikavigh mangi Babilonia
 misoghiva,
 me gasighasigh bar me agivagham.
 Ki men tav ateghtima a ikian kogham.
 Bar puvati.

Gumaziba ko, amiziba ko, boriba, bar givagham.
²³ Ki mati amizim uan bizimin mineziba avi moghin,
 ki uan bizim isi Babilon bar anevigh anegivagham.
 Ki Babilon damighti, mughuriar kuram itir beghneazim
 bar anevargham.
 Eghti asizir atiaba an ikiam.
 Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
 ki mikemegha gifa.”

Ikiavira Itir God,
 Asiriabagh asighasigham

²⁴ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin akar
 dikirizir mam gami:

“Bar guizbangira, bizir ki damuasa nighnigha givazim,

ki a damuam.

²⁵ Asiriaba nan nguazimin iza, nan gumazamizibagh amizi,
me osimtizir bar ekiam ateri.

Asiriaba pamtemin Israelia abirima, me puvira ingari,
mati bulmakaun mam, gumazim ter ararim an tuem
gatigha, anebirima, a ingari.

Eghti Asiriaba, Israelian nguazir mighsiabar ikivira ikiti,
ki me dikabin bar me righirigham.

Egh osimtizir ekiar Israelia aterir kam,
ki bar anegivagham.”

²⁶ Nguazir kamin itir kantrin gavgaviba,
Ikiavira Itir God arazir kamra me damuasa nighnigha
gifa.

Kamaghin amizi, a me gasighasighasa uan
agharim ghufegha gara iti.

²⁷ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, kamaghin
damuasa nighnigha gifa,
ezi tina an anogoregham?

A uan agharim ghufegha gifa,
eghti tav an agharim medagh magiran iburagham.

Ikiavira Itir God
Filistiabagh asighasigham

²⁸ Atrivim Ahas aremezi azenimin, Ikiavira Itir God akar
mam aningi. Akar kam kamakin:

²⁹ “Ia Filistian gumazamiziba, ia oragh.

Aghorir ian misoghezir kam, a dipiriaghirigha gifa,
eghti ia bizir kam bagh bar akongan marki.

Gin kuruzitam oveghti, kuruzir kuratam an danganim iniam.

Egh kuruzir kam, a kuruzir bar kuram bateghti,
an aviziba iki, egh mighi mangi izegh damuam.*

³⁰ Gumazamizir onganarazibagh amiba, me deravira ikiam.

Gumazamizir biziba puvatiziba, me navir amirizim iniam.

Eghti ia Filistiaba, ki mitiriba azir dughiar bar ruarim amadaghti, a izam.

Eghti mitiriar azir kam, ian ikiavira itir varazira damuti,
me bar mitiriam bangin arighiri bar gevegham.

³¹ “Ia Filistian nguibar ekiaba ko, gumazamizir men itiba, ia bar moghiram atiatingiva, nighiva akong puv aziva, pamtemin dim gan, midorozir gumazir bar bizir dafam, notin amadaghan ikegha izi.

Me izima, mati avir miturim men girakirangin otifi. Midorozir gumazir kaba, me midorozir gumazir bar gavaviba, ezi, men tav uabira gin izir puvati, me bar moghira uari inigha izi.”

³² E Israelia, e ganti, Filistian abuir gumaziba izi uarir akurvaghsi en azangsighti,
e manmaghin men akam ikarvaghham?

E kamaghin men akam ikarvaghham,

* **14:29:** Fofozir gumazir maba ghaze, Asirian atrivir mam aremezir dughiamin, Godin akam inigha izir gumazim Aisaia, ti akar kam akuri. An akar isin zuir kamin kamaghin migei, atrivir igharaziba atrivir kamin danganim iniam, eghti men arazir osimtizim kantrin igharazibagh aningamim bar ekevegham, egh atrivir kamin arazibagh afiraghham.

“Ikiavira Itir God, Saionin nguibamin ingarigha a gamizi
a tughavavgafi.
Ezi an gumazamiziba osimtizir ekiaba me bativir
dughiabar,
me a bagh mangi an aven modogh deravira
ikiam.”

15

Ikiavira Itir God Moapia gasighasigham

¹ Ikiavira Itir God kantri Moap ginighnigha akar kam
angingi:

Apaniba dimagarimin iza kantri Moapin otogha,

Arin nguibar ekiam gasighasisi.

Me ghua Kirin nguibar ekiam gasighasighizi,

Moapin kantri datirighin bar ikufi.

² Kamaghin amizi, Dibonin nguibar ekiamin itir gumaza-
miziba, mighsiabar ghuavanabogha,

asebar ziaba fer danganibar aziava ara iti.

Moapia bar fo, Nebon nguibar ekiam ko, Medeban nguibar
ekiam bar ikuvizima,

kamaghin me aningin apangkuvigha azi.

Me bar aning bagha osemegha,

uan dapanir ariziba ko, ghuamasizir arizibagh ise.

³ Egha azir korotiaba aghuigha,

nguibar ekiabar tuavibagh arui.

Marazi uan dipenibar avughsamin danganibar iti,

ezi marazi uari akuva itir danganibar iti,

Me bar puv azima, temeriba men damazibar izaghira,

egha uaghira nguazim giri.

⁴ Hesbonin nguibar ekiam ko, Elealen nguibar ekiamin itir
gumazamiziba,

15:1: Aisaia 25:10-12; Jeremaia 48:1-47; Esekiel 25:8-11; Amos 2:1-3;
Sefanaia 2:8-11

me uaghan bar puviram azi,
 ezi Jahasin nguibar ekiamin itir gumazamiziba,
 men azir akaba barasi.
 Ezi midorozir gumazir gavgaviba uaghan osemegha ara
 dei.
 Guizbangira, Moapian gavgavim bar gifa.

⁵ Mevzika! Ki uaghan Moapian apangkuvigha, me bagha
 azi.

Ki garima, me uan nguibam ategha, ara ivemara
 Soarin nguibar ekiam ko, Eklat Selisian nguibar
 ekiamin zui.

Me aziavira ghua Luhitin nguibar ekiamin tuavimin
 ghuavanadi.

Egha me uan osimtizir ekiam ginighnigha pamtem aziava
 ara

Horonaimin nguibar ekiamin tuavimin zui.

Ezi men ararem bar ekefe.

⁶ Me fo, Nimrimin dipam bar misingizi, an apinimin itir
 oghevseviba uaghan misingi.

Me ghaze, Danganir kam, oghevseviba ko, temeba ti
 uam an aghungan kogham.

⁷ Ezi Moapia uan nguibamin ikiava,

uari bagh akumakumizir bizir aghuiba, me da saram
 ari.

Me kantri Moap ategha, Temeba Itir Danganir
 Zarir tuavimin zui.

⁸⁻⁹ Bar guizbangira, me uarir akurvaghamin ararem bar
 ekevegga

men kantrin danganiba bar dar ghu.

Eklaimin nguibar ekiam ko, Berelimin nguibar ekiam ko,
 kantri Moapin itir nguibar ekiar aviribar gumaza-
 miziba, men ararem baraki.

Guizbangira, Moapian ghuzim Dimonin dipam
 gizifa.

Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 A uam puv Moapia damigham.
 Moapian arav ghueziba ko, kantri Moapin ikiavira itir
 varazira,
 a laionin bar kuram mikemeghti, a izi bar me
 gasighasigham.*

16

- ¹ O Moapin atrivim, e Moapian gumazamiziba ara iza
 Idomin nguibar ekiam Selan iti.
 Eghti atrivim, ni sipsipin nguziba isi da amadaghti,
 da Saionin Mighsiamin mangam.
 Sipsipin kaba, Saionin Mighsiamin gumazamiziba dar
 ganigh fogh suam,
 e uam dagiaba takisin min me daningam.
 Gumazir sipsipin kaba inigha zuiba,
 me gumazamiziba puvatizir danganimin zuir tu-
 avimin mangi, Jerusalemin otivigham.
 Jerusalem, Saionin guivimin ababanim gami.
- ² Egh me kamaghin Judan gumazamizibav mikim,
 Apaniba en nguibabar en agirazi,
 e ara ghua Arnonin Fanemin miriamin ikia,
 deragha itir puvati.
 E mati kuarazir nguziba uan mikonimin suaghiregha
 pura tintinibar ruarimin aven arui moghin,
 e ara pura tintinibar arui.
- ³ Ezi, e kamagsua, ia en akaba tuisighiva, kotin aven
 guizin arazimin gin mangi en akuragh.
 E kamaghin ifonge, ia en danganir mogomemin min
 otogh.

* **15:8-9:** *Vezi* kam, Hibrun akam deragha migirigiar
 kamın mınгарim abighizir puvati.

E mati gumaziba temer ekiamin apengan mangi aruer
dafamin mizazimin uari muegh, an orangtizimin
ikiam moghin, e izi ian kantri uari mongam.

En apaniba en nguibabar en agirazima, e datirighin
pura guighav iti.

Kamaghin, ia ua e isi, apanibar agharim datighiti,
me izi pazi e damuan marki.

⁴E uari, e Moapian gumazamizir aragharuiba, ia e ateghti,
e izi ian tongin ian nguazimin ikiam.

Eghti ia en ganiva e mueghiti,
en apaniba e gasighasighan kogham!

“E fo, osimtizir datirighin e bativir kaba givaghti,
en apaniba en kantri ategh mangi ua pazi e damuan
kogh,

⁵eghti danganir kamin, atrivir mam otogham.
A Devitin ovavir boribar gumazir mam.

Egh a uan gumazamiziba bar men apangkuvigh,
egh zurara guizin arazimin gin mangi men ganam.

A uan gumazamizibar osimtiziba baragh, egh zuamira me
tuisigh me akirmigham.

Egh a zurara arazir aghuibar amusi gavgavigham.”

⁶Ezi Judaba Moapian akar kam baregha, me kamaghin
uarira uariv gei,

“E Moapian arazir uari febar eghaghaniba baregha gifa.
Me puv ifaghata uarira uan ziaba fa, migirigiar guar
aviribagh ami.

Me ghaze, me uarira ikia, gumazamizir igharazibagh
afiragha, me dipofi.

E fo, Moapia me gumazamizir ifariba.

E nighnizir gavgavim men akabar ikian kogham.

⁷ “Kamaghin amizi, e Moapian gumazamiziba ateghti,
me uan kantrin osimtizim ko mizazim bagh aziva
arangam.

Me fomira Kirheresin nguibar ekiamin ikia,
wainin ovizir midiarir me apuzizir aghuiba api.

Men bizir aghuiba, da bar moghira ikuvigha gifa,
kamaghin amizi, me datirighin dagher aghuir
kabagh nighnigha,
bar uarir apangkuvighav arai.

Mevzika!

Gumazamiziba bar men apangkuvigh me bagh
aziam.

⁸ Me uaghan uan wainin azenir aghuir Hesbonin nguibar
ekiam ko, Sipman nguibar ekiamin boroghira
itibagh nighnigha,
dar apangkuvavira iti.

Kantrin igharazibar atriviba fomira,
wainin azenir kabar wainin dipabar amasa bar
ifonge.

Ezi wainin dipar kaba me gamima, me bar onгани.

Ezi wainin azenir kaba datirighin, bar misigha iku-
vigha gifa.

Moapia fomira wainin azenir bar aviriba ike,
da Hesbon ko Sipman nguibar ekiamningin ikegha,
ghua notin amadaghan Jaserin nguibar ekiamin
ghua, aruem anadi naghin itir gumazamiziba
puvatizir danganimin tu.

Egha maghira ghua Amangsizim Itir Dipar Akarem girigha
ghua vongin aruem uaghiri naghin tu.

⁹ “Ki Jaserin nguibar ekiam ko, Sipman wainin azeniba
bagha azi.

Ezi nan damazir temeriba uaghan Hesbon ko, Elealen
nguibar ekiamning gisin iri.

Ki fo, ia bar ikuvigha gifa,
kamaghin amizi, ian gumazamiziba wainin azenibar
mangi,

wainin ovizir andiziba kuarsi bar akuegh dim
ivemar mangigh izegh damuan kogham.

¹⁰ Wainin azenir kaba, da fomira bar puvira be,
ezi gumazamiziba da kuarir dughiamin, me bar
akonge.

Ezi datirighin bar akongezir arazir dimdiar kam gifa, ezi
gumazamiziba ua bar akongeghamin ighiabagh
amir puvati.

Ezi gumazamiziba uam wainin itarir ekiamin, wainin
oviziba mirmirir puvati.

Ikiavira Itir God men akaba dukuagha, me bar
akongezir arazir dimdiar kam agifa.

¹¹ Kamaghin amizi, ki Moapia ko, Kirheresin nguibar eki-
amin gumazamiziba bagha nan navim bar oseme.
Gumazamin navim bar osemegha gita misogha ighiar
amirizibagh ami moghin, nan navim bar oseme.

¹² Moapian gumazamiziba uan asebar ziaba fasa migh-
siabar ghuavanega,
dar dipenibar aven dar dei.

Me arazir kabagh amua pura uan gavgaviba agefi.

Ezi men arazir kam tong men akurvazir puvati.”

¹³ Moapia ikuvighamin migirigiar kaba, Ikiavira Itir God
bar fomiram dagh amigha gifa. ¹⁴ Egha Ikiavira Itir God
datirighin ua kamaghin migei, “Moapia uan bizir aghuiba
sara bar givaghamin azenir 3plara iti. 3plan azenir
kabanang, dar arueba ki vaghvagha, bar deraghavira da
medi. Ezi namba 3in azenimin, ki mikemezi moghin
ki bizir kabar amuam. Moapin ziam datirighin bar pin
iti, egh a gin bar givagham. Gumazamizir bar avirim

datirighin kantri Moapin iti, eghti men kantri ikuvamin dughiamin, gumazamizir varazira an ikiva gavgaviba puvatigham.”

17

Ikiavira Itir God, kantri Siria ko Israelia gasighasigham

¹ Ikiavira Itir God Damaskusin nguibar ekiam ikuvighasa akar kam aningi. A kamaghin migei:

“Ia oragh! Apaniba Sirian kantrin nguibar ekiam Damaskus gasighasigham, eghti a bizir kuraba akurir danganir pozimin otogham.

² Gumazamizitaba uam Aroerin Distrighin nguibabar ikian kogham.

Eghti an nguibaba, pura sipsipbar danganibagh avagham.

Eghti a ua dar amuti, da atiatingamin gumaziba puvatigham, kamaghin amizi, sipsipin kaba deravira ikiam.

³ Apaniba, kantri Israelin nguibar gavgavibagh asighasigh,

egh uaghan Damaskusin gumazamizibagh gativagham.

Datirighin kantri Israel ko Siria, aning ziar ekiamning itima,

gumazamizir avirim aningin iti.

Eghti kantrin kamning bar ikuvighti, gumazamizir varazira ikiam.

Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki mikemegha gifa.”

⁴ Ikiavira Itir God ua kamaghin migei,
 “Dughiar kamin, Jekopin ovavir boribar ziar ekiam givagham.

Men bizir aghuir bar aviriba ko, gumazamizir bar avirim givagham,
 eghti men kantri biziba bar puvatigh pura ikiam.

Egha mati arimariam gumazir gavgavir dafam batози,
 a bar agharim gura.

⁵ Israelia datirighin bar avirasemegha,
 mati witba Refaimin danganir zarimin bar puviram otifi.

Eghti apaniba me gasighasigh givaghamin dughiamin,
 me bar avirasemeghan kogham,
 mati me azenimin witba akoregħa givazi, witin vaghvaziba mitivighav iti.

⁶ Egha me mati, temer oliv, gumazim aghorim inigha a misogħa olivin ovizir aviriba ini,
 ezi datirighin olivin ovizir puningra an ghuamin itima,
 ovizir vaghvaziba an aguabar iti.

Ki Ikiavira Itir God, Israelian God,
 ki mikemegħa gifa.”

⁷ Dughiar kamin, gumazamiziba navibagh iragh,
 Israelin Godin ziam fi nighnizir gavgavim an ikiam,
 a Godin men ingarizim,
 a Israelian Godin Bar Zuezim.

⁸ Egh me uamategh uari ingarizir ofa gamir dakoziba bagħ mangan kogħ,
 egh ua aser amizim Aseran ziam fan kogħ,

egh temer guarir aser amizim Aseran nedazim
 itiba, dar ziaba fan kogham.
 Egh pauran mughuriar aghuim zuim isi
 aser amizim Asera bagh me ofa gamir dakozibar uam
 a tuan kogham.
 Me uari uan dafaribar ingarigha asebar ziaba fer bizir
 kaba,
 me bar da agivagham.

⁹ God Israel gasighasighamin dughiar kamin, men
 nguibar ekier gavgaviba, bar ikuvigh pura ikiam, da
 mati nguazir kamin fomira ikezir darazir nguibabar min
 ganam. Israelia fomira misoghasa izima, me uan nguibaba
 ategha are, ezi nguibar ekier kaba pura mighsiabagh isin
 itima, ruarim ada avara.*

¹⁰⁻¹¹ O Israelia, God ian akurvazir bizir kam, ia a ginigh-
 nizer puvati.
 Dughiar kurabar, a mati dagiar bar ekiam,
 ia ghua an aven uari moga deravira iti.
 Ezi bar guizbangira, ia a gin amadagha bar a ginighnizer
 puvati.
 Ia igharaz darazir asebar ziaba fava,
 ia ghaze, aser kaba ian akuraghti, ia deravira
 ikiam.
 Egh ia mizaziba ko arimariaba iki bar ikuvigh deragh ikian
 kogh,
 egh uamategh deraghamin tuaviba puvatigham.
 Mati ia wainin azenim oparigha, wainin ikarizibar da-
 faribar gari,
 da zuamiram akimariba otivima, ia bar akonge.
 Ezi ia dar dagheba inighan kogham. Puvati.

* **17:9:** *Vezi* kam, Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

Wainin ikarizir kaba misighti, azenim bar ikuvigham.

God kantrin gavgaviba dikabira

¹² Ia niginir ekiar kam baragh!

Kar kantrin aviribar midorozir gumaziba uari akuvir niginim.

Men niginim mati, ongarim pamtem iza dadarimin dipiraghira tingazi.

¹³ Apaniba mati, aperiar dafam aforegha izi.

Eghti God men atariva pamtem me mikemeghti, me uamategh ari uan nguibabar mangam.

God men agiraghti, me pura mangam, mati aminim mighsiabar dikavigha, raizin misevibagh varazi, da pura tintinibar zui, egha mati aminir dafam pamtem iza, nguazir mineziba avizi da tintinibar ghuvanadi.

¹⁴ Guaratizibar, apaniba iza nguibam korima, gumazamiziba bar atiatingi.

Egha mizarazibar me itir puvati.

God, arazir kamin, en apanibar tuaviba apirima, me iza pazav e gamua, en biziba okeir puvati.

18

Ikiavira Itir God, akam Itiopian kantrin iti

¹ Itiopian kantrin dipabar vongin itir gumazamiziba, mevzika!

Nguazir kamin apizir aviriba an ikia, migha mangin izegh gami.

² Me uan abuir gumaziba amadima,

me ighuruniba inigha, da ikegha botbar ingarigha, dagh apiagha Nailin Fanemin uaghiri.

Ia Itiopiabar abuir gumaziba, ia zuamira zuir gumaziba,
ia uamategh uan kantrin gavgavimin mangi, kantrin
dipar aviriba itim.

Kantrin kamin itir gumazamiziba, me bar ruarigha,
mikarziba bar dera.

Ezi ian kantrin kam, midorozimin ziar ekiam iti,
ezi kantrin igharaziba bar an atiatingi.

³ Ia gumazamizir nguazir kamin ruaghatevim bar an itiba,
ia bar oragh.

Ia ganti, me ababanitam mighsiabar a kuazaghti, ia
deraviram an gan.

Egh ia oraghti me sightham giviti,
ia kuariba arigh deragh a baragh.

⁴ Ikiavira Itir God kamaghin na mikeme,

“Ki uan Nguibamin ikiava, gumazamizibar arazibar gara,
puram aghumra ikia men gari.

Egha ki me gasighasighasa navim dikavir puvati.

Ki me mizua pura nimira iti,
mati aruem nguazim gisirazima, an fefem ghua-
vanadi.

Egha ki mati dagheba iniamin dughiam roghira izima,
ghuariaba dimagaribar iza azenibagh iri moghin,
ki nimira ikia me mizuavira iti.”

⁵ Guizbangira, kantrin kam bar gavgafi,
mati wainin ikarizim deraviram otogha, an aki-
mariba otivigha irezi,
wainin oviziba kiran oveghangin aniam.

Gumazim aningaghegha wainin ovizir ghuariba itir
aguam atuzi a irizi moghin,

God kantrin kam gasighasigham.*

⁶ Ikiavira Itir God apaniba amadaghti,
me izi kantrin kam bar a gasighasigham,
eghti kantrin kamin midorozir gumazibar
kuaba pura tintinibar nguazim gireghiv
ikiam.

Eghti kuarazir isaba ko, ruarimin itir asizir atiaba izi men
kuabar amam.

Aruemin dughiamin, isaba izi dar amiti,
orangtizimin dughiamin, ruarimin itir asizir
atiaba izi kuar kabar amam.

⁷ Dughiar kamin, Itiopian kantrin gumazamiziba bizir bar
aghuiba inigh mangi

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim daningam.

A kantrin gavgavim. A kantrin dipar bar aviriba
itim.

Kantrin kamin itir gumazamiziba bar ruarigha, mikarziba
bar dera.

Egha kantrin kam, midorozimin ziar ekiam iti, ezi
kantrin igharaziba bar an atiatingi.

Eghti me uan bizir aghuiba inigh izi Saionin Mighsiamin
izam.

Ikiavira Itir God, ua bagha danganir kam amisefe,
eghti gumazamiziba an izi, an ziam fam.

19

Ikiavira Itir God Isipia gasighasigham

¹ Isipia bar ikuvighasa, Ikiavira Itir God akar kam me
bagha an aningi.

“Ia gan! Ikiavira Itir God ghuariam gisin aperaghav ikia,

* **18:5:** Gumazir maba kamagh nighnisi, vezin kam kantri
Itiopian migei. Ezi gumazir igharaziba ghaze, a kantri
Asirian migei. **19:1:** Jeremaia 46:2-26; Ezekeil 29:1--32:32

ivegha akigha Isipin kantrin izi.

A izi otoghamin dughiamin, Isipian aseba, bar puvira
nighti,
Isipian gumazamiziba bar puviram atiatingiva,
gavgaviba amiragh magirigh bar givagham.”

² Egha Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Ki Isipian navibagh inivti, me uarira uariv sogham.
Aveghbuaba uarira uariv soghtima,
namakaba uarira uariv sogham.

Isipian nguibar ekiaba uarira uariv soghtima,
provinsba uaghan uarira uariv sogham.

³ Ki Isipia damighti men gavgavim givaghti,

me okam nighnighiva,
bizir me damuasa nighniziba, me dar amuan
kogham.

Egh me uan asebar azangti, da ti men akurvagham.

Egh me mangi, gumazir oveaghuezibar duabar
azangsigham,
me bizir manam damuam.

Me imezibagh amir gumaziba ko kukunir gumazibar
nighnizibagh foghsi
men azangsigham.

⁴ Ki Isipia isiva, atrivir kuratamin agharim datighti,
a men ganam.

A gumazir bar aningaghezim,
a men gan, deragh me damuan kogham.

Ki Ekiam, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
ki mikemegha gifa.”

⁵ Eghti Nailin Fanem bar dakegh magiriti,
nguazim otogh bar misingigham.

⁶ Daghurir dipar izava Nailin Fanem giniviziba,

aghumra daka uaghirima, mughuriar kuram otifi.
Eghtima ogheba ko ighurunir dipamin itiba bar
masingham.

⁷ Eghti me fanemin miriam ko an akamin boroghin
oparizir dagheba masingti,
aminim vang bar da inigh mangigham.

⁸ Eghti gumazir Nailin Fanemin osiriba isiba,
uam osiribar guan kogh, uan iver ekiaba akuniva
osiriba inian kogham.

Kamaghin amizi, men naviba bar osemeghti,
me aziva arangam.

⁹ Eghti korotiabar ingarir biziba
uam otivan kogham.

Eghti gumazir iniba nuaviba ko amizir korotiaba isaiba,
me bar amiragh, bar osemegh puviram aziam.

¹⁰ Eghti Isipian gumazir dapaniba bar ikuvighti,
dagiaba bagha ingarir gumazamiziba,
men navir averiaba bar me basemegham.*

¹¹ Soanin nguibamin gumazir ekiaba, me gumazir on-
ganiba.

Ezi gumazir nighnizir aghuiba Isipin atrivim
ganidiba, me migirigiar kuraba a ganidi.

Fofozir gumazir kaba vaghvagha atiatir puvatigha kam-
aghin Isipian atrivim gifara

uari fa migia ghaze,

“Ki fofozir gumazibar gin zuir suren gumazibar mav.
Ki fomira itir atrivibar ovavir borimra!”

¹² Egha me managh uan fofoziba moegha,

* **19:10:** Hibrun akam deragha migirigiar kamın mingarim
abighizir puvati.

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Isipia damuamin bizibar gun ni mikemezir puvati?
Bar puvati.

¹³ Soanin nguibam ko, Memfisin nguibar ekiam, aningin gumazir ekiaba,
me gumazir onganiba.

Ezi Isipian gumazamizibar gumazir dapanir ekiaba,
me uaghan deragha kantrin garir puvati.

¹⁴ Guizbangira, Ikiavira Itir God, Isipian nighnizim gasighasigha gifa.
Bizir kam bangin, Isipia amir biziba, bar ikuvigha ghua,
mati wainin dipar onganim amezir gumazim uan mimizim dikaragha, atam irighai.

¹⁵ Gumazitam kantri Isipin akuraghti, a deragh ikian kogham.
Gumazir ekiam o pura gumazir kinim,
a bizitam damuan kogham.

Ikiavira Itir God Isipia ivezir kuram me daningti, me navibagh iragham

¹⁶ Gin izamin dughiamin, Isipia kamaghin osimtiziba ateriva, me Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin ganti, a me misoghsi uan agharim ghufeghti, me amizibar min bar atiatigh nigham. ¹⁷ Egh dughiar kamin, Isipian gumazamiziba oraghti, me kantri Judan ziam diboroghti, me Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ko a damuamin bizibagh nighnigh, bar moghiram an atiating nigham.

¹⁸ Dughiar kamin, Isipian gumazamizir an 5plan nguibar ekiabar itiba, me Hibrun akam mikimam. Egh nguibar ekiar kabar itir gumazamiziba, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim baghvira iki an apengan ikiam.

Nguibar ekiar kabar mam, me ziar kam a darigham, “Aruemin Nguibar Ekiam.”†

¹⁹ Eghti dughiar kamin, Isipin kantrin tongin, Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozir tam ikiam. Eghti me uaghan Isipin kantrin mitaghniamin, Ikiavira Itir God baghavira itir dagiar dipenir akinir mam asaraghti, a tughiv ikiam. ²⁰ Dagiar dipenir akinir kam ko, ofa gamir dakozir kam, Isipin nguazimin ikiti, gumazamiziba aningin gan, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ginighnigham. Eghti apaniba izi pazi me damuamin dughiamin, me Ikiavira Itir Godin dimti, an Akurvazir Gumazitam amadaghti, a izi men akuragh ua me iniam. ²¹ Eghti Ikiavira Itir God uabi isi Isipian akaghti, me a gifogh suam, a uabi Ikiavira Itir God. A kamaghin damighti, Isipia bar deragh a gifogh, an ziam fi, uan asiziba tuer ofaba ko witin oviziba tuamin ofaba, da inigh a bagh mangam. Egh me akar dikirizibar a damuva, egh me damuasa mikemezir bizibar amuam. ²² Bar guizbangira, Ikiavira Itir God ivezir kuram Isipia daningam. Arazir an amir kamin, a men arazir kuraba akirmighasa. Eghti gin me navibagh iragh uamategh Ikiavira Itir God bagh mangiti, a men azangsiziba baragh, me damuti, me ghuamaghegh deravira ikiam.

²³ Dughiar kamin, tuavir ekiar mam Isipin kantri ko Asirian kantrin tongin ikiam. Eghti Asiriaba daru Isipin kantrin mangiti, Isipia daru Asirian kantrin mangam. Eghti kantrin kamningin gumazamiziba Ekiamin ziamra fam. ²⁴ Eghti dughiar kamin, kantri Israel, Isipin kantri ko Asirian kantri, me roroabar otogh uari inigh deraghvira ikiam. Eghti God me bangin, nguazimin itir kantriba bar,

† **19:18:** Akinafarir ghurir maba Hibrun akamin ziar kam iti, “Aruemin Nguibar Ekiam.” Ezi maba ziar kam iti, “Ikuvighamin Nguibar Ekiam.” **19:23:** Aisaia 27:13; 35:8; 62:10

dar gumazamiziba bar deragh me damuam. ²⁵ Egh Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, bizir aghuiba me daning kamaghin mikimam, “Isipia, ki deravira ia damuam, ia nan gumazamiziba. Egh ia Asiriaba, ki deravira ia damuam, ia gumazamizir ki uabi ingariziba. Egh ia Israelia, ki deravira ia damuam, ia gumazamizir ki ua bagha miseveziba.”

20

Aisaia amizir arazir kam, a God damuamin bizim akakasi

¹ Asirian Atrivim Sargon migeima, an midorozir gumazir dapanir ekiam, Asirian midorozir gumaziba inigha ghua Filistian kantrin aven, Asdotin nguibar ekiamin misosi. Ezi azenir kamra, God akar kam Aisaia ganingi.

² Ikiavira Itir God fomiram Emosin otarim Aisaia, arazir kam damuasa a migia ghaze, Aisaia azir korotiar an aghuiziba adegh bibiamra iki, egh uan dagarimin, dagarir asuaba suegh pura suer kinibar daru. Ezi Aisaia Ikiavira Itir Godin akam baregha, a mikemezi moghin ami.

³ Ezi gin, Ikiavira Itir God kamaghin migei, “3plan azenir kaba bar moghira, nan ingangarir gumazim Aisaia, korotiar tam ko dagarir asua tam aruzir puvatigha, puram arui. Ezi an arazir an amizir kam, a bizir bar kurar Isipin kantri ko, Itiopian kantri bativamin ababanim.

⁴ Eghti Asirian atrivim mangi, kantri Isip ko kantri Itiopia misogham. Egh a kantrin kamningin gumazamizir igiaba ko, gumazamizir ghuriba inigh mangi kantrin igharazir tamin me kalabuziam darigham. Egh me mangamin dughiamin, me korotiaba ko dagarir asuataba aghuighan kogham, me pura daruam. Me pura bibiabara iki, bar aghumsigham. ⁵ Gumazamiziba kantri Itiopia ko kantri Isipin gara men ziamning fa ghaze, Aning ti en apanibav soghsi en akurvaghham, egh me guizbangira digavir kuram damigh, bar aghumsigh, naviba bar ikuvigham.

⁶ Dughiar kamın, Filistian gumamazizir ongarir miriamin itiba, me kamaghin uarira uariv kimam, ‘Maia! E kantrin gavgavir kamning, en akurvaghasa, e aningin azaragha ghaze, me en akuraghtima, Asiriaba ua izi e gasighasighan kogham. Ezi ia gan, kantrin kamningra datirighin ikufi. Ezi e Asirian midorozir afuziba gitaviraghan tuaviba ua puvati.’”

21

Ikiavira Itir God, Babilonin nguibar ekiam gasighasigham

¹ Ikiavira Itir God, Babilon ikuvighamin akar kam aningi, an ongarimin boroghın gumamaziziba puvatizir danganimin iti.

Ia oragh, osımtizir bar dafam ko, bizibagh asighasizir arazim me batogham.

Apaniba izi mati, aminir bar gavgavim, Negevin danganim, a sautin amadaghan itir gumamaziziba puvatizir danganimin ikegha,
pantem ivegha iza bizimin min nguazim avigha izi.

Gumamaziziba puvatizir danganir kam, gumamaziz-ibagh amima
me bar atiati.*

² Ezi God bizir bar kurar mam nan aka, ki irebamin min garir bizimin, an gani.

Ki orazi, Ikiavira Itir God kamaghin migei:

* **21:1:** Hibrun akamin ziar kam Babilon itir puvati. A ghaze, “Danganir midiarir kinir ongarimin boroghın itim.” Ezi a mati Babilonin akar isin zuim.

“Babilonia, me gumazamizibagh ifara paza me gami darasi.

Egha me arazir kam gamima a ghua bar ekefe.

Kamaghin amizi, ia kantri Elamin itir midorozir gumaz-
iba,

ia izi Babilonia misogh.

Eghti ia Midian kantrin midorozir gumaziba,

ia izi nguibar ekiar kam an ekiarugh.

Ki osimtizir Babilonia gumazamizir igharazibagh anidiba agivagham.”

³ Irebar kam na gamima, ki bar atiatigha aguaghfagha,
mati amizim borim batasa mizazim isi moghin,

ki mizazir bar dafam isi.

Ki bar atiatigha nan nighnizim bar ikufi,

egha ki bizitamin ganan bar aghuagha,

akatam baraghan bar aghua.

⁴ Nan dapanim onganizi,

nan mikarzim atiatim bangin nisi.

Aruem iraghugha givazi, aminirbirim nguibam avarazi
dughiaba,

ki zurara guaratiziba bagha bar ifonge.

Ezi datirighin puvati, aminirbirim otozi irebam na
gamima,

ki bar atiatingi.

⁵ Ki irebar kamin garima,

gumazamiziba isar dafam damuasa biziba akiri.

Egha me inir dafaba nguazimin da ghuanizi

gumaziba dagh apiagha dagheba ko dipaba api.

Ezi gumazir mam zuamira iza kamaghin dei,

“Ia gumazir aruaba, apaniba izegha gifa.

Ia dikavigh uan midorozir oraba asigh

misoghsi gan.”

⁶ Ezi Ekiam kamaghin na migia ghaze:

“Ni apaniba bagh ganamin gumazitam amiseveghti,
 a tugh gavgavigh gan iki.
 Egh a bizir manamin ganigh,
 ni mikimam.

⁷ Egh a ganti, gumazim karis daperaghti, hoziar pumuning
 a geku izi mangiti, maba kamaghira aning tiv izam.
 A gumazibar ganti, me donkiba ko, kamelbar apiagh
 izam,
 eghti, a bar deravira ganiva, kuarimning atigh oragham,
 bizir tizimram otivam.”

⁸ Ezi apaniba bagha garir gumazir kam,
 laionin min tiarir dafam akara, pamten kamaghin
 dei,
 “Ekiam, ki arueba ko dimagariba bar, apaniba bagh
 ganamin danganir kamin tughav ikia
 bar deravira me bagha gara iti.

⁹ Egha ki datirighin gumazibar garima,
 gumazim karis gaperazi hoziar pumuning a gekuigha
 izi, ezi maba kamaghira aning tiva izi.”

Egha gumazir kam ua kamaghin migei:
 “Babilon ikuvigha gifa, a ikuvigha gifa.
 Ezi men asebar marvir guaba nguazim giregha
 bar misaraghire.”

¹⁰ Ezi ki ghaze:

“O ia nan gumazamiziba, ian apaniba ia misoke,
 mati gumaziba witin ovizibav sosi.
 Ezi ki datirighin, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim na
 ganingizir akam,

ki ia mikemegha gifa,
kar Israelian God.”

Godin akam inigha izir gumazim, Idomian azangszim
ikara

¹¹ Ikiavira Itir God, Duman nguibar ekiamin otivamin
bizibar gun migei.

Idomian kantrin itir gumaziba dia kamaghin azangsis,
“O apaniba bagha garir gumazim, dimagarim man-
adizoghin givagham?

A bar guizbangira, dughiar manamin givagham?”†

¹² Ezi ki apaniba bagha garir gumazim, ki kamaghin men
akam ikaragha ghaze,
“Aminim tiragh izam, ezi datirighin dimagarim iki-
avira iti.

Eghti ia uam azangsighsi,
ia uamategh iziv azang.”

Ekiam Arebia gasighasigham

¹³ Arebia bar ikuvighasa, Ekiam akar kam aningi.

Ia Dedanian gumaziba, ia kamelin bizibagh apiagha,
danganir dipaba puvatizibagh aruava, bizibagh iveza
da amadi.

Egh ia ari mangi

Arabian ruarimin danganir dipaba puvatizimin
muegham.

† **21:11:** Hibrun akam, ves 11 ko 13, aningin mingarim bigha mikemezir puvati. Gumazir maba ghaze, Duman nguibar ekiam, a Arabian nguibar ekiar mam. Jenesis, sapta 25:13-15, ziar kam Duma, a ziam Tema ko Kedar ko iti. (Ni saptan kamin ves 14-16in gan.) Ezi ves 11 uaghan kantri Idomin migei. Kamaghin amizi, gumazir maba ghaze, vezin kamin ziam Duma a kantri Idom.

- ¹⁴ O ia Teman nguazimin itir gumazamiziba, ia dikavigh mangi,
gumazamizir kuariba bar puv me pìrir kaba,
ia dipaba inigh me bagh mangi.
Ia Teman gumazamiziba,
gumazamizir ruarimin arav ghuezir kaba,
ia dagheba inigh me bagh mangi.
- ¹⁵ Men apaniba midorozir sababa ko, piba inigha
iza puv me misosi, kamaghin amizi,
me are.

¹⁶ Ezi Ekiam kamaghin na mikeme, “Kedarin nguibar ekiamin itir gumazamiziba, uan bizir aghuiba sara bar givaghamin azenir bar vamira iti. Ki bar deravira azenir kamìn dughiaba vaghvagha da medi, egh azenir kam givamin aruer kamra, ki me damuasa mikemezir bizibar me damuam. ¹⁷ Kedaria, me midorozir gumazir bar gavgaviba, egha me pìbar misoghan bar fo. Egh me bar givaghti, midorozir gumazir buangningra ikiam. Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki mikemegha gifa.”

22

Ikiavira Itir God, Jerusalemin gumazamizibar atari
¹⁻² Ikiavira Itir God, Irebamin Min Garir Biziba Otivamin Danganir Zarim bagh akar kam aning.

Ia Jerusalemin itir gumazamiziba, ia bar manmaghira nighnigha,
dia niginir dafam gamua, egha bar akonge?
Ia uan dipenir inogoribar ghuavanega pamtem deima,
ian niginim nguibar ekiamin ruaghaveviba bar dar ghu.
Ian gumazir ariaghireziba,

me midorozir gumazir gavgavibar min misoghava
ariaghirezir puvati.*

³ Ia fo, ian midorozir gumazir dapaniba ara bar saghon
ghue.

Ian gumaziba uan apanibar midorozim ikarvaghan
piba ko biziba puvati.

Kamaghin amizi, apaniba men apigha
zuamira bar moghira men suiki.†

⁴ Kamaghin ki ia migei,

Ia nan navim damuti,
a nimira ikisi damuan marki.

Nan navim bar ikuvizi ki azia iti,
kamaghin amizi, ia na ateghti ki uabira ikiam.

Nan gumazamiziba bar ikufi,
ezi ki me ginighnighav arai.

⁵ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, nan Ekiam,
an osimtizir guar aviriba ia bativamin dughiam ami-
sevegha gifa.

Osimtizir kaba, Irebamin min Garir Bizibar
Garir Danganir Zarimin ia bativam.

Dughiar kamin, apanir bar avirim iziva pamtemin dimiva
ivemar mangi izegh damuti,
ia digavir kuram damigh onanigham.

Egh me nguibar ekiamin divazir gavgavim akarti,

* **22:1-2:** Asiriaba iza Jerusalem ekjaruzir dughiamin,
Jerusalemin gumaziba Asiriabar atiatigha tuivigha
gavgavigha me ko misoghezir puvati. Jerusalem
gumazir maba arasava ami, ezi Asiriaba men suigha me
misoghezi me ariaghire. Ezi marazi nguibar ekiamin aven
ikia arimariaba ko mitiriam bangin ariaghire. † **22:3:**
Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir
puvati.

ia atiatingti, ian dindiam bar saghon mangi migh-
siabar tugham.

⁶ Elamin kantrin midorozir gumaziba, me piba ko baribar
suiki,
egha me misoghasa hoziaba ko karisba sara izi.

Ezi Kirin nguibar ekiamin midorozir gumaziba,
me misoghasa uan oraba sara izi.

⁷ Misoghamin karisba ian danganir zarir bar aghuiba bar
dagh izefe.

Ezi midorozir gumaziba hoziaba mikirvazir karis-
bagh apiagha,
men nguibar ekiamin tiar akabar otivigha gi-
vagha misoghasa gara iti.

⁸ Ia fo, Ikiavira Itir God,
ua kantri Juda geghuva an garir puvati.

Ia fomira kamaghin fo,
ia misoghamin bizir aviriba isa dipenir me kamaghin
diborim gati,

Lebanonin Ruarir Pizimin Temebar Ingarizir
Dipenim.

Ezi ia ti datirighin ghaze, apaniba izi ia ko misoghti,
ia misoghamin bizir kaba ian akuraghti, ia der-
aghvira ikiam.

⁹⁻¹⁰ Egha ia kamaghin gari, Jerusalemin dagiabar ingarizir
divazir bar mitiar gavgavim,
an danganir aviriba akuaghiregha ikuvigha iti.

Egha ia Atrivim Devitin nguibar ekiam Jerusalem,
ia an dipeniba bar da menge.

Egha ia dipenir maba akaragharigha
dar dagiaba inigha nguibar ekiamin divazim akir-
miki.

Egha ia dipam, Mozir Dipar Vin Itimin magirasa,
ia afemozibagh gikui.

¹¹ Egha ia mozir dipar mam, nguibar ekiam avinizir divaz-
imningin tongiram a gikui.

Eghti mozir dipar ghurir nguibar ekiamin azenan
itim, a ivemar izi
nguibar ekiamin aven itir mozir dipar igiamin
magiram.

Ia bizir kabagh amua, egha tong God ginighnizir puvati.
Bizir ia bativamin kaba, a fomira ia bagha da amisefe.
Egha bizir kabar ingarizi, da otifi.

¹² Egha bizir kaba otivir dughiamin, Ikiavira Itir Godin
Gavgaviba Bar Itim, nan Ekiam, a kamaghin
ifonge,

Ia aziv arang kuarkuv, egh uan dapaniba bar dagh
isegh,
egh azir korotiabar aghuigh.

¹³ Egh ia gan! Ia azir arazibagh amir puvati.
Ia akazim gamua bar akuegha iti.

Egha ia sipsipba ko bulmakaubav sogha, isar dafam
gamua,
egha wainin dipaba api.

Egha ia kamaghin migei,
“E fo, e gurumin ovengam, kamaghin amizi,
ia izi e dami wainin dipabar amam.”

¹⁴ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
a uabi na batogha migirigiar kam nan kuarim gati,
“Ki ian arazir kurar kam gin amadaghan kogh,
mamaghira iki mangi ia aremeghtimra givagham.”
Kar Ikiavira Itir God, Godin Gavgaviba Bar Itim,
a nan Ekiam, an akam.

Ikiavira Itir God Sepna batuegham

¹⁵ Ekiam a Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a migia ghaze:

Ni mangi Sepnan ganigh, gumazir kam atrivimin dipenimin biziba bar dar gari.

Egh ni akar kamin a mikim,

¹⁶ “Sepna, ni nguaziba ko ikiziba kagh itir puvati.

Tinara nin amamangatizi, ni uabi fa pin itir mighsiamin ghua,

ua bagha dagiam abigha torim okore,

eghti dagiar torir kam, ni bagh mozir bar aghuimin otogham?

¹⁷⁻¹⁸ “Ni ti ghaze, ni gumazir gavgavim, a? Bar puvati!

Ni kamaghin fogh, Ikiavira Itir God, bar pamtemin nin suiragh, ni munumigh ni righti,

ni balin muziarimin min otogham.

Egh a ni akunighti, ni akigh mangi

bar saghon itir nguazir ekiatamin irigham.

Egh ni danganir kamin aremegham.

Egh ni karisin bar dirir ni bar ifongezir kaba ategham.

Ni datirighin atrivimin ingangarim gami.

Egh ni gin aghumsizim atrivimin adarazir ganidir gumazimin otogham. †

¹⁹ “Ikiavira Itir God ingangarimin ni agivagh ni batueghti, ni pura ikiva ua ziaba puvatigham. ²⁰ Bizir kam otoghti, ki uan ingangarir gumazim Eliakimin diaghti a izam. A Hil kian otarim. ²¹ Eghti ki korotiar ruarir kam isi Eliakim darugh, miter atrivimin ingangarir gumazim uan

† **22:17-18:** Hibrun akam vezin kamin deragha bigha mikemezir puvati.

ivariam gitim a gikegh, ni amir ingangarimin gavgavim inigh an dafarim datigham. Eghti an afeziamin min otogh bar moghira Jerusalem nguibamin gumazamiziba, ko Judian nguibaba bar me gativagh men ganam. ²² Eghti ki Ikiavira Itir God, ki Atrivim Devitin dipenimin kiba isi, an dafarim datigham. Eghti a tiam kuighti tav a dukuaghan kogham. A tiam dukuaghti tav a kuighan kogham. ²³ Ki a damighti, a ingangarir kam bagh bar gavgavigham, mati purirpenibar suizir afughafuziba, da purirpenimin suirazi a danganir vamira ikia gavgafi. Eghti an adarazi bar moghira ingangarir an amir kam bangin ziar ekiam iniam.

²⁴ “Eghti an adarazi ko an boriba ko namakaba, me bar moghira an guighiv iki, uarir akurvaghsi an azangsigham. Me, mineba ko mitariba akezir mamin guraghav iti moghin, me an guighiv ikiam.”

²⁵ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ua kamaghin migei, “Dughiar kamin akezir kam, a faragha gavgavigha iti, egh a datirighin asighirigh irigham. Eghti bizir an guighav ikia osimtizim a ganidiba, me bar ikuvigham. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki mikemegha gifa.”

23

Ikiavira Itir God, Tairin nguibar ekiam gasighasigham

¹ Bizir Tairin nguibar ekiamin otivamiba, Ikiavira Itir God, dar akam anidi:

O ia gumazir kurir ekiabar ongarim garuiba, iavzika!

Ian nguibar ekiam Tair, a bar ikuvigha gifa,
ezi tam uam an itir puvati.

22:22: Akar Mogomem 3:7 **23:1:** Esekiel 26:1–28:19; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sekaraia 9:1-4; Matyu 11:21-22; Luk 10:13-14

Ia Tarsisin nguazimin ikegha, uamategha iza Saiprusin
 Arighatizim ategha, uan nguibam bagha izi,
 egha dughiar kamin ia asighasighizir arazir kam
 baraki.

Kamaghin amizi, ia naviba ikuvigh aziv arang.

² Ia ongarir miriamin itir darasi,
 ia Saidonin nguibar ekiamin itir dagiaba bagha in-
 garir gumaziba,
 ian naviba osemegh, uan akaba dukuagh.
 Ia Saidonin nguibar ekiamin gumaziba,
 kuriba bizir aviriba ia bagha da inigha izi.

³ Egha ia ongarir bar konim gisin arua, kantrin aviribar
 ghua
 biziba amaga, dagh ivezagha arua,
 egha ia ziar ekiam isi.

Ian kuriba Isipin kantrin ghua,
 Nailin Fanemin ghua, Sihorin Danganir Zarimin
 amadaghan ghua,
 witin oviziba ko, biziba inigha ia bagha izi.
 Ezi ia dar dagiabar ingangaribagh amua,
 dar dagiaba isi.

⁴ Ia Saidonin nguibar ekiamin gumazamiziba, ian nguibar
 ekia bar gavgavir ongarir miriamin itim,
 a bar ikuvigha gifa.

Ongarim ti ian nguibam ginighnigha ghaze,

“Iavzika! Nan boriba bar moghiram ovegha gifa.

Ezi ki mati, amizim borim batasa, mizazim barazir
 puvatizi moghin iti.

Egha ki mati, amizir gumazamizir igiar bar
 aghuiba bata, egha deragha dar gari pu-
 vatizim.”

Kamaghin amizi, ia bar aghumsigh!

⁵ Eghti Isipia, Tairin nguibar ekiamin otivizir bizir kaba baregh,
bar atiating, egh men gavgaviba bar givagham.

⁶ Ia gumazamizir ongarir miriamin itiba,
ia naviba ikuvigh, aziv arangiva,
ari bar saghon Tarsisin nguazimin amadaghan mangi.

⁷ Tair nguibar ekiar bar gavgavir fomira itim,
a nguibar ekiar ia a bagha bar akongezim.
Fomira nguibar ekiamin itir gumazamiziba uan marazi amangizi,
me nguazir saghon itibar ghua, nguibar ekiar igiabar ingara da aghui.
Ezi tizim bagha, nguibar ekiar kam uabi ikuvigha iti?

⁸ Tinara miqiava arazir kurar kam gamizima, a Tairin oto,
nguibar ekiar kam atriviba amisevezi, me nguibar ekiar igharazibagh ativagha dar gari?
Ezi a dagiaba bagha, biziba amaga dagh ivezir ingarir gumaziba, atrivibar otaribar min itima,
nguazir kam in itir gumazamiziba bar, ziar ekiam me ganidi.

⁹ Kar Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim migeima,
arazir kam oto.
Gumazir uan gavgaviba ko, uan ziar ekiaba fa bar akongeziba, Ikiavira Itir God me dikabinasa.
Egha a uaghan gumazir ziar ekiaba itibar ziaba dikabinasa, bizir kam gami.

¹⁰ Ia Tarsisin nguazimin itir gumazamiziba,
ia uan ifongiamin bizibar amu,
mati Nailin Fanemin aperiar dafam otogha afora pura tintinibar zui.

Ia fo, Tairin nguibar ekiamin itir gumazamiziba ua ikian kogh,
 ian ifongiamin tuaviba apiran kogham.*

¹¹ Ikiavira Itir God uan agharim ghufegha gifa, an ongarim gisin an amadagha,
 kantrin ongarir miriamin itir kabagh asighasighasava ami.

Kamaghin amizi, kantrin kabar itir gumazamiziba atiati-ava agoi.

A Kenanin nguazimin nguibar ekiar gavgavir kabagh asighasighasa akam anigha gifa.

¹² A kamaghin migei:

“O Saidonin nguibar ekiar dirim, gumaka!

Ni uabin akurvaghan kogham.

Nin bar akongezir arazim givagh ua ikian kogham.

Ni bar ikuvigh, egh deravira ikian kogham.

Kamaghin amizi, ia Saidonian gumazamiziba, ia dikavigh ari Saiprusin Arighatizimin mangi.

Egh ia uaghan avughsamin danganiba puvatigham.”

¹³ Ia Kaldian nguazim deraghviram an gan.

Men kantri bar givazi, gumazitam uam an itir puvati.

Ia fo, Asiriaba men kantri gasighasiki,

egha men nguazim gamima, a ruarimin itir asizir atiabar nguibam gava.

Asiriaba dakozibar ingarizima,

da Kaldiabar nguibar ekiamin divazir gavgavim bar anevinizi, nguibar ekiam an aven iti.

* **23:10:** Hibrun akam vezin kamin deragha bigha mikemezir puvati.

Egha me dakozir kabagh isin tuivigha me mi-
sosi.
Me nguibar ekiar kamin divazir gavgavir kam
akaraghariki,
egha bar nguibar ekiabagh asighasiki.†

¹⁴ O ia gumazir kurir ekiabar ongarim garuiba, iavzika!
Ia Tarsisin nguibamin ikegha iza garima,
ian nguibar ekiar gavgavim, a bar ikuvigha gifa.
Kamaghin amizi, ia naviba ikuvigh aziva arang.

¹⁵ Bizir kaba otivamin dughiamin, gumazamiziba
70plan azenibar, Tairin nguibar ekiam ginamadagham.
Kar atrivim ikiamin azenibar dibobonim. 70plan azenir
kaba givaghti, Tair tuavimin amizimin min ikiti, gumaziba
a dighor ighiam damuam. Ighiar kamin migirigiaba
kamakin:

¹⁶ O tuavimin amizim, me ni ginamadagha gifa.
Kamaghin ni gita inigh nguibar ekiam daru.
Egh ni ighiabar amuva, onger akar bar aghuibar amu,
eghti gumaziba ua ni ginighnigham.

¹⁷ Eghti 70plan azeniba givaghti, Ikiavira Itir God, Tairin
nguibar ekiam damighti, a uamategh nguibar gumaza-
miziba iza biziba amaga dagh ivezimin min otogham. Egh
Tairin nguibar ekiam, nguazir kamin itir kantrin igharaz-
iba, bar me apezeperti, me izi a ko dagiar ingangaribar
amuam, mati tuavimin amizim, a gumaziba apezeperima,
me a bagha izi. ¹⁸ Egh dagiaba ko, bizir tizir Tair isiba, a
ua baghvira da isi, dar pozim mikinan kogham. Puvati.
Da Ikiavira Itir Godin bizibar min ikiam. Eghti Tair inigha

† 23:13: *Vezi*n kamin, Hibrun akam deragha mikemezir
puvati.

pozim mikinizir bizir kaba, Ikiavira Itir Godin damazimin ikiamin gumamaziziba bar da inigham, egh me damamin dagher bar aviriba ko, korotiar aghuir daghuamin bar aviriba ikiam.

Ikiavira Itir God Saionin Mighsiam gisin iki,
gumamaziziba bar me gativagh men ganam

24

(Sapta 24--27)

Ikiavira Itir God nguazir kam gasighasigh, egh a uabi gumamazizibagh ativagham

¹ Ia deraviram oragh! Ikiavira Itir God nguazim bar a gasighasighti,
a bar nguazir kinimin otoghti gumamaziziba puvatigham.

A nguazim dikaragh a righirigham.

Egh a gumamazizibar amighti, me ari tintinibar mangegham.

² Gumamazizir dabirabir igharagha garibar itiba, me bar moghiram osimtizir vamira bativam.

Godin ofa gamir gumaziba ko, gumamazizir kiniba,
gumazir dapaniba ko, ingarir gumaziba,
amizir dapaniba ko, amizir kiniba,
biziba amadir gumaziba ko, bizibagh ivezir gumaziba ko,

gumazir munam ko, akam akirigh dagiaba a danighti a gin uam ada ikarvaghamin arazim gamir gumaziba ko,

gumazir munamin dagiaba iniasa a ko akam akirir arazim gamir gumaziba,

gumazir dagiaba itiba ko, gumazir biziba puvatiziba, me bar moghira dughiar kuram bativam.

³ Nguazim bar moghira ikuvigh pura ikiam.

Bizir kaba otivasa Ikiavira Itir God mikemegha gifa.

⁴ Nguazir bar misingigha, an gavgavim gifa, ezi an azirakar amirizibagh ami.

Ezi gumazamizir ziaba itiba,
men gavgaviba uaghan gifa.

⁵ Gumazamizibar arazir kuraba bangin, nguazim Godin damazimin bar ikufi.

Me akirim ragha Godin Arazibagh asara.

Me arazir God ifongeziba munasa amuavira iti.

Me God ko Akar Dikirizir Gavgavir iki mamaghira ikiamim abiki.

⁶ God men arazir kurabar osimtizim bangin mikemezi,
dughiar bar kuram nguazimin otozi,
gumazamizir bar avirim, avir ekiam men isigha gifa,

ezi bar varazira iti.

A kamaghin damighti,

gumazamiziba uan arazir kurabar osimtiziba ateram.

⁷ Egha me garima, wainin ovizir igiaba midiima,
wainin ikariziba uaghan midii.

Ezi gumazamizir wainin dipaba apa bar akongeziba,
me datirighin naviba bar osemegha iti.

⁸ Me ua bar akuegha, dia uan tambarinbav misozir puvati.
Ezi me bar akongezir arazir isam gamim a uam otozir puvati.

Ezi ighiar me gitan guar aviribav soghava amim,
a bar gifa.

⁹ Me wainin dipaba apir dughiamin, me ua ighiabagh amir puvati.

Men osimtiziba me gamima,
dipar onganim ua men akatoribar isingizir puvati.

¹⁰ Nguibar ekiamin itir biziba bar moghira ikufi.

Ezi dipenibar tiar akaba bar pirigha itima,
gumazitam dar aven mangan iburagham.

- ¹¹ Ezi gumamaziziba damamin wainin dipaba puvati,
kamaghin amizi, me nguibar ekiabar tuavibar mitivighav ikia
wainin dipaba bagha dei.
Gumamaziziba bar akongezir arazim gifa,
ezi navir kuram ko navir osimtizimra nguazimin ruaghateviba bar, dar ghu.
- ¹² Nguibar ekiam bar ikufi,
ezi an divazir gavgavimin itir tiar akar ekiam irigha bar akaraghire.
- ¹³ Arazir kamra, nguazir kamın itir gumamaziziba bar me bativam,
eghti gumamazizir varazira ikiam,
mati gumaziba olivin oviziba kuarigha da inigha givazi,
ovizir vabara olivin tememin guighav iti.
Egha mati me wainin oviziba inigha givazi,
vaghvazibara wainin azenimin iti.
- ¹⁴ Ezi ikiavira iti varazira, me bar akuegh ighiabar amuam.
Gumamazizir aruem uaghiri naghin itiba,
me ikiavira Itir Godin ziar ekiam ko, gavgavim bagh bar akuegham.
- ¹⁵ Kamaghin amizi, ia aruem anadi naghin itir gumamaziziba,
ikiavira Itir Godin ziam fi.
Ia ongarimin arighatizibar itir gumamaziziba,
ia bar moghira ziar ekiam a daning,
a Israelian God, ikiavira Itir God.
- ¹⁶ Ia oragh!
Nguazir kamın ruaghatevir bar saghon itibar gumamaziziba,
me bar akongezir ighiabagh ami.
Ezi men ighiam kamakin,
“ikiavira Itir God, arazir aghuibagh ami.

Kamaghin amizi, e bar ziar ekiam a ganidi.”

Ezi ki kamaghin migei,

“Iavzika! Ki bar akueghan kogham.

Nan navim bar osimtizir dafam iti,
ezi nan ikirimirim pura givasava ami.

Ki garima, gumazir arazir kurabagh amiba ko akar
ifavaribagh amiba,
igharaz darazigh ifara paza me gami.

¹⁷ Ia nguazir kamin itir gumazamiziba, iavzika!

Dughiar kuram ko, torir ekiam ko, iver ia avaragh ian
suighamba,
me ia mizua iti.

¹⁸ Eghti gumazitam dughiar kurar kamin migirigiam
bareghiva arimangam,
a torir ekiamin magirigham.

Egh a uamategh anabogh ari mangisi,
ivem gasagham.

Guizbangira, overiam kuighirighiti, amozir ekiam
nguazim giram.

Eghti nguazimin mingarim nigham.

¹⁹ Nguazim bar puvira nigh bighiri,
akaba akarighiregh ikiam.

²⁰ Nguazim ivazvagh,
mati gumazim wainin dipam apava onganigha
mangin izegh gami.

Egh mati averpenir muziarimin min,
aminir gavgavim a givaima, a mangin izegh damuam.

Gumazamizibar arazir kuramin osimtizim, bar osemezi
nguazim an ateran ibura.

Kamaghin amizi, nguazim irigh, ua dikavighan
iburagham.”

- ²¹ Eghti Ikiavira Itir God uabi misevezir dughiamin,
a Godin Nguibamin itir midorozir gumaziba ko,
nguazir kam gativir atriviba, ivezir kuram isi me
daningam.
- ²² God me akuvagh me isi kalabus datigham,
mati me kalabuziar gumazamiziba inigha torir mam
gati.
Egh a me dukuaghti, me dughiar ruarimin kalabuziamin
ikiam,
egh a gin ivezir kuram me daningam.
- ²³ Dughiar kamin, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim,
uan angazangarir ekiam ko, uan gavgavim sara izi,
Jerusalem in itir Saionin Mighsiamin iki, gumazamiz-
ibagh ativagh men ganam.
Eghti an gumazamizibar gumazir faragha zuiba an ganam.
Eghti an angazangarim pamtem me gisiraghti,
aruem ko iakinimin angazangarim pura bizir
kinimin min otogham.

25

Ikiavira Itir Godin ziam fer ighiam

- ¹ O Ikiavira Itir God, ni nan God, ezi ki nin ziam fasa.
Ni nan akurvaghasa bizir aghuir igharagha garibagh
ami.
Ni fomira damuasa mikemezir biziba,
ni guizbangira dagh amigha gifa.
Kamaghin amizi, ki ziar ekiam ni ganidi.
- ² Ni nguibar ekiabagh amizi, da minezир pozibar otifi.
Nguibar ekiar divazir gavgaviba itiba, bar ikufi.
Ezi apanibar nguibar ekiar kabar gavgaviba bar gifa,
ezi me ua dikavan ibura.

³ Kantrin gavgavibar gumazamiziba, ziar ekiam ni daningam.

Eghti kantrin kurabar nguibar ekiaba, me nin atiatingam.

⁴⁻⁵ Gumazamizir biziba puvatiziba,

ni deravira me geghuva men gari.

Gumazamizir onganarazibagh amiba, osimtizibar dughiamin itima,

ni men mogomer danganir bar gavgavimin min iti.

Atrivir kurabar adariba ko aningaghariba,

mati aminir gavgavim iza dipenir birim ginifi.

Ezi ni mati averpenim me avarazi,

aminir gavgavim iziva me ginobaghan kogham.

Ezi gumazir kurabar adariba,

mati aruemin fefem dipaba puvatizir danganimin ikegha pamtem me gisira.

Ezi ni mati, me tememin dughuazimin apengan ikia, aruemin fefemin uari apasi.

Ezi aminim ko amozimin dughiamin,

ni biziba puvatizir gumazamiziba avarazi

me deravira iti,

ezi aruer gavgavim me gapongezir puvati,

mati overiamin ghuariaba aruemin fefeim avarazi, nguibam bar orangi.

Ni ifaghatir apanibar akaba dukumizi,

atrivir kurabar dimdiaba pura gefi.

God Saionin Mighsiamin isar ekiam damuam

⁶ Egh Saionin Mighsiam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,

isar bar ekiam kantribar gumazamiziba bar me bagh a damuam.

Eghti isar kam bar deragham, egh asizir bar aghuir oviba itiba ko,

damamin wainin dipar bar aghuiba an ikiam.

⁷ Datirighin gumazamizir naviba osemegha itiba,
 me mati gumazim aremezi,
 me a bagha osemegha korotiar piziba aghui.
 Eghti Ikiavira Itir God,
 Saionin Mighsiamin iki, gumazamiziba bar men
 ovever osimtiziba agivam,
 mati me gumazir kuam avarazir niravizir kam,
 a me dama anedegham.

⁸ Egh God ovevem dikabiragh,
 a gasighasigh, bar a gafiragham.
 Ikiavira Itir God, en Ekiam, men ararem agivagham,
 egh bar gumazamizibar damazibar teriba bar da
 adizam.
 Egh a uan gumazamizir aghumsigha itiba,
 a men aghumsiziba bar da givagham.
 Kar, Ikiavira Itir God kamaghin damuasa mike-
 mezir akam.

⁹ Ezi bizir kaba otivamin dughiamin, gumazamiziba kam-
 aghin mikimam,
 “Ikiavira Itir God, en God.
 E nighnizir gavgavim an iki, a mizuam ikiti,
 anarira izi en akuragh uam e iniam.
 A uabira Ikiavira Itir God, egha an en akura.
 Kamaghin amizi, a uam e inizir bizir kam bagh,
 e bar akuegham.”

God kantri Moab gasighasigham

¹⁰ Eghti Ikiavira Itir God bar deravira Saionin Mighsiamin
 ganti, a deraghvira ikiam.
 Egh a Moapian gumazamiziba fofozim me daning.
 Egh apambar amamangatighti,

25:8: 1 Korin 15:54; Akar Mogomem 7:17; 21:4 **25:9:** Genesis 49:18;
 Onger Akaba 20:5; Taitus 2:13 **25:10:** Aisaia 15:1--16:14; Jeremaia 48:1-47;
 Esekiel 25:8-11; Amos 2:1-3; Sefanaia 2:8-11

me izi me gasighasigh me abinigham,
 mati bulmakauba uari uan buariba dikabiri, da
 dadabar aven zui.*

¹¹ Egh Moapia, mati gumazim ongarir torir ekiamin ikiava,
 ovengan atiatia ongarir dadarimin mangasa nigh-
 nigha,

uan dafarimningin pamtemin ongarim misogha
 afozofogha zui moghin,

me osimtizir kam gitaviraghshi arazir bar
 igharazibar amuam.

Eghti Ikiavira Itir God uan dafarimin me abiraghti,
 me fogh suam, bizir me uari fasa amir kaba,

da men akuraghan kogham.†

¹² Eghti God Moapian nguibar ekiabar divazir gavgaviba
 akararigham.

Divazir kaba datirighin pin mar iti.

Ezi an adar amuti, da bar daghiri nguazim giregham.

Da bar iregh nguazir minemniabar tongin irighiv
 ikiam.

26

God uan gumazamizibar amuti me uan apaniba dik-
 abiragham

¹ Dughiatam gin otoghti, Judan nguazimin itir gumaza-
 miziba ighiar kam damuam:

En nguibar ekiaba bar gavgafi!

* **25:10:** Matmena a Moapin kantrin nguibar ekiar mam. Ezi Hibrun akam Matmena, an ziamin mingarim kamaghin min ghu, “Davir danganim.” A mati Godin akam inigha izir gumazim dibovir akabar Moapin nguibar ekiar kamin ziam gami. † **25:11:** Hibrun akam vezin kam deragha bigha mikemezir puvati.

- Ikiavira Itir God, a uabi en divazir bar mitiar gavgavimîn min iti.
 An en akurvazima,
 e uan apaniba dikabiri.
- ² Ia nguibar ekiamîn tiar akar ekiaba kuigh,
 eghti Godin damazimîn derazir gumazamiziba aven izam.
 Gumazamizir kaba zurara Ikiavira Itir Godin apengan ikia,
 nighnizir gavgavim an iti.
- ³ O Ikiavira Itir God, gumazamizir nin apengan itiba,
 me zurara ni baghavira iti.
 Kamaghin amizi, ni me gamima,
 navir amirizimîn arazim me gizifa.
- ⁴ Ikiavira Itir God, en God, a en mogomer danganir gavgavim,
 mati dagiar gavgavir ekiam.
 Egh a zurara kamaghira ikiam.
 Kamaghin e guizbangira nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin ikiva,
 zuraram an apengan ikiam.
- ⁵ Gumazamizir ziar ekiar bar pin itiba,
 Ikiavira Itir God me dikabiri.
 Egha a nguibar ekiar gavgaviba akaragharighizima,
 da bar nguazim gire.
- ⁶ Nguibar nguazim girezir kaba,
 gumazir onganaraziba ko gumazamizir gavgaviba puvatiziba,
 datirighin iza uan suebar me dikabira me gisin arui.
- ⁷ O God, gumazamizir nin damazimîn deraziba,
 ni me zuir tuavim akirizi, a voroghira iti.

26:2: Aisaia 45:25; 60:11; 60:18; 60:21; 62:1-2 **26:3:** Aisaia 27:5; 57:19; 66:12 **26:7:** Onger Akaba 27:11; Aisaia 42:16; 57:2

Ikiavira Itir God, nin damazimin derazir gumamaziziba,
ni me bagha tuavim akirizi a dera.

⁸ O Ikiavira Itir God, e nin Akar Gavgavibar gin zui,
egha e ni baghavira gara,
nirara mizua iti.

Egha uan navir averiabar aven nin ziar ekiam bar a
gifongegha ghaze,
gumamaziziba bar ni gifogh
zurara ni ginighnigham.

⁹ Dimagaribar mitiriam nan azi moghin,
nan nighnizim nirara iti.

Egha mizarazibar, ki uan navir averiamin aven
ni ko ikiasa bar ifonge.

Ki fo, ni nguazir kamın itir gumamazizibar araziba tuisisi,
eghti me ganiva guizin nin araziba deraghvira dagh
fogham.

¹⁰ Eghti ni gumamazizibar araziba tuisigh gumamazizir
kurabar apangkuvighi,
me ti nin arazir derazibar fofozim inighan kogham.

Egh me gumamazizir nin damazimin derazibar nguazimin
ikiva,
me arazir kurar kabar amu mamaghira ikiam.

Egh me Ikiavira Itir Godin ziar ekiam ko gavgavim ginigh-
nighan koghiva,
an apengan ikian kogham.

¹¹ O Ikiavira Itir God, ni gumamazizir kurabagh
asighasighasa
uan agharim ghufegha gifa.
Ezi me an ganizir puvati.

Egh ni me ateghti, me an gan fogh suam,
ni uan gumamazizibar akurvaghasa bar ifonge.

Eghti gumazir kurar kaba bar aghumsigham.

Eghti ni uan apaniba bagha atizir avir kam,
bar me dapongti me isigh.

¹² O Ikiavira Itir God, ni en ingangariba akirmigha dagh
amizi,
da deraviram otifi.
Kamaghin amizi, ni dabirabir aghuim ko navir amirizim
isi
e daningigh.

¹³ O Ikiavira Itir God, en God,
gumazir ekiar igharaziba fomira e gativaghava en
gari.

Ezi e ziar ekiam niraram anidi.

¹⁴ Gumazir ekiar kaba datirighin ariaghiregha gifa.
Me ua itir puvati, egh me ua dikavan kogham.
Ni men gavgavim dikabiragha, me gasighasighizima, me
bar ikuvigha gifa.

Ezi gumazamiziba ua men ziabagh nighnizir puvati.

¹⁵ O Ikiavira Itir God, ni en kantri gamima, a bar ekefe.
Ni en kantrin gumazamizibagh amizi, men
dibobonim bar ghuavanabo.

Ni en nguazimin mitaghniaba aruegha bar dagh isifa.
Ezi bizir kam bangin, nin ziar ekiam ghua bar ekefe.

¹⁶ O Ikiavira Itir God, ni uan gumazamiziba puv me
gamima,
men gavgaviba gifa.

Egha me osimtizibar tongin ikia ni bagha iza osimtizir
dafam sara
sighsirir akabar ni ko migei.

¹⁷ O Ikiavira Itir God,
e mati amizim borim batasa mizazim isa pamtemin
arai moghin,
e nin damazimin mizazim isi.

¹⁸ E, mati amizim borim batasa,
 osimtizir dafam atera, egha mizazir dafam isa
 nighnigha ghaze, bizir aghuitam ti otivam.
 Ezi puvati. E bizitam gamizi an otozir puvati.
 E mati, amizim boritam batezir puvati,
 a pura aminir kinim bate.
 Guizbangira, e uan nguazimin itir apaniba dikabinamin
 gavgaviba puvati,
 egha uan nguazimin dabirabir aghuitam gamizir
 puvati.
 Egha e nguazir kamin ikiasa borir aviritaba
 batezir puvati.*

¹⁹ O Ikiavira Itir God, ni uan gumamazizir oveaghuezibar
 amuti, me ua dikavigham.
 Ni uan gumamazizir ovengezibar kuabar amuti, me
 gin ua angamira ikiam.
 Ia mozimin itir kuaba,
 ia ua osegh dimiva bar akuegh ighiabar amuam!
 O Ikiavira Itir God, ni mati dimagarimin ghuariam nguazir
 misingizim girima,
 oghevsevir igiaba a bativi moghin,
 ni gumamazizir oveaghuezibar amuti,
 me nguazim ategh ua dikavam.

Ikiavira Itir God, ivezir kuram isi uan gumamazizibar
 aningam,
 eghti me gin deraghvira ikiam

²⁰ Ia nan gumamaziziba, ia uan dipenibar aven mangi uan
 tiaba asegh.
 Ia dughiar otevimra muegh ikiti,
 Ekiamin aningagharim givaka.

* **26:18:** Hibrun akam vezin kamin mingarim deragha bigha
 mikemezir puvati.

²¹ Ia gan! Ikiavira Itir God uan Nguibam ategha izaghiri,
 egh nguazir kamin itir gumamazibar arazir
 kurabar ikarvaghamin ivezim me daningam.
 Eghti gumazir igharazir darazi me misoghezi me
 ariaghireziba,
 nguazim uabi ovengezir gumazir kabar ghuziba
 mongan iburagham.
 Bar puvatigham.
 A gumamaziziba amizir arazir kurar kaba bar da
 azenim datigham.

27

¹ Eghti dughiar kamin, Ikiavira Itir God uan gavgavir bar
 ekiam akakagham.
 A izi ongarimin itir kuruzir aser dafar kam Leviatan,
 ivezir kuram isi a daningiva a gasighasigham.
 A uan midorozir sabar ekial gavgavir bar ghumizim inigh,
 kuruzir bar puvira daghdagha tintinibar aragharuir
 kam atughti
 an aremegham.

²⁻³ Dughiar kamin, Ikiavira Itir God ighiatam kamaghin
 a bangam:

“E wainin azenir aghuimin ighiam damuam.
 Ki, Ikiavira Itir God, ki bar deraviram azenir kamin
 gari.
 Egha ki zurara dipam a ganidi.
 Gumazitaba ti iziv a gasighasigham,
 kamaghin amizi, ki dimagariba ko aruebar deraviram
 an gari.
⁴ Ki datirighin uan wainin azenir kamin atarir puvati.

Egh ki ganti, ogher ataghatariba itiba ko, ogher kurataba
 a bativighi,
 ki, mati midorozir gumazim uan apanibav sozi
 moghin,
 ki dagh asighasigham.

Ki avim daborogh, ogher kaba bar dar aboroghti
 da isigham.

⁵ Egh apanir kaba, ki men gansi,
 me na bagh izi na ko deragh ikisi, me
 akar dikirizir tam damigham.”

⁶ Gin izamin dughiamin, Israelia, Jekopin ovavir boriba,
 me wainin ikarizir akimariba itimin min mitigh gav-
 gavigh,
 egh borir aviriba batam, mati wainin ikariziba
 ovizir aviriba ituigham.

Eghti men otivir dagheba, bar avirasemegh,
 mangi nguazimin danganiba bar dagh izivagham.*

⁷ Ikiavira Itir God, Israelian apaniba puv me gamizi
 moghin,
 Israelia gamizir puvati.
 Guizbangira, a igharaz darazigh amizi moghin,
 Israelian gumazamizir aviribav soghezi, me
 ariaghirezir puvati.

⁸ Ikiavira Itir God uan gumazamiziba amadazi,
 me kalabuziamin zuir dughiamin, a puv me gami.
 A men aningaghegha uan aminir gavgavim amadazima,
 a iza me avigha ghu,
 mati aminir gavgavim aruem anadi naghin ikegha iza,
 men biziba avigha ghu.

* 27:6: Vezin kamin Hibrun akamin mingarim deragha
 bigha mikemezir puvati.

⁹ Egh Israelia guizbangira mikim suam,
 Ikiavira Itir God men arazir kurabar osimtiziba agi-
 vam,
 eghti me uan asebar ofa gamir dakoziba apirighiva,
 dar dagiaba amsariraghiti da nguazir minemniamin
 min otogham.

Egh me temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba
 okirarigh.

Egh paura tuema a mughuriar aghuim zuir dakoziba,
 bar dagh asighasikigh.

Tuavir kamin, Ikiavira Itir God men arazir kuraba gin
 amadagham.

¹⁰ Nguibar ekiar kam fomira divazir bar gavgavim iti,
 egha datirighin a bar ikuvigha iti.

A datirighin pura nguibar dadar kinim min itima, gumaz-
 itaba uam an itir puvati.

Egha bulmakaubar nguibamin min otozi, da iza uari
 akuva ikia,
 dadaba ko tevsevibar dafariba apava, kagh
 avughsa iti.

¹¹ Ezi temer kabar aguaba misigha givazi, dar aguaba
 dipiraghira nguazim girima,
 amiziba avibar arighasa iza dagh eghufi.

Nguibar ekiar kamin itir gumazamiziba, me bar on-
 ganigha akaba baraghan aghua,
 kamaghin, arazir kam me batifi.

Kamaghin amizi, God, a Godin men ingarizim,
 a men apanguvir puvatigha deragha me gamir pu-
 vati.

¹² Egh Ikiavira Itir God bizir kabar amuamin dughi-
 amin, a uan gumazamizir tintinibar kantribar itiba iniam,
 Yufretisin Fanemin ikegh mangi Isipin kantrin tugham.
 A vaghvagh me iniam, mati gumazim witin oviziba

righirigha dar miseviba ategha, witin ovizir aghuibara isa itarim garisi. ¹³ Eghti dughiar kamin sigham in ararem bar ekevegham. A Israelian dimam, men apaniba fomira me batoghezima, me ghua kantri Asiria ko, kantri Isipin ovegha ikiavira iti. Eghti me uamategh Jerusalem in izi, Ikiavira Itir Godin mighsiamram an ziam fam.

Ekiam, Jerusalem in gumazamizibar araziba
akirmigham

28

(*Sapta 28--35*)

Ekiam Samarian nguibar ekiar bar aghuim gasighasigham

¹ O Efraimin anabamin adarasi, iavzika!

Ian nguibar ekiar bar aghuim Samaria bar ikuvigham.

Ian gumazir aruaba wain apava onganigha,

Samarian ziam bar puviram a fa kamaghin migia ghaze,

a nguibar ekiar bar gavgavim.

A mighsiar bar muziarim gisin iti, a nguazir bar aghuir dagheba operamimin tongin iti,

egha a bar deragha gari,

mati ian gumazir aruaba uan dapanibagh arizir akimaribar min,

bar dera.

Egh ian nguibar ekiam dughiar ruarimin ikeghan kogh,

mati akimarim misigha ikuvizi moghin, ikuvigham.*

² Bar guizbangira, Ekiam ia dikabinasa

ikizir bar gavgavir mam amisevegha gifa.

Eghti me aminir gavgavimin min iziva,

* **28:1:** *Ve*zin kamin, Aisaia Samarian nguibar ekiam migei. Samaria, a notin amadaghan itir kantri Israelin nguibar ekiar mam.

amozim ko aisin amozimin min bar pamtemin ia giriva,

ia amisararigh, ia fi nguazim mikinigham.

³ Egh me ia dikabin ia gisin daruam,
ia Efraimin anabamin adarasi, ian gumazir aruaba
wainin dipaba apava onganigha,
ian nguibamin ziam bar pin mar a fe.

⁴ A mighsiar bar muziarim gisin iti,
a nguazir bar aghuir dagheba oparamimin tongin iti,
mati ian gumazir aruaba uan dapanibagh arizir aki-
maribar min
bar dera.

Egh ian nguibar ekiar kam dughiar ruarimin ikeghan
kogham,
mati akimarim misigha ikuvizi moghin, ikuvigham.

Egh a zuamira givagham,
mati temer fighin mam in ovizim, mabagh afiragha
faragha anizi,
gumazir mam zuamira a inigha aneme.

⁵ Eghti dughiar kamin, gumazamizir ikiavira itir vabara,
me Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim bagh bar
akuegham.

A uabi atrivimin dapanir asuar aghuimin min ikiam,
egh mati akimarir bizim me uan dapanibagh aghui.

⁶ Ikiavira Itir God uabi nighnizir aghuim isi
kotiaba barazir gumazir aruabar anighti,
me guizin arazimin gin mangi deraghvira ko-
tiaba tuisigham.

Eghti a gavgavim isi nguibar ekiamin tiar akabar itir
midorozir gumazibar aningam,
eghti me apaniba ateghti,
me aven izi gumazamizibav soghan kogham.

Godin ofa gamir gumaziba ko Godin akam inigha izir gumaziba Aisaia dipofi

⁷ Godin ofa gamir gumaziba ko, Godin akam inigha izir gumaziba,
uaghan wainin dipaba ko dipar onganiba puv da apava onganigha,
asaghporaghira nuighnuigha men daroriba derazir puvati.

Godin akam inigha izir gumaziba, me irebamin min garir bizibar ganasa,
God men akakazir biziba, me deragha dar garir puvati.

Ezi Godin ofa gamir gumaziba, men nighniziba derazir puvatigha,
gumazamizibar osimtiziba deragha da tuisizir puvati.

⁸ Dakozir me apiaghav ikia dipar onganiba apiba,
men mimiziba bar dagh izifa, ezi dar danganiba bar mizegha iti.

⁹ Gumazir aruar kaba, nan akam barazir dughiamin, me kamaghin migia ghaze,
“Gumazir kam bar tinara sure damuasa?
E biziba bar dagh fogha gifa, ezi a tinan sure damuasa?
E borir aghegheviba puvati,
egha datirighiram amebamin otem ataki.

¹⁰ A zuraram akar kabaram ami,
mati borir iririviba azava ghaze, ta ta da da ni ni na na.
Migirigiar kaba mingariba puvati.”†

† 28:10: Vezin kamın, Hibrun akam deragha akamın mingarim bigha mikemezir puvati (ves 13 uaghan.)

¹¹ Bar guizbangira, gumazamizir kaba, nan akaba
baraghan bar aghua,
kamaghin amizi, Ikiavira Itir God uan akam nguibar
igharazimin gumazim danighti,
a uan nguibamin akamin mikim gumazamizir
kabav kimam.

¹² God uabi uan gumazamiziba nguazir otevir kamin me
ariki,
egha kamaghin me mikeme,
“Ia danganir kamin avughsi
navir amirizim inigh iki.

Ia gumazamizir osimtiziba aterava amiraziba,
ia nguazir kamin avughsi nimira iki.”
Ezi me an akam baraghan aghua.

¹³ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God uabi men sure
damuam,
eghti me aghuagh kamaghin mikim suam,
Godin akam mingariba puvati, mati borir iririviba azafi.
Egh me bar onganigh dughiar kuram initima,
men apaniba, mati azuazim asizimin suirazi moghin,
me inigh mangi kalabus darigham.

God dagiar bar aghuir gavgavim Saionin Mighsiam
darigham

¹⁴ Ia gumazir aruar Jerusalemin itir gumazamizibar
gariba,
ia deraghvira Ikiavira Itir Godin akam baragh.

Ia na dipova ghaze,
nan akam a pura bizim.

¹⁵ Egha ia ti kamaghin migei,

“E Ovevem ko akar gavgavim akirigha gifa.
E Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibam ko, akar gav-
gavim akirigha gifa,

kamaghin, e ikuvighan kogham.

Dughiar kurar manam aperiamin min e bativam, e a gitagham.

En nighnizir gavgavim kamaghin iti,
en ifavarir akaba ko ifavarir arazir guar igharagha
garir aviriba, en akurazima,
e deravira iti.”

¹⁶ Ezi Ikiavira Itir God, nan Ekiam, kamaghin migei,
“Ia gan! Ki datirighin dagiar mam isa, Saionin Mighsiamin
anerisi.

Ezi a dipenim aterir dagiamin min oto.

Ki deravira a tuisigha ghaze,
a dagiar aghuir bar gavgavim, egha an ivezim bar pin
ko.

Gumazamizir nighnizir gavgavim an itiba,
me zuamiram atiating nighan kogham.‡

¹⁷ Ki Godin guizin arazim damighti,
a mati gumazir mam bizimin ruarimin ababanim
tuisighsi, benim amikirivagh bizimin ruarimin
dibobonim gifogham,
egh men araziba tuisigham.

Eghti arazir aghuim,
mati gumazir mam bizibar osimtiziba gan dagh
foghsi,
a skelin min otogh ian akaba tuisigham.

Ia ti ghaze,
ian arazir ifavariba ian akuraghti, ia deravira ikiam.
Ezi puvati. Ki bar dughiar kuram damighti a ia batogham.

28:16: Onger Akaba 118:22-23; Rom 9:33; 10:11; 1 Pita 2:6 ‡ **28:16:**
Gumazir maba, vezin kamin akuar abuananam gigha ghaze,
“Dagiar kamin ziam kamakin, ‘Gumazir guizbangira nigh-
nizir gavgavim itiba, me atiatingiva akongan kogham.’”

Egha ia, mati aperiar dafam otogha gumazamizibagh
asighasighizi moghin,
ia bar ikuvigh mangi mongamin danganiba pu-
vatigham.

¹⁸ Egh ki ia Ovevem ko amizir akar dikirizir gavgavim
uaghan anetughiva,
ia Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibam ko, akar
dikirizir gavgavim agivagham.

Eghti dughiar bar kuraba ia bativtima,
ia bar moghira ikuvigham.

¹⁹ Dughiar kurar kaba ia ateghan kogham. Puvati.
Da dimagariba ko aruebar zurara ia bativ mamaghira
ikiam,
mati amizim bizimin uan dipenim zurara anevi-
avira iti.”

Egh ia guizbangira Godin akar kabar mingaribagh
foghiva, puv atiating nigham.

²⁰ E fo, gumazim dakozim dakuasava amima,
dakozim bar otevezi an suemning pura guraghav iti,
ezi a dakuan ibura.

Egha gumazim dakuasava amima, an nir avavem bar
suvizi
a uan mikarzim deragh anevaraghan kogh, egh
dakuan iburaghham.

Kamaghira, ia bar osemegham,
eghti ian akurvaghamin tuaviba bar puvatigham.

²¹ Guizbangira, Ikiavira Itir God fomira Perasimin Migh-
siam ko Gibeonin danganir zarim gamizi moghin,
dikavigh uan gavgavim ko aningagharim sara izam.

Egh ingangarir a nighnizim,
an a damuam.

Egh ia ingangarir kamin ganti,
a bar igharagh otogham.

²² Kamaghin amizi, ia Godin akaba batogha da dipovir
arazir kam atakigh.

Puvatighti, ian kalabuziamin aven itir arazir kam,
a bar ekevegh mamaghira ikiam.

Ki kamaghin oraki, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
nan Ekiam, mikimti
ian kantrin kam bar moghira ikuvigham.

Gumazamizibar fofozir aghuim,

a Godra ikegha izi

²³ Ia kuariba arigh,

deragh nan akaba baragh.

²⁴ Gumazitam dagher oviziba oparasa, zurara dughiabar
akunimin ingaravira iti, o? Puvati.

A ti dughiabar pura nguazim gikuavira iti? Puvati.

²⁵ A nguazim gikuigha, anekirasegha givagha, zuravariba
opari.

A witin oviziba, bar voroghram da oparava, balin
oviziba igharagha da opari.

Egha, a uaghan azenir kamin miriamin,
raizin guar avirir igharaziba opari.

²⁶ An God uabi, azenimin ingaramin arazir aghuim,
bar deraviram an sure gami.

²⁷ Egha zuravarir muziaribar oviziba iniamim dughiamin,
gumazir kam, ter ararir bar dafam isa pamtem zu-
ravaribav sozir puvati.

Egha a wilbaro tiva ghua zuravaribagh isin da mira zuir
pu.

Bar puvati.

A ter agharir bar muziarim inighiva, zuravarir muziarir
kabar oviziba inisi,

bar aghumra dav sogha da kuari.

²⁸ A witin oviziba dikabinamin arazim bar a gifo,
egha an adar bretbar ingaram.

Egha a witin oviziba, ko witin miseviba, da amisivasa hos
ko wilkar isa
witin ovizibagh isin ghua da mirmira zui.

Egha a deravira aghumra ghua dar gara ghaze,
A witin oviziba amisar dagh asighasighan kogham.

²⁹ Ingangarir kabar fofozim ko nighnizir aghuim, bar
Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin ize.
A uabira fofozir aghuir guar aviriba ko nighnizir
aghuim bar a gizifa.

29

Ikiavira Itir God, aminim ko mikimkizim ko avimin
min Jerusalemin izam

¹ Ikiavira Itir God, kamaghin migia ghaze,

“O Ariel, Ariel, ni nguibar ekiar Atrivim Devit fomira
ikezim, Jerusalem, noka!

Ni bar ikuvigham.

Ni datirighin nan ofa gamir dakozimin min iti.

Ki garima, azeniba zurara iza zuima,

ni uan isar ekiabar arazibar gin ghuavira iti.

Egh ni gin bar ikuvigham.

² Ki osimtizim inigh iziti a ni bativam.

Eghti ni bar osemegh tiarim akariva arangam.

Ni nan ofa gamir dakozimin min iti,

eghti ghuzim bar ni ruegh ni avaragham,

mati gumaziba ofa gamir dakozim gisin asizibav sozi,

dar ghuziba ofa gamir dakozi^m avarazi moghin ni
avaragham.*

³ Ki nin apaniba inigh iziti,
me ni ekiarugham.

Egh me ni misoghsi, nguaziba inigh nin divazir gavgav-
imin miriamin uarigh isin darigh divazim bar an
okarigham,
egh nguazir kam gisin dakozibar ingarigh, mitivigh
ni misogham.

⁴ Eghti ni bar moghira degeghirigh^ti, nguazim ni
avaragham.

Eghti ni bar nimira, nimira mikimam,
mati ariaghirezir gumazamizibar duaba nguaz-
imin aven ikia migei.

Egha mati, tiarir mam nguazimin minemniabar tongin
ikia, aghumra sighsirakabav geima,
tiarir bar muziarim an ikegha azenan izi.”

⁵ Ezi apanir iza ni misozir kaba,
me nguazir minemniamin min bar aviraseme.

Men gumazir ekiar kuraba bar avirasemegham,
mati me witin ovizibar amasa, dav sozima,
dar miseviba pura tintinibar mizi moghin, me
bar avirasemegham.

Ezi bar zuamira,

⁶ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim otoghiva,

* **29:2:** Ves 1 ko 2, Hibrun akamin ziam Ariel, Aisaia a isa Jerusalem garisi. Fofozir gumaziba deragha ziar kamin mingarim gifozir puvati. Marazi ghaze, “Godin laion.” Ezi marazi ghaze, “Godin mighsiam.” Ezi aviriba me ghaze, “God bagha ofa gamir dakozi^m.” Ezi vezin kamning aning nighnizir kamin gin zui.

arariba ko mikimkizim, ko niginir bar dafam, ko
aminir bar gavgavim, amozir bar dafam ko,
avir mizariar bar kurar biziba bar da tueghamim sara
izam.

⁷ Eghti kantrin igharazibar midorozir gumazir avirir Ariel
ko misogha paza a gamiziba,
da uam ikian kogham.

Ezi me nguibar ekiam iniasta ingarizir dakoziba, da pura
givagham,

mati Jerusalemia irebar kuramin men ganizi mokin.

Egh mati irebamin min garir bizim dimangan otogha
zuamira pura zui moghin,
an apaniba zuamira bar givagham.

⁸ Ezi kantrin aviribar midorozir gumazir avirir kaba,
Saionin Mighsiam ko misoghasa ize,
egh me bar a dikabiraghan kogham.

Bar puvatigham.

Mati mitiriam azir gumazim irebamin garava, an aven api,
egha an osezir dughiamin, a uabi barazi, mitiriam an
aghavira iti.

Egha mati gumazim dipam amasa kuarim bar a misingi,
egha a irebamin aven gari, a dipam api.

Egha, a dikavizir dughiamin, a uabi barazi,
kuarim an piravira iti.

God gumazamizibagh amizi me onгани

⁹ Ia Juda ko Jerusalemın gumazamiziba, ia okam nighnigh
onganighvira iki
damazir okavirizibar min daru.

Ia gumazim wainın dipam ko dipar onganım apava der-
agha aruir puvatizi moghin arui.

Egha guizbangira, ia wain ko dipar onganiba apa
onganım gamir puvati.

¹⁰ Ikiavira Itir God ian damazibagh amizi pariam puv ian azi.

Ia mati gumazim akuav aremezi moghin akui.

Ezi God uaghan uan akam inigha izir gumazibar damaziba okafi,

ezi me ganamin bizibar garir puvati.

Egha God uaghan an akam inigha izir gumazibar damaziba avara,

ezi me God amir bizibar garir puvati.

¹¹ Kamaghin amizi, God irebamin min garir bizimin aven nin akakaghamin biziba, ni dar mingaribagh foghan kogham. Mati me akaba aven itir akinafarim righa, kendelin gris a gatigha, pamtemin a dukuazi a gavgavizi, me a diponasa ni ganingi. Egh ni ti gumazir akinafariba dibora fozitam, akar akinafarimin itir kaba diponsi a mikimti, a suam, “Akinafarir bar dukuagha gavgavizir kam, ki a diponan iburaghburaki.” ¹² Eghti ni ti gumazir akinafariba dibora fozir puvatizitam, akinafarimin itir akar osiziriba diponsi a mikimti, a kamaghin mikimam, “Ki akinafariba dibora fozir puvati.”

¹³ Ezi Ekiam kamaghin migia ghaze:

“Gumamazir kaba uan akatoribara nan ziam fe,
ezi men naviba ko nighniziba bar nan saghon iti.

Me guizbangira nan ziam fer puvati.

Me gumaziba pura uari amizir otivizir arazibar gintisi.

Me arazir kabar men sure gamizi, me pura uan akatoribara dar bori,

ezi da men navir averiabar aven zuir puvati.

¹⁴ Kamaghin amizi, ki uamategh bizir bar igharagha gari-tabar amuti,

da gumazamizir kaba bativam.
 Eghti me bar digavir kuram damigham.
 Eghti ki gumazamizir nighnizir aghuiba me
 ganidibar fofoziba adeggham,
 egh ki men fofozir gumazamizibar fofoziba bar
 da agivagham.”

Ikiavira Itir God bizibar amuti da igharagh otogham
¹⁵ Gumazamizir uan nighnizir kuraba ko uan arazir kuraba
 Ikiavira Itir Godin da mongasava amiba, mevzika!
 Me bar ikuvigham!
 Me arazir kurar kaba, mogomer danganiba ko dima-
 garibar dagh amua kamaghin migia ghaze,
 “Tinara en ganigh e gifogham?”

¹⁶ Me biziba otavkira bar da adafi.
 Egha me kamaghin migei,
 “Gumazir nguazir minemin ingarim, a nguazimin min
 gari.”
 Manmaghin ami?
 Pura bizir kinitam ti gumazir an ingarizim kamaghin
 a mikim suam,
 “Ni nan ingarizir puvati,” migirigiar kam ti deraz, o?
 Egh pura bizir kinitam ti gumazir an ingarizim kam-
 aghin a mikim suam,
 “Ni bizitam gifozir puvati,” migirigiar kam ti deraz, o?
 Bar puvati.

¹⁷ Kiran oveghangin biziba bar igharagh otivigham.
 Lebanonin kantrin ruarir pizim, bar nguazir aghuir
 azenibar ingaramim gavagham.
 Eghti azenir bar aghuiba ruarir pizim gav-
 agham.

- 18 Eghti dughiar kamin kuarir orazir puvatiziba,
 akinafarir me osirizimin akaba baragham.
 Eghti damazir kurar bar mitarmemin aven itiba,
 ua ganam.
- 19 Eghti gumazamizir uari abiriba,
 me Ikiavira Itir God bagh bar akuegham.
 Eghti gumazamizir biziba puvatiziba,
 me uaghan Israelian Godin Bar Zuezim bagh bar
 akuegham.
- 20 Eghti gumazir ekar kuraba, men gavgaviba givagham.
 Eghti gumazir Godin akam batogha a dipoviba, me
 puvarigham.
 Eghti gumazir arazir kurabar amuasa bar ifongeziba,
 me bar moghira bar ikuvigham.
- 21 Egh arazir kamra uaghan, gumazir pura ifara igharaz
 darazi isa kot gariziba,
 ko gumazir osimtizibagh amibar akurvagha akar
 ifavaribagh amiba,
 ko gumazir kotiam adavadavighti, eghti gumazir
 Godin damazimin deraziba kotiamin me gafi-
 raghan kogham,
 gumazir kaba, me bar moghira bar ikuvigham.

22 Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God, kar Godin fomira
 Abrahamin akurazim, a datirighin kamaghin Israelian
 gumazamizibav gei:

- “Ia Jekopin ovavir boriba ia uam aghumsighan kogh,
 egh ian guaba uam pighatomegh ganam kogham.
- 23 Ia ingangarir ki ian tongin amizibar gan,
 egh guizbangira kamaghin fogh suam, ki Israelian
 God,
 ki Jekopin ovavir boribar Godin Bar Zuezim.

Eghti ia nan ziam fiva nan apengan ikiam.

²⁴ Eghti gumazamizir nighnizir aghuiba itir puvatiziba,
datirighin nighnizir aghuiba iniam.

Ezi gumazamizir imoba puv akaba batoziba,
me nan akaba baraghsi
bar ifuegham.”

30

Ikiavira Itir God kamaghin migei, Isipia Judabar akur-
vaghan kogham

¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Judan adarasi, me nan boriba me bar ikuvigham, me bar
orazir puvatizir darazi.

Me nan nighnizimin gintizir puvati.

Me uan nighnizibar gintigha ghua

kantrin igharazim ko rooroam gami.

Egha tuavir kamin, me arazir kurar bar avirim,

uan arazir kurar faragha amizibagh siriabagh arisi.

Mevzika.

Kamaghin amizi, me bar ikuvigham.

² Me Isipia ko akam akirasa nan nighnizim bagha nan
azarazir puvati,

eghti Isipian atrivim men akuragh men ganti,

apaniba me gasighasighan kogham.

³ Eghti men nighnizim deragh ingaran koghti me bar
aghumsigham.

Osimtizir me bativamin kam,

Isipin atrivim men akuragh me apazaghan
kogham.

⁴ E fo, Judan atrivim Soanin nguibar ekiam ko
Hanesin nguibar ekiamin, Isipin abuir gumaziba
batoghasa,

uan abuir gumaziba ko ingangarir gumazir faragha
zuiba amadazi, me ghua otivigha gifa.

⁵ Eghti Isipia men akurvaghsi bizitam damighan kogham.
Bar puvatigham.

Kamaghin amizi, Judaba aghumsigh bar uarir
apangkuvigham.

Me aghumsizir bar ekiamra Judabar aningam.”

⁶ Ekiam, a Negevin danganimin, sautin amadaghan
itir gumazamiziba puvatizir danganimin itir asizir atiaba,
akar kam me ganingi. A kamaghin migei:

“Judan gumazir aruaba sautin amadaghan itir gumaza-
miziba puvatizir danganir kam garui.

Kar gumazamiziba osimtiziba bativamin danganir
kurar mam.

Laionin amebaba ko apuriba ko, kuruzir gumazamizibagh
iviba ko, kuruzir kurar mighegha zuiba ko,
asizir atiar kuraba danganir kamin iti.

Ezi gumazir aruar kaba ingangarir dafam gamua, bizir bar
aghuir ivezim bar pin koziba isa,
donkiba ko kamelbagh isin arigha ghua,
kantrin men akurvaghan koghamiba bagha da
atera zui.

⁷ Isipin kantri, kantrin igharazibar akurvaghasa migiava,
a men akurvazir puvati.

Kamaghin amizi, ki datirighin ziar igiar kam a gati,
‘Maburan Kuruzir Aser Puram Aperaghav Itim.’”

Gumazamiziba Godin akam baraghan aghua

⁸ Ikiavira Itir God gumazamizibar damazimin, me amir
arazibar eghaghanibar akaba, dagiamin da osirigh
da aghorasa na mikeme.

Egh uaghan eghaghanir kam akinafarir righizimin da osirigh.

Eghti migirigiar kam zurara iki gumazamizibar akakagh suam,

⁹ me gumazamizir bar puviram akaba barazir pu-
vatiziba.

Me zurara Ikiavira Itir Godin akaba batosi, a men Afeziam.

Egha me zurara ifarava, an suren akaba baraghan aghua.

¹⁰ Egha me kamaghin Godin ganganir gumaziba ko an irebamin min garir bizibar garir gumazibav gei,

“Ia ua irebamin min garir bizibar ganam marki.

Egh ia uan akabar kumigh.

Ia uam arazir aghuiba ko arazir zuezibar gin mangisi e mikiman marki.

E oraghasa ifongezir akar e apezeperibaram e mikim, kar bizir aghuir otivan koghamiba.

¹¹ Ia ingangarir kam atakigh, egh bar saghon ikiva, en tuavim apiran marki.

E Israelian Godin Bar Zuezimin akaba baraghan aghua.”

¹² Ezi Israelian Godin Bar Zuezim, a kamaghin migei,

“Ia nan Akar Gavgavim munasava akirim ragha na gasara.

Egha ia kamaghin nighnizir gavgavim ikia ghaze,

Ifavarir arazim ko igharaz darazi dikabirir araziba ian akuragham.

¹³ Kamaghin amizi, ia arazir kuram gamigha gifa,

ezi arazir kurar kam bar ia gasighasigham,

mati bibizir muziarim divazir ruarimin ghuamin ikia bar ekefi,

egha kiran oveghangin dipirasava ami.

Egh divazim dipirigh zuamira irigham.

¹⁴ Bar guizbangira, ia bar ikuvigham,

mati nguazir minem bigha akuar bar
 mizumzuiaribar ire,
 ezi akuar ekiatam itir puvati,
 me akua tam isi avim isir danganimin mangi avir
 mikiam tuighan kogham.

O akua tam inigh mangi
 mozir dipamin an dipaba tuan iburagham.”

¹⁵ Ikiavira Itir God, nan Ekiam, a Israelian Godin Bar
 Zuezim, a kamaghin migei,

“Tuavir ia deravira ikiamim, a kamakin.
 Ia uamategh na bagh izi, egh avughsi ikiti,
 ki ian akurvagham.

Eghti ia navir amirizimin iki nighnizir gavgavim narara
 ikiva, ia gavgavigh ikiam.”

God kamaghin mikeme, ezi ia an akar kamin gin
 mangan bar aghua.

¹⁶ Egha ia ghaze, “Puvati! E hoziabar apiagh puv ari
 mangam.”

Ezi God ghaze, “Guizbangira, ia ari mangi!”

Ia ghaze, “En hoziaba puvira ivemaram.”

Ezi God ghaze, “Ian apanibar hoziaba bar puvira
 ivemar ian gintigham.”

¹⁷ Ian apanibar midorozir gumazir vamira izi misoghsi
 dimti,
 ian 1,000plan midorozir gumaziba puv aregham.

Egh men midorozir gumazir 5plara izi ian dimti,
 ia bar moghira dikavigh nguibar ekiam ategh
 aregham, eghti gumazitam ua ikian kogham.

Eghti ian gumazir ikiavira itir varazira bar uarira ikiam,
 mati me inir avizim guasa temer vamira mighsiar
 itimin a kuasa.

¹⁸ Guizbangira, Ikiavira Itir God, a Godin guizin arazibagh amim.

Kamaghin amizi, a ian apangkuvighasa ifongiar bar ekiam iti.

A uan apangkuvim ian akakaghasa ia mizua iti. Gumazamizir nighnizir gavgavim an ikiava, uarir akuravghasa a mizua itiba, me bar akuegham.

Ikiavira Itir God, deravira uan gumazamizibar amuam

¹⁹ Ia Jerusalemia, ia Saionin Mighsiamin iti, ia ua kuarkuv aziv arangan kogham. Ezi Ikiavira Itir God datirighin ian apangkuvigha, deravira ia damuasa gara iti. Egh ia uari bagh an azangsigh an dimti, a zuamira ian dimdiam baregh ian akuragham. ²⁰ Guizbangira, Ekiam ia gamizi, ia osimtizir dafam ateri, egha ia mati gumazim daghebar otevezi moghin iti. Ezi a ia ko ikia ian sure gami. Eghti gin ia uam a burian kogham. Ia uari uan damazibar an ganam.* ²¹ Egh ia daruamin dughiamin tuavimin atamakuigh, ia ti tuavar agharir guvimin amadaghan itimin mangam, o agharir kiriamin amadaghan itimin mangam, eghti a ian gin iki ia mangamin tuavim ia mikimam. ²² Egh ia uan asebar marvir guaba, ia fomira dar ingarigha silva ko golin da noke. Egh ia marvir guar kaba batogh dar ganti da mati bizir kuriba, egh ia kamaghin me mikimam, “Ia kamatigh. E ua ia gifongezir puvati.”

²³ Eghti Ekiam ia oparizi dagher oviziba bagh amozim amadaghti, a izighiri da ruam, eghti da deravira nguazir kamin otivam. Eghti ia dagher aviriba ikiam. Eghti ian bulmakauba uaghan damamin grazir aviriba ikiam.

30:18: Onger Akaba 2:12; Aghuzir Akaba 16:20; Jeremaia 17:7 * **30:20:** Vezin kam, Hibrun akam deragha akamin mingarim bigha mikemezir puvati.

²⁴ Egh ia uaghan uan azenibar dagher aghuiba inigh izi, egh bar deravira da akuvagh, uan bulmakauba ko donkin ian nguazim abigha ingariziba bagh, fogh ko sped isi dagh iniv da aghamsigh me daningam. ²⁵ Dughiar Ekiam misevezimin, dughiar bar kuram ian apaniba batoghtima, me pura tintinibar arimighiregham, eghti men divazir gavgavir kaba bar ikuvigham. Eghti dughiar kamin, dipaba mighsiaba bar dar otiv ivemar izighiriti, ia dipatamin oteveghan kogham. ²⁶ Eghti dughiar kamin, iakinimin angazangarim aruemin angazangarimin min siragham. Eghti aruem isiragh gavgavighti an angazangarim bar ekevegh, a fomira garir angazangarim gafiragham. Mati ni 7plan aruebar aruer angazangariba inigha aruer vamira gisafura. Ikiavira Itir God uamategh uan gumazamiziba deravira me damu men mizaziba ko osimtiziba adeghti me ghuamagheghamin dughiamin, bizir kaba otivam.

Ikiavira Itir God ivezir kuram isi Asiriaba daningam

²⁷ Ia gan! Ikiavira Itir God nguibar saghon itimin ikia dikavigha uan gavgavir ekiam sara izi.

A bar puvirama atarima, avim ko avir miturim an aningagharim akakasi.

A migeir dughiamin,

avir biziba bar da isiamim an akatorimin otifi.

²⁸ An aningagharim biziba bar dagh asighasisi, mati aperiam otogha ivemara biziba bar da ava ghua, gumazimin firagharimin tu.

Ikiavira Itir God kantriba bar uan agharimin men suigha, me ikuvasa a pura tintinibar me kavkiri.

Egha a men nighnizibagh amima, da deragha ingari puvatizi,
a me inigha danganir me mangan ifongezir puvatiz-
ibar zui,

mati gumazim hoziamin daroribar an aku mangasa,
ainin otevim an akam garu.

²⁹ Eghti ia Ikiavira Itir Godin gumazamiziba, ia bizir kabar
ganti da otivti,
ia Godin ziam fer arazim bagha isar ekiaba dima-
garibar dagh ami moghin,
ia bar akongezir ighiabar amuam.

Gumazamiziba Ikiavira Itir Godin mighsiamin mavanang
bar akuegh uan itabagh ivi ighiabar amuam,
kamaghira ia men min bar akuegham.

Ikiavira Itir God a mati dagiar gavgavim,
egha a uabi Israelian mogomer danganim.

³⁰ Ikiavira Itir God gumazamizibar amuti, me an dimdiar
gavgavim baragham,
egh me an aningagharimin mizazim baragham.

An avir gavgavir biziba bar da isiamim sara izam,
egh uaghan aminir gavgavim ko amozim ko maburan
amozir ofizir dagiabar min gariba, sara izam.

Eghti arariba dagarvaghti,
gumazamiziba an aningagharimin ganam.

³¹ Ikiavira Itir Godin dimdiam kantri Asiria damuti, a bar
atiatigham.

Eghti a uan aghorimin suiragh Asiriaba misogh ma-
maghira ikiam.

³² Ikiavira Itir God, Asiriabav sozир dughiamin, Godin
gumazamiziba bar akueghiva,

gitaba ko buar guar aviriba misoghiva,
Ekiam me misozir aghorimin tingagharim
girara mangam.

³³ Me Asirian atrivimin kuam tuasa avim arighasa mozir
mam gikuigha gifa.

Egha me mozir kam gıtuıma a bar vın mar iraghugha
 bar aroke,
 ezi me dazir aviribar kuegha dar pozim mikini.
 Eghti Ikiavıra Itir God, an aningagharim pamtem otogh,
 mati aminim pamtemın avim giveraghti, a bar puvıra
 isigham.

31

Ikiavıra Itir God uan gavgavim akazi, kantrin gavgav-
 iba daghire

¹ Ia abuir gumaziba, ia kantri Isipın ghuava uarir akur-
 vaghasa, men azangsisı, iavzika!
 Ia bar ikuvigham.

Ia Isipian hoziaba ko men karisin aviriba ko karisin suizir
 gumazir bar gavgavıba, ia nıghnızir gavgavim dar
 iti.

Ia ti ghaze, Isipia ian akuragham.

Egha ia İsrailian Godın Bar Zuezim, nıghnızir gavgavim
 an itir puvati.

Egha ia uarir akurvaghasa Ikiavıra Itir Godın
 azangsisızir puvati.

Kamaghin amizi, ia bar ikuvigham.

Iavzika!

² Ikiavıra Itir God, fofozir aghuim iti.

A dughiar kuram gumazamizir kurabar aningsı, me
 daningam.

Egha a zurara uan akabar gin zui.

A dikavigh gumazir kuraba ko,

gumazir arazir kurabagh amibar akurvazir gumazıba
 ko misogham.

³ Isipia, me aseba puvati, me pura gumazir kinıba.

Men hoziaba uaghan en hoziabar min gari, da aseba puvati.

Eghti Ikiavira Itir God uan gavgavim akagh ivezir kuram me daningamin dughiam,
kantrin gavgavir kam irighti kantrin an akurazim uaghan irigham.

Egh aning uaghara bar ikuvigham.

⁴ Guizbangira, Ikiavira Itir God kamaghin na migia ghaze, “Ia fo, laionin tam, sipsipin a misoghezim amisi dazer iki, egh sipsipin kam ategh arimangighan kogham.

Eghti sipsipbar gari gumazir avirim izi a dagarvaghti, a men atiatigh arı mangighan kogham.

Kamaghira, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki dikavigh Saionin Mighsiamin apanibav soghsi izighiram,

eghti bizitam nan tuavim apirighan kogham.

⁵ E fo, kuaraziba pin migha, egha deraghvira uan mikonibar itir nguzibagh eghufi.

Kamaghira, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki deragh Jerusalem geghuv deragh an ganam.

Ki zurarama an boroghin iki mangin izegh damu a getiva deragh an ganiva an akurvagham.”*

⁶ Ia Israelia, ia Ikiavira Itir God, deragha a barazir puvatigha an akaba batosi.

Egh ia uan navibagh iragh uamategh a bagh izi.

⁷ Ikiavira Itir God izamin dughiamin, ia asebar marvir guaba makunigham.

* **31:5:** God uan nguibar ekiam Jerusalem geghufi, mati ves 5 mikemezi mokin. Eghti gumazamiziba akirim a gasaraghtima, (ni ves 1-3in gan) a uaghan izighiri Jerusalem misogham, mati ves 4 mikeme.

Kar nedazir ia uari uan dafaribar silva ko gol isa dar ingariziba.

Ia kamaghin amigha arazir kuram gami.

⁸ Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze,

“Midorozir sabar tam Asirian kantri misogh egh bar me agivagham.

Midorozir sabar kam, a gumazibar sabam puvati, ki uabi anemadaghti a mangam.

Asiriaba midorozir sabar kam gitaviraghsi aregham, eghti men midorozir gumazir igiaba kalabusin mangi pura ingangarir gumazir kinibar min otivigham.

⁹ Atiatir bar ekiam, Asiriaba batoghti, men nguibar ekiar gavgavim irigham.

Men midorozir gumazibar dapaniba, bar atiatigh uan midorozir inir avizir asaraghav itim ategh onganigh puviram aregham.”

Kar Ikiavira Itir Godin Akar Gavgavim.

A Saionin Mighsiamin ikia, avimin min iti.

A Jerusalemın nguibar ekiamın ikia,

danganir ekiar avir pantemin isimın min iti.

32

Atrivir aghuim kantrin ganam

¹ Ia oragh! Atrivitam otivam!

Atrivir kam, arazir aghuimin gin mangi, kantrin kam gativagham.

Eghti kantrin gumazir dapaniba, me guizin arazimin gin mangi,

gumazamizibagh ativagh men ganam.

² Gumazamiziba akurvazim bagh iziti,

gumazir dapanir kaba deravira vaghvagh bar deravira men akurvaghm.

Gumazir dapanir kaba, gumazamizibar danganir mogomemin min ikiam,

eghti dughiar amozir ekiaba ko aminir ekiaba iziti, me mangi men uari mongam.

Eghti me mati dipaba puvatizir danganimin, dipam ivemara an zui moghin iki,

egh mati dagiar ekiam aruem apazagha, danganir orangtizimin min iti.

Aruem bar gavgavighti,

gumazamiziba mangi an apazangin dapiagh iki avughsam.

³ Gumazamizir bizibar gariba,

men damaziba okavighan koghti,

me deravira bizibar ganam.

Eghti gumazamizir kuariba deraziba,

men kuariba deraghvira ikiti,

me deravira biziba baragham.*

⁴ Eghti gumazamizir faragha deragha nighnigha bizibagh amir puvatiziba,

me datirighin biziba deragh dagh nighnigh dar amuam.

Eghti gumazamizir mikimasa mizeba osemeziba,

me deravira bizibav kimam.

⁵ Eghti arazir ziar ekiam isa gumazir arazir kurabagh amiba ko, gumazir onganibagh amibagh anidim,

a bar givagham.

⁶ Guizbangira, gumazir arazir onganibagh amiba, me migirigiar onganibagh ami,

egha me zurara bizir kurabar amuasa nighnisi.

Me arazir Ikiavira Itir God aghuazibagh amuava,

* 32:3: Ni Aisaia 6:9-10in gan.

egha akar ifavarir aviriba Ikiavira Itir God gasi.
Egha me mitiriaba azir gumazamiziba, dagheba me ganidir puvati.

Egha kuariba pirir gumazamiziba, dipaba me ganidir puvati.

⁷ Ezi ifavarir gumazamiziba, nighnizir kurar bar aviriba men dapanibagh izifa.

Me gumazamizir biziba puvatiziba, dikabinsa men kotiaba adafi.

Me, onganarazibagh amir gumazir arazir kurabagh amir puvatiziba,

me kotin aven ifavarir arazir igharazibar migirigiabar me gami.

⁸ Ezi gumazamizir aghuiba me ziar ekiaba iti, me zurara arazir zuezibagh ami.

Egha me arazir aghuibar amuasavira iti.

Amiziba azirakabar amu

⁹ Ia Jerusalemian amiziba, ian dabirabim derazi ia ghaze, ia deravira ikiam.

Egh ia deravira kuariba arigh nan akam baragh.

¹⁰ Ia datirighin navir amirizimin iti.

Egh ia oragh, azenir vamira givaghti, ia bar atiating nigham.

Ia ganti, ian wainin azeniba ko, dagher igharazibar azeniba,

da ua ban kogham.

¹¹ Datirighin ian dabirabim derazi ia ghaze, ia deravira ikiam.

Egh ia atiating nighiva akong uan korotiar aghuiba suva, azirakar korotiabar aghuam.

¹² Ia uan azenir obarir aghuiba ko wainin azenir aghuiba bagh uan osimtiziba akakaghsi,

ia uan evaribav misogh azirakabar amu.

¹³ Benir ataghatariba ko oghevsevir kuraba nguazir kam avaragham,
kamaghin ia nan gumazamiziba nguazim bagh azirakabar amu.

Guizbangira, ia dipenir bar dirir ia bar ifongeziba, ia fomira dagh nighnigha da bagha bar akonge, egh datirighin ia da bagh azirakabar amu.

Ia fomira uan nguibar ekiamin ikia bar akonge, egh gin, ia a bagh osemegham.

¹⁴ Bar guizbangira, atrivim uan dipenim ategham.
Eghti gumazamiziba bar moghira nguibar ekiam kam ateghti
gumazamizibar niginir me ingara mangin izegh gamir kam, ua ikian kogham.

Eghti midorozir gumazibar divazir gavgavim ko, dipenir suer ruarir midorozir gumaziba ikia apaniba bagha gariba,
da bar moghira pura iki bar ikuvigham.

Eghti afiar atiaba dughiar bar ruarimin danganir kamin ikiam.

Eghti donkin atiaba an aven darusi bar akuegham,
eghti sipsipba ko bulmakauba izi oghevsevibar amam.

Ikiavira Itir God dabirabir aghuim isi uan gumazamizibar aningam

¹⁵ Ikiavira Itir God uan Nguibamin ikia uan Duam, uam e bagh anemangam.

Eghti dughiar kamin, gumazamiziba puvatizir danganim, azenir bar aghuim otogham,
eghti bizir bar igharagha gariba a bativam.

Eghti azeniba, dagher aviribar amuti da otivam,
mati temeba pura ruarir pizimin aghui.

- ¹⁶ Dughiar kamin, gumamaziziba nguazir kamin ruaghat-
eviba bar dar iki,
arazir aghuiba ko guizin arazibara damuam.
- ¹⁷ Gumamaziziba arazir aghuim damuti,
tuavir kamin dabirabir aghuim otogham.
- Eghti gumamaziziba uam atiatingan kogh,
nimira iki nighnizir gavgavimin aven tugh gavgavigh
kamaghira ikiam.
- ¹⁸ Ezi Ikiavira Itir God ghaze,
Nan gumamaziziba, me dabirabir aghuim ikiam, egh
me deravira iki avughsi,
uan nguibabar aven navir amirizimin iki, egh
bizitamin atiatingan kogham.
- ¹⁹⁻²⁰ Eghti aisin amozim mar iri ruarir ekiamin itir temeba
bar dagh asighasigh,
egh uaghan nguibar ekiamin dipenibagh iriti, da bar
nguazim giregham,
eghti ia Ekiamin gumamaziziba bar deravira
ikiam.
- Egh ia uan dagher oviziba nguazir dipam iti naghin da
oparam,
egh ia uan bulmakauba ko donkiba ateghti,
da uan ifongiabar daru oghevsevibar ami ikiam.

33

Gumamaziziba Ikiavira Itir Godin dimti, a deravira men
ganam

¹ Ia kantrin igharazibagh asighasizi darasi, iavzika!
Ia bar ikuvigham.

Bar guizbangira, ia datirighin ikuvizir puvati.

Ezi ia kantrin igharazibagh asighasighamin dughiam,
a gifa, eghti ia uari ikuvigham.

Ia igharaz darazigh ifarava, uan akar dikiriziba abigha

me isa apanibar agharim garisi.
 Bar guizbangira, tarazi datirighin ia gifarazir puvati.
 Eghti ia igharaz darazigh ifaramin dughiam, a gi-
 vaghm.

Eghti igharaz darazi ia gifar,
 ia isi apanibar dafarim darigham.

² O Ikiavira Itir God, en nighnizim nirara iti.
 Ni en apangkuvigh zurara dughiar e ekiarugh
 uan gavgavimin deragh en gan.

Egh osimtizar dughiamin en akurvagh e damuti,
 e uan apaniba dikabiraka.

³ Gumamaziziba nin dimdiam barasi,
 mati arariba dagarvazima me ari.
 Kantrin bar gavgaviba nin garima,
 ni dikavigha uan gavgavim men akazi,
 me atiatia tintinibar ari.

⁴ Ezi bizir me ara taghiziba,
 Israelian gumaziba izi zuamiram da iniam.
 Mati odezir bizir avirim mighegha iza azenibagh apiagha,
 men dagheba apa bar ada gifa.
 Ezi kamaghira, gumaziba zuamira izi men biziba
 ater mangam.

⁵ Ikiavira Itir God, ziar ekiam ikiava,
 bar pin uan Nguibamin iti.
 Egh a uan guizin arazim ko arazir aghuim amadaghti,
 a izi Jerusalem mikebaba bar da avaragham.

⁶ Egh ia Ikiavira Itir Godin gumamaziziba, a zurara deragh
 ian ganiva,
 ia damuti ian dabirabim deragh gavgavigh ikiam.
 Egh a bizir aghuiba ia daningti
 ia deraghvira ikiam.
 A nighnizir aghuiba ko, fofozir aviriba ko, arazir an
 atiatia an apengan itiba,

da bizir bar aghuibar min,
an ada isa ia ganidi.

⁷ Ia munagh ganigh!

Midorozir gumazir gavgaviba tintinibar tuavibar mitivighav ikia
akurvazim bagha diava arai.

Ezi abuir gumaziba midorozim agivasa ingangarir mitiam gami,

ezi midorozim givazir puvati.

Kamaghin amizi, abuir gumaziba datirighin bar puviram azi.

⁸ Tuavir ekiaba pura itima,

gumazamiziba ua dar mangi izegh gamir puvati.

Gumazamiziba akar dikirizir me amiziba, me da abiki.

Ezi gumazim uan damazimin bizimin ganigha, kotin
aven guizbangiram an gun migeima,
me nighnizir gavgavim an akamin ikian aghua.

Egha me gumazir igharazibar gara ghaze,

me mati pura biziba.*

⁹ Ezi nguazim uabi bar osemegha azirakabagh amima, an gavgavim gifa.

Lebanonin ruaribar temeba midii, egha bar aghum-siki.

Ezi Saronin Danganir Zarim bar misingigha dipaba puvatizir danganim gava.

Ezi Basanin Distirighin temeba ko, Karmelin Mighsiamin temebar dafariba da midia suaghiri.

Gumazamiziba Ikiavira Itir Godin gavgavimin ganam

¹⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Ki datirighin dikavigh ingangarim damuam,

* **33:8:** Hibrun akam deragha ves 6-8in akabar mingarim deragha anebighizir puvati.

eghti gumazamiziba ganigh nan ziar ekiam fam.

¹¹ Ia nan apanim gami darasi,
ia pura bizir dagheba puvatiziba bagha nighnigha
ingangarir mitiabagh ami.

Ia mati, gumazim uan azenimin ingangarir dafam gami,
ezi puvati, dadar misingiziba ko oghevsever kiniba
puram an ofifi.

Ian ingangarir mitiar kam avimin min otogh
bar ia agivagham.

¹² Egh ia mati me gumazibar aghariba tuezi,
da arinimin otozi moghin, ia otivigham.

Egha mati me benir ataghatarim tuazima
an averenimin otozi moghin, ia otivigham.

¹³ Ia gumazamizir roghira itiba, ko nguibar saghon itiba,
ia ingangarir gavgavir ki amizibar migirigiaba
baragh
egh ia nan ziar ekiam ko gavgavimin gun
mikim!”

¹⁴ Saionin itir gumazamizir arazir kurabagh amua Godin
damazimin mizeziba,
me bar atiatighava agoi.

Egha me kamaghin migei,
“Ikiavira Itir Godin aningagharim, an avir bar gav-
gavimin min isiava, biziba bar da gefi.

An ofa gamir dakozimin itir avim zurara isia mamaghira
iti.

Ezi en tongin tinara a ko ikiam?”

¹⁵ Gumazamizir kabanang Ikiavira Itir God ko ikiam:
Gumazamizir arazir aghuibagh amiba, ko
gumazamizir guizbangira migeiba, ko

gumazamizir ua baghavira biziba iniasa igharaz
darazi dikabirir puvatiziba, ko

gumazamizir gumaziba apezepirir dagiaba isi me
daningti, me a bagh arazir kuram damuamin
aghuaziba, ko

gumazamizir gumazir mam gumazir igharazitam mi-
sueghti an aremeghan me oraghan aghuaziba, ko
gumazamizir arazir kurabar ganam aghuaziba.

¹⁶ Gumazamizir kamaghin amiba, me bar deravira ikiam.

Me mati gumazim mighsiam gisin mogomer dan-
ganir bar gavgavimin modoghav iti moghin der-
avira ikiam.

Eghti bizitam me dikabiraghan kogham.

Eghti me zurara damamin dagheba ko dipaba ikiam.

Ikiavira Itir God, dughiar bar aghuim isi Jerusalem
daningam

¹⁷ Ia uan atrivir dirim uam an ganti,

a uan atrivir korotiar bar aghuibar aghuigh,
kantri deraviram an ganam.

Egh ia uan kantrin ganti,

a bar aruegh bar ekevegham.

¹⁸ Egh ia uamategh dughiar kurar ia batozir kam ginirigh,
egh kamaghin azangsigham,

“Apanibar gumazir dapanim izava en dagiaba ko
biziba inigha dar osimtizibagh foghasa da tuisigha,
da mega atrivir kuram ganingiziba,
me managh iti?

Apanibar gumazir dapanim izava en tauan ruariba
mengeziba,

me managh iti?

Ti puvati.”

¹⁹ Akaba barazir puvatigha uarira uan ziaba fer gumazir kaba,
ia ua men guatamin apighan kogham.

Egh ia ua me uan akabar migeir migirigiaba baraghan kogham,
akar me mikimamim, gumazitam deragh an min-garim gifoghan kogham.

²⁰ Ia Saionin gan, an ziar mam Jerusalem,
a nguibar ekiar e zurara Ekiamin ziam fer dughiar ekiabar uari akuva itim.

Danganir e avughsa deravira itim.

A purirpenir gavgavimin min mitigh gavgavigham,
eghti gumaziba an afughafuziba asigh, an beniba aghoregh, a inigh mangan kogham.

²¹ Ikiavira Itir God uan gavgavim ko ziar ekiam Jerusalem aven e bagh anakogham.

Egh a Jerusalem damighti, a bar kantrin dirimin min ikiam,

an aven faner ekiaba ko daghurir dipar muziarir aviraviriba ikiam.

Eghti midorozimin kurir me pul gamua zuiba ko kurir ekiaba,

dipar kabar izan kogham.

²² Bar guizbangira, Ikiavira Itir God uabi,
jasin min iki,

egh en atrivimin iki,

en gumazir deravira en ganamim min iki,

egh en Akurvazir Gumazimin ikiam.

²³ Apaniba Jerusalem inisi bar iburaghburegham.

Me mati kurimin ingangarir gumaziba kurimin ikiti a ivemaran kogham.

Mati kurimin mas mitigha gavgavizir puvati.

Ezi an beniba firiaghirezi, an sel kuiagherizir puvati.
 Kamaghin amizi, apaniba ari mangi bizir aviriba ateghti
 da ikiti,
 Jerusalemia ivemar izi bizir kaba iniam.
 Gumazir suer kuraba uaghan izi men gin otivigh, uaghan
 bizir avirir tabar ganti,
 da ikivira ikiti,
 me uari bagh da inigh mangam.

²⁴ Eghti dughiar kamin, Jerusalem in itir gumazitam kam-
 aghin mikiman kogham,
 “Ki arimariam iti.”
 Eghti Ikiavira Itir God
 Jerusalem in itir gumamazibar arazir kuraba ginamangam.

34

God kantri Idom gasighasigham

- ¹ Ia nguazir kamin itir kantriba bar dar gumamaziziba, ia izi.
 Ia ikiziba bar izi uari akuvagh akar kam baragh.
 Nguazim ko an itir biziba bar moghira,
 ia uaghan kuariba arigh deraghviam oragh.
- ² Ikiavira Itir God, kantriba bar me ko midorozir gumaziba,
 bar men aningaghegha me bagha navim isi,
 egha me aremeghasa, a mikemegha gifa.
- ³ Eghti men kuaba, gumaziba mozibar da afeghan kogham.
 Puvati. Da pura iki kur mughuriam mangam.
 Eghti men ghuziba mighsiaba avaragh
 daghuribar emir magiram.
- ⁴ Aruem ko, iakinim ko mikoveziba bar moghira kuarigh
 iregh givagh.
 Eghti overiam mati akinafarim me a irigha a nomke.

Mikoveziba ko bizir overiamin ikia isiba,
 mati wainin ikarizibar dafarir midiariba ko fighin
 temebar ovizir midiariba,
 misigha ira nguazim girezi moghin nguazim
 giram.

⁵ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Nan aningagharim, a midorozir sabamin min iti,
 egh midorozir sabar kam pin ikegh, ivezir kuram
 aningamin ingangarim agivagh,
 egh overiam ategh magari,

Idomia bagh izi ivezir kuram me daningiva
 me misoghti me arimighiram.

Kar ki asighasighasa mikemegha givazir darasi.”

⁶ Eghiti Idomian ghuzim ko ovim, Ikiavira Itir Godin mi-
 dorozir sabam bar anegiragirigham,
 mati sipsip ko memen ghuzim ko ovim, gumaziba ofa
 damuasa dav sozi
 men ghuziba ko ovim men dafariba agiragiri.

Ikiavira Itir God kantri Idomin aven Bosran nguibar eki-
 amin,
 gumazamizir bar avirim misueghti me
 arimighiregham.

Mati a uabi Bosran iki ofan bar dafam damuam.

⁷ Egh Ikiavira Itir God, uaghan bulmakaun atiaba ko
 bulmakaun igiaba ko bulmakaun apurir bar gav-
 gaviba, dav soghti da arimighiriti,
 dar ghuziba ko oviba Idomin kantrin nguazim giregh
 anevaragham.

⁸ Ikiavira Itir Godin nguibar ekiam Saion, apaniba a dik-
 abiravira iti.

34:5: Aisaia 63:1-6; Jeremaia 49:7-22; Esekiel 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11-12; Obadia 1:1-14; Malakai 1:2-5

Kamaghin amizi, a me ikarvaghamin azenir mam
amisevegha gifa.

Eghti dughiar kam otoghti,
a ivezir kuram isi me daningam.

⁹Idomin kantrin faneba, koltan min isia amera zui moghin
otogham.

Eghti nguazimin mineziba dagiar avir isibar min
otivam.

Eghti Idomin nguazim kolta isi moghin isiam.

¹⁰Avir kam mungeghan kogham. Puvati.

An arueba ko dimagaribar isi gavgavigh mamaghira
ikiti, an migharim zuraram otivam.

Eghti Idomin nguazim pura iki

mangiti men ovavir borir gin otivamiba, men dan-
ganiba inigh mangi dughiabar iki mamaghira
ikiam.

Eghti gumazitam ua danganir kamin mangan
kogham.

¹¹Eghti a, isaba ko, taragiaba ko, anebaba ko, mighiaba dar
danganim gavagham.

Ikiavira Itir God Idomian biziba bar da agivagham,
egh Idomin nguazim damighti a pura ikiam,
mati nguazim fomirama otogha pura ikezi moghin
ikiam.

¹²Men gumazir aruaba ko gumazir dapaniba ua ikian
kogham.

Eghti atrivitam ua kantrin kamin ganam kogham.

¹³Beniba ko oghevsevir dikoniba itiba atrivimin dipenim
ko dipenir igharazibar avi da avegham.

Eghti afiar atiaba izi iki arangti, poneba izi dipenir
kabar dakuam.

¹⁴ Eghti asizir atiar guar aviriba izi danganir kamin uari akuvagh ikiam.

Eghti memen atiaba uaghan izi iki dimti,
amizir aser dimagaribar aruim uaghan izi dakusi,
danganir kamin daguir danganiba buriam.

¹⁵ Eghti mighiaba izi uan aroriabar arighsi, danganir kamin izi mikonibar ingarsi danganiba buriam,
egh da aroriaba arighti, da afueghti
da uan aviziba kuigh uan nguzibar gan ikiam.

Eghti isar apuriba ko isar amebaba,
me uaghan izi ikiam.

¹⁶ Ia Ikiavira Itir Godin akinafarir righizimin aven ganiva,
ia bizir kabar migirigiabar ganti, da ikiam.

Asiziba, o kuaraziba, o bizir tiziba, akinafarim dar gun migei,

da bar izi kantri Idomin nguazimin ikiam.

Egh da vaghvagh asizir amebaba ko apuriba ikiam.

Guizbangira, Ikiavira Itir God uabi da izasa dav keme.

An Duam da akuvagh, da inigh izam.*

¹⁷ Ikiavira Itir God uabi Idomin nguazim abigha,
asizir kaba bagha da tuiragha dagh aningi,
eghti da zurara danganir kamin iki mangiti dar ovavir
borir gin otivamiba, dar danganiba inigh
mangi dughiar iki mamaghira ikiam.

Nguazir kam, Ikiavira Itir God da bagha aneti.

35

God ua bizibagh amizi da deragha otifi

* **34:16:** *Vezi*n kam, Hibrun akam deragha akamin mingarim bigha mikemezir puvati.

- ¹ Gumazamiziba puvatizir danganiba, ko nguazir misingiziba, da bar akuegham.
Akimarir aghuiba otivigh gumazamiziba puvatizir danganiba avaraghti,
da bar akongegham.
- ² Egh nguazir midiarir kam, akimarir aviriba an otogh oneghti, an ganganim bar deraghti,
a bar akuegh pamten dimiva arangam.
Ikiavira Itir God dirir aghuim isi nguazir midiarir kam daningti, an ganganim bar deragham,
egh Lebanonin ruarir ekiam ko, Karmelin Mighsiam ko,
Saronin Danganir Zarimin ganganir aghuimin mirara ganam.
Eghti gumazamiziba Ikiavira Itir Godin angazangarim ko gavgavimin ganiva, egh uaghan en Godin ziar ekiamin ganti,
an atrivimin kurkazir aghuimin min ikiam.
- ³ Ia atiatim itir gumazamizibar amuti,
me atiatingan kogh tuivigh gavgavigh iki.
Egh gavgaviba puvatizir gumazamiziba gavgavim me daning.
- ⁴ Ia gumazamizir atiatiba me mikim suam,
“Ia tuivigh gavgavigh, egh atiatingan marki.
Ian God izi ian akuragh,
egh ivezir kuram isi ian apanibar aningiva bar me gasighasigham.”
- ⁵ Dughiar kamin, gumazir damazir okaviriziba ua ganti,
gumazir biziba barazir puvatiziba, uam oragham.

⁶ Eghti gumazir suer kuraba, uari akun mavanang izighi-
ram,
mati ruarimin itir asizir mam, me dia a garis.

Eghti gumazir migeir puvatiziba,
me pamten dim, egh bar akuegham.

Eghti dipaba otiv gumazamiziba puvatizir danganibar
mangi,
egh nguazir misingizibar itir fanebar ivemar
magiram.

⁷ Egh gigir misingizim, dipar akaremin min otogham.
Nguazir dipaba faragha puvatiziba, nguazimin aven
ivemarir dipar atuiba,
dar otivigh ivemar izighiram.
Afiar atiabara ikezir danganir misingizir kam, dadar
aviriba ko ighuruniba an otivam.

⁸ Eghti tuavir ekiam kagh ikiti, me kamaghin a dipon
suam,
kar "God Ua Baghavira Inabazir Tuavim."

Eghti Godin damazimin arazir kurabagh amir gumazitam
an daruan kogham,
kar Godin gumazamizibar tuavimra.

Eghti gumazamizir nighnizir aghuiba itiba ko gumaza-
mizir nighnizir aghuiba oteveziba,
me an atam akuighan kogham, me a gifogh an
mangam.*

⁹ Laionin tam ko, asizir kurar misozitam tuavir kamin
mangan kogham.

Asizir aningazir taba tuavir ekiar kam daruan
kogham.

35:6: Luk 11:14; Jon 5:8-9; 7:38; Aposel 3:8 **35:8:** Aisaia 11:16; Jeremaia
14:8; Matyu 7:13; 1 Pita 1:15-16 * **35:8:** Hibrun akam deragha vezin
kamin mingarim abigha migeir puvati. **35:9:** Aisaia 5:29;
13:22; 51:10; 62:12

Gumazamizir Ikiavira Itir God akuragha ua inizibara,
tuavir kamin daruam.

¹⁰ Gumazamizir Ikiavira Itir God men akuragha ua iniziba,
me ua izi,
Saionin Mighsiamin bagh iziva, bar akongegh ongi,
tiariba akariva tuavir kamin izam.

Egh me dabirabir bar aghuim ikiti,
bar akongezir arazir kam a men iki me gizivagh
kamaghira ikiam.

Eghti mizaziba ko osimtiziba me ategh, ua men
ikian kogham.

Asiriaba Jerusalemin nguibar ekiam iniasa

36

(Sapta 36--39)

Asiriaba Jerusalem iniasava ami

(2 Atriviba 18:13-37; 2 Eghaghaniba 32:1-19)

¹ Heskia 14plan azenibar an atrivimin itima, ezi
Asirian Atrivim Senakerip, uan midorozir gumaziba
ko iza Judaba ko misogha, me abiragha men nguibar
ekiar divazir gavgaviba aviniziba bar da ini. Egha me
Jerusalem inizir puvati. ² Senakerip, Lakisin nguibar
ekiamin ikia uan abuir gumazim ko midorozir gumazir
bizir dafam amadazi, me Lakis ategha, Atrivim Hes-
ekia bagha Jerusalem in zui. Me an boroghin ghua
otifi. Dughiar kamin, danganir mam iti, Mozir Dipar Pin
Itimin daghurim, dipam an ghuaghira Jerusalem in otifi.
Daghur kam, a tuavir ekiar ghua iniba ruer danganimin
boroghin iti. Asiriaba otivigha danganir kamin tuivighav
iti.

³ Ezi Israelin gumazir dapanir 3pla ghuav a bato. Kar,
Hilkian otarim Eliakim, an atrivimin dipenimin garir

gumazim, ko Sepna, atrivimin akinafariba osirir gumazim, ko Asapin otarim Joa, an atrivim amir bizibar eghaghaniba bar a da osirir gumazim, me zui. ⁴ Ezi 3plan gumazir kaba ghuava Asirian abuir gumazir kam batozi, an akar gavgavimin me migia ghaze, “Ia mangi, Asirian atrivir ekiamin akar gavgavir kam Hesehia mikemegh. A kamaghin migei, ‘Hesehia, ni gavgavir manam ikia egha nan apengan ikian aghua?’ ⁵ Migirigiar kiniba ti midorozimin gavgavim gafiraz, o? Bar puvati! Ni nan akaba barazir puvati. Egha ni ghaze, tina izi nin akuragham! Ezi ni na baraghan aghua. ⁶ Ki fo, kantri Isip nin akuragh misoghasa, ni a bagha gara mizua iti. Egha ki ni migei, Isip mati abuar misiam dipiriaghirigha gifa. Egh ni a inigh fidizimin min an suiragh daruti, an ruaghatevim nin agharim mitigham. Isipin atrivimin arazim abuar misiar kamin mirara ghu. Kamaghin amizi, misoghamin dughiamin a izi nin akuraghan kogham. ⁷ Egh ni ti kamaghin mikimam, ia Israelia nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin iti, a ian God, a ian akuragham. Ezi ki ghaze, bar puvatigham. E fo, Hesehia, ni uabi ghua, mighsiabar pin itir danganir an ziam feba ko, an ofa gamir dakozir pura tintinibar itiba bar dagh asighasiki. Egha ni Judaba ko Jerusalemia migia ghaze, me Jerusalemra izi ofa gamir dakozir vamiran Godin ziam fam.’

⁸ “Hesehia, ni izi nan gumazir ekiam, Asirian atrivim ko akam akirigh. Ni ti 2,000plan midorozir gumazir gavgavibar apighti, nan atrivim 2,000plan hoziaba ni danighti, me dar apiagh misogham. Ki fo, ni uabi gumazir kamaghin garitaba itir puvati. ⁹ Egha ni kamaghin nighnisi, Isipian midorozir gumaziba uan hoziaba ko karisba sara izi nin akuragh misogham. Bar puvatigham, me izan kogham. Ni en midorozir gumazibar tongin gumazir da-

panir ziaba puvatizitam abinamin gavgaviba puvatigham. ¹⁰ Ni ti ghaze, ki uabi uan nighnizimim iza nin kantri ko misogha, a gasighasisi, a? Bar puvati. Ikiavira Itir God uabi na mikemezi, ki iza kantrin kam gasighasisi.”

¹¹ Ezi Eliakim ko, Sepna ko Joa akar kam baregha, kamaghin Asiriabar abuir gumazim migia ghaze, “Ni Aramin akamin e mikim, e a gifo. Ni Hibrun akam mikiman marki. Puvatightima, gumazir nguibar ekiamin divazir gavgavir mitiam gisin mitivighav itiba nin akam baregham.”

¹² Ezi abuir gumazir kam kamaghin akam ikaragha ghaze, “Nan gumazir ekiam pura akar kamin ia ko ian gumazir ekiam, a iarara mikimasa na amadazir pu. Puvati. Gumazir divazim gisin tuivighav itiba, me uaghan akar kam baragham. Guizbangira, midorozim otoghti, e Jerusalem ekiarugham, eghti dughiar kuram bar ia batogham. Eghti ia gumazir divazim gisin tuivighav itiba, ia bar dagheba puvatighiva uan buaribar amiva, uan misizir pabar amam.”

¹³ Ezi Asirian abuir gumazim, divazim gisin apiaghav itir gumazamizibar gara kamaghin pamtemin Hibrun akamin men dia me migei, “Ia deraghvira Asirian atrivir ekiamin akam baragh! ¹⁴ Atrivim kamaghin migei, Ia Heskia baraghti, a ia gifaran marki. Heskia ian akuraghti, ia deragh ikian kogham. ¹⁵ Ia Heskian apezeperir akaba baragham marki, egh ia nighnizir gavgavim iki suam, Ikiavira Itir God ian akuraghti, e Asiriaba ia abinigh Jerusalem in nguibar ekiam inighan kogham. ¹⁶ Ia Heskian akam baragh ua na ko misoghsi nighnighan marki. Ia deravira dapiagh iki, egh ia uan mozir paba tu dar amiva, wainin ikarizibar ovizibar ami. Ia uan azenibar itir temer fighin oviziba uan azenibar da inisi, egh ia na ko akam akirigh na ateghtima, ki ian nguibar ekiam iniam. ¹⁷ Eghti ia deraghvira iki mangiti, ki ia inigh mangi kantrin

igharazir ian kantrin mirara garimin ia atigham. Kantrin kam wainin azenir aviriba iti. Egha a bret damuamin witin azenir aviriba iti.

¹⁸ “Hesekia ia gifaragha ghaze, ‘Ikiavira Itir God, ian akuragh Asiriaba dikabiragham!’ Ia Hesekia ateghtima a ia gifaran marki. Ia ti ghaze, kantrin igharazibar aseba men akurvasi, ezi me Asiriaba e misogha e abira, a? Bar puvati. ¹⁹ E ghua Hamatin nguibar ekiam ko Arpatin nguibar ekiam ko Sefarvaim ko misozima, men aseba managh ikia, egha men akurazir puvati? Egha e ghua Samaria ko misozima, Samarian aseba men akuragha e dikabiraz, o? Bar puvati. ²⁰ Kantrin kaba me aser aviraviriba iti, ezi e me ko misosi. Ezi men aseba men akurazi, me e misogha e abirazir puvati. O Jerusalemia, ia manmaghsua nighnigha ghaze, Ikiavira Itir God ian akuraghti, e ia misogh ia abiraghan kogham? Bar puvatigham!”

²¹ Asirian gumazir dapanir kam me mikemegha givazi, gumazir divazir gavgavimin apiaghav itiba oregha fo, men Atrivim Hesekia faragha an akam ikarvagh bizitamin mikiman men anogoroke. Kamaghin amizi, me uan akabar kumigha an migirigiatam ikarazir puvati. ²² Ezi Asirian abuir gumazim mikemezir migirigiaba, Eliakim, Sepna, ko Joa gamizi men naviba bar oseme. Ezi me uan korotiaba abiagharigha ghua abuir gumazimin migirigiaba bar dar gun Hesekia migei.

37

Hesekia uan osimtizimin
gun Aisaia migei

(2 Atriviba 19:1-17)

¹ Ezi Judan Atrivim Hesekia Asirian atrivimin abuir gumazimin akam baregha, uan korotiaba abiagharigha

buaber korotiaba aghuigha, Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu. ² Egha atrivimin dipenimin garir gumazim Eliakim ko, atrivimin akinafariba osirir gumazim Sepna, ko ofa gamir gumazir ghuribar diazi, me izi. Ezi a me amangizi, me Emosin otarim, Aisaian ganasa zui. Ezi gumazir kaba, azirakar korotiaba aghuigha zui. ³ Me ghuava otivigha kamaghin Aisaia migei, "Atrivim Hesekia ghaze, Kar os-
imtizir ekiaba ko aghumsiziba otivir dughiam. Asiriaba dibovir migirigiar aviribar e gami. E amizir navim asan-
gizimin min ami, a borim batamin dughiam otozi, an a batamin gavgaviba puvati. ⁴ Asirian atrivim uan abuir gumazim amadazi, a iza dibovir akabar en Godin Zurara Ikiavira Itim mikeme. E fo, Ikiavira Itir God, an dibovir akaba baregha gifa, egh gumazir kamaghin amizim, God ivezir kuram a daningam. Kamaghin amizi, ni en akuragh God ko mikimti, Ikiavira Itir God, e varazira en akuraghti, e ovengan kogham."

⁵⁻⁶ Ezi Aisaia Heskian akam baregha, kamaghin gumazir an akam inigha izir kabav gei, "Ia uamategh atrivim bagh mangi Ikiavira Itir Godin akamin gun a mikemegh. Ikiavira Itir God ghaze, 'Ni akar a nan tiraghtirazir kam, mighigh a ginighnigh atiatingan marki. A pura Asirian atrivimin ingangarir gumazir kinim, a migirigiar kam gami. ⁷ Ia oragh. Ki uan Duamin gavgavimin, Asirian atrivim damighti an okam nighnigham. Egh a migirigiar kinim baregh pura uamategh ari uan kantrin mangigham. An Asirian kantrin ikivira ikiti, ki gumazitabar amighti, me a misueghti an aremegham.'"

Asiriaba ua Jerusalem
gasighasigha migei
(2 Atriviba 19:8-19)

⁸ Ezi Asirian abuir gumazim kamaghin oraki, Atrivim Senakerip Lakisin nguibam ataki. Ezi abuir gumazir

kam dikavigha Jerusalem ategha ghua Libnan nguibamin otogha garima, an atrivim Lipnan nguibamin ikia Lipn-abav sosi. Ezi a ghuava atrivim bato.

⁹ Asiriaba misogha itima, gumazir maba iza Atrivim Senakerip migia ghaze, “Itiopian Atrivim Tirhaka uan midorozir gumaziba ko iza ni ko misoghasa.” Ezi Senakerip Jerusalem iniasa nighnisi, kamaghin amizi, an akinafarir mam osirizi, an abuir gumaziba a inigha Hesehia bagha ghu. ¹⁰ Senakerip kamaghin akinafarim osiri, “Hesehia, ki fo, Godin ni nighnizir gavgavim itim, a ni migia ghaze, ki misogh ia abinigh Jerusalem inighan kogham. A ni gifari. Ni bar an akam baraghan marki. ¹¹ E Asirian atriviba, ni uabi en arazibagh fo, e kantrin igharazibar atriviba ko misogha bar me gasighasisi. Egha ni ti ghaze, ki nin kantri kamaghiram a damighan kogham? Puvati, ia guizbangira e gitaghan kogham. ¹² Nan inazir afeziaba fomira, Gosenin nguibam, Haranin nguibam, Resepin nguibam, ko Idenin gumazamizir Telasarin nguibamin itiba, me nguibar kabagh asighasiki. Ezi men aseba men akurazir puvati, ezi me deragha ikezir puvati. ¹³ Ezi nguibar kaba, Hamat, Arpat, Sefarvaim, Hena, ko Iva, men atriviba datirighin managhira iti? Me itir puvati. E bar me misoagharighizi me ariaghire.”

¹⁴ Ezi Atrivim Hesehia akinafarir kam, abuir gumazir a inigha izeziba dama an suiragha an ganigha, a inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu. Egha Ikiavira Itir Godin damazimin an onegha aneti. ¹⁵⁻¹⁶ Egha Hesehia kamaghin Ikiavira Itir God ko migei, “O Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ni Israelian God, ni enselin bar gavgavibagh afiragha bar pin uan atrivir dabirabim gaperaghav iti. Ezi nin gavgavim enselin bar gavgavibar gavgavim gafira. Nirara, ni guizbangira God, ni nguazir kamin kantribar

gumazamiziba bar me gativagha men gari. Nirara, overiam ko nguazimin ingari. ¹⁷ O Ikiavira Itir God, ni deragh kuarim atigh nan migirigiaba baregh, egh deravira bizir kurar e bativizir kabar gan. Ni Godin Angamira Itim. Ezi Senakerip ni dipova mikemezir akar kaba, ni deragh da baregh dar gan. ¹⁸ O Ikiavira Itir God, e kamaghin fogha gifa, Asirian atriviba kantriba bar dagh asighasigha men nguaziba saram asighasiki. ¹⁹ Egha atrivir kaba, kantrin kabar marvir guaba sarama asighasigha da isa avimin da tue. Men marvir guar kaba, da guizin godba puvati, me temeaba ko dagiaba isa uan dafaribar dar kiri. Kamaghin amizi, Asiriaba bar moghira dagh asighasigha, dagh apongezi da isi. ²⁰ O Ikiavira Itir God, ni en God, ni datirighin en akuragh Senakeripin dafarimin uam en inigh. Eghti nguazir kamin kantribar gumazamiziba bar kamagh ganigh fogh suam, nirara ni Ikiavira Itir God.”

Aisaia Godin akamin gun atrivim migei

(2 Atriviba 19:20-37)

²¹ Ezi Emosin otarim Aisaia, Hesekia bagha kamaghin akam amada, “Ikiavira Itir God, a Israelian God, a ghaze, ‘Ni Asirian Atrivim Senakeripin dafarimin, ia ua uari iniasa nan azangsiki. ²² Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God datirighin Asirian Atrivim Senakerip ginighnigha akar kam gami. A kamaghin migei:

“Saionin nguibar ekiam, a mati amizir igiar bar dirim,

a ni dipova aghumsizir akabar ni migei.

Jerusalem nin girakirangin, ni dipova uan dapanim roi.

²³ Ni uabira uan ziam fa, egha ni tinara akar kuraba ko dibovibar a gami?

Ni tinara pamtemin tiraghtirazir akabar a migei?

Ni tinara dikabinasa arazir kabagh ami?

Kirara, ki Israelian Godin Bar Zuezim, ni bizir kabar na gamil!

²⁴ Ni uan ingangarir gumazir dapanibav kemezi,
me nin ziam fa nan ziamin tira.

Ezi ki men akatoribar migirigiar kaba baraki.

Ki fo, ni kamaghin migia ghaze, ni uan karisin aviriba inigha Lebanonin Mighsiabar orazibar ghuavanega,

egha bar Lebanonin ruarir bar pizimin aven ghua,
danganir gumazamiziba aven zuir puvatizimin,
ni temer sidan bar ruariba ko temer painin bar aghuiba oke.

²⁵ Egha ni pura tintinibar aruir dughiabar, ni damamin dipatam gasazir puvati.

Dipaba bar dakezir dughiamin, ni kuizir mozir dipaba,

da bar moghira izefe, ezi nin adarazi da api.

Egh ni mangi Isipin Faner ekiabar aruti,

nin sueba dipar kabar amuti da misingam.

²⁶ “Senakerip, ni kamaghin fozir puvati,

ki fomira bizir kabar amuasa ni amisefe.

Ki, nguibar gavgavir divazir gavgaviba itiba, ki dagh asighasighasa, gavgavim ni ganingi.

Ezi ni nan nighnizimra gin ghua nguibar kaba akaragharighizi da iregha,

mati me dagiaba pozibav kinizi, da iti.

²⁷ Ezi gumazamizir nguibar kabar itiba bar atiatingi.

Me okam nighnigha men gavgaviba bar moghira gefe.

Me mati, aruer dughiamin, aminir fefem iza grazibar isi da midii moghin misigha iti.

Aminir fefer kam aruem anadir naghin ikegha iza,

grazir dipenir siriabar aghuiba ko grazir tintinimin
 aghuibar isizi,
 da deragha aghuir puvati.

²⁸ “Ezi ki bar moghira ni gifo,
 nin dabirabir araziba ko dikavir araziba, ko iza zuir
 araziba,
 ki bar dagh fo.
 Egha nin aningagharir nan itim,
 ki uaghan bar a gifo.

²⁹ Nin aningagharir nan itir akaba ko, ni uabira uabi feir
 arazim,
 ki bar dagh fo.

Ezi ki datirighin akezim isi nin atinim darugh, egh
 ainin otevir me hosin akam gazuim, isi nin akam
 darugham.

Egh ni amikirigh, tuavir ni uan nguibamin ikegha
 izezim uam an mangigham.’”

³⁰ Ezi Aisaia akar ababanir mam isa Hesekia ganiga
 kamaghin migei:

“Ia kamaghin ganigh fogham, azenir kam ko azenir gin
 izamimin, ia dagheba operan kogham.

Ia azenir kamın witin pura uari azenibar otiviba ini
 dar ami,

egh mangi azenir pumuningin, ia azenir faragha
 ghuzimin dagher ovizir iregha aghuiba, ia dar ami,
 egh namba 3in azenimin, ia ua ingariva opar dami.

Egh ia uaghan wainin ovizibar amisi,
 wainin ikariziba opariva, dar ovizibar amam.

³¹ “Eghti Judan anabamin gumazamizir ikiavira itir
 varazira,

me witin azenim puvira be moghin, borir aviriba bati bar avirasemegham.

³² Eghti apaniba Jerusalemin gumazamiziba bar me gasighasighan kogham, men tarazi ikivira ikiam. Gumazamizir ikiavira itir varazira, iki Saionin Mighsiamin mitivighvira ikiam.

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
a bizir kabar amuti da otivighirasa nighnizir gavgavim iti.

³³ “Egha Ikiavira Itir God ua kamaghin migei,
‘Asiriabar atrivim, uan midorozir gumaziba ko, Jerusalemin aven izan kogham.

Egh me uan baritamin aseghti, a nguibar ekiam kamin aven izeghan kogham.

Egh midorozir gumaziba misoghsi, oratam inigh nguibar kamin aven izeghan kogham.

Egh me tugh misoghsi, nguibar ekiamin divazir miriamin nguazim arighti, a ghuavanaboghan kogham.

Bar puvatigham.

³⁴ Ki Asiriabar atrivim uam a purighti, a izezir tuavim uam an mangam.

Kamaghin amizi, a Jerusalemin aven izeghan kogham.

Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikeme.

³⁵ Ki uan ingangarir gumazim Devit, a ko dikirizir akam ko, uan ziar ekiam ginighnigh,

egh bizir kamning bangin,

ki nguibar ekiam kamin ganiva an akurvagham.’”

³⁶ Egha dimagarir kamra, Ikiavira Itir Godin enselin mam dikavigha ghua, Asiriabar midorozir gumaziba

itir danganimin, men 185,000plan midorozir gumazibav soghezi, me ariaghire. Ezi aminim tirazi bar mizaraghara, gumazamiziba dikavigha midorozir gumazir kabar kuabar gari. ³⁷ Ezi Senakerip midorozir gumazir ikiavira itiba ko, dikavigha uamategha Asirian kantrin ghuegha, Niniven nguibar ekiamin iti.

³⁸ Egha a dughiar mamın uan asem Nisrokin dipenimin ghugha an ziam fe. Ezi an otarimning, aningın ziamning, Adramelek ko Sareser, aning midorozir sabam inigha aven ghugha a misoghezi an aremezi, aning ara ghua Araratın kantrin iti. Ezi an otarir igharazim, an ziam Esarhadon, a uan afeziamin danganim inigha, Asirian kantrin atrivimin iti.

38

Atrivim Heskia arimariam itima, Ikiavira Itir God an akura

(2 Atriviba 20:1-11; 2 Eghaghaniba 32:24-26)

¹ Dughiar kamın, Asiriaba bar arazir kurabar Judabagh amima, Heskia arimariam inigha atam areme. Ezi Emosin otarim Aisaia ghuava an ganigha kamaghın a migei, “Ikiavira Itir God kamaghın migei, ‘Nin arimariam givaghan kogham, a ikivira ikiti ni ovegham. Kamaghın amizi, ni gumazamizir nın dipenimin itibav kemeghti, me nin ingangariba bar dar amu dar kirigh.’”

² Ezi Heskia akar kam baregha, uan guam isa a itir dipenimin averiamin birimin gara, ikiavira Itir God ko migia ghaze, ³ “O Ikiavira Itir God, ki uan navir averiamin aven ni baghavira ikia nın ifongiamin gın ghua, bar guizbangira zurara nın ingangarim deravira a gamuavira iti. Kamaghın amizi, ki amizir ingangariba, ni dagh

nighnigh na ateghti, ki ovengan kogham.” Egha Hesehia Ikiavira Itir God ko mikemegha givagha, bar puviram azi.

⁴ Ezi Ikiavira Itir God ua kamaghin Aisaia migei, ⁵ “Ni mangi kamaghin Hesehia mikemegh, ‘Ki Ikiavira Itir God, nin inazir afeziam Devitin God, ki nin azangsizim baregha nin temeribar ganigha gifa. Kamaghin amizi, ki ni ateghti, ni ua 15plan azenibar ikegh gin ovengam. ⁶ Egh ki nin akuragh, Asiriabar atrivimin amamangatighti, a ni abiragh Jerusalem inighan kogham. Bar puvatigham.

⁷ “‘Ki Ikiavira Itir God, ki ababanitam ni danighti, ni kamagh fogh suam, ki damuasa akam akirigha givazir bizim, ki a damuam. ⁸ Ni gan! Ababanir kam kamakin, Atrivim Ahas fomira ingarigha asarazir adiriziam, ia an dughuazibar gara aruemin auaba medi. Aruem datirighin ghuaghiri, eghti ki a damighti, a timira uamategh overi-amin mangiti, an angazangarimin dughuazim adiriziamin 10plan ighuvibar pin uamategh ghuavanabogham.’”*

Ezi aruem uaghira adiriziamin dughuazim gamima, a zuamira timira uamategha pin ghua adiriziar ighuvir 10in pin itimin tu, a datirighin 10plan auan a faragha ikezi moghin iti.

⁹ Ezi Hesehia ua ghuamaghegha akar kam osira ghaze:

¹⁰ Ki kamaghin uabi ginighnigha ghaze, ki ti uan igiamram aremegh nguazir kam ategham.

Egh mangi Gumamazir Oveaghuezibar Nguibamin ikiam.

¹¹ Ki ghaze, ki gumamazir angamira itibar tongin iki ua Ikiavira Itir Godin ganighan kogham.

38:7: 2 Atriviba 20:8 * **38:8:** Judabar arazim kamaghin. Atrivim Ahas asarazir adiriziam, a men kloghin min iti. Aruem an garima, an dughuazim, adiriziar ighuvibar gisira, ezi me dughuazim gara fo, kar auan manam.

Ki Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin mangi,
 egh ua nguazir kamin itir gumazamizir angamira
 itibar ganighan kogham.

¹² Nan angamira itir ikirimirir kam, mati averpenim,
 gumaziba anepirigha a inigha ghu.

Ki ghaze, nan ikirimirim, mitarir ruarimin min ru-
 aragham,

egha ki mitarimin min a girighavira iti. Ezi puvati.

Nan ikirimirir ki datirighin itir kam,
 mati amizim mitarim girizi moghin, me zuamiram
 anetughti, an otevegham.

God, nan ikirimirir angamira itim ni zuamira
 anegifagh.

¹³ Ki dimagaribar nighnigha ghua mizarazibar tu, egha
 ghaze,

Ni laionin min nan aghariba apiri.

Ni dughiaba bar na gamima,

nan ikirimirir kam givasava ami.†

¹⁴ Ki mizazim isa ara deima, nan arareba gavgaviba puvati,
 mati kuarazir nguzimin ararem.

Nan arareba, da kuarazir bunbamin ararebar min bar
 nimiram arai.

Ki dughiar bar ruarimin akurvazim iniasa, kogha
 overiamin garava araima,

nan damazimning teriba ira na gamizi, ki bar
 amira.

O Ekiam, ki osimtizir bar ekiam iti, ezi ni iziva nan
 akuragh.

¹⁵ Egh ki manmaghira mikimam? Ikiavira Itir God, nan
 akurvaghasa akam akirigha gifa,
 egha a datirighin bizir kabagh amizi da otifi.

† 38:13: Ves 11-13, Hibrun akam deragha dar akar mabar mingarim
 abighizir puvati.

Kamaghin amizi, ki uan navir averiamin aven osimtizir
ekiar na batozir kam ginighnisi,
egh pura uabi abiragh nimira iki
mangî ovengamin dughiam otogham.

¹⁶ O Ekiam, ni ikirimirim isi gumazamizibar aningti,
me angamira ikiam.
Ezi bizir na bativizir kaba, da ikirimirir igiam nan duam
ganingi.

Ni nan arimariam agivagha na gamizi,
ki ua dikavigha ghuamaghe.‡

¹⁷ Ezi osimtizir ekiar na bativiba, ki dar gara fo,
da nan akurvaghasa otifi.
Ezi datirighin, ni bar moghira nan arazir kuraba
gin amadagha gifa.

Ni bar moghira na gifuegha nan amamangatizir puvatizi,
ki Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin ghuzir
pupati.

¹⁸ Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin itiba,
me nin ziam fan kogham.
Egh ni uan gumazamiziba bagha zurara amir bizir
aghuiba,
me dar ganam kogham.

¹⁹ Gumazamizir angamira ikiavira itiba,
guizbangira merara, ki datirighin nin ziam fe
moghin, me nin ziam fa ni minabi.
Amebaba ko afeziaba, ni zurara amir bizir aghuiba,
me dar gun uan boribav gei.

²⁰ Ikiavira Itir God nan akuragha na gamizi ki ua ghuam-
aghe.

‡ 38:16: Hibrun akam deragha ves 15 ko 16, aningin akabar min-
gariba deragha da abighizir pupati.

Eghti dughiaba bar, e Ikiavira Itir Godin Dipenimin mangi,
 gitabav sogh, ighiaba bangi an ziam fam.
 E datirighin angamira itir dughiar kam,
 e kamaghira zurara a ziam fivira ikiam.

²¹ Aisaia faragha kamaghin migia ghaze, "Atrivimin ingangarir gumaziba, fighin ovizir me apuzizi taba inigh, da mirmirigh dipatam darugh da munumigh da inigh izi, Hesejian okar gavgavim dukuaghti, a ua deragham."

²² Ezi Hesekia faragha uaghan kamaghin Aisaian azara, "Ikiavira Itir God, ababanir manam nan akaghti, ki an ganigh fogh suam, ki uam an Dipenimin mangi, an ziam fam?"

39

Babilonin Atrivim Merodak, gumaziba amangizi me Jerusalemin ize

(2 *Atriviba* 20:12-19)

¹ Baladanin otarim, Merodak Baladan, a Babilonin atrivimin iti. An orazi, Atrivim Hesekia arimariar dafam ikia, ua ghuamaghe. Ezi an akinafariba osirigha bizir aghuir mam sarama gumazir mabagh aningizi, me Hesekia bagha da inigha zui. ² Ezi Hesekia men akaba bareghe givagha bar akongegha, me inigha uan dipenim ko, dagiaba itir dipenim ko bizir aghuiba itir dipenibar aven ghua, uan dagiaba ko bizir igharaziba men aka. A uan silvaba, ko golba, ko pauran mughuriar aghuiba ko, borer aghuiba ko midorozir biziba, me bar moghira dar gani. Hesekia bizitam modozir puvati. An atrivimin dipenim avinizir dipenibar itir biziba ko, an kantrin danganiba bar dar itir biziba, a bar dar men aka.

³ Ezi Babilonin izezir gumaziba uamateghe ghuezi, Godin akam inigha izir gumazim Aisaia, iza kamaghin

Atrivim Hese kian azara, “Gumazir kaba manmaghira migei? Me kantrin manamin gumaziba?”

Ezi Hese kian kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Me kantri Babilonin gumaziba, me nan ganasa saghuiamin ikegha ize.”

⁴ Ezi Aisaia kamaghin Hese kian azara, “Me bar bizir tizimra nin dipenimin aven an gani?”

Ezi Hese kian kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki uan biziba bar men akakaki. Egha ki uan bizir aghuiba akuvir dipenibar aven bizitamin men modozir puvati.”

⁵ Ezi Aisaia kamaghin Hese kian mi gia ghaze, “Ni oraghti, ki ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin akam ni mikimam. ⁶ Ikiavira Itir God kamaghin migei, ‘Bar guizbangira, dughiatam gin iziti, Babilonia izi, nin atrivir dipenimin itir biziba bar ada inigh, egh bizir nin inazir afeziaba fomira biziba akuvir dipenibar akuvaziba, me bar da inigh Babilonin kantrin mangigham. Eghti bizitam ua ikian kogham. ⁷ Eghti me ian ovavir borir ian otivizibar otarir taba inigh mangi me damuti, me kalabuziar gumazamizibar min otivighiti, me men mikarzir mogomebar oviziba amiseveghti, me Babilonin atrivimin dipenimin aven ingaram.’”

⁸ Ezi Hese kian akar kam baregha, kamaghin Aisaia migei, “Ikiavira Itir Godin akar ni na migeim, a dera.” Guizbangira, Hese kian kamaghin nighnigha ghaze, “Ki datirighin atrivimin itir dughiar kamin, bizir kurar kaba otivan kogham. E pura navir amirizimin ikiti midoroziba puvatigham.”

God uan gumazamiziba ua me iniam

40

*(Sapta 40--55)**Dughiar aghuim Godin gumazamiziba bativamin akam*¹ Ian God ghaze:

“Ia gavgavim isi nan gumazamizibar aningti,
me navir amirizimin iki.

² Ia apangkuvim itir akar aghuir kam isi,
Jerusalem in nguibamin gumazamiziba me mikim
gavgavim me daning.

Egh kamaghin nan gun me mikim suam, ki Ikiavira Itir
God,
ki uan dafarimin men arazir kuraba ikaragha bar
dughiar ruarimin me ataghizi me kalabusin ike.

Ezi datirighin ki men mizaziba ko ingangarir ekiam agi-
vagha
men arazir kuraba gin amadazi, me firiaghire.”

³ Ezi gumazir tiarir mam kamaghin dia ghaze,
“Ia gumazamiziba puvatizir danganimin,
Ikiavira Itir God baghiva tuaviba azeniva dar kir.

⁴ Egh danganir zariba apemiva,
mighsiaba ko akiribagh kuti da magiri.

Egh tuavir ikiziriziba, ia dar ingarighti, da voroghira
mineghirigh.

Egh tuavir kuraba, ia deraghvira da akir.

⁵ Eghti Ikiavira Itir Godin angazangarir gavgavim ko ziar
ekiam azenim girighti,
nguazir kamin gumazamiziba bar moghiram an
ganam.”

Kar Ikiavira Itir Godin, akatorimin otozir
migirigiam.

⁶ Ezi tiarir mam kamaghin migia ghaze,
 “Ni akam akun.”

Ezi ki ghaze,
 “Ki akar manam akunam.”

Ezi tiarir kam na ikaragha ghaze,
 “Ni kamaghin mikim suam,

Gumazamiziba nguazir kamin ikivira ikian kogham,
 me oghevseviba midii moghira misigham.

Me ruarimin itir akimariba suaghiri moghin,
 dughiar ruaribar itir puvati.

⁷ Ikiavira Itir God aminir fefeim amadima, oghevseviba
 midiima, akimariba midia suaghiri.

Bar guizbangira, gumazamiziba oghevsevibar min,
 bar moghira gevegham.

⁸ E fo, oghevseviba midii, ezi akimariba suaghiri.

Ezi en Godin akam,
 a zurara ikia kamaghira iti.”

⁹ O Saionin gumazamiziba, ia mighsiar ekiamin ma-
 vanangiva, akar aghuim akun.

O Jerusalem gumazamiziba, ia pamtemin dimiva
 akar aghuim akun.

Ni atiatingan kogh, akam akun Judan nguibabav kim
 suam,

“Ia gan, ian God a izi!”

¹⁰ Ia gan. Ikiavira Itir God, ian Ekiam, a uan gavgavir ekiam
 sara izi.

A uan apaniba dikabiragha gifa.

Egha a uan gumazamiziba, ua me inigha izi,

mati bizir aghuir a midorozimin me dikabiragha
inizir biziba.*

- 11 A sipsipbagh eghuvir gumazimin min,
uan gumazamiziba deragha me geghuva men gari.
A zurara uan agharimningin sipsipin nguziba akumakua,
me isa uan evarim garigha, me ateragha arui.
A sipsipin amebar nguzir bar muziariba itiba, a men
asughasugha,
me isa tuaviba men akakagha, men akua zui.

Israelian God, an aseba bar dagh afira

- 12 Gumazitam ongarim tuisighasa uan dafarimin bar a
tuigha an suirazir puvati.
Gumazitam overiamin arozim gifoghasa uan dafarim
onegha an suiragha an abarazir puvati.
Gumazitam nguazir minezim tuisighasa uan itarim inigha
bar moghram a tuizir puvati.
Gumazitam, mighsiar ekiaba ko dozibar osimtizar
dibobonim gifofoghasa, uan skel inigha da medir
puvati.
- 13 Gumazitam bizibar amuamin fofozim, Ikiavira Itir
Godin sure damuan kogham.
Gumazitam an faragh mangi nighniziba a daningan
kogham.
- 14 Ikiavira Itir God fofozim bagha gumazitam in azarazi,
a ti guizin arazimin tuavimin an sure gami?
Bar puvati.
Gumazitam nighnizir aghuiba ko fofozir aghuir a itir
kabar Godin sure gamizir puvati.

* **40:10:** Akar kam gighan tuavir igharazim uaghan iti, a kamakin, "An apaniba abiragha givagha, bizir aghuiba sara ize, a da isi uan gumazamizibar aningasa." **40:11:** Esekiel 34:15; Jon 10:11; Hibru 13:20; 1 Pita 2:25; 5:4 **40:13:** Rom 11:34; 1 Korin 2:16

Bar puvati.

- ¹⁵ Bar guizbangira, Ikiavira Itir God,
 kantribar garima, me mati pura biziba.
 Me mati dipar muziarir ofizir vamira ira miner
 ekiam giri.
 Egha mati gumazim nguazir minezir muziarir bar
 vamiiran osimtizim gifoghsi
 a inigh skel datighi, an osimtiziba puvatigham.
- Kantriba bar, Godin damazimin guizbangira bar sufi.
 A saghuiamin itir arighatizibar garima, men osimtizi-
 iba
 mati nguazir minezir kinim.
- ¹⁶ Egh gumazamiziba asiziba bar dav suegh, Lebanonin
 ruarimin temeba okegh,
 da inigh izi avir ekiam atigh, asizir kaba bar da
 tueghiti,
 da bar isi mighirighamin ofa damuam.
 Eghti men ofan kam Godin damazimin pura bizimin
 min otogham.
- ¹⁷ Nguazir kamin kantriba bar, me Ikiavira Itir Godin
 damazimin pura biziba.
 Me pura bizir kiniba.
- ¹⁸ Kamaghin amizi, tinara Godin min gari?
 Guizbangira, bizitam a ko magh garir puvati.
- ¹⁹ Ezi, asebar marvir guaba, gumazir digiribagh amiba,
 me da aghora dar ingari.
- Ezi golin ingarir gumaziba me golin da nomke,

egha da ikiasa silvan senbar ingari.†

²⁰ Gumamazir onganarazibagh amiba,
me temer aghuir bar gavgavir zuamira kurighan
koghamiba amisefi.

Egha gumazir digiriba deragha dagh amiba me migei.
Ezi me me bagha asebar marvir guaba temebar dar
aghor.

Gumazir kam bar deravira marvir guar kam tememin
aneghoreghti,
a tugh gavgavigh iki irighan kogham.‡

²¹ Ia ti fozir puvati?

Egha ia ti oraghizir puvati?

Gumazitam ti ia mikemezir puvati,
ezi ia bar fomira iza datirighin bizir kam gifozir
puvati?

²² Godin overiamin pin uan atrivir dabirabim gaperaghav
itim,
a bizir kaba bar dar ingari.

Egha an overiam, inimin min an onegha, averpenimin min
a kuasa.

Ezi an damazimin, nguazir kamin gumamaziziba bar
suvigha, odezibar min iti.

²³ An atriviba ko gumazir ziaba itiba abirima,
me ua ziaba puvati.

²⁴ Atriviba mati, akimarir igiaba gumamaziziba
datirighira da opari, ezi dar biba tighar nguazimin
magiram.

† **40:19:** Fofozir gumazir maba ghaze, senba mati pura adiarir kiniba. Ezi fofozir gumazir igharazir maba ghaze, senba nedazibar suigham, puvatighti nedaziba iregham. ‡ **40:20:** Hibrun akar deragha vezin kamin akar mingarim abighizir puvati.

40:21: Onger Akaba 19:1; Aposel 14:17; Rom 1:19-20

Eghti Ekiam aminir fefem amadaghti, a izamin dughiamin, me zuamira misingam.

Eghti aminim minezir muziarimin min, me giveragh mangigham.

²⁵ Ezi Godin Bar Zuezim azaragha ghaze,
“Tinara nan min gari?”

Guizbangira, gumazitam na ko magh gari puvati.”

²⁶ Ia pin overiamin gan!

Tinara mikoveziba ko overiamin itir bizibar ingarizi,
da otifi?

Bizir kaba, Godin midorozir gumazibar min iti.

A ziaba dagh arigha dar pone.

An adar dibobonim gifogha, vaghvagha dar zibagh fo.

A gavgaviba bar iti, kamaghin amizi, bizir pin itir
katam ovengan kogham.

²⁷ Ia Israelia, ia Jekopin anabamin adarasi, ia manmaghsua
puvira imoba kamaghin migei,

“Ikiavira Itir God, en osimtizar garir puvati.

E dughiar kuraba bativima, en God en akur-
vaghan aghua.”

²⁸ Ia ti kamaghin oregha fozir puvati,

Ikiavira Itir God, a Godin zurara ikia mamaghira itim.

A nguazir kam ko an itir biziba bar moghira dar ingari.

An amiragha amirazir puvati.

Egha an gavgavim gevir puvati.

Eghti gumazitam an nighnizim gifofoghsi damuva
avegham.

²⁹ A gavgaviba puvatizir gumazamiziba gavgaviba me
ganidi.

Ezi men gavgaviba amiragha uagherima, a me gamizi,
me uamategha gavgaviba isi.

³⁰ Dughiar mabar, gumazir igiabar gavgaviba gefi.
Ezi me amirvagha pura iri.

³¹ Ezi gumazamizir nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin
ikia, an gavgavim bagha a mizua itiba,
a gavgavir igiam me daningti, me zurara gavgav-
ighvira ikiam.

Me dikavigh deraghvira mangam, mati kuarazir
bagaba overiamin mighagha arui.

Me ivemar mangi, egh avighaghan kogham,
me daru mangi, egh amirvaghan kogham.

41

Ikiavira Itir God ghaze, a Israelian akuragh ua me
iniam

¹ God kamaghin migei:

Ia kantrin roghira itimin gumazamiziba ko, saghon itir
arighatizibar gumazamiziba,
ia uan akaba dukumigh nan akam baragh.

Ia bar deravira nighnigh kotin izi uan akaba tuisighamin
dughiamin dav kim.

E uari akuvagh akaba tuisigh dar gan egh fogh suam,
tinan akam a guizbangira.

² Tinara aruem anadi naghin atrivim garugha a fezi,
a kantriba ko misogha ghua egha bar moghira me
abini.

Godra kantriba an agharim gatigha, a gamima,
an atrivir igharaziba abiri.

An midorozir sabam ko pim bar me agefi,

ezi me mati nguazir mineziba ko raizin afezibar min
otozi, aminim me giva zui.*

³ A zuamira me bativa, me gasighasigha me gitaviragha
zui,

ezi me bizitamin a damuan ibura,
mati aminim uabi a inigha zuima, a tong
nguazim dikarazir puvati.

⁴ Tinara bizir kabagh amizi da otifi?

Ki Ikiavira Itir Godra, ki dagh ami.

Ki nguazim gamizi an otozir dughamin,

ki zurara bizibagh amima, da nan ifongiamin nguazir
kamin otifi.

Ki Ikiavira Itir God, ki bar faraghavira iti.

Egh ki ikivira iki mangi bar gin dughiar abua-
nanamin, uaghan ikiam.

⁵ Saghuiamin itir arighatiziba bar men gumazamiziba, ko
nguazimin oteyiba bar dar itir gumazamiziba,
me ki amizi bizibar ganigha, puv atiatia nisi.

Egha me iza uari akuvagha,

⁶ me uan naviba gavgavim dar aningasa, uarira uariv
gei.

⁷ Egha me asebar marvir guabar ingari.

Gumazir digiribagh amiba, golin bizibar ingarir gu-
mazibav gia ghaze,

Ia ingangarir bar aghuimram ami.

Ezi golin misogha anakiri gumaziba, kamaghin ainin biz-
ibar ingarir gumazibav gei,

Aia, ia bar deraviram ada isavsuiki.

Egha me gin da iran atiatigha,

* **41:2:** Akar kam, "Aruem anadi naghin itir atrivim," a ti kantri
Persian Atrivim Sairus. Ni Aisaia 44:28 ko 45:1 ko 46:11in
gan. **41:4:** Aisaia 44:6-7; 46:10; Akar Mogomem 1:8; 1:17

dikonibar dagh afughafuki.

⁸ Ezi ia Israelia, ia Jekopin anabamin adarasi, ki ia ami-sevezi,

ia nan ingangarir gumazamizibar iti.

Ia nan roroam Abrahamin ovavir boriba.

⁹ Ki nguazir kamin ruaghatevimin itir nguibar bar saghon itimin ia inigha ize.

Egha ki kamaghin ia mikeme, ia nan ingangarir gumazamizibar iki.

Ki ua bagha ia ginaba,

egha ki ian aghuagha akirim ragha ia gasarazir pu-vati.

¹⁰ Ki ian God, egha ki ia ko iti,

kamaghin amizi, ia atiatingan marki.

Ki ia damuti ia gavgavighti,

ki ian akuragham.

Ki bar deravira ian ganiva,

uan gavgavir ekiamin ian apaniba abinam.

¹¹ Ia gan! Ian aningagha ia isa kot bagha zui darasi,

me ia dikabinan iburagh bar aghumsigham.

Gumazir ia misoghasa amiba,

me pura bizir kinimin min otogh bar givagham.

¹² Ia misogha ia gasighasighava amir gumazir kaba,

ia me buri men apighan kogham.

Me pura nguazir kam ategh bar puvarigham.

¹³ Ki ikiavira Itir God, ian God, ki ian boroghira ikia,

gavgavim isa ian agharir guvim ganiga kamaghin ia migia ghaze,

Ia atiatingan marki.

Kirara, ki ian akurvagham.

41:8: 2 Eghaghaniba 20:7; Jems 2:23 **41:9:** Godin Araziba 14:2;
 Onger Akaba 135:4 **41:10:** Josua 1:9; Aisaia 44:2; Rom 8:31 **41:13:**
 Aisaia 42:6; 45:1

¹⁴ Ikiavira Itir God ghaze:

“O Israelia, ia avirasemezir puvatigha gavgaviba puvati.
Ki ian akurvagham.

Ki Israelian Godin Bar Zuezim,
ian Akurvazir Gumazim.

¹⁵ Ia gan! Ki ia damighti, ia wit dikava a mirmiri ter ararir
bar dafar me ainin dikonibar afughafughizimin
min otogham.

Kar ter ararir igiam, ezi an dikonibar atariba bar
ghumi.

Egh bizir ian tuaviba apira osimtiziba ia ganidiba, ia
da dikabinigham.

Mati ia mighsiaba abiagharizi da uaghira nguazir
minemniamin otifi.

¹⁶ Ia osimtizir kaba isi pin da akunam,
mati gumazim nguazir minezim ruegha pin aneku-
nizi, aminim a givaragha ghu.

Egh ia Ikiavira Itir God bagh bar akuegham.

Egh ia Israelian Godin Bar Zuezimin ziam fam.

¹⁷ “Gumazamizir onganarazibagh amiba dipaba
puvatigha,

men kuariba bar men pirizi, me dipaba buri.

Me nan deima, ki Ikiavira Itir God, ki men migirigiaba
barasi.

Ki Israelian God, ki me ginamadaghan kogham.

¹⁸ Ki fanebar amuti, dipaba mighsiar temeaba aghuir pu-
vatizibar otiv afor dar izighiram.

Egh ki dipar emimiribar amuti, da danganir zaribar
otiv monmoniba anangam.

Egh ki dipar akarebar amuti, da danganir dakirtizibar
otivam.

Egh ki dipaba puvatizir daghuribar amuti, dipaba dar otiv dagh izivam.

¹⁹ Egh ki sidan temeaba ko, pain ko, oliv ko, saipres ko, temer guar igharagha garibar amighti, da dipaba puvatizir danganimin otivigh aghungam.

²⁰ Ki kamagsua, gumazamiziba ganigh fogh suam, ki Ikiavira Itir God, Israelian Godin Bar Zuezim, ki uan gavgavir ekiamin bizir kabagh ami. Ki bizir kaba bar dar ingarizi, da otifi.”

Aseba da guizin godba puvati

²¹ Ikiavira Itir God, a Jekopin anabamin atrivim, a kamaghin migia ghaze,

“Ia kantrin igharazibar aseba, ia uan akar otevir ia miki-mamiba deragh da akirigh, uan akaba gavgavim dar aningsi kotin iziti, kot deragh ian migirigiaba tuisigh da baragham.

²² “Ia faragha, bizir gin otivamibar gun mikeme.

Egh datirighin akar kaba kot geghan, egh bizir kabar mingariba abigh e mikimti, e deraghvira da tuisigh dagh fofogh suam, da guizbangira otoz, ti puvati.

Egh ia gin otivamin bizibar gun mikim.

²³ Egh ia gin izamin arazibar gun e mikim, eghti bizir kaba otivamin dughiamin, e kamaghin fogh suam, ia guizin godba, o puvati.

Ia bizir aghuitam, o bizir kuratam damuti, e ian gavgaviba deraghvira dar ganam.

²⁴ E fo, ia pura bizir kiniba, kamaghin amizi, ia bizitam damighan kogham.

Ezi gumazamizir ian ziaba feba, me uaghan bizir kurabar min otivizi, ki bar men aghua.

- 25 “Ki aruem anadi naghin itir gumazir mam amisefe.
 Gumazir kam ziar ekiam na ganidi.
 Ezi ki datirighin notin amadaghan a inigha izi.
 Ezi a mati, gumazir nguazir minebar ingarim, a
 minemin ingarasa nguazim dikabiri moghin,
 an atriviba dikabira me abiri.
- 26 Ia kantrin igharazibar aseba,
 ian tongin tina ghaze, bizir kaba otivam? Puvati.
 Ian tongin tinara migirigiar tam damighti,
 e kamaghin mikimam, a guizbangira migei.
 Ian tav kamaghin mikemezir puvati, bizir kaba otivam.
 Guizbangira, gumazitam ian tav barazima, a
 migirigiatam gamizir puvati.
- 27 Ki uabi faraghavira, bizir kaba otivasa ki dar gun Saion
 mikeme.
 Ezi datirighin ia garima, ada otivigha gifa.
 Ki datirighin Jerusalemin akar aghuim akunasa abuir
 gumazir mam amadagha gifa.†
- 28 “Ki aser kabar garir dughiamin, me migirigiatam
 gamizir puvati.
 Egh me nighnizir aghuitam damuan kogham.
 Egh men tav nan azangsiziba ikaraghan
 kogham.
- 29 Ia gan! Aser kaba da pura bizir kiniba.
 Dar nedaziba mati aminim pura ivai.
 Da bizitam damuamin gavgaviba puvati.”

42

Ikiavira Itir Godin ingangarir gumazimin migirigiaba

† 41:27: *vezin* kam, Hibrun akam deragha an mingarim
 abigha an gun mikemezir puvati.

¹ Ikiavira Itir God ghaze:

Ia gan! Kar nan ingangarir gumazim, ki uabi anemisefe,
egha ki bar a gifuegha, a bagha bar akonge.

Egha uan Duam isa a gati.

Eghti a nguazir kamin kantribar gumazamiziba
guizin arazimin gin mangisi me tuisigham.

² A mikimamin dughiamin, a pamten akam akarigh miki-
man kogham.

A tuavibar tuiv aghurighvira pamten mikiman
kogham.

³ Ighurunim gavgaviba puvatigha dipirasava amim, a bar
anepirighan kogham,

egh lamin pamtem isir puvatizim, a anemungeghan
kogham.

Egh a kamaghira, gavgaviba puvatizir gumazamizibar
asughasugh deravira me damuam.

A kamaghira damu mangi, guizin arazim damighti a
iki gavgavigham.

⁴ Eghti osimtizitam a dikabiraghan kogham.

A pamten ingar mangiva, dughiar a guizin arazimin
gin mangi gumazamiziba tuisighamim otogham.

Egh an otogh gavgavigh nguazir kam bar an
ikiam.

Ezi saghon itir arighatizibar gumazamiziba,
me arazir God uarir sure damuamibav mizua iti.

⁵ Ikiavira Itir God, an overiamin ingarigha a isa inimin min
an onegha aneti.

Egha nguazir kamin ingarigha, an itir biziba bar dar
ingarigha dagh amizi, da otivigha aghui.

42:1: Aisaia 43:10; Matyu 3:17; 17:5; Mak 1:11; Luk 3:22; 9:35; Jon 3:34; Efesus 1:6
42:1: Matyu 12:18-21 **42:5:** Aposel 17:24-25

Egha angamira ikiamin aminim ko gavgavim isa nguazir kamin gumazamizibagh aningi.

Godin kamra, uan ingangarir gumazim migia ghaze,

⁶ “Ki Ikiavira Itir God, ni nan arazir aghuimin bizibar amuasa ki nin dia.

Egh nin agharimin suiragh, deragh ni geghuv nin ganam.

Egh ni bangin, ki Akar Dikirizir Gavgavim nguazir kamin gumazamiziba ko a damuam.

Egh ni damuti, ni kantribar gumazamiziba, bar men angazangarimin min ikiam.

⁷ Ni ingangarir kam damuam:

Ni damazir okavirizibar amuti, me ua ganam.

Egh kalabusin itir gumazamizir danganir mitarmemin apiaghav itiba,

ni me damighti me firighiregham.

⁸ “Kirara, ki Ikiavira Itir God, kar nan ziam.

Ezi ki uabira, ia nan ziar ekiamra fi.

Ia gumaziba ingarizir marvir guatamin ziam fan bar marki.

⁹ Ia ganigh! Bizir ki fomira otivasa mikemeziba, da datirighin otivigha gifa.

Ki bizir igharazir tighar otivamibar gun ia mikimam.

Eghti ia dagh foghvira ikiti, da gin otivam.”

Gumazamiziba bar, Ikiavira Itir Godin ziamra fi

¹⁰ Ia nguazir kamin itir gumazamiziba bar,

ia ighiar igiam bangi, Ikiavira Itir Godin ziam fi!

Ia gumazir kuribagh aruiba ko ongarimin osiriba, ia an ziam fi.

Ia saghon itir arighatizibar gumazamiziba, ia ighiar igiaba bangi.

¹¹ Ia dakightizir danganimin itir nguibabar gumazamiziba ko, Kedarian adarasi, ia tiariba akar an ziam fi.

Ia Selan nguibamin gumazamiziba, ia mighsiabar mavanegh dim mikim bar akongegh.

¹² Ia gumazamizir roghira itiba, ziar ekiam Ikiavira Itir God daning.

Ia saghon itir arighatizibar gumazamiziba, ia bar moghira an ziam fi.

¹³ Ikiavira Itir God mati, midorozir gumazir gavgavim, egha a datirighin misoghasa zui.

A tiarim akara diava mati, gumaziba midorozim foreghasa misoghamin arazibagh amua, misoghasa gara iti.

Egha a gavgavim ikia, uan apaniba ko misoghasa atiatir puvatigha, bar me abini.

¹⁴ Ikiavira Itir God ghaze,

“Ki dughiar ruarimin uabin asugha aghumra ikia, bizitam gamizir puvati.

Datirighin, ki amizim navim asegha otasa mizazim isa arai moghin, ki pamten diava arai.

Egha bar avighaghegha, nan akam ko nan atinim pamten aminim gekua aven ghua azenan izi.

¹⁵ Ki mighsiaba bar dagh asighasigh, egh temeba ko grazibar amighti, da misigham.

Egh ki faner ekiaba ko dipar akarebar amighti, da bar dakegham.

¹⁶ Ki uan gumamaziziba inigh tuavir me fomirama aruizir puvatizimin me atighti, me an mangam.

Me datirighin mati damaziba okavigha aminirbirimin iti.

Eghti ki aminirbirim me dam anedegh, angazangarim me daningam.

Tuavir fightizir kurar me fomiram aruiziba, ki da akozeghti,

me tuavir voroghira ireghav itibar aruam.

Ki guizbangira, me gin amadaghan kogham.

Bizir ki damuasa mikemezir kaba, ki tam ateghan kogham.

Ki guizin dar amighti, da otivam.

¹⁷ Gumamaziziba marvir guabar ziaba fa nighnizir gavgavim dar ikia ghaze,

da men guizin godba.

Ezi ki bar gumamazizir kaba batuegh me damuti, me bar aghumsigh uan nighnizibagh iragham.”

Israelia, gumamazizir damazir okaviriziba ko kuarir onganibar min iti

¹⁸ Ikiavira Itir God ghaze:

“O Israelia, ian damaziba pirizi, ian kuariba bar onгани.

Ia uan damaziba kuigh ganiva, egh kuariba arigh oragh!

¹⁹ Ia nan ingangarir gumamaziziba, ki ua bagha ia amisefe, eghti ia na baghvira iki, nan abuir gumazibar min iki nan akam inigh mangam.

Egha ia gumazir damazir okaviriziba ko, kuarir onganibar min iti,

egha bar damazir ikuviziba ko kuarir onganiba, bar
me gafira.*

²⁰ Bizir bar aviriba, ia dar ganigha dar akaba baraki.

Egha bizir kaba, ia deragha dar gari puvati,
egha deragha kuariba arigha, akar kam
baraghizir puvati.”

²¹ Ikiavira Itir God, arazir aghuibaram ami.

Kamaghin amizi, a uan Akar Gavgaviba isa ia ganingi.
Eghti gumazamizir igharaziba dar ganigh kamaghin fogh
suam,

Akar Gavgavir kaba, bar deragha bar pin iti.

²² O Israelia, ia datirighin bar paza iti.

Apaniba ia gasighasigha ian biziba okemegha da
inigha ghue.

Me uaghan pamtem ian suigha ia inigha

ghua kalabuziar dipeniba ko toribar aven ia ariki.

Ia mati pura bizir kiniba, apaniba ia okemegha ia inigha
ghue,

ezi ian akurvagh ua ia iniamin gumaziba puvati.

²³ Ezi datirighin ikegh mangi,

ian te deragh kuariba arigh nan akam baragham?

²⁴ Tinara mikemezi, apaniba iza, e Jekopin anabamin
gumazamizibagh asighasiki?

E Israelia, tinara e isa en apanibar agharim gatizi, me
izegha en biziba okeme?

Ikiavira Itir God uabi arazir kam gami.

E akirim ragha Ikiavira Itir God gasaragha arazir kurabagh
amua,

an Akar Gavgaviba batogha, a ifongezi moghin zuir
puvati.

* **42:19:** *Vezi*n kam, Hibrun akam an mingarim deragha
bigha an gun mikemezir puvati.

Kamaghin amizi, a uabi bizir kam gamizi, an oto.

²⁵ A en apanibar amamangatizi, me iza e ko misosi.

Ezi tuavir kamin, a uan aningagharim isa e Israelia, e gingezi, an e avara.

An aningagharim avimin min bar en isi.

E arazir kamin gara, egha deragha fozir puvatigha, bizitam gamir puvati.

43

God uan gumazamizibar akurvagha ua me ini

¹ Ia Israelia, ia Jekopin anabamin adarasi,

Ikiavira Itir God ian ingarigha ia gamizi,

ia gumazamizir ikizir vamiran otozi, a kamaghin ia migei:

“Ki ian akuragha givagha, ian ziaba ia gariki,

ki ua baghavira ia amisefe.

Kamaghin amizi, ia atiatingan marki.

² Ia dipar konibagh iri mangiti,

ki ia ko mangam.

Ia faneba abigh vongin mangiti,

da ia avan kogham.

Eghti ia avir ekiar puvira isimin aven mangiti,

a ian isian kogham.

³ Ki Ikiavira Itir God, ian God, Israelian Godin Bar Zuezim, ian Akurvazir Gumazim.

Ia apanibar dafarimin itir dughiamin, ki Isipia ko, Itiopiaba ko, Sebaba, me isi

ian danganim inisi apanibar agharim datigh ia givezeghti, ia firighirigham.

⁴ Ki ia isa uabin dighorim gamigha,

bar moghira ia gifongegha,

ziar ekiam ia daningasa.

Kamaghin amizi, ki gumazamizir igharazitaba inigh ian danganimin inisi apaniba bagh me amadagham.

Guizbangira, kantrin igharaziba ian danganim iniam.

⁵ Ki ia ko iti,
kamaghin ia atiatingan marki.

Ian adarazi me aruem anadi naghin ko aruem uaghiri naghin iti,
eghti ki me akuvagh uamategh men aku izam.

⁶ Ki not ko sautin itir gumazamizibav kemeghti, me ia ateghti,
ia uamategh izam.

Ki kantrin bar saghuiamin itiba, me mikimti,
me nan otariba amadaghti, me uamategh uan nguibamin izam.

Ki gumazamizir nguazir kamin otevíba bar dar itiba, me mikimti,
me nan guiviba amadaghti,
me uamategh uan nguibamin izam.

⁷ Ia nan gumazamizibara,
ki vaghvagha ian ingari.

Ki uan ziar ekiam ko gavgavir ekiam bagha,
ian ikizimin ingarigha ghaze,

Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ian ganiva
nan ziam fam.”

Israelia kotin aven God bagh otevíba akakagham

⁸ Ikiavira Itir God ghaze,

“Ia gumazamizibar diaghti me izi uari akufagh.

Guizbangira, me damazir okaviriziba ko orazi pu-
vatizibar min ikia,

egha me ganamin damaziba ko akam
baraghamin kuarir toriba iti!

⁹ Kantrin Igharazibar Gumamaziziba uari akuvagha iza
kotin damazimin tuivigha gifa.

Men tinara gin otivamin bizibar gun mikimam?

Ezi men tongin gumazir manam faragha bizibar gun
mikemezi, da datirighin otifi?

Tinara kotin aven tugh suam, an aser mam baraz-
ima, a bizir gin otivamibar gun mikeme, ezi da
datirighin guizbangiram otifi?

Bar puvati.”

¹⁰ Ikiavira Itir God ghaze,

“Israelia, ia na ko ikia uan damazibar nan gara na gifo,
egh ia kotin aven nan gun mikim.

Ia nan ingangarir gumamazizibar otivasa,
ki ua baghavira ia amisefe.

Ki ghaze, ia na gifogh nighnizir gavgavim nan iki, deragh
na gifogh suam,

ki bar uabira ki guizbangira God.

Fomira godin tam nan faragha ikezir puvati,

egh godin tam uam otogh nan danganim inghan
kogham.

¹¹ Ki uabira, ki Ikiavira Itir God,

egha ian Akurvazir Gumazim,

ezi ian akurvazir gumazitam ua itir puvati.

¹² Ki uabira, ki Ikiavira Itir God.

Kirara, ki bizir damuamimin gun mikeme.

Egha ki mikemezi moghin, ian akuragha gifa.

Egha ki ian akurvazir bizimin gun akam akuri.

Ezi ian akurvazir godin igharazitam ua itir puvati. Ki
uabira.

Ezi ia uan damazibar bizir kaba bar dar ganigha fo.
Egh kotin aven, ia nan gun mikim.

¹³ Datirighin ko dughiabar zurara,
ki guizin Godin ikiam.

Ki gumazamizitabar suiraghti me nan agharimin ikiti,
tina nan gavgavim iriagh, nan agharimin me bat-
uegham? Bar puvatigham.
Egh ki ingangaritam damuti,
gumazitam nan ingangarim tivaghan kogham.”

Israelian Babilonin kalabusin itiba, God ua me iniam
¹⁴ Ikiavira Itir God, a Israelian Godin Bar Zuezim, ian
Akurvazir Gumazim, a ghaze,

“Ki ian akurvaghsi midorozir gumaziba amadaghti, me izi
Babilonia ko misogham.
Eghti Babilonia ari mangi, uan kurir me bar akongez-
ibar mavanegh,
uan nguibam ategh bar ari mangegham.*

¹⁵ Ki ikiavira Itir God, Israelian Godin Bar Zuezim.
Ki ian ingarigha ia gamizi, ia gumazamizir ikizir
vamiran iti,
ezi ki ian atrivimin iti.”

¹⁶ Ikiavira Itir God ghaze,
“Ki fomira ongarir bar ekiam tongiram anebigha
tuavim ati.

¹⁷ Egha ki midorozir gumazir aviribagh amizi, me uan
karisba ko hoziaba sara tuavir kamin ghue,
egha me bar ikuvigha ua dikavizir puvati.

Me mati gumazim lam giverazi
a zuamira munge.

¹⁸ Ezi datirighin ki ghaze,

* **43:14:** Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abigha an
gun migeir puvati. **43:16:** Ua Me Ini 14:21-29

Ia bizir ki fomiram amizibara, nighnighan marki.

¹⁹ Ia gan! Ki bizir igiam damuasava ami.

Ezi bizir kam a datirighin otifi, ezi ia ti an ganiz, o puvati?

Ki danganir misingizibar tuavibar ingariva,

egh ki dipabar amuti, da gumamaziziba puvatizir danganir kamin ivemaram.

²⁰ Nan gumamazizir ki ua bagha miseveziba, me dipabar ami,

ki dipam damighti, a danganir misingizimin otoghti, bizir kam bangin asizir atiaba, ko afiar atiaba, ko poneba ziar ekiam na daningam.

²¹ Gumamazizir kaba, bar akuegh nan ziar ekiamin gun mikimasa,

ki ua bagha men ingarigha me gamizi, me nan adarazir otifi.”

Israelian arazir kuraba, osimtizim God ganidi

²² Egha Ikiavira Itir God ua kamaghin migia ghaze:

O Israelia, ia Jekopin adarasi, ia nan ziam dibora, a fer puvati.

Manmaghin amizi ia amiragha

nan aghua?

²³ Egha ia asiziba tue da bar isia mighirir ofaba bagha sipsipba na daningasa, da inigha izezir puvati.

Egha ia uan navir averiabar aven, ia nan ziam fa na ginighnizir puvatigha ofabagh ami.

Guizbangira, ki ia na daningamin ofan guar bar aviriba ko, pauran me temer balsamin eborimin ingarizimin

ofabagh nighnigha,

osimtizir bar aviriba ia gisin arizir puvati.

²⁴ Ezi ia ofa damuasa uan dagiaba isa, na bagha ighurunir mughuriar aghuim zuibagh ivezezir puvati.

Egha ia ofaba bagha sipsipba na daningasa, ia dar
ovir aghuir aviriba sara na ganingizir puvati.
Kamaghin amizi, ian arazir kuraba na gamima, ki os-
imtizim ateri.
Ezi bizir kam na gamizi, ki ian arazir kurabar aghua.

²⁵ Kirara, ki God, ki uan ziar ekiam baghavira nighnisi,
kamaghin ki ian arazir kuraba bar da gin amada.
Egh ki ua ian arazir kurar kabagh nighnighan
kogham.

²⁶ Ia ti ghaze, ia arazir kurar tabagh amizir puvati.
Egh ia kotin aven deraghvira mikim uan nighniziba
azenim darigh oteviba akakagham,
eghti e nighnizir vamira damu akam akir mikim suam,
ian nighniziba ti dera.

²⁷ Ezi bar puvati! Ian inazir afeziar bar faraghavira ikezim,
arazir kuram gami,
ezi ian gumazir dapaniba uaghan nan akam batoke.†

²⁸ Kamaghin amizi, ian ofa gamir gumazibar dapaniba,
ki me gamizi, me nan damazimin mizegha bar
aghumsiki.

Ia Jekopin anabamin adarasi, ia bar moghira ikuvighasa ki
ian amamangatis.

Gumazamizir igharaziba ia dipov ian ingarav akasa,
ki men amamangati.

44

Ikiavira Itir God uan gumazamizibar akurvasi

¹ Ikiavira Itir God ghaze,

“Ia Israelia, ia Jekopin anabamin adarasi, ia oragh!

^{43:25:} Aisaia 1:18; 44:22; Esekiel 36:22; Aposel 3:19

† ^{43:27:} Inazir

afeziar bar faraghavira itir kam, a ti, Jekopra.

Ki uabi ia amisevezi, ia nan ingangarir gumazamizibar iti.

² Ki Ikiavira Itir God, ki fomira ian ingarigha ia gamizi, ia ikizir vamiran oto.

Ia uan amebabar navir averiabar ikezi, me tighar ia batamin dughiam, ki ian ingarigha deravira ian gari.

O Jesurun, ia nan gumazamizibar ikiasa ki fomira ia ginabagha gifa.

O Jekopin anabamin gumazamiziba, ia nan ingangarir gumazir aghuibar min iti.

Kamaghin amizi, ia atiatingan marki.

³ Ki mati gumazim dipam isi nguazir dipaba puvatizibagh ingiva,

egh dipam damighti, a nguazir midiaribar ivemaram.

Kamaghira, ki uan Duam isi ian boribagh ingiva, ian ovavir boriba deragh me damuam.

⁴ Eghti me deraghvira aghungam, mati grazir garir dipaba itibar min ganganiba deragham.

Egh mati, temer faner miriabar aghuibar min ganam.

⁵ Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, men tarazi nighnizir gavgavim nan ikiam.

Men tarazi kamagh mikim suam, 'E Ikiavira Itir Godin adarasi.'

Men tarazi suam, 'E Jekopin anabamin adarasi.'

Eghti tarazi uan agharibar kamaghin osiram, 'E Ikiavira Itir God baghavira iti darasi.'

Men tarazi suam, 'E Israelian adarasi.'"

Gumazir asebar marvir guabar ingariba, me bar onгани

⁶ Ikiavira Itir God, a Israelian atrivim,

a men Akurvazir Gumazim, a Ikiavira Itir Godin
Gavgaviba Bar Itim,
A kamaghin migei, “Ki Ikiavira Itir God,
kirara ki bar faraghavira ikia, egh bar gin ikiva abuan
ikivira ikiam.

Ezi godin tam ua itir puvati.

Kirara, ki God.

⁷ Tinara, nan min gari?

Godin tam ikiva, a uabi nan damazimin uan
eghaghanimin gun e mikim.

Egh uabi abigh uan otevirar en akagh.

Kirara bar fomira gumamazibar ingarigha nguazir kam
gati.

Eghti godin tam ti guizbangira ikiva, a bar fomira
otozir biziba ko bizir gin izamibar gun e mikimti,
e bar moghira bizir kabagh fofogham.*

⁸ Nan gumamaziziba, ia nigh akongiva atiatingan marki.

Bizir otivamin kaba, ki fomira dar gun ia mikemegha
gifa.

Ezi ia uan damazibar dar ganigha na gifo,
egh kotin aven ia nan gun mikim.

Godin tam ua itir puvati!

Bar puvati.

Ki uabira ki ian dagiar ekiamin min itima, ia nan aven uari
modi.

Ki bizir kam bar a gifo, a bar guizbangira!

⁹ “Gumazir marvir guabar ingariba,

men ingangariba dagheba puvatigham.

Ezi nedazir me gara da bagha bar akongezir kaba,
da pura bizir kinibar min iti.

* **44:7:** Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abigha an
gun mikemezir puvati. **44:8:** Godin Araziba 4:35; 4:39;
Aisaia 41:22; 43:10-12

Ezi aser kabar ziaba fer gumamaziziba,
 me mitatemin aven iti moghin, bizitamin ganigh a
 gifoghan kogham,
 kamaghin kotin aven me uan asebar akuragh deraghvira
 da bagh mikiman kogham.

Kamaghin amizi, me onganigh aghumsigham.

¹⁰ Me manmaghin nighnigha, aser kabar marvir guabar
 ingari?

Nedazir kinir kaba, tong bar men akuraghan
 kogham.

¹¹ Ia gan! Gumamazizir digiribagh amir kaba, me pura
 nguazir kamin itir gumazir kinibara,
 egha marvir guabar ingari.

Kamaghin amizi, gumamazizir marvir guabar ziaba feba,
 me bar aghumsigham.

Ki ghaze, me bar izi nan damazimin kotin tufigh.

Bar guizbangira, ki me damighi,
 me bar atiatigh bar aghumsigham.

¹² “Gumazir ainbar bizibar ingara foziba,
 me ainba isa avim garigha aser kabar marvir guabar
 ingari.

Me uan gavgavibar haman suigha ain misogha,
 nedazir kabar ingari.

Egha me dar ingarir dughiabar, mitiriam men aghiti
 me dipaba ko daghebar aman koghti,
 men gavgaviba bar moghira gevegham.

¹³ “Ezi gumazir temebar nedazibar ingara foziba,
 me temem inigh marvir guam akirsi, an abaragh bar
 deraghviram anekirigham.

Egh finfinimin marvir guar kamin nedazim tememin bar
 deravira an apan an osiram.

Egh gin tuizim inigh osizirimin girara mangi,
 aneghoreghti,
 gumazir igiar bar diritamin nedazim bar der-
 avirama otogh gan ikiam.

Eghti me marvir guar dighorezir kam inigh,
 a isi uan aseba feir dipenimin anetigham.

¹⁴ Me temer sidaba isa ingangarir kam gami.
 Me faraghavira ruarir ekiabar ghua okin temer igiar
 aghuibar gara dagh ifefi,
 egha me uaghan amozimin dughiam mizua iti.
 Eghti amozim iziti, da aghung mangi ekeveghti,
 me mangi da okegh izi ingangarir kam damuam.

¹⁵ Temer kabar maba me dar daziba isava aviba arigha dar
 fii.
 Egha maba me da arizi da isima, me dar bretba tue.
 Egha me temer otevir igharazimin marvir guamin ingari,
 egha an damazimin tevimning apirigha an ziam fe.

¹⁶ Me temer kam isa arazir kabar a gami.
 Me anebigha a isa uan dagheba ko asiziba tuava,
 apa uan kuvibav gori da ghua bar izefi.
 Egha uaghan, me avimin fingasa aviba arisi.
 Me avimin fia ghaze, 'Avim bar deragha nan mikarzi-
 imin izima, ki bar deragha uabi barasi.'

¹⁷ Egha temer kabara, me uari uan marvir guabar ingari.
 Egha me teviba apira dar ziaba fe.
 Egha me kamaghin dia migei,
 'Ni nan god, kamaghin amizi, ni nan akuragh.'

¹⁸ "Gumazamizir kamaghin amiba,
 me bar guizbangiram ongani.
 Bizitam ti men damazibagh amizi, me damazir okaviriziba
 ikia bizibar gari puvati.

Bizitam ti men nighnizibagh amizi, me ghua bar ongani.

¹⁹ Gumazim nighnizir aghuim iki, arazir kam tuisigh egh kamaghin mikimam,

‘Ki temer otevir kabar mabar avim ati, egha uaghan bretba ko asiziba tuegha da ame.

Egh tizim bagh ki an otevir kam inigh, bizir bar kurar kamın marvir guamın ingarigh, uan tevimning apirigh an ziam fam?’

Guizbangira, gumazamizir onganir kaba, me nighnizir aghuiba puvatigh migirigiar katam damuan kogham.

²⁰ Men nighniziba bar ikuvizi, me bar arazir kuram gami. Egha mati gumazim averenim ame.

Gumazamizir kaba deragh ikiamin tuavitam itir puvati.

Egha me kamaghin fozir puvati, bizir me suizir kaba, da pura temer kiniba, da guizin godba puvati.”

Ikiavira Itir God uan gavgavimın, Israelia ua me ini

²¹ Egha Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Ia Israelia, ia Jekopin anabamın adarasi, ia nan ingangarir gumazamizibar min iti, egh ia bizir kabagh inirigh.

Ki ian ingara ia gamizi,

ia gumazamizir ikizir vamiran otogha, nan ingangarir gumazamizibar min iti.

Eghti ki ia gin amangan kogham.

²² Ian arazir kuraba, ki da adeggha da isa pin da akunizi, aminim da inigha ghu.

Nin arazir kuraba givagham, mati ghuariaba aruem mizaraghara anadi, da a sara ghuegha gifa.

Ki ian akurvagha deravira ian gari,
kamaghin amizi, ia uamategh na bagh izi.”

²³ Ikiavira Itir God uan ziar ekiam ko gavgavim akagha
Israelian akuragha ua me ini.

Kamaghin amizi, O overiam, ni ighiabar amu bar
akongegh.

Nguazimin aven itir biziba bar, ia uaghan tiariba
akar.

O mighsiaba ko temer ruarimin itiba,
ia uaghan tiariba akar.

²⁴ “Ki Ikiavira Itir God, ian Akurvazir Gumazim,
ia uan amebamin navir averiamin ikezi a tighar ia
batamin dughiamin,
ki uabi, uan adarazir otivasa ian ingari.

Ki kamaghin ia mikimasa:

Ki uabira bizibagh amizi da otifi.

Ki uabira overiam ko nguazimin ingarigha,
aning isa aningin danganimin aning ati.

²⁵ Bizir gin otivamibar gun migeir gumaziba,
ki me gamizi, me okam nighnigha, men migirigiaba
paza zui.

Ezi kukunir gumaziba, ki men nighnizibagh amima, me
okam nighnisi.

Ezi fofozir gumaziba, ki me gamizi, me onгани.

²⁶ Nan ingangarir gumazim nan akam akuniva,
bizir gin otivamiba, ki a mikimti, a mangi gumaza-
mizibav kim,
eghti ki a migeir akar kabar amuti, da
guizbangiram otivam.

Ki kamaghin migia ghaze, gumazamiziba ua Jerusalemin ikiam.

Egh Judan nguibar ekiaba me uamategh dar ingaram.
Nguibar apaniba asighasighiziba,
ki uamategh da feghti, da dikavigh tuivigham.

²⁷ Ki kamagh mikim suam, ongarim ni dakegh, eghti a dakegham.

Egh ki uaghan faner uaghira ongarim ginivizibar amighti, da misigham.

²⁸ Ki ghaze, kirara atrivimin ikiasa Sairus amisefe.

Eghti a nan gumazamiziba deraghvira men ganam,
mati sipsipbagh eghuvir gumazim uan sipsipba deravira me geghufi.

Eghti a ingangarir ki ifongezibar amuam.

A mikimti, me Jerusalem uam an ingariva,
nan Dipenim uam anesam.”

45

Ikiavira Itir God, atrivimin ikiasa Sairus amisefe

¹ Ikiavira Itir God, a Sairus atrivimin ikiasa anemisevegha givagha, gavgavim a ganingi.

Eghti a kantrin igharazibav sogh,
men atrivibar gavgaviba agivaghti, me aghum-sigham.

Eghti ki pura Sairus bagh men nguibabar divazibar tiar akaba kuti,
gumazitam ua da dukuman koghti, Sairus aven mangi, uan apaniba dikabinam.

Egha Ikiavira Itir God kamaghin Sairus migia ghaze:

² “Ki nin faragh mangi danganir fightizibar amighti, da magiri voroghira ikiam.

Egh divazir gavgavimin tiar akar ekier me brasin ingariziba akararigham.

Egh ainin igugunir ekier me tiar akaba gav-gavim dar aningasa atiziba dar ghoregham.

³ Ki dagiaba ko bizir aghuir nguibar kamin gumazamiziba danganir mogomebar atiziba, inigh ni daningam.

Eghti ni kamaghin fogham, ki Ikiavira Itir God, Israelian God,
ki uabi nin ziam diborogha, ua bagha nin dia.

⁴ “Nan ingangarir gumazim Jekop, an adarazi Israelia, me gumazamizir ki ua baghavira miseveziba, ki men akurvaghasa nin diazi ni ize.

Ni guizbangira na gifozir puvati, ezi ki nin ziam diborogha nin diagha ziar ekiam ni ganingi.

⁵ Ki uabira, ki Ikiavira Itir God, ezi ua godin igharazir tam itir puvati.

Ki uabira iti, ezi ua godba bar puvati.

Ni na gifozir puvati, ezi kirara ki gavgavim ni ganidi.

⁶ Ki kamaghsua, nguazir kamin gumazamiziba, me aruem anadir naghin ikia ghua aruem ghuaghiri naghin tu,

me bar moghira fogh suam,

kirara ki Ikiavira Itir God, ezi ua godin tam itir puvati.

Kamaghin amizi, ki bizir kabagh ami.

⁷ Kirara, ki mikemezi, angazangarim ko mitarmem oto.

45:3: Ua Me Ini 33:12; 33:17; Aisaia 41:23; 43:1 **45:4:** Aisaia 44:1; 1 Tesalonika 4:5 **45:5:** Godin Araziba 4:35; 4:39; Aisaia 44:8; 46:9 **45:6:** Onger Akaba 102:15; Aisaia 37:20; Malakai 1:11

Egha kirara gumazamizibagh amima, me deravira iti.
 Ki me gamima, me osimtizir ekiaba batifi.
 Ki Ikiavira Itir God,
 kirara bizir kabagh amima da otivaghiri.

⁸ “O overiam ko ghuariaba,
 ia nan akurvazim ko dughiar aghuim, gumazamiz-
 ibagh ingi,
 mati amozim nguazim giri.
 O nguazim, ni mati, ni uan akam akarigh, nan akurvazim
 inighti
 an aghungiva arazir aghuim damighti, a gumazamiz-
 ibar navibar aven iki gavgavigham.
 Ki, Ikiavira Itir God,
 ki uabi uan gumazamizibar akurvaghasa bizir
 kabar ingarizi da otifi.”

Ikiavira Itir God uabira biziba bar dar gari
⁹ E gumazamiziba, God en ingari, e mati pura bizir kiniba.
 Kamaghin gumazir Godin atara a migeim, a bar
 ongani.
 Gumaka, a bar ikuvigham.
 God mati gumazir nguazir minebar ingarimin min iti.
 Ezi e nguazir minebar min, biaghiregha pura tintini-
 bar nguazim gireghav iti.
 Ia bizir kam ginighnigh.
 Nguazir mam ti dikavigh mangi gumazir a inigha
 minemin ingarizim, kamaghin an azaragham,
 “Manmaghin ami? Ni na inigha bizir tizimin
 ingari?”
 Eghti nguazim ti kamaghin atar mikimam,
 “Ni tizim bagha bizir ni ingarizir kam, an suighamin
 agharimningin ingarizir puvati?”

¹⁰ Eghti gumazitam ti borir bar agheghevitam gan kam-
 agh an amebam ko afeziamin azaragham,
 “Kar bizir tizim gua a gamizi, an oto?”
 Gumazir kam, guizbangira bar gumazir onganim.
 Gumaka, a bar ikuvigham.

¹¹ Ikiavira Itir God, a Israelian Godin Bar Zuezim.
 Egha a Godin men ingarizim, a me gamizi
 me ikizir vamiran gumazamizibar oto, a kam-
 aghin migia ghaze,
 “Ia gin otivamin biziba bagh nan azangam.
 Egh arazir manam ki an gin mangi uan boribar
 ganiva,
 egh arazir manam ki an gin mangi uan dafarimn-
 ingin ingangarim damuam,
 ia dar amusi, bar na mikiman marki.

Bar markiam.

Kar nan bizir ki damuamibara.

¹² Kirara, ki nguazimin ingarigha,
 nguazir kamin itir gumazamizibar ingarizi, me an iti.
 Ki uan gavgavimin overiamin ingarigha pin anetizi, a iti.
 Kirara, ki aruem ko iakinim ko mikovezibagh ati-
 vagma dar gari.

¹³ Kirara Atrivim Sairus gamizi,
 a nan ingangarir aghuibagh ami.
 Tuavir a mangamiba, ki dar kirighti,
 a nan nguibam Jerusalem uam an ingaram.
 Egh a nan gumazamiziba kalabusin ua me firigh, me
 ateghti me mangam.
 Gumazir a givezamiba puvatigham, a pura ingaram.
 Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki
 mikemegha gifa.”

¹⁴ Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Kantri Isip ko Itiopian dagiaba ko biziba, da Israelia ian biziba.
 Eghti apaniba kantri Sabeian itir gumazir ruariba kalabus datigh, ia bagh me amadaghti me izi, pura ian ingangarir gumazir kinibar min ikiam. Egh me ian guabar uan teviba apirigh kamaghin mikim suam,
 ‘Bar guizbangira, God ia ko iti.
 A uabira bar guizbangira God, ezi godin tam ua itir puvati!’”

¹⁵ Ni Israelian God, ni men Akurvazir Gumazim, egha gumazamizir igharaziba, ni uabin me modi.
¹⁶ Asebar marvir guabar ingarir gumaziba bar guizbangira okam nighnigh bar aghumsigham.
¹⁷ Ezi Ikiavira Itir God, Israelian akuragha gifa.
 Egh a me damighti, me zurara deraghvira iki mam-aghira ikiam.
 Egh okam nighnighan kogh,
 aghumsighan kogham.

¹⁸ Ikiavira Itir God,
 anarira God.
 A nguazim ko overiamin ingarizi, aning gavgavighavira iti.
 Nguazim pura ikiasa God an ingarizir puvati.
 Biziba ko gumazamiziba bar moghira nguazimin ikiasa, an an ingari.
 Egha a ghaze, “Kirara, ki Ikiavira Itir God,
 ezi ua godin tam ua itir puvati.
¹⁹ Ki saghon ghugha mitatemin modogha uan akam akurir puvati.

Ki uan gumamaziziba, Jekopin ovavir boriba, ki kamaghin me mikemezir puvati,
 'Ia pura mangi gumamaziziba puvatizir danganibar na buri.'
 Kamaghin puvati.
 Ki Ikiavira Itir God, ki guizin akam akuri,
 ezi nan akaba da guizbangira zui."

*Nguazim*in itir gumamaziziba bar Godin apengan ikiam

²⁰ Ikiavira Itir God ghaze,
 "Ia Kantrin Igharazibar Gumamazizir ikiavira itir varazira, ia izi uari akufagh!
 Ia gumamazizir midorozimin aven deravira ikia, ikiavira itiba,
 ia bar moghira kot bagh izi!
 Me uan marvir guar me pura ter otevir kinibar ingariziba,
 da inigha tintinibar dar atera izi.
 Ki men gara ghaze,
 Me guizbangira nighnizir aghuiba bar puvati.
 Me uarir akurvaghasa asebar dei,
 ezi da gumazitamin akuraghamin gavgaviba puvati.
²¹ Ia gumamaziziba bar moghira izi kotin aven uari bagh mikim.
 Ia fofoghsi uarira uarir azangsigh suam,
 godin manamra a fomira bizir datirighin otivasa mikesiziba,
 da datirighin guizbangirama otifi?
 Kirara, ki God, ki bizir kabav kemezi, da datirighin otifi.
 Ezi ua godba puvati.
 Ki Godin arazir aghuibaram amim, egha ki ian Akurvazir Gumazim.
 Ezi ua godba puvati, kirara ki God.

²² “Ia nguazir kamin saghon itir danganibar gumazamiziba, ia bar na bagh izi.

Kirara ki God, ezi godin tam ua itir puvati.

Kamaghin amizi, ia na bagh iziti,

ki ian akurvaghti, ia deravira ikiam.

²³ Ki Ikiavira Itir God, ki uabi uan ziamin pin akakagha mikeme,

egh ki uan akam akirigha mikemezir bizir kam, ki a giraghan kogham.

Nan migirigiam kamakin,

gumazamiziba bar moghira nan guamin teviba apirigh nan ziam fam.

Egh me akam akirigh suam,

e uari Godin apengan ikiam.

²⁴ Egh me kamagh mikim suam,

Godra arazir aghuimin en akurvagha gavgavim e ganidi.

Eghti gumazamizir an aningagheziba, bar moghira an damazimin izi,

egh aghumsizir ekiam inigham.*

²⁵ Eghti Israelian ovavir boriba, Ikiavira Itir God me damuti,

me uan apaniba abiragha ziar ekiam inizir bizir kam bagh

bar akuegham.”

46

Ikiavira Itir God, uabira gavgavim iti, ezi marvir guaba, da pura nedazir kiniba

¹⁻² Ikiavira Itir God kamaghin migei,

^{45:22:} Onger Akaba 22:27; 65:5

^{45:23:} Jenesis 22:16; Rom 14:11;

Filipai 2:10-11; Hibrui 6:13

* ^{45:24:} Hibrui akam deragha vezin kamin

mingarim abigha gun mikemezir puvati.

“Ia Babilonia, ian aser kamning, Bel ko Nebo, ia aningin ziamning fava,
 egha aningin marvir guamning atera, aningin ziamning famin dughiar ekiabagh arui.

Eghti aningin ziar ekiamning givaghti, ia aningin ganti,
 aning uaningin akurvaghamin gavgaviba puvatigham.

Egh apaniba izi Babilonin nguibar ekiam gasighasighti, ia donkibar aning ikegham.

Eghti donkiba, mevzika, da ingangarir dafam damu,
 aning ater mangi
 ia ko kantrin igharazimin kalabusin ikiam.

³ “Ia Israelin ikiavira itir varazira ia oragh, ia Jekopin anabamin adarasi,
 ian amebaba ia batezir dughiamin, ian gumazamizir ikizir igiamin otivizir dughiamin ikegha iza datirighin,
 ki ia inigha ia atera, bar deravira ian gari.

⁴ Ki ian God, ki ian ganvira iki mangi,
 ia bar ghurigh dapanir arizir ghurghuriba otivighamin dughiam otogham.

Ki fomira uabi ian ingara ia gamizi, ia gumazamizir ikizir vamiran oto,
 egh ki zurara ia ateriva, ian gan ian akurvagham.

⁵ “Tinara nan min gari? Puvati.

Ki gumazir manamra ko magh gari? Bar puvati.

Ia nan araziba, bar tinara ko da tuisigham? Bar puvatigham.

Gumazitam ki amir araziba uaghan dagh amua kagh iti, o puvati?
 Bar puvati.

⁶ Gumazir maba marvir guabar ingarasa gol ko silvan bar
aviribar pozim mikira,
dar osimtiziba tuisisi.

Egh me gol ko silvan bizibar ingarir fofozir gumazim
givezeghti,

a me bagh marvir guabar ingaram.

Eghti me teviba apiriva, an ziam fam.

⁷ Egh me marvir guar kam uan dipizibar afegh, aneter
mangi,

danganir me anesasa dikirizimin anesaraghti, a
mitighiv ikiam.

Marvir guar kam uabi daru danganir igharazimin mangan
kogham.

Kamaghin amizi, a danganir me anetizir kamra iti.

Egh gumazir an deibar dimdiaba ikarvaghan koghiva,
egh dughiar kurabar men akurvaghan kogham.

Bar puvati.

⁸ “Ia gumazir arazir kurabagh amiba,
ia akar ki akurir kam, ia bar deraviram a ginighnigh.

⁹ Egha ki fomiram amizir biziba, ia ua dagh nighnigh.

Ki uabira ki God, ezi ua godin tam ua itir puvati.

Ki uabira ki God, ezi ua godin tam nan min itir
puvati.

¹⁰ Bizir tam tighar otivamin dughiamin, an otogh man-
maghin givagham,

ki bizir kamin gun migei.

Ki bar fomira bizir otivambar gun mikeme,

ezi gin bizir kaba ki mikemezi moghiram otifi.

Egh ki bizir manatam damusi ifongegh, ki puram a
damuam.

Eghti ki damuasa ifongezir bizir kam, bizitam nan tuavim apirighan kogham.

- ¹¹ Ki aruem anadi naghin itir gumazir mam izasa an diagha gifa,
eghti a isamin min mighegh izi ki damuasa nighnizir bizibar amuam.
Ki damuasa mikemezir bizir kaba, ki mikemezir moghira an adar amuam.
Bizir ki damuasa miseveziba, ki dar amuam.*

- ¹² “Ia gumazir akaba barazir puvatiziba, ia nan akam baragh.
Ia ti ghaze, dughiar ki uamategh ian akuragh ia iniasa misevezim, a saghon ikiavira iti, a?”
- ¹³ Bar puvati. Nan akurvazim, a bar roghira izegha gifa.
Eghti ki ua mizuaman kogham.
Israelia, ki zuamira izi ian akurvagh apanir ia abiriba, ki bar puv me damighti, ia ua deravira ikiam.
Egh ki uaghan Saionin nguibar ekiamin akurvaghti, a deravira ikiam.
Ki uan ziar ekiam ko gavgavim damighti, aning Israelia ian tongin azenim girigham.”

47

Ikiavira Itir God ghaze, Babilon ikuvigham

- ¹ Ikiavira Itir God kamaghin Babilonian nguibar ekiam migei,
“O Babilon, ni fomira mati atrivir amizim uan atrivir dabirabim gaperaghav iti moghin,
ziar ekiam iti.

* **46:11:** Gumazir kam, “aruem anadi naghin itir gumazim,” an Atrivim Sairus. (Ni Aisaia 41:2-3in gan.) **47:1:** Aisaia 13:1--14:23; Jeremaia 50:1--51:64

Ni nguibar bar aghuimin min itima, kantrin igharazita-
min midorozir gumaziba ni dikabirazir puvati,
kamaghin amizi, ni mati amizir bar igiar patamin itir
puvatizim min, bar deravira iti.

Ezi datirighin puvati.

Nin gavgavim givaghti,

ni uan atrivir dabirabim ategh nguazir kinim
dapiam.

Nin mikarzim fomira deragha iti moghin, ua ikian
kogham.

Egh gumaziba ua nin ganti, ni deragh kurkegh
daruan kogham.

Bar puvati.

² Ni ingangarir amizir kinimin min ingaram.

Ni uan dapanim avarazir nir avizim adegh, uan
korotiar dirir otighin aruzim sueghti,
nin dagariba azenara ikiti, ni wit mirmirir
dagiaba poghpogham.

Egh uan inim fegh

mavanabogh faneba abigh mangam!

³ Gumaziba nin korotiaba sueghti,

ni bibiamra iki bar aghumsigam.

Ki nin arazir kuram ikarvaghsi ivezir bar kuram isi ni
daningti,

gumazitam nan anogoreghan kogham.”

⁴ Israelian Godin Bar Zuezim, a en Akurvazir Gumazim.

An ziam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim.

⁵ Ikiavira Itir God kamaghin Babilonia migei,

“Babilon, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ua kam-
aghin ni diponan kogh suam,

‘Kantriba bar men atrivir amizim.’

Kamaghin amizi, ni uan akam dukuagh mangi

mitarmemîn daperagh nimira iki.

⁶ Ki bar puvira uan gumazamizibar atari,
egha ki ua uan gumazamizibar min me ginighnizir
puvati.

Egha ki ni ataghizi, ni iza paza me gamua,
egha ni tong men apangkuvizir pu.
Bar puvati.

Ni bar pazavira me gamua osimtizir bar dafam me ganingi.
Egha ni uaghan gumazamizir ghuribagh amima me
osimtizir dafam ateri.

⁷ Ni ghaze, ni atrivir amizimin iki mamaghira ikiam,
kamaghin amizi, bizir kaba ko bizir gin ni bati-
vamiba,
ni deragha dagh nighnizir puvati.

⁸ “Ni dughiar aghuim baghavira nighnizir amizim,
ni akar kam baragh!

Ni ti ghaze, ni deravira ikiti, bizir kuratam ni batoghan
kogham.

Egha ni kamaghin uabi migia ghaze,

‘Ki uabira ki gavgaviba bar iti, ezi tav nan min itir puvati.
Ki amizir pam ko boriba ariaghirezimin min otoghan
kogham.’

⁹ Ezi noka, arazir kamning zuamira ni bativam.

Dughiar kamra nin pam aremegham,
eghti nin boriba uaghan bar moghiram
arighiregham.

Ni ti kamaghin nighnisi, ni imeziba ko akavsiar gavgavir
aviriba iti,
ezi bizir kaba nin akuraghan kogham.

Bar puvatigham.

Ni bar dughiar kuram batogham.

¹⁰ “Ni ti kamaghin nighnisi,
 Nin arazir kuraba ni damuti, ni mitigh gavgavigham.
 Egha ni kamaghin nighnisi,
 Ni amir bizir kaba, gumazitam dar garir puvati.
 Nin fofozir bizir guar aviribar ingariba, nin nighnizim
 adavizima,
 ni kamaghin uabin migia ghaze,
 ‘Ki uabira, ki gavgavim iti, ezi tav nan min itir
 puvati.’

¹¹ Dughiar bar kuram ni batogham,
 eghti ni akavsiamin gavgavimin a gitaviraghan
 kogham.
 Osimtizir dafam zuamira ni batogham,
 eghti ni an tuavim apiramin bizitam damuan
 kogham.
 Bizir bar kurar ni nighnizi da ni bativan koghamiba,
 da ni batogh bar ni gasighasigham.

¹² “Kamaghin ti dera, ni igiamra ikia imeziba ko akavsiar
 gavgavibar fofoziba inigha dagh amua fozi
 moghin,
 ni pamtem dar amu ganigh.
 Da ti nin akuragham.
 Da ti nin apanibar amuti,
 me atiatigh aregham.

¹³ Fofozir gumazir aviriba nighnizim ni ganidima,
 nin nighnizim deravira ingarir puvati.
 Egha ni mikovezibar garir akavsiabagh amir gumaziba
 bagh akam amada.
 Gumazir kaba, me overiam ko mikovezibar gara zu-
 rara iakinibar ni bagha iza,
 bizir ni bativamibar gun ni migei.
 Ezi me ti nin akuragham.

- ¹⁴ “Ezi puvati, me mati ogheba misigha iti, ezi avir mam gumazir kabar isi me gasighasigham.
Eghti me uarira uarir akurvaghan kogham.
Bar guizbangira, me kamaghin mikiman marki,
‘Ki mangi avir miriamin daperagh uan mikarzim fefem a daningam.’
Puvati. Avir kam bar men isigham.
- ¹⁵ Bar guizbangira, ni igiamra itima
gumazir nighnizim ni ganiga nin akurvaziba,
me bar onganigh,
men tav nin akuraghan kogham.”

48

Gumamaziziba ziar ekiam Godra daning

- ¹ Ia Jekopin anabamin adarasi, ia gumamazizir Israelin ziam itiba, ia Judan ovavir boriba, ia oragh!
Ia gavgavim uan akam daningasa,
Ikiavira Itir Godin ziam dibora akaba akiri.
Egha ia ghaze, ia Israelian Godin ziam fe.
Egha ia ifara guizbangira an apengan ikiava,
guizin akaba ko arazir aghuibar gin zuir puvati.
- ² Egha ia uarira uan ziaba fa ghaze,
ia God baghavira itir nguibar ekiar kamin gumamaziziba.
Egha ia Israelian Godin akurvazim iniasa a mizua iti.
An ziam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim.
- ³ A kamaghin ia migei,
“Bar fomira, ki gin otivamin bizibar akam akuni.
Egha ki zuamira dagh amizi, da otifi.
- ⁴ Ki kamaghin bar fo, ian dapaniba mati dagiaba ko ain,
ezi ia nan akabar gintizir puvati.

Kamaghin amizi, ki fomira bizir gin otivamibar akar kam akuni,
egha ki zuamira dagh amizi, da otifi.

⁵ Ki kamaghin aghua, ia ti mikim suam, ian marvir guar ia temeaba ko ainbar ingarizir nedazir kaba,
me bizir kabagh amizi, da otifi.

Ki bar aghua,
kamaghin amizi, ki fomira bizir gin otivamibar gun ia mikemegha gifa.

⁶ “Bizir ki fomiram otivasa mikemeziba,
da otivigha givazi ia dar gani.

Ezi ia datirighin kamaghin mikim suam,
‘Ekiam, a guizbangira migei.’

Egh ki datirighin bizir igiar otivamibar gun ia mikimam,
kar bizir mueghav itir ki fomira ia mikemezir puvatiziba,
ia tighar da baragham.

⁷ “Bizir kaba, ki datirighin dar ingari,
ki fomira dar ingarizir puvati.

Ia faragha zuir dughiamin,
ia da baragha dagh fozir puvati.

Ki datirighin mikimti, bizir bar igiaba otivam, bizir fomiram otivizir puvatiziba.

Eghti ia kamaghin mikiman kogham, ‘E bizir kabagh fogha gifa.’

Guizbangira, ia fomira bizir kaba bar dagh fozir puvati.

⁸ Ki kamaghin fo, ki ian ingara ia gamizi,

ia gumazamizir ikizir vamiran otozir dughiamin ikegha, iza datirighin,

ia akaba munasa da barazir puvatizir adarasi.

Egha ki fo, ia ifavarir gumazamiziba.

Kamaghin amizi, ki bizir kabar gun ia mikemezir puvatizi,
ia dagh fozir puvati.

⁹ “Ki bar ia basemegha bar ia agivasava ami.
Egha ki zurara uan ziar ekiam ginighnigha,
ia bagha uan aningagharim dikabiri.
Kamaghin amizi, ki ia gasighasighan kogham.
Eghti gumazamizir igharaziba nan ziam fam.

¹⁰ Ki ia damighti ia zueghasa nighnisi,
egha ki avimin ia tuezir puvati,
mati gumazim silvan mineziba adangasa avimin da tue.

Ia uan arazir kuraba ataghiraghasa,
ki osimtizir guar aviriba ataghizi, da ia batifi.*
Ki tuavir kamin ian nighniziba ko araziba tuisisi.

¹¹ Ki uan ziar ekiam ginighnigha arazir kamin ia gami.
Gumazamiziba nan ziam gasighasigh a dikabin, ziar ekiam igharaz darazir aningan ki aghua.
Bar guizbangira, me ziar ekiam narara daningam.”

Ikiavira Itir Godra, Sairus amisevegha a gamima, a Babilonia dikabira

¹² Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei,
“Ia Israelia, ia gumazamizir ki diaziba,
ia Jekopin anabamin adarasi, ia nan akam baragh!
Ki uabira ki God.
Kirara, ki bar faraghavira iti,
egh ki ikivira iki mangi bar gin dughiar abuanamin uaghan ikiam.

* **48:10:** Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abigha a mikemezir puvati. **48:12:** Aisaia 44:6; Akar Mogomem 1:17; 22:13

¹³ Ki uan dafarimningin nguazim gamigha gavgavim an povim ganingizi a gavgafi,
egha ki overiam isa an danganimin aneti.

Egha ki overiam ko nguazimin diazir dughiamin,
aning zuamira ivegha iza nan damazimin tu.

¹⁴ “Ia bar moghira, ia izi uari akuvagh, nan akam baragh!
Asetam fomira kamaghin akatam ia mikemezir puvati,

‘Gumazir Ikiavira Itir God bar ifongezim, Godin ingan-
garim damusi, a izi Babilonia ko misogham.
Ikiavira Itir Godin gavgavimin, a Babilon dik-
abiragham.’

Aseba kamaghin mikemezir puvati.

¹⁵ Gumazir kam izasa, ki uabi ia mikeme.
Ki uabi izasa an dia.

Ezi ki uabi a inigha iza a gamima,
a deravira ingara an ingarimin daghem oto.

¹⁶ “Ia nan boroghira izi nan akam baragh!
Fomira iza datirighin, ki mogomer danganitamın ikia
otivamin bizibar gun migeir puvati.
Bar puvati.

Bizir kaba tighar otivamin dughiamin,
ki faragha ikia dar garima da otifi.”

Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God, nan Ekiam,
uan Duam na ganiga na amadazima,

ki an Duamin gavgavim sara izi.†

Ikiavira Itir God uan gumazamiziba deragh me damuasa iti

¹⁷ Ezi Ikiavira Itir God, ian Akurvazir Gumazim, a Israelian Godin Bar Zuezim, a kamaghin migei,

“Ki Ikiavira Itir God, ian God.

Ki zurara ian sure gamua,

arazir zuruzir ia gintigh deravira ikiamiba ian akakasi.

¹⁸ Ia ti nan Akar Gavgaviba baraghizi, ki ian akurazi ia datirighin deravira ikiai,

ezi ia dabirabir aghuimin ikiai, mati fanemin dipaba zurara iziva gevir puvati.

Egh arazir aghuim ti ian ikia gavgavigha mamaghira ikiai, mati ongarim, ongarir dadarimin dipiraghira kamaghira iti.

¹⁹ Egha ian boriba otiva,

mati ongarir dadarimin gigimin min bar avirase-meghai.

Ezi men ziaba nan damazimin givaghan koghai.”

²⁰ Ia kantri Babilon ategh,

nguibar kamin gumazamizibar arimangigh.

Egh ia bar akuegh pamtemin tiariba akar, egh kamaghin akam amadaghtima

† **48:16:** *Ves 48:16*in akar faragha itim, Hibrun akam deragha an mingarim abigha an gun mikemezir puvati. Ezi an namba 2in akam, e fozir puvati, tinara ghaze, God anemada. Gumazir maba ghaze, kar Godin akam inigha izir gumazimin akamra. Ezi marazi ghaze, kar Ikiavira Itir Godin ingangarir gumazimin akam. (Ni Aisaia 42:1in gan.) Ezi marazi ghaze kar Atrivim Sairusin akam. **48:18:** Godin

Araziba 32:29; Onger Akaba 81:13; 119:165

48:20: Akar

Mogomem 18:4

a nguazir kamin ruaghatevibar mangi,
 “Ikiavira Itir God uamategha uan ingangarir
 gumazim Jekop, uam a ini.”

²¹ Fomira Ikiavira Itir God uan gumazamizibar akua, me
 inigha danganir dipaba puvatizimin ize,
 ezi me dipam bangin ariaghirezir puvati.

A dipam gamizima, a dagiamin oto.

A dagiam kuizi, dipam iri me anepi.

²² Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze,
 “Gumazamizir arazir kurabagh amiba,
 me dabirabir aghuim batoghan kogham.”

49

Ikiavira Itir Godin ingangarir gumazim, angazan-
 garimin min kantriba bar dar ikiam

¹ Ia saghon itir arighatizibar gumazamiziba ko, saghon itir
 kantriba,
 ia nan akam baragh.

Nan amebam tighar na batamin dughiamin,
 Ikiavira Itir God, na amisevegha givagha ziam na gati.

² Egha a nan akatorim gamizi, nan migirigiaba deraviram
 otiva,
 mati midorozir sabar bar ghumtizim, gumazamiz-
 ibar navibagh inifi.

Ezi a uan agharim isa deravira na avaragha na geghuvima,
 ki an aven modo.

A barir aghuir ghumtizimin min na akirigha, na isa dan-
 ganir uan barir ghumtiziba arizimin na modozi,
 ki an ingangarim damuasa mizua iti.

³ Egha a kamaghin na migei,

48:21: Ua Me Ini 17:1-6; Diboboniba 20:2-11 48:22: Aisaia 57:21

49:1: Jeremaia 1:5 49:2: Hibrú 4:12; Akar Mogomem 1:16

“Israel, ni nan ingangarir gumazim,
ni bangin, ki uan gavgavim ko ziar ekiam isi
gumazamiziba bar men akagham.”

⁴ Ezi ki kamaghin uabira uabi migia ghaze,
“Ki bar puvira ingangaribagh ami, ezi nan gavgaviba
pura gefi.
Ezi ingangarir ki amir kabar daghetam otozir
puvati.

Ezi ki pura ingangarir kabagh amir puvati, ki Ikiavira Itir
God bagha dagh ami.
Ingangarir ki amir kabar ivezim,
nan God a isi na daningam.”

⁵ Nan amebam tighar na batamin dughiamin,
Ikiavira Itir God Jekopin adarasi Israelia, a men aku
ua bagh izasa, na amisefe.
Kamaghin amizi, nan God, ziar ekiam na ganiga,
gavgavim na ganingi.

Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na migei,

⁶ “Ki faragha ingangarir kam ni ganiga ghaze,
Ni Jekopin adarasi, Israelian ikiavira iti darasi,
ni gavgavim me daning ua me inigh izi.
Kar ingangarir ekiam puvati.

Ezi ki datirighin ingangarir ekiam ni daning, egh ni
damighti,
ni Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bagh angazan-
garimin min ikiam.

Eghti ki Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar men
akuragh
ua me iniam.”

⁷ Ikiavira Itir God, Israelian Akurvazir Gumazim, men
Godin Bar Zuezim, a ghaze,

Gumazir kam, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba
 gara ifongezir puvatizim.
 Kantrin Igharazibar Gumazamiziba an gara ghaze, a bizir
 bar kuram.
 Egha kantribar atriviba a gamizi, a men ingangarir
 gumazir kinimin min iti.
 Egha Ikiavira Itir God datirighin kamaghin gumazir kam
 migei,
 “Ki Ikiavira Itir God, Israelian Godin Bar Zuezim, ki
 uan ingangarim damuasa ni amisefe.
 Egha ki uan akar dikiriziba abizir puvati.
 Kamaghin amizi, atriviba nin gan, egh mitivigh nin ziam
 fam.
 Eghti gumazir aruaba nguazim girigh fuaghiva,
 ziar ekiam, ni daningam.”

⁸ Egha Ikiavira Itir God kamaghin uan ingangarir gumazim
 migei,
 “Ki uabi ua ni inigh, deragh ni damuasa dughiam amisefe.
 Dughiar ki ian akurvaghasa atizir kam, an otozi, ki
 nin ararem baregha nin akura.
 Egha ki bar deravira ni geghufi.
 Egh ni bangin, ki nguazimin itir gumazamiziba ko
 Akar Dikirizir Gavgavim damuam.
 Egh ki Israelin nguazim damighti, a ua deragh otogham.
 Eghti Israelian adarazi uamateghti,
 ni me bagh men nguazir datirighin pura itim
 tuiragh, ua me daningti, me a dapiam.
⁹ Ki faragh kamaghin kalabusin itir gumazamizibav ki-
 mam,
 ‘Ia azenan izi!’
 Ki kamaghin mitarmemin itir gumazamizibav kimam,
 ‘Ia angangarimin izi!’

“Eghti me kalabuziam ategh uamategh uan nguazimin izam.

Egh me tuavibar mangi, damamin dagheba ikiam,
mati sipsipba mighsiar graziba puvatizibar
ghua, dagher aviriba batifi.

¹⁰ Gumazir men apangkuvim bar deravira men ganam,
mati gumazir sipsipbar garim, sipsipba inigha ogher
aviriba itir danganim ko dipar aghuiba itir dan-
ganim bagha me inigha zui.

Kamaghin me dipam ko daghebar oteveghan kogham,
eghti aminir fefem ko aruer dafam men mikarzibar
apongan kogham.

¹¹ Ki ingarizir mighsiaba akirmigh, tuaviba aghorti da
mighsiabagh isin mangi vongin otivam.

Ki uan tuavir ekiam damighti, a deraghvira otogham.

¹² Ia gan! Nan gumazamiziba nguibar bar saghon itibar
ikegh izam.

Marazi not ko aruem uaghiri naghin ikegh izam.

Marazi uaghan Aswanin nguibamin amadaghan
ikegh izam.”*

¹³ O overiam, ni bar akongezir ighiabar amu.

O nguazim, ni bar akuegh tiarim akar.

O ia mighsiaba, ia bar akongezir ighiabar amu.

Ia ganigha fo, Ikiavira Itir God, gavgavim isa uan
gumazamizibagh aningizi,
me navir amirizimin iti.

Me osimtizir aviriba ateri,

49:10: Onger Akaba 121:6; Aisaia 33:16; 35:7; Akar Mogomem 7:16-17

* **49:12:** Hibrun akam ghaze, “Sinim,” ezi e fozir puvati nguibar kam managhira iti. Gumazir aviriba kamagh nighnisi, Godin akam inigha izir gumazim, an Aswan nguibar ekiamin migei, a kantri Isipin nguibar ekiar sautin amadaghan itir mam.

ezi datirikin Ikiavira Itir God, men apangkuvigha deraghvira me gami.

¹⁴ Ezi Saionin nguibamin gumazamiziba kamaghin migia ghaze,

“Ikiavira Itir God, en Ekiam,
ti e bakinighinigha akirim ragha e gasaraghama.”

¹⁵ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin men akam ikaragha ghaze,

“Amebatam ti otezir borir iririvimin apangkuvigh otem a danighan kogham o?

Amebatam ti kamaghin damuam,
ezi ko, ki ia bakinighnighan kogham. Bar pu-
vatigham.

¹⁶ “Ki ni gin amadaghan kogham.

Ni gan! Ki nin nedazimin ingarigha nin ziam uan dafarimningin an osira, aneghorezi a iti.

Egha ki zuraram an gara ni ginighnisi.

¹⁷ Nin boriba zuamira uamategha izi,

ni gasighasighizir darasi, me ni ategh bar aregham.

¹⁸ Ni uan dapanim fegh pura tintinibar gan!

Nin boriba uari akuvagh ni bagh izam.

Ki Ikiavira Itir God, ki zurara ikivira ikiam, kamaghin amizi, ki guizbangira ia migei,

‘Ni, mati amizim pamin ikiasa bar akuegha kurkazir aghuibar uabin kurti moghin,

ni ua me inigh me bagh bar akuegham.’

¹⁹ “Guizbangira, ni bar moghira ikuvigha bar pura iti.

Ezi gin nin boriba uamategh izi bar ni gizivaghti, ni me arighamin danganiba puvatigham.

Eghti ni gasighasighizir darasi, me bar nin saghon ikiam.

²⁰ Dughiar kamın, nin borir amebaba kalabusin ikia me bateziba, me kamaghın ni mikimam,
‘Nguazir kam a bar sufi. E nguazir asizir ekiatamin ikiasa.’

²¹ Eghti ni kamaghın uabira uabi mikimam, ‘Tinara borir kaba bar na ganingi?’

Nan boriba ovengezi, ki ua boriba batan kogham.

Apaniba na kalabus darighasa na inigha ghu.

Tinara borir kaba bategha dar gari da ghuava ekefe?
Ki fo, ki uabira iti, ezi borir kaba bar managhira ize?”

²² Ikiavira Itir God, en Ekiam, kamaghın Jerusalemin gumazamizibav gei,

“Ki uan inir avizim asaraghti, an ababanimin min ikiam, eghti ki uan dafarim, ababanimin min uaghan a ghufegham.

Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba an ganigh nin boriba uam ada inigh izam.

Me nin otariba uan evaribar arigh me inigh izam.

Me nin guiviba isi uan dipizibar afegh me inigh izam.

²³ Atriviba ko atrivir amiziba uan boribar gari moghin, nin boribar ganam.

Me nin ziam fisi,

nin suemningin boroghin uan teviba apirigh, dapaniba avigh nguazim ginivigham.

Eghti ni fogh suam, ki uabira, ki Ikiavira Itir God.

Gumazamizir nighnizir gavgavim nan ikia, nan akur-vazim bagha mizua itiba,
me na mizuam iki aghumsighan kogham.”

²⁴ Eghti apaniba izi misogh midorozir gumazir gavgavir tamin adarazi kalabuziam datigh an bizir aghuiba inighti,
a ti dikavigh uamategh uan adarazi ko men biziba inigham o?

Bar puvatigham.

²⁵ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Jerusalem migei,
“Ki guizbangira nin adarazi ko nin bizir aghuiba, apanir gavgaviba ko atrivir kuraba dam ada iniam.

Ni misozir gumaziba, ki ni bagh men midoroziba ikarvagh,

egh nin boribar akuragh ua me inigham.

²⁶ Egh ki nin apanibar amuti, me uarira uariv sogh uarigh asighasigham,

mati gumazim uan namakabar tuzibar amam.

Me pamtem uarira uariv sogham,

mati gumazim uan namakabar ghuziba apa bar on-gani.

Eghti nguazir kamin gumazamiziba bar bizir ki amizir kamin ganigh, me kamaghin fogh suam,

Ki uabira, ki Ikiavira Itir God.

Ki gumazir uamategha uan gumazamiziba isim.

Ki ian Akurvazir Gumazim.

Ki Jekopin adarazir Godin Gavgaviba Bar Itim.”

50

¹ Egha Ikiavira Itir God kamaghin Israelian gumazamiz-ibav gei:

“Jerusalem in nguibar ekiam, mati ian amebam.

Ia ti ghaze, gumazim uan amuim batuegha bar ane-madazi a ghuzi moghin,

ki akirim ragha bar a gasara, a?

Egh ia mamaghin nighnighti, akinafarir poroghamiba uari ataghirazimin akam, a managh iti?

Egha ki uaghan gumazitamin bizitam inizir puvatigha, uam a ikarazir puvati.

Ezi ia tizim bagha kamaghin nighnigha ghaze, ia nan boriba, ki uan ikarvazim akirmighsi, dagiaba bagh pura ingangarir gumazir kinibar min gumazir igharazibar ingarsi, ia amadagham?

Kamaghin puvati.

Ian arazir kurar aviribara na gamima, ki ian anin-gaghegha, akirim ragha Jerusalem gasaragha, a isa gumazir igharazibar agharim gati.

² “Egha ki iza ia bagha rui gari, ezi manmaghin amizi gumazitam itir puvati?”

Egha ki ian deir dughiamin, ia tizim bagha nan dimdiam ikarvaghan aghua?

Ia ti ghaze, ki ua ia inian gavgaviba puvati.

Ia ghaze, ki ian akurvaghamin gavgaviba puvati.

Ki mikimti, ongarim bar dakegham.

Ki mikimtima, faner ekiaba bar dakegh gigir kinibar otivigham.

Eghti dar osiriba arimighiregh kuram.

³ Egh ki uaghan overiam damighti a bar pigham, mati gumazim ovengezi, ana bagha azirakar korotiam aru.”

Gumazamiziba Ekiamin ingangarir gumazim pazav a gami

⁴ Ikiavira Itir God, en Ekiam, nan sure gamigha,

uan akabar igharaz darazir sure damuamin fofozir
aghuim na ganingi.

Ezi ki an akam inigha, gumazamizir amiagha pura itiba,
deraghvira men sure damuva gavgavim me
daningam.

Egha zurara mizarazibar, a na gaghurima,
ki dikava suren gumazimin min, an migirigiaba
baraghasa bar ifonge.

⁵ Ikiavira Itir God, en Ekiam, uan akam baraghasa nan
kuarimning kuizi,
ki an akam batoghezir puvati.
Egha ki akirim ragha a gasarazir puvati.

⁶ Ki pura uabi isa apanibar taghizi,
me aghorimin nan akiragharim misogha, nan ghua-
masiziba asi.

Me akar kurabar na migei,
ki men gari me nan guam giparima,
ki uan guam men modozir puvati.

⁷ Guizbangira, Ikiavira Itir God, nan Ekiam, nan gara nan
akurvasi,
kamaghin amizi, men akar kurar katam na abirazir
puvati.

Ki fo, ki amir ingangarir kam bagh aghumsizim inian
kogham,
kamaghin amizi, ki gavgavim uabi ganiga uan ingan-
garim gami.

⁸ God bar nan boroghira ikia ghaze,
arazir kuratam nan itir puvati.

Eghti apanir tuivighav itir kabar tav na isi kot datigh,
akatam na gasi na mikemeghan kogham.
Bar puvatigham.

- ⁹ Ia gan! Ikiavira Itir God, nan Ekiam, a uabira nan akurvasi.
Ezi ua tina na mikim suam, ki arazir kuram iti?
Puvati.
Akaba na gasi darasi,
me mati korotiaba barareba da api, da okozokoregha
bar ikuvizi moghin,
me bar moghira ikuvigham.
- ¹⁰ Ia Ikiavira Itir Godin atiatia an apengan ikia, an ingan-
garir gumazimin akabar gintiziba,
ia atiatingan marki.
Ia angazangarim puvatigha mitarmemin arui darasi,
ia nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin ikiva a
mizuum iki.
- ¹¹ Ia gan! Ia nighnizir gavgavim Ekiamin itir puvati,
ia mati gumazamiziba tuavir mitarmeabar mangasa,
uari uan adenir avibagh aboi,
ia uan arazir kamin gin mangi, e ganika.
Ia mangi ikiamin danganim,
Ekiam an amiseveggha gifa, a mizazir bar kuram
iniamin danganim.*

51

Gumazamiziba nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin
gavgavimin iki

¹⁻² Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:

“Ia arazir aghuimin gintighasa a bagha pamten ingara,
Ikiavira Itir Godin ifongiam buria a baghavira itir
darasi,
ia nan akam baragh!

50:9: Jop 13:28; Onger Akaba 102:26; Aisaia 51:6-8 * **50:11:** Hibrun
akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati. **51:1-2:**
Aisaia 51:7; Rom 9:30-32

Ia uan inazir afeziam Abraham ko amebam Sara ginigh-nigh.

Aning mati dagiam, ki aning abigha ia ini.

Ki Abrahamin diazir dughiamin, a boriba pu-vati.

Ezi ki deragha aning gamizima,
aningin ovavir borir bar avirim otifi.

³“Ki Ikiavira Itir God, nguibar datirighin ikuvigha itir kam Saionin, ki bar an apangkufi.

Egh ki an osimtiziba, bar dar amighti da givagham.

A datirighin mati gigir kinimin min iti,

eghti, ki bizir avirir bar aghuibar amuti da a bativighi,

an azenir ki Idenin ingarizimin min gan bar deragh gan ikiam.

Eghti bar akongezir arazim bar a gizivaghti,

an itir gumazamiziba zurara ighiar na minabibar amu ikiam.

⁴“Ia nan gumazamiziba, ia deraghvira nan akam baragh.

Ki dabirabir aghuimin arazim bagh gumazamiziba bar men sure damuam,

eghti nan guizin arazim, angazangarimin min kantriba bar dar ikiam.

⁵ Ki men akuragh ua me iniamin dughiam, a roghira izegha gifa.

Ki arazir aghuimin gin mangi, uan gavgavimra kantriba bar dar ganam.

Saghon itir arighatizibar gumazamiziba, nighnizir gavgavim nan gavgavimin iki,

egh uarir akurvaghsi, na mizuam ikiam.

⁶ Ia kogh pin overiamin ganiva,

egh vin nguazimin gan!

Overiar kam, migharimin min mangigh givagham,
eghti nguazim, inimin min bighiregh givagham.

Eghti gumazamiziba, itibar min pura tintinibar bar
arighiregham.

Ezi nan arazir gumazamizibar akurvagha ua me isim,
a zurara iki givaghan kogham.

⁷ “Ia arazir aghuim deragha a gifogha
uan navir averiabar aven nan akamin suiragha gav-
gavizir darasi,
ia gumazir ian atarava akar kurabar ia gamua, ia
gasighasizibar atiatingan marki.

⁸ Barareba inim apa bar anegivazi moghin, me bar gi-
vaghham.

Eghti nan arazir gumazamizibar akurvagha ua me
isim, givaghan kogham. Bar puvati.

A zurara iki mamaghira ikiam.”

⁹ O Ikiavira Itir God, ni osegh dikafigh!

Ni fomiram amizi moghin, dikavigh uan gavgavir
ekiam sara izi en akuragh.

Nirara, ni Rahap a bira, ongarimin itir kuruzir aser dafar
kam,

egha ni bar aneghoragharighizi, a bar
mizumzuiaribar ire.

¹⁰ Egha nirara, gumazamiziba firighirigh daru mangasa
ongarir konim gamizima,
a misingizi tuavim oto.

¹¹ Kamaghira, gumazamizir Ikiavira Itir God akuragha ua
iniziba, me uamategh izi,

Saionin Miḡhsiamin boroghin iziva, bar akongegh
tiariba akariva tuavir kamin iziva ongam.

Egh me dabirabir bar aghuim ikiti,
bar akongezir arazir kam, a men iki me gizivagh
kamaghira ikiam.

Eghti mizaziba ko osimtiziba me ategh ua men
ikian kogham.

¹² Ezi Ikiavira Itir God kamaghin uan gumazamiziba migei,
“Ki uabi, ki gavgavim ian navibagh aniga, ian os-
imtizibagh ami da gefi.

Kamaghin amizi, ia tizim bagha gumazamizir igharazibar
atiati?

Me gavgaviba puvati.

Gumazamiziba bar zuamira arimighiregh, mati
ogheba zuamira misingi.

¹³ Ki Ikiavira Itir God, ia ti na bakinighinigha gifa.

Kirara, ki ian ingari.

Ki overiam an danganimram anetigha,
nguazimin ingarigha, gavgavim an mingarim
ganingi.

Ezi ia tizim bagha gumazir kurar ia dikabin ia
gasighasighamibar atiati?

Gumazir kaba bizitamin ia damighan kogham.

Men aningazir kuram pura givagham.

¹⁴ Kalabusin ikia osimtiziba aterir darasi,
me mozimin aven kalabusin iki arimighireghan
kogham.

Puvati.

Me zuamira kalabus ategh
azenan izegh pura ikiam.

Egh me damamin dagher aviriba ikiam.

¹⁵ “Ki Ikiavira Itir God, ian Ekiam.

Ki ongarim gamima, ongarim dipira iza niginir dafam gami.

Nan ziamra kara,

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim.

¹⁶ Ki uan akaba ia ganingi, eghti ia nan akaba bar der-aghvira da akunam.

Egha ki bar deravira uan agharimin ia monge.

Ki Ikiavira Itir God, ki overiam ko nguazim isa aningin danganibaram arighizi,

aning bar gavgavighavira iti.

Ezi ia Saionin gumamaziziba, ki kamaghin ia mikeme, 'Ia nan gumamazizibara.'

*Ekiam ua Jerusalem*in aningazir puvati

¹⁷ O Jerusalemia, ia dikafigh.

Ia dikavigh uamategh tugh gavgafigh.

Ikiavira Itir Godin aningagharim, mati wainin kap a ia ganingi,

egha a ia gamizi, ia bar anepava anegivagha, bar onгани.

¹⁸ Jerusalem in nguibar ekiam,

nin borir tuavim nin akakagh, nin dafarimin suiragh mangamiba puvati.

Boritam nin dafarimin suiragh, ni damuti, ni deragh daruan kogham.

¹⁹ Ni bar osimtizer dafam ateri,

ezi tina nin apangkuvigh nin navim damighti, a ua deragham?

Apaniba iza ni abigha, ni gasighasiki.

Egha me uaghan nin gumamazizir avirim, midorozir sababar me misozima, me ariaghire.

Ezi mitiriaba azir dughiar ekiam ni bato.

Ezi ni ghaze, ki nin navir osimtizim agivsi, bizitamin
nin akuragham? Bar puvati.

²⁰ Nin gumamaziziba gavgaviba puvatigha, men damaziba
men siri,
me tuavir miriabar pura tintinibar irav iti.

Me mati asiziba, azuaziba dar suighizi, da tintinibar ira iti.
Egh me bizitam damuan iburagham.

Ikiavira Itir God, ian God, uan aningagharim ko ivezir
kuram me gingezi,
me bar ikuvigha iti.

²¹ Kamaghin amizi, Jerusalemia, ia oragh!

Ia osimtizir bar aviriba atera, mati amizim bar puv
ongananganigha iti.

Ni wainin dipam amegha onganizir pu. Puvati.

Ekiamin aningagharimra ni gamima, ni bar ongani.

²² Ezi Ikiavira Itir God, nin God, a nin Ekiam,
a gumazir kotin aven nin akurvazima ni uan apaniba
dikabirim, a kamaghin migei,

“Ni ganigh! Nan aningagharimin aven itir itarir nin
agharimin itir kam, ki anedangi,
kar itarir ni an apava onganigha pura tintinibar
ingarizim.

Eghti ni gin ua kavin kamin wainin dipam aman
kogham.

²³ Eghti ki itarir kam isi

gumazir paza ni gamibar agharim datigham.

Me fomira akar gavgavim ni ganiga ghaze,
ni nguazim girighiv ikiti, me ni diki, nin akiragharim
gisin daru,

mati me nguazir kinim gisin arui.”

52

Ikiavira Itir God gumazamiziba inigh uamategh
Jerusalemin izam

¹ O Saion, ni dikavigh tugh gavgavigh!

O Jerusalem, ni God baghavira itir nguibar ekiam!

Ni kurkazir bar aghuiba uabin kurkegh
ganganir bar aghuim damuam.

Guizbangira, Ekiam gifozir puvatiziba,
me gumazir uan mikarzir mogomer iniba aghorezir
puvatiziba, ko Godin damazimin zuezir puvatiziba,
me uam nin aven izan kogham.

² O Jerusalem, noka! Ni datirighin kalabuziamin iti,
egh ni dikavigh uan mikarzimín nguaziba apisigh.

O Saion, senin nin firim gikeziba,
ni da adangigh mangi, uan atrivir dabirabim daper-
agh.

³ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei,
“Gumazitam na givevezir puvatigha,
nan gumazamiziba inigha ghuzi, me an ingangarir
gumazamizir kinibar otifi.
Puvati.

Kamaghin amizi, ki ua me inisi, me givezan kogham.
Puvati. Ki pura ua me iniam.

⁴ Ki Ikiavira Itir God, ian Ekiam, ki kamaghin migei,
Fomira nan gumazamiziba ghua Isipin itir dughiamin,
me mati gumazamizir pura guighav itibar min ghua
pura kantrin kamín iti.

Ezi gin, Asiriaba iza ingangarir gumazamizir kinibar min
me inigha ghu.

Asiriaba na givevezir puvatigha pura me inigha ghu.

⁵ Ezi ki garima, Babilonia uaghan arazir kamram ami.

Me pura nan gumamaziziba inigha ghua kalabuziam gati,

egha nan adarazir gumazir dapanibagh amizi,
me bar puviram azi.

Ezi ki bizitam inizir puvati.

Gumamaziziba zurara na dipovava, nan ziam gasighasisi.

⁶ Kamaghin amizi, ki uabi misevezir dughiamin, ki uabi uan gumamaziziba ua me iniam,
eghti me deravira nan ziam gifogham.

Egh me kamaghin fogh suam, kirara, ki Ikiavira Itir God,
ki uabira biziba bar dar gun migei.”*

⁷ Godin akar aghuim inigha izir gumamazizibar darorim,
a bar dera.

Me mighsiabar pin ikegha akar aghuim inigha iza Saionin aven iza kamaghin migei,

“Ia dabirabir aghuim ko navir amirizimin iki!
Bizir bar aghuiba ia bativam,

God ian akurvaghti ia deravira ikiam.

Eghti ia Saionin gumamaziziba, ian God, an atrivimin ikiam.”

Eghti gumamaziziba akam inigha izir gumamazizibar gansi bar akuegham.

⁸ Ia oragh. Ian gumazir nguibar ekiamin bizibar gariba,
uari uan damazibar ganti,

Ikiavira Itir God uamategh Saionin nguibamin izam,
eghti me bar akuegh pamten dimiva, arangiva onger akabar amu.

* **52:6:** Hibrun akam deragha ves 4-6in akabar mingariba abigha dar gun mikemezir puvati. **52:7:** Onger Akaba 93:1; Aisaia 61:1; Nahum 1:15; Rom 10:15; Efesus 6:15

⁹ Ia Jerusalemin nguibar apaniba asighasighizimin gumazamiziba,
 ia kamaghin fogh, Ikiavira Itir God uan gumazamiziba
 osimtiziba agivagha
 gavgavim isa me ganingi.

A Jerusalemin nguibamin itir gumazamiziba ua me ini.
 Kamaghin amizi, ia bar akuegh pamten dimiva onger
 akabar amu.

¹⁰ Ikiavira Itir God uan gavgavim, kantribar gumazamiziba
 an ganasa,
 anekagha gifa.

Eghti a uan gumazamizibar akuragha ua me inizir gavgavir ekiam,
 nguazir kamin gumazamiziba bar an ganam.

¹¹ Ia bar moghira Babilon atakigh!
 Ia dikavigh zuamiram azenan izi!

Egh ia bar deraghvira uari bagh gan,
 ia ua bizir Godin damazimin zuezir puvatizitam uam
 an suighan marki.

Egha ia Ikiavira Itir Godin Dipenimin itariba ateri darasi,
 ia uari Godin damazimin zueghamin arazimin gin
 mangi.

Ia bar moghira uari zuegh izi.

¹² Ia fomira Isip ategha zuamiram aravghuzi moghin, ia
 Babilon ategh zuamira ari izan kogham. Puvati.

Ia bar aghumra daru izam.

Eghti Ikiavira Itir God, a ian faragh mangam.

Egh uaghan ian gin izam,

egh a bar deragh ian gan, ia geghuv ian aku
 izam.

Ikiavira Itir Godin ingangarir gumazim, gumazamiziba
 arazir kurabar osimtiziba ateri

- ¹³ Ikiavira Itir God kamaghin miġei,
 “Ia oragh, bizir nan ingangarir gumazim amiziba,
 da bar moghira deraghviram otivigham.
 Eghti gumazamiziba ziar ekiam a daningiva,
 an ziam bar a pirafram.
- ¹⁴ Me faragha an mikarzim ko guam gasighasighizi,
 gumazamiziba an garima, a nguazir kamin gumaz-
 imin min garir puvati.
 Gumazamiziba digavir kuram gamua an ganan
 atiatingi.
- ¹⁵ Eghti gin kantrin aviribar gumazamiziba ko men atriv-
 iba,
 me bizir fomira nighnigha ganizir puvatizibar gan
 dagh fofogham.
 Gumazamizir eghaghaniba faragha da baraghizir puvatiz-
 iba, datirighin da baragham.
 Kamaghin amizi, me digavir kuram damigh, pura
 ganiva uan akabar kumigh,
 bizitam mikiman asagham.”

53

- ¹ Ezi gumazamiziba akam ikaragha ghaze,
 “Tinara datirighin, e orazir akaba nighnizir gavgavim
 adar iti?
 Terara, Ikiavira Itir God, uan ingangarir gavgaviba
 isa men akazi,
 me dar gani?
- ² Guizbangira, Ekiam uan ingangarir gumazim ataghizi,
 a mati temer mam nguazir misingizimin oto.
 Ingangarir gumazir kam, an ganganim tong en damazibar
 derazir puvati,

a en danganim inizi, e iniamin mizaziba, an ada isa a ganingi.”

⁷ Gumaziba ingangarir gumazir kam pazav a gami,
ezi a uabi dikabira mizazir kuram ini.

Egha migirigiar tam gamizir puvati.

A mati sipsipin nguzim uan akam dukuazi,
me a misueghti an aremeghasa a inigha zui.

Egha uaghan mati sipsip me an ariziba aghorasava amima,
a bizitam migeir puvati.*

⁸ Ezi me guizin arazim oteghavkinigha, puram a isa kal-
abus gatigha, a inigha kotin ghu,
ezi kot a migia ghaze, an aremegham.

Ezi me a misoghezi an areme.

Egha an adarazir tav kamaghin nighnigha fozir puvati,
a men danganim inigha mizazir me uari iniamin an
a ini,

egha en arazir kuraba gin amangasa areme.†

⁹ Ezi me an kuam isa gumazir arazir kurabagh amiba ko,
dagiar aviriba itir gumaziba ko anefa.

Ezi e fo, a uabi arazir kuratam gamizir puvati,

egha a uaghan ifavarir akatam mikemezir pu-
vati.

¹⁰ Ezi Ikiavira Itir God, uabi uan ifongiamin gin ghua

53:7: Matyu 26:62-63; Mak 15:3-5; Luk 23:9; Jon 19:9; Akar Mogomem 5:6
53:7: Aposel 8:32-33 * **53:7:** Fofozir gumaziba deragha fozir puvati, tinara akar ves 7-9in itimin mikeme. Marazi ghaze, Ikiavira Itir God mikeme. Ezi marazi ghaze, gumazamiziba mikeme. Ezi marazi ghaze, kar Godin akam inigha izir gumazimin akam. † **53:8:** Hibrun akam deragha ves 8in akar avirir mabar mingariba abighizir puvati. **53:9:** Matyu 27:57-60; 1 Pita 2:22 **53:10:** Onger Akaba 22:30; Jon 1:29

uan ingangarir gumazir kam dikabiragha a gamizi, a mizazim isi.

A fo, ingangarir gumazim gumazamizibar arazir kuraba gin amangisi,

osimtiziba agivamin ofan min uan mikarzim anighti, an ikirimirim bar ruaraghti, a uan ovavir boribar ganam.

Egh ingangarir an amim, Ikiavira Itir God ingarasa ifongezir araziba, a dar amuam.

Egh a bizir kabar amuti, da deraghviram otivam.

¹¹ Ezi osimtizir ekiar an aterezir kamın gin, a bizir bar aghuibar ganti da otivam, eghti a bar akuegham.

Ezi Ikiavira Itir God kamaghın migei,

“Nan ingangarir gumazir nan damazimın derazir kam, a deraghavira na gifo.

Egha a gumazamizir aviribar arazir kuraba ateri, egh arazir kamın a me damuti, me nan damazimın derazir gumazamizibar otivigham.

¹² “Kamaghın amizi, gumazamiziba an gari, a mati gumazir kuram.

Egha a gumazamizir avirimın arazir kurabar osimtiziba atera, uabi isa me bagha areme.‡

Egha a gumazamizir arazir kurabagh amibar akurvaghasa God ko migei.

Kamaghın amizi, ki gumazir gavgavir bar ekiaba itibar tongın, ziar ekiam a daningam.

53:11: Aposel 13:38-39; Rom 5:15; 5:18 **53:12:** Aisaia 50:6; Mak 15:28; Luk 22:37; 23:34; Rom 3:25 ‡ **53:12:** Akar faraghavira 53:12in itim, gumazir maba ghaze, e kamaghın a giragham, “A gumazamizir arazir kurabagh amibar danganim inigha me iniamin osimtizim an a ini.”

Egh mati midorozir gumazir gavgaviba, uan apaniba dik-
 abiragha men bizir aghuariba inigha,
 da tuisigha uan adarazigh aningizi moghin,
 ki bizir aghuiba isi a daningam.”[§]

54

Ikiavira Itir God bar Jerusalem gifonge

¹ Ikiavira Itir God kamaghin miği,

“O Jerusalem, noka! Ni mati amizir furabaghatim.

Ni boritam batezir puvati.

Ni mati amizir borim batasa an mizazim inizir puvatizim.

Ni mati amizir nin pam ni ataghizim.

Egh ni gin borir bar aviriba inighti,

nin boribar dibobonim, amizir uan pam ko itimin
 boribar dibobonim gafiragham.

Kamaghin amizi, ni bar akuegh dimiva ighiabar amu.

² “Egh ni uan averpenim asamimin danganir mitaghniam
 a gisifagh,

egh uan averpenir ekiam asaragh.

Egh ni uan averpenim bar an arokegh,

egh an beniba ateghti da tong ruaragh,

egh averpenim gavgavim a daningamin afughafuziba

isi pamtemin nguazimin dagh afughafughti, da
 magireghti,

ni beniba pamtemin afughafuzir kabagh ikegh.

³ Guizbangira, nin nguazim aruegh bar ekevegh,

agharir guvimin tugh mangi agharir kiriamin
 tugham.

§ 53:12: Ves 53:12, an akar namba 2, gumazir maba ghaze, e kamaghin a giragham, “Kamaghin amizi, ki gumamazir kaba isi a daningam, mati bizir a midorozim gafiragha iniziba. Egh a dagh ativagh dar ganam.” 54:1: Galesia 4:27

Eghti nin ovavir boriba Kantrin Igharazibar Gumazamiz-
iba dikabinam.

Egh nguibar apaniba asighasighizir pura itiba, me ua
da inigh, dar apiagh ikiam.

⁴“O Jerusalem, ni uam aghumsighan kogham.

Ni osimiva atiatingan marki.

Gumazamiziba ua dibovir akabar ni mikiman kogham.

Ni fomira aghumsizim ikezir dughiaba
ginamadagham.

Ni fomira uabira ikia,

mati amizimin pam ovengezi, a uabira ikia, bar
aghumsigha oseme.

Kamaghin amizi, ni dughiar faragha ghuzir kam uam a
ginighnighan kogham.

⁵“Gumazir nin ingarizim, a nin pamin min iti.

An ziam kara, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
a Israelian Godin Bar Zuezim,
a nin Akurvazir Gumazim,
a nguaziba bar dagh ativagha dar garir God.

⁶“Guizbangira Ikiavira Itir God ghaze, ki nin diaghti ni
uam na bagh izam.

Ni mati amizir igiam uan pamin ikezi, an pam gin
anetaghizi, an navim bigha bar oseme.

Kamaghin amizi, ki ghaze, ni ua izi.

⁷⁻⁸“Ki Ikiavira Itir God, nin Akurvazir Gumazim, ki ghaze,
ki dughiar bar otevimin ni ategha, datirighin ki
apangkuvir ekiam nin iti.

Kamaghin amizi, ki ua ni inigh izam.

Ki dughiar otevimin bar puvira nin atara, uan guam
modo.

Ki datirighin nin apangkuv ni gifuegh,
zurara deraghvira ni damuam.

- ⁹ “Ki fomira Noa ko akam akira ghaze,
ki nguazim gasighasighsi uam aperiam damighti, an
otivan kogham.
Kamaghira, ki guizbangira ni migia ghaze,
ki fomira Noa ko akam akirizi moghin, ki uam ni
ko akam akira ghaze, ki nin aningaghegh, ni bat-
ueghan kogham.
- ¹⁰ Ki Ikiavira Itir Godin bar ia gifongezim, ki ghaze,
mighsiaba ko akiriba ti sivaghsivagh mangi bar
givagham,
eghti nan apangkuvir arazir ian itim, a gavgavigh iki
mamaghira ikiam.
Ki fomira ia ko Akar Dikirizir Gavgavim, e uari inigh
deragh ikiasa a gamigha gifa.
Eghti ki Akar Dikirizir Gavgavir kam abighan
kogham.”

- ¹¹⁻¹² Ikiavira Itir God ghaze,
“O Jerusalem in nguibam, noki, gumazitam nin
apangkuvizir puvati,
egha osimtizir aviriba ni garigha ni apirizi ni iri.
Eghti ki dagiar bar aghuiba inigh ua nin ingarighti,
ni nguibar bar aghuim otogham.
Ki dagiar aghuir ivezim bar pin koziba inigh nguazimin
dar afegh, adagh isin ni afagham.
Egh divazir gavgavim ni gighuigh an ingarigh,
egh ki dagiar igharagha gara taghtazir aghuiba inigh,
divazimin tiar akabar ingarigh,

uaghan divazimin min, dipenir bar pin itibar ingarigham.

¹³ Ki Ikiavira Itir God, ki uabi nin boriba bar men sure damuam,
eghti me dabirabir bar aghuim ikiam.

¹⁴ Ki uan arazir aghuimin gin mangi ni damighti, ni gavgavigham.

Eghti gumazir ni dikabiraghamin tam ua nin boroghin ikian kogham.

Eghti ni bizitam uam an atiatingan kogham.

Atiatir arazim nin saghon ikiam.

¹⁵ Eghti gumazitaba ni ko misoghsi iziti, ni kamaghin fogh suam, ki me amadazir puvati.

Me uan ifongiamin izi.

Kamaghin amizi, tina ni misoghasa izi, a uabi kuram iniam.

¹⁶ “Ki uabi gumazir ainin bizibar ingaribar ingarigha, fofozim me ganingi.

Egha me avim atigha, a givima a dafogha pamtem isima, a ain isava avim gatizi, avim an isima a bar puvira isi.

Ezi me ain inigha a misozima a baravizima, me misoghamin bizir guar aviribar ingari.

Egha kirara, ki uaghan midorozir gumazibar ingarizi, me bizir kaba isa misogha kantrin igharazibagh asighasisi.

¹⁷ Eghti misoghamin bizir katam ni gasighasighan kogham.

Eghti ni mitigh gavgavigh gumazir pura migirigiaba ni gasibar migirigiaba ikarvagham,
eghti men migirigiaba gavgaviba bar puvatigham.

Ezi arazir kamra ki deravira uan ingangarir gumazamiz-
 ibar garava,
 me gamizi, me uan apaniba dikabiri.
 Nan arazir kam, a ivezir aghuimin min, ki a isa uan
 ingangarir gumazamizibagh anidi.
 Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

55

God uan gumazamiziba deravira me damuasa me migei
¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “O gumazamizir dipam bagha kuariba piriba,
 ia na bagh izi dipabar ami.
 Ia gumazir dagiaba puvatiziba, ia na bagh izi, dagheba
 inigh dar ami.
 Ia izi wainin dipaba ko oter eborim inigh, dar iveziba
 puvati.
² Manmagh amizi, ia ingangarir dafam gamua uan dagiaba
 isa pura bizir ian akurvazir puvatiziba bagha da
 agefi,
 ezi mitiriaba ian aghavira iti?
 Ia kuariba arigh deravira nan akam baragh, ki mikemezi
 moghin damu,
 egh dagher guar aghuir avirir ki ia ganingiziba izi-
 vaghham.
 Dagher kaba bar isingigh gavgavim ia
 daningam.
³ Ia nan gumazamiziba, ia izi kuariba arigh na baragh,
 ian ikirimirim deraghham.
 Eghti ki Atrivim Devit ganingizir apanguvir arazim ia
 daningisi,
 Akar Dikirizir Gavgavim ia ko a damigham,

eghti a gavgavigh ikivira ikiam.

⁴ Ia oragh, ki Devit gamizi,
a gumazir ekiamin otogha, Kantrin Igharazibar Gumamazibagh ativagha men gari.

Anarira, nan gavgavim isa gumamazibar aka.

⁵ Ia fomira kantrin igharazir maba, ia me gifozir puvati,
ezi me uaghan ia gifozir puvati.

Eghti ia men dimam.

Ki Ikiavira Itir God, ian God, ki Israelian Godin Bar Zuezim,
ki datirighin ziar ekiam isa ia ganingigha gifa.

Kamaghin amizi, ia kantrin kabar amighti,
me zuamira ivegh ia bagh izegham.”

⁶ “Ikiavira Itir God bar ian boroghira ikia ia mizua iti.

Kamaghin, ia datirighin a buri izi an dimiva, a baghvira iki.

⁷ Eghti gumamazir arazir kurabagh amiba uan arazir kuraba ategh,

uam adar amusi nighnighan kogham.

Egh me uamategh Ikiavira Itir God, en God, a bagh iziti,
a men apangkuvigh men arazir kuraba gin amangam.”

⁸ Ikiavira Itir God ghaze,

“Ia gumamazibiba ian nighniziba, nan nighnizibar min zuir puvati.

Ezi nan araziba, ian arazibar min itir puvati.

⁹ Overiam bar nguazim gafiragha pin mar iti moghin,
nan araziba ko nighniziba,

da ian araziba ko nighniziba bar dagh afira.

55:6: Matyu 5:25; 25:11; Jon 8:21; 2 Korin 6:1-2 **55:7:** Onger Akaba 130:7; Jeremaia 3:12; Esekiel 18:27-28 **55:8:** 2 Samuel 7:19 **55:9:** Onger Akaba 103:11

- ¹⁰ E fo, amozim overiamin ikia izaghira, pura uamategha ghuavanadir puvati.
 A dipam nguazim ganiga, daghebagh amima da azenibar aghuima,
 gumazamiziba da isa dar maba apava, maba opari.
- ¹¹ Ezi kamaghira, nan akam uaghan, pura uamategh na bagh izeghan kogham.
 Puvati. A ki mikemezi moghira bizibar amuti da otivam.
 Eghti ingangarir ki damuasa ifongeziba,
 a adar amuti dar dagheba otivam.
- ¹² “Ia kalabus ategh bar akuegh mangam,
 eghti ki ia inigh iziti,
 ia navir amirizim ikiti, bizir ia damuti ia ati-atingamin tam, ia damuan kogham.
 Mighsiaba, ian damazibar ighiabar amu bar akuegham,
 eghti temeaba bar akuegh dafaribav sogh ighiabar amuam.
- ¹³ Temer kurar dikoniba itir danganim, datirighin temer painba a bativ an aghungam.
 Eghti temer muziarir bar aghuiba datirighin benir ataghatariba ikezi naghin ikiam.
 Egh temer aghuir kaba zurara danganir kamin otivam,
 eghti bizir kam ababanimin min ikiam.
 Eghti gumazamiziba zurazurara bizir kamin gan,
 Ikiavira Itir God amizir ingangarir gavgavibagh nighnigham.”

Ikiavira Itir God, Jerusalem in igiamin atrivimin ikiam

56

(Sapta 56--66)

Gumazamizir Ikiavira Itir Godin apengan itiba, an
Dipenim me bagha kuiaghiri

¹ Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze:

“Ia nan gumazamiziba, ki ian akurvaghamin dughiam, a
bar roghira ize.

Gumazamiziba ganti, ki ua ia iniam.

Kamaghin amizi, nan gumazamiziba, ia nan guizin araz-
ibar gin mangi
arazir aghuibar amu.

² “Gumazamiziba arazir aghuibar gin mangasa gavgav-
igha,

Sabatin araziba deraviram dar gin ghua,

egha arazir kurabagh amir puvati, me bar akongegh.

Ki deraghvira me damuam.”

³ Kantrin igharazibar gumazamizir Ikiavira Itir Godin
gumazamiziba ko itiba, me kamaghin uarira uariv
kiman marki,

“Ikiavira Itir God e ateghti, e uam an gumazamiziba
ko ikian kogham.” Puvati.

Ezi gumazir me an mikarzir mogomemin ovizim ami-
sevegha givazim,

a kamaghin nighnigham kogham,

“Ki boriba puvatigh, egh ziam puvatigham.

Ki mati temer mam misigha gifa.”

Puvatigham.

⁴ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Gumazir kamaghin amiziba, me Sabatin arazibar gin
mangi,

egh arazir ki ifongezibar gin mangi,

egh ki uan gumazamiziba ko amizir Akar
 Dikirizir Gavgavimin akabar gin mangiti,
⁵ ki men ziam itir ababanitam uan Dipenimin aven
 anetigham.

Eghti gumazamiziba zuraram an gan me ginigh-
 nigham.

Eghti men ziar ekiam, gumazir boriba itibar ziabagh
 afiragham.

Ki men ziam damighti a givaghan kogham.”

⁶ Ikiavira Itir God ghaze,
 Kantrin Igharazibar Gumazamizir maba,
 me Ikiavira Itir Godin gumazamiziba ko ikiasa ifonge.
 Egha na bagha ingara bar na gifuegha, nan gin iza nan
 ziam fa, nan apengan ikia,
 Sabatin dughiaba deravira dar gin zui.
 Egha ki Akar Dikirizir Gavgavir uan gumazamiziba ko
 amizim,
 me deravira an suiragha an gin zui.

⁷ Ezi gumazamizir kaba, ki me inigh uan Mighsiamin
 mavanangam.

Me nan Dipenir na ko migeimin ikiti, ki me damuti
 me bar akuegham.

Me nan ofa gamir dakozim izi, asizim tuaghti a bar
 isi mighirighamin ofa ko, ofan igharaziba na
 daningti,
 ki da iniam.

Guizbangira, nan Dipenimin ingangarimin mingarim ka-
 makin,
 kar Nguaziba Bar Men Gumazamiziba na ko Migeir
 Dipenim.

⁸ Ki Ikiavira Itir God, ian Ekiam ghaze,

Ki Israelian gumazamizir apaniba inigha kalabus
 gatiziba, ki uamategh me inigh izam.
 Egh gumazamizir ki kalabusin inigha iza akuvaziba,
 ki ua gumazamizir igharazir taba inigh me gi-
 furagham.

God Israelian gumazir dapanibar atari

⁹⁻¹⁰ Israelian gumazir dapaniba, deragha gumazamizibar
 garir puvatizi, God akar kam gami,
 “Apaniba ia datirighin izi.

Ia ruariba ko mighsiabar asizir atiabar min izi.

Ia izi Israelian gumazir dapanibagh asighasigh.

Gumazir dapanir kaba, bizir kurar izi kantri
 gasighasighambar gun gumazamizibav kimamin
 ingangarim iti.

Egha me deragha uan ingangarim gamir pu. Puvati.

Me mati gumazir damazir okaviriziba, apaniba bagha gara
 ikia bizitamın garir puvati.

Egha me mati afiar dapurir puvatiziba,
 me okimakiar gumazimin ganigh, a dapuran
 kogham.

Fofozir muziaritam men dapanimin itir puvati.

Me dakuasavira gara, irebar igharagha garibar
 ganasa bar ifonge.

¹¹ Me afiabar min daghem bagha bar ikufi, egha tong
 izivazir puvati.

Me mati sipsipbar garir gumazim uan ingangarim
 gifozir puvati.

Me vaghvagha uan ifongiabar gintisi.

Me uarira uarigh nighnigha bizibagh amua uarira
 uarir akurvasi.

¹² Me uari akuvazir dughiamin, me vaghvagha kamaghin
 uariv gia ghaze,

‘Aria, ia izi, ki wainin dipam inigh,

e anemi mangi e uan ifongiaba agivaka.
Egh e, gurumzaraghan uam uari akuvagh
bar an dafam damuam.’”

57

- Israelia orazi puvatigha*, asebar ziaba favira iti
¹ Gumazamizir aghuiba ariaghirir dughiamin,
 gumazamiziba men gara men apanguvir puvati.
 Egha me kamaghin nighnizir puvati, Ekiam gumazamizir
 kaba ataghizi,
 me oeva zui, me gin izamin dughiar kurabagh
 itaviragham.
- ² Gumazamizir arazir aghuibagh amiba, me ovengamin
 dughiamin,
 me uan mozibar akua, avughsazir bar aghuim ini
 ikiam,
 eghti dughiar kuratam me bativan kogham.
- ³ Ekiam kamaghin migei,
 “Ia gumazamizir arazir kurar guar aviribagh amiba,
 ia kukunir amizibar boriba,
 ia gumazamizir poroghamiba uari bakiava uari isava
 akuir arazim gamir gumazamizibar boriba,
 ia tuavimin amizibar boriba,
 ia kagh izi.
- ⁴ Ia gumazir akaba barazir puvatiziba ko ifavarir gumaza-
 mizibar boriba,
 ia dibovir akar kuramin tina migei?
 Ia akaba ikizirigha, mizeba onga tina garisi?
 Ki fo, ia arazir kurar kaba nararam ami.
- ⁵ “Ia asebar ziaba fasa, ian inivafizibar ifongiamin agoro-
 gem dikavima,

ia ghua temer ekiabar apengan uan godin ifavaribar
 ziaba fer danganibar,
 poroghamiba uari isava akuir arazim gami.
 Egha ia uan boribav sozi da ariaghirima,
 ia da isa danganir zarimin dagiar ekiabar tongin
 aseba bagha ofan min da tue.
⁶ Egha ia danganir kamin dagiabar gara ghaze, ian aseba
 dar aven iti.
 Ezi da ian godba.
 Ia asebar zia bagh nighnigha,
 wain inger ofa ko witin ofaba me ganidi.
 Ia arazir kabagh amua ghaze,
 ki uan nighnizim giragh ian apangkuvam?
 Bar puvatigham.
⁷ Ia mighsiabar ghuavanaga aseba fer danganibar ofa
 gamua,
 poroghamiba uari isava akuir arazim gami.
⁸ Ia bar akirim ragha na gasara.
 Ia uan asebar nedaziba uan dipenibar aven tiar ak-
 abar boroghin da gui.
 Ia dar ziaba fasa, tintinibar tuavir amiziba ko tuavimin
 gumaziba isa me ko dakuasa, uan dakozir ekiabar
 ingari,
 egha dar misiaba adangizi, da pura mizua iti.
 Ia dakozir ekiar kabagh nighnigha bar ifonge.
 Egha ia dagiaba me ganidima, me izima,
 ia men bibiamra itir mikarzaribara gara bar
 akonge.
 Egha ia me ko dakozir ekiar kabagh isin
 poroghamiba uari isav akuir arazim gami.
⁹ Ia paura ko sandan mughuriar bar isingtizim zuim uari
 gaghua,
 asem Melekin ziam fasa zui.
 Egha ia asebar ziaba fasa, abuir gumaziba amadima,

me aseba buria nguibar bar saghon tibar zui.
Egha ia uaghan me amadima, me Gumazamizir
Oveaghuezibar Nguibamin ghua, dar duaba buri,
eghti ia dar ziaba fisi damuam.

¹⁰ Ia aseba buria ingangarir dafam uari ganingi,
ezi ian gavgaviba gifa.

Egha ia bizir kam barazir puvatigha ghaze,
'E pura uan gavgaviba agefi. E ti arazir kam ateka.'
Puvati.

Ian inivafizimin ifongiar kurar kam gavgavigha ia getu-
ima,
ia ghuavira iti.*

¹¹ "Ia bar tinaran atiatia,
na gifara akirim ragha na gasaragha bar na bakinigh-
niki?

Ki ti bar dughiar ruarimin ian atarizir puvati, kamaghin
amizi,
ia ua nan atiatir puvati.

¹² Ia ti ghaze, ia arazir aghuibaram ami.

Ian arazir ia amiba, ki da azenim datigham.
Eghti da tong ian akuraghan kogham.
Bar puvatigham.

¹³ Egh osimtizim ia bativamin dughiamin, ia ti marvir guar
ia akuvazir kabar dimti,
me izi ian akuragham, o?

Bar puvatigham.

Da gavgaviba puvati, aminir bar muziarim me gi-
varagh mangigham.

Ezi gumazamizir na bagha iza nighnizir gavgavim nan ikia
nan aven modoghav itiba,
me nguazir kam iniam.

* **57:10:** Hibrun akam deragha ves 8-10 in akabar mingarim abigha mikemezir puvati.

Me uaghan mighsiar ki ua bagha inabazir kam
inigh an ikiam.”

God gumazamizibar arazir kuraba gin amadagh, egh
dughiar aghuim me daningam

¹⁴ Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze,

“Nan gumazamiziba ua na bagh izi.

Kamaghin amizi, ia me bagh deraghvira tuaviba akir,
egh tuavim apirizi biziba isi da makun.

Puvatighti, bizir katam men suetam mitightima
me daghiregham.

¹⁵ “Kirara, ki God, ki ziar bar pin itim ikia, egha zurara iti.

Ezi nan ziam bar zue.

Ki bar pin ikia uan Nguibar Zuezimra iti.

Egha ki uaghan gumazamizir uari dikabira, uan
arazir kuraba ataghiragha navibagh iraziba,
ki me ko iti.

Egha ki gavgavim men navibagh aniga, men ikirimirim
gamima,

a ua deraghaviram oto.

¹⁶ Ki uan gumazamiziba zurara akam me gasi men ataran
koghham.

Ki men atar me damuti, men ikirimirim ikuvigh bar
givagham,

men ikirimirir kam, ki uabi me ganingi.

¹⁷ Me faragha bizir aviriba iniassa, arazir kurar guar avirib-
agh ami,

kamaghin amizi, nan aningagharim men ikia,

puv me gamua, egha uan guam men modo.

Ezi me akaba barazir puvatigha,

uan ifongiabar gintisi.

18-19 “Me amir arazir kuraba, ki dar ganigha gifa,
egh ki me gasighasighan kogham.

Puvati.

Ki men arazir kuraba adeghti, me ua ghuam-
aghegham.

Egh gumazamizir osimtiziba ikiava araiba,

ki men aku tuavim men akagh me damuti,

me osimtizir arazim ataghiragh, na minabi bar
akueghamin ighiabar amuam.

Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei,

Bar guizbangira, nan navir amirizim ko dabirabir
aghuim, gumazamizir roghira itiba ko nguibar
saghon itiba baghavira iti.

Ki me damighti me ua deraghti,

ki dughiar aghuim me daningam.

²⁰ Ezi gumazamizir arazir kurabagh amiba, me uan arazir
kuram ateghan kogham.

Me mati ongarim zurara dipira iza,

minezir guar avirim atera iza ongarir dadarimin
da akuri.”

²¹ Nan God kamaghin migei,

“Gumazamizir arazir kurabagh amiba,

me navir amirizim ko dabirabir aghuim batoghan
kogham.”

58

Ia dagheba ataghiragh, egh uaghan arazir kurabar
amuan marki

¹ Ikiavira Itir God kamaghin Aisaia migei,

“Ni bar pamtemin dim!

Egh aghumra diman marki!

Ni tiarir arozim akar, mati sigham arang kamaghin nan gumazamiziba mikim,
me nan Akar Gavgavibar gintizir puvati.

Ni Jekopin ovavir boribar arazir kurabar gun me mikim.

² Guizbangira, me nan ifongiam gifoghasa ifuegha, bizir ki damuasa mikemezibar aghuazir puvatigha,
dughiabar zurara nan ziam fer arazibagh ami.

Me ifara ghaze, me nan boroghira ikiasa bar akonge.

Me ifara, arazir aghuibar deragh uari damuasa nan azangsis.

Bar puvati, gumazamizir kaba bar moghira ifari.

Me guizbangira akirim ragha nan akabagh asaragha arazir kurabagh ami.

³ Me kamaghin na migei,

‘Ikiavira Itir God, ni en gari, e dagheba ataghiragha uari abiri,
ezi ni tizim bagha en akurvaghamin bizitam gamir puvati?’

“Ezi ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin men akam ikaragha ghaze,

Ia oragh!

Ia dagheba ataghiraghamim dughiar ia inabazimin,
ia uarira uan bizibagh nighnigha,
paza uan ingangarir gumazamizibagh ami.

⁴ Ia oragh! Ia ti ghaze, ia dagheba tagh na ko mikimam.

Ezi ian araziba guizbangira bar igharagha ghu.

Ia atara misogha, dafariba apira gumazir igharaziba me misoghavira iti.

Egh ia dagheba ataghiraghamin dughiamin arazir kurar kabar amuti,

ki bar ian dimdiatam bareghan kogham.

⁵ Ia ti ghaze, ia dagheba ataghirazir araziba,

ki da misevegha dagh ifonge, a?
 Ia azirakar korotiaba aghuigha uan dapaniba avigha
 uaghira,
 mati ighurunim aminim a givarazi, a nguazim
 girighav iti,
 egha ia avernim gisin akua uaghan uari abinasa
 arazir maba saram ami.
 Egha ia ti ghaze, arazir kaba ti na damuti,
 ki navir aghuim ian ikiam, a?
 Bar puvati.

⁶ “Ia dagheba ataghirazir arazir kamaghin garim, ki an
 aghua.
 Ezi nan ifongiam kamakin, ia arazir kuraba ko gu-
 mazamizir igharaziba dikabira paza me gamir
 araziba, bar ada atakigh.
 Gumazamizir kaba, mevzigh mati ia kalabuziabar min
 beniba ko senbar me ike,
 Egha mati ia bulmakauba ter ararim men firibagh
 ike,
 egh me damuti me ian ingangarim damuam.
 Ian arazir kam bar ikufi.
 Ki ghaze, Ia arazir aghuimin me damuva men senba
 aghoregh,
 me ateghti me mangi.”

⁷ God kamaghin migei,
 “Arazir ki ifongezim a kamakin:
 Ia dagheba isi mitiriaba azir gumazamizibar aning.
 Ia gumazir onganarazibar ganti, me dakuamin dipeniba
 puvatighi,
 ia me inigh uan dipenibar mangi.

Ia gumazimin ganti, a uan mikarzim avamin iniba pu-
vatighti,
ia iniba a daning.
Ia uan adarazir ganti me osimtiziba initi,
ia men akurvagh.

⁸ “Eghti ia arazir ki ifongezir kabar amuti,
ki zuamira ian osimtiziba agivagham,
mati aruemin angazangarim isiragha mitatem
agifa.

Egh ki ian mikarzibar amuti, ia zuamira ua deragham.
Ki arazir aghuim gamir Ikiavira Itir God,
ki ian faragh mangam.

Egh ki angazangarim ko gavgavim sara ian gin iziva,
egh deraviram ian ganam.

⁹ Egh ia na ko migia nan deir dughiam,
ki Ikiavira Itir God, ki ian dimdiam baragham.

Eghti dughiar ia uarir akurvaghsi na bagh arangamimin,
ia fogh suam, ki ia ko iti.

“Eghti ia guizbangira igharaz darazi dikabirir arazim ko
paza me gamir arazim ategh,
dafariiba me gasa, akar kuraba migeir arazim atakigh.

¹⁰ Egh ia gumazamizibar ganti me bizibar otevegh
dagheba puvatighti, ia uari baghvira nighnighan
marki,
ia men apangkuvigh bizir me oteveziba isi me
daning.

Egh gumazamizir osimtiziba ateribar gan,
men akurvagh.

Ia kamaghin damuti,
ki bar deravira ia damuam.

Nan dughiar aghuim ia batogham,
 mati aruer angazangarir bar gavgavim isiragha mi-
 tarmem agifa.

¹¹ “Ezi ki Ikiavira Itir God, ki zurara deravira ian gara
 ia mangamin tuavim ian akakagh,
 bizir ian ifongiaba agivamba ia daningam.
 Ia datirighin mati nguazir dipaba puvatizim, a bar iku-
 vighav iti,
 eghti ki ia damighti ia bar deragh gumazamizir bar
 gavgavibar otivigham.
 Egh ia bar deravira ikiam, mati azenir dipar avirim itim,
 egha mati mozir dipam datir puvati.

¹² Egh ia nguibar ikuviziba ua dar ingaram.
 Ia dipenir ghurir fomira ikezir danganiba, ua dar
 dipenibar ingaram.
 Eghti me kamaghin ziar kamning ia darigham,
 ‘Nguibar Ekiamin Divazir Gavgavir akuaghireziba ua
 Dar Ingarir Gumazamiziba’ ko,
 ‘Nguibamin Aven Itir Tuaviba ua Deraviram da Akiri
 Darasi.’”

Ia Sabatin dughiamin araziba deraviram dar gintigh,
 egh bar deravira ikiam

¹³ Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Ia Sabatin dughiamin araziba abighan marki, kar dughiar
 ki ua bagha misevezim.
 Egh ia dughiar kamin uari uan bizibar amusi nigh-
 nighan marki.
 Ki Ikiavira Itir God, ia nan dughiar kam bar a gifongegh
 kamaghin a ginighnigh,
 kar nan dughiar bar ekiam.
 Egh ia pura tintinibar mangi uan ingangaribar amuava,

uan migirigiar guar aviribar amuan marki.

¹⁴ Egh ia Sabatin dughiamin arazibar gintigh, ki Ikiavira
Itir God,
ia na bagh bar akuegham.

Egh ki ia damuti, ia uan apaniba dikabiraghti,
ki ian aku mangi mighsiar bar pin itibar ma-
vanangvira ikiam.

Egh ki fomira ian inazir afeziam Jepop ko an adarazi
ganingizir nguazim ia daningti,
ia dagher bar aviriba iki, egh bizir bar aviriba iki
bizitamin oteveghan kogham.”

Akar kam Ikiavira Itir Godin akatorimin ize.

59

Israelia arazir kuramin gin mangasa bar gavgafi

¹ Ia oragh! Ia kamaghin nighnighan marki,
Ikiavira Itir God ian akurvaghamin gavgaviba puvati.
Egh ia kamaghin nighnighan kogham,
an kuariba pirizi, e an deir dimdiaba, an ada barazir
puvati.

² Ian arazir kurabaram amima,
God uan guam ian modogha, ian dimdiaba barazir
puvati.

Ian arazir kuraba mati, davarir konim ia ko ian God
abighizi,
ia an saghon iti.

³ Egha ian dafariba gumaziba misozi me ariaghirima,
men ghuziba ian dafaribar pueghavira iti.
Ian dafariba arazir kurabagh ami.

Ian akaba, akar ifavarir guar aviribagh ami.

58:14: Jenesis 28:13; Godin Araziba 32:9; 32:13; 33:29; Maika 4:4
59:1: Diboboniba 11:23; Aisaia 50:2 59:2: Onger Akaba 18:41;
Jeremaia 5:25; 11:11; Esekiel 39:23; Jon 9:31

Akar kurabar ian mizebar otivaghiri.

⁴ Ia deravira kotiabagh amir pu. Puvati.

Ia akar ifavaribagh amua, pura gumazir igharazibagh ekua kotiam bagha zui.

Egha ia migirigiar ifavarir guar aviribagh ami, eghti me iararam oragh igharaz darazi dikabinam.

Ian nighniziba ko naviba, arazir kurabar amuamin araziba dagh gizifa,

ezi ia arazir kurar guar aviribagh amima da otifi.

⁵⁻⁶ Ian nighnizir kuraba, mati kuruzir divimin aroriaba.

Eghti gumazitam kuruzir divimin aroriaba abigh dar amegh, an aremegham.

Eghti aroriar kabar aven kuruzir nguziba otivigham.

Kamaghira, ian nighnizir kuraba osimtizir guar aviribagh ami da otiva,

gumazir igharazibar ikirmiribagh asighasisi.

E garima, boghoboriba uan dipenibar ingari, eghti apizir muziariba mighi izi dar poghti, me dar amam.

E fo, gumazitaba boghoboribar dipeniba inigh, dar inibar ingarigh, korotiabar min dar aghuan kogham.

Ia boghoboribar min ikia igharaz darazigh ifarasa men suigha, paza me gamua men ikirmiribagh asighasisi.

Guizbangira, ian ingangarir kurar ia amiba, da ian modoghan kogham.

Puvati. Ian arazir kuraba azenim giram.

⁷ Ia zuraram arazir kuram damuasa bar ifonge.

Egha ia zurara atamra ghua gumazamizir arazir
kurabagh amir puvatizibav sozi, me ariaghiri.
Ia bizir kurabara damuasa nighnisi.

Egha ia gumazamizibar ikirimirim gasighasighasava
arua bizibagh ami.

⁸ Ia navir amirizimin tuavim gifozir puvatigha igharaz
darazi ko deragha apiaghiri puvati.

Ian ikirimirim, guizin arazim an itir puvati,
ia mati tuavir ikizirizimin zui.

Ian araziba bar derazir puvati,

eghti gumazitam ian gin tuavir ia zuimin mangi,
navir amirizim ko dabirabir aghuim batoghan
kogham.

Gumazamiziba uan arazir kuraba aghuri

⁹ Ezi gumazamiziba kamaghin migei:

“O God, e datirighin fo, e arazir kurar kam gami,
ezi bizir kam bagha ni uan guizin arazim en akazir
puvati.

Ezi nin arazir aghuim, e batozir puvati.

E mati, gumazamiziba mitarmemin iti moghin iti.

Egha e dughiar aghuim e bativasa, e bar ifuegha a
mizua iti,
mati aruemin angazangarim anang e gisir-
agham.

Ezi puvati.

E mitarmer dafamin tongin arua, egha osimtizir
igharagha garir aviriba batifi.

¹⁰ Osimtizir kaba e gamima, e mati gumazir damazir
okavirizibar min tuavim buriagh arui.

Egha pura arua ghua dipenir birimin suighasava
amuav avenge.

Egha e aruer arizimin arua

mati gumazamiziba mitarmemin arua, uan sueba isa
dagiabagh asa daghiri.

E ghaze, e ti bar gavgavigha deravira iti, puvati.

E gumazamiziba ariaghirezi moghin iti.

¹¹ Osimtizer kaba e gamima, e bar osemegha arai, mati
afiar atiaba aroi.

E dughiabar aghumra ikia aziavira iti, mati kuarazir
bunbaba aghumram arai.

E Godin guizin arazim bagha mizua iti. Bar puvati.

E Godin akurvazim bagh an gara iti. Ezi a bar en
saghon iti.

¹² “O Ikiavira Itir God, en arazir kuraba nin damazimin bar
aviraseme.

Egha da e isa kot gati.

Ezi akaba batozir arazimin osimtizer, en poroghavira iti.

Ezi e uari uan arazir kurar e amibagh fo.

¹³ Ikiavira Itir God, en God, e arazir kuramin ni gamigha,
akirim ragha ni gasaragha ni barazir puvati.

E igharaz darazi dikabiragha, akaba barazir puvatizer
arazir guar aviribagh ami.

E igharaz darazigh ifarasa tuavir bar aviribagh nighnigha,
dar gun migei.

¹⁴ E arazir kabagh amima, en arazir kam guizin nin arazim
ko arazir aghuim gamima,

aning en saghon iti,

kamaghin amizi, ni en akuragha, uam e inizer
puvati.

E arazir zuruzim ko guizin migeir arazim ataghizi, aning
en itir puvati.

Egha e uari akuvir dughiabar, arazir kamning uaghan
itir puvati.

^{15a} Guizin arazitam en itir puvati.

Eghti gumazitam uan arazir kuraba ateghti,
igharaz darazi pazav a damusi tuaviba buriam.”

Ikiavira Itir God uan gumazamizibar amuti me deravira ikiam

^{15b} Ikiavira Itir God garima, gumazamiziba guizin arazim gamir puvati,

ezi a navir aghuim men itir puvati.

¹⁶ A garima, gumazamiziba paza gumazir igharazibagh amima, men akuraghamin gumazitam itir puvati.

Ezi a kamaghin ganigha digavir kuram gami.

Egha uabi uan gavgavim ko uan arazir aghuimin, a ua me inigha,

me gamizi me deravira iti.

¹⁷ An arazir aghuir a zuraram amiba, evarimin pizir korotiamin min aneru.

Egha a gumazamizibar akurvaghamin gavgavim ginighnigha, an nighnizir kam mati a dapanir asuar gavgavimin min aneruzi, an an dapanim ave.

Egha gumazir kuraba ivezir kuram me ikarvaghamin gavgavim, uan midorozir korotiamin min aneru.

Egha uan aningagharir ekiam, korotiar ruarimin min aneru.

¹⁸ Egh Ikiavira Itir Godin aningagharimin, a uan apanibar arazir kuraba ikarvagh,

puv me damigham.

Egh a uaghan gumazamizir kantrin roghira itiba ko, saghon itir arighatizibar gumazamiziba,

puvira me damu ivezir kuram me daningam.

¹⁹ Ikiavira Itir God puv ingara,

mati aminim iza dipam giverazi, dipam bar puvira ivemari moghin,

59:16: Onger Akaba 98:1; Aisaia 63:5; Esekiel 22:30

59:17: Aisaia 9:7

59:19: Onger Akaba 113:3; Aisaia 11:9; 24:15; 30:28

Ikiavira Itir God izam.
 Eghti nguazir kamin ruaghateviba bar dar itir gumaza-
 miziba, aruem anadi naghin tughha ghua aruem
 uaghiri naghin,
 me Ikiavira Itir Godin ziar ekiam ko gavgavim gifogh,
 an ziamin atiating an apengan ikiam.

²⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Ki men Akurvazir Gumazimin min Saionin izam.
 Ki Jekopin ovavir borir uan arazir kuraba ataghiziba,
 ki ua bar me iniam.”

²¹ Egha Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Ki me ko Akar Dikirizir Gavgavim gamigha kamaghin
 migei,
 ‘Ki uan Duam ko uan Akaba ia ganingizi, da ia ko iti.
 Akar kaba, ia ko ikivira ikiti,
 ia dar gun mikimam.
 Eghti gin ian boriba ko ian ovavir boriba, me uaghan
 zurara nan akam akunam.
 Nan Akar Dikirizir Gavgavir kam zurara iki mam-
 aghira ikiam.’
 Ki Ikiavira Itir God, kar nan akamra!”

60

Godin angazangarir ekiam ko gavgavim Jerusalemin
 ikiam

¹ Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze,
 “O Jerusalem, ki Ikiavira Itir God, nan gavgavir ekiam
 otogha angazangarimin min ni gisira.
 Nan ziar ekiam otogha, mati aminim tirazi aruem
 anadi.

Kamaghin amizi, ni dikavigh aruemin min isir-
agh.

² Ni gan, ghuariar piziba nguazir kamin danganiba bar da
avara.

Mitater kuram, kantriba bar da modi.

Eghti Ikiavira Itir God otoghti, an angazangarir gavgavim
ni bagh izi,

ni gisiraghti gumazamiziba an ganam.

³ Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba nin angazan-
garir kamin ganigh, ni bagh izam.

Eghti atriviba uaghan nin angazangarir ekiair kamin
ganigh,

dikavigh ni bagh izam.

⁴ “Ni kogh pin tintinibar ganti, nin gumazamiziba uari
akuvagh ni bagh izam.

Nin otariba nguibar saghuiabar ikegh me ko daru
izam.

Nin guivibar ameboghfeziaba, me guribagh afegha izi
moghin,

Kantrin Igharazibar Gumazamiziba nin guiviba
isi uan guribar afegh izam.

⁵ Eghti ni bizir kamin ganigh, nin guam angazangarimin
min taghtaghti,

nin navir averiam bar akuegham.

Guizbangira, kurir ekiaba, bizir aghuir aviriba inigh on-
garim abigh ni bagh izam,

eghti ni dagiaba ko bizir aghuiba nguazir kamin
kantriba dam ada iniam.

⁶ Midianin kantri ko Efan kantri, aningin gumazamiziba,
uan kamelin aviriba inighti,

da bizir aghuir aviriba ater ni bagh izam.

Egh uaghan Seban kantri gol ko pauran me iter balsamin
eborimin ingariziba inigh ni bagh izam.

Ki Ikiavira Itir God, me tuavimin izi nan ziar ekiam fam.

⁷“Eghti Kedaria ko Nebaiotia uan sipsipba ni bagh da inigh izam.

Eghti ki uan gumazamizibar ganti,
me uan sipsipba inigh nan ofa damusi nan ofa
gamir dakozimin iziti,
ki men gan bar akuegham.

Eghti ki uan Dipenir dirim damighti,
a ziar ekiam inigh bar pin ikiam.

⁸“Munar bizir ghurghurir tiziba ghuarimin min garima,
aminim ada inigha ongarim gisin izi,
egha mati kuarazim migha uamategha uan mikonim
bagha izi?

⁹ Kar, Tarsisin nguibar bar saghon itimin kuriba.

Bar guizbangira, saghon itir arighatizibar gumaza-
miziba uarir akurvaghasa na mizua iti.

Egh me nin boriba inigh uamategh ni bagh me amangisi,
kurir ekiar kaba amangiti, me izam.

Egh gumazamizir kaba uaghan gol ko silvan avirim
isi kurir kabar da ameghti, da izam.

Me garima, ki bar deravira ni gamizi, ni ziar ekiam iti,
kamaghin amizi, me arazir kam gami.

Me fo, ki Ikiavira Itir God, ian God, ki Israelian Godin Bar
Zuezim,

egha me ziar ekiam na daningasa kamaghin ami.*

¹⁰“O Jerusalem, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba izi ua
nin divazir gavgavibar ingaram.

Eghti men atriviba nin ingangarim damuam.

Ki faragha bar puv nin atara ni gasighasiki.

* **60:9:** Ni Aisaia 51:5in gan.

Egha datirighin, nan navim nin itima, ki nin apangkufi.

¹¹ Kamaghin nin divazir gavgavibar tiar akaba, arueba ko dimagaribar kuighiregh ikiti,

Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uan dagiaba ko biziba ni bagh ada inigh izam.

Egh me uaghan uan atriviba inigh iziti,
me nin ingangarir gumazir kinibar otivam.

¹² Ezi kantrin nin apengan ikia nin ingangaribar amuan aghuaziba,

me bar moghira ikuvigh bar givagham.

¹³ “Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, Lebanonin kantrin ruarir ekiamin ghuavanegh,

temer painin bar ruariba ko, saipresba ko temer ruarir igharaziba saram okegh da inigh ni bagh izam.

Eghti gumaziba izi temer kaba inigh,
nan Dipenimin ingarigh anesaraghti, an ganganim bar deragham.

Dipenir kam, ki an aven ikia uan dagarimning arizir danganim.

Egh ki a damighti, a bar pin iki, ziar ekiam ikiam.

¹⁴ Egha fomira paza ni gamua bar ni gifongezir puvatizir darasi,

men ovavir boriba uan dapaniba avigh ni bagh izi,
nin apengan ikiam.

Egh me nin suemin boroghin, uan teviba apirigh, nin ziam fam.

Egh me kamaghin ni diponam,

‘Ikiavira Itir Godin Nguibar Ekiam’ ko,

‘Saion, Israelin Godin Bar Zuezimin Nguibar Ekiam.’

¹⁵ “O Jerusalem, ni bar ikuvigha pura itima, gumazitam nin tuavibar mangi izegh gamir puvati.

Ni mati amizim, an pam an aghuagha anetegha arav ghuzi moghin iti.

Eghti, ki ni damighti, ni bar deragh pin ikiti, gumazamiziba ni bagh bar akuegham.

Eghti ni zurazurara kamaghira ikiam.

¹⁶ Ni kantrin igharazibar bizir bar aghuibara initi, atriviba uan bizir aghuiba ni daningam, mati amizim otem uan borim ganidi.

Eghti ni kamagh fogh suam, kirara ki Ikiavira Itir God.

Ki uan gumazamiziba ua me isir God,

ki nin Akurvazir Gumazim,

ki Jekopin ovavir boribar Godin Bar Gavgavim.

¹⁷ “Ki nin brasba inigh, da ikarvagh golba isi ni daningam.

Ki nin ainba inigh, da ikarvagh silvaba ni daningam.

Ki nin temer arariba inigh, da ikarvagh brasba ni daningam,

egh nin dagiaba inigh, da ikarvagh ainba ni daningam.

Eghti atrivitam ua nin gan, pazi ni damuan kogham.

Ki nin atrivibar amuti, me navir amirizim ko arazir aghuimin gin mangi deraghvira nin ganam.

¹⁸ Egh nguazir kamin ruaghatevir ni gariba,

gumazamiziba ua tintinibar uariv soghan koghti, ni bizir asighasizir niginitam bareghan kogham.

Eghti nin divazir gavgavimin ziam kamaghin ikiam, ‘Ekiam Gumazamizibar Akurvasi.’

Eghti nin divazir gavgavimin tiar akar ekiamin ziam kamaghin ikiam, ‘E Ekiamin Ziam Fam.’

¹⁹ “Aruem ua ni bagh angazangarimin min ikian kogham, eghti dimangan, iakinim uam angazangarim ni daningan kogham.

Ki Ikiavira Itir God, ki uabi aruem ko iakinimin min, angazangarim ni daning mamaghira ikiam.

Ki nin God, ki gavgavim ko angazangarir ekiamin min ni gisiraghti, ni ganganir bar aghuarim damuam.

²⁰ Ki Ikiavira Itir God, ki zurara nin angazangarimin min ikiti, nin osimtizibar dughiam givagham.

Eghti ni ua aruem uaghirir arazimin ganan kogham.

Egh ni ua, iakinim uaghirir arazimin ganan kogham.

²¹ Nin gumazamiziba bar moghira arazir aghuibara damu, egh ki me bagha misevezir nguazim me a inigh, a dapiagh zurara ikiam.

Guizbangira, nan dafarimin, ki men ingarigha me gamizi me ikizir vamiran gumazamizibar otogha, mati ki temer oviziba oparizi, da biar aviriba otifi.

Ki kamagsua, ki kamaghin damighti, ikizir igharazibar gumazamiziba ganiva, ziar ekiam na daningam.

²² O Jerusalem, gumazir nin ikia ziam puvatizim, a gumazamizir ikizir dafamin afeziamin otogham.

Ezi ikizir muziariba, me bar avirasemegham, mati kantrin bar ekiam gavgavibar gumazamizibar min otivigham.

Ki Ikiavira Itir God,
ki mikemegha misevezir dughiam,
ki bizir kabar amuti, da zuamiram otivigham.”

61

Ikiavira Itir God uan gumazamiziba deravira me damuamin dughiam otogha gifa

¹ *Ikiavira* Itir God, akar aghuim gumazamizibav kinasa na misevegga, borem nan dapanim ginge, kamaghin amizi, *Ikiavira* Itir God, en Ekiamin Duam, a nan iti.

Egha uaghan akam akunasa na amada, eghti ki kamaghin me mikim suam, gumazir osimtizibar apengan itiba, men osimtiziba givagham, eghti kalabusin itir gumazamiziba, me bagh kalabusin tiar akam kuighti, me kalabus ategh firighiregh mangam.

² A kamaghin akam akunasa na mikemegha na amada: *Ikiavira* Itir God gumazamizibagh ifongezir dughiam, an otogha gifa.

Dughiar kamin, God ivezir kuram isi men apanibar aningam.

Egha, a gumazamizir osemegha aziba, gavgavim men navibar aningasa na amada.

³ Gumazamizir Saionin nguibamin aven ikiava aziba, ki bar akongezir arazim ko navir amirizim me daningti, me gavgavigham.

Egh ki averenir me uan dapanibagh atiziba adegh, kurkazir aghuiba men kurkegham.

Ki borem me daghuighti, me bar akuegh, men osimtizir ararem givagham.

Egh me ua uan gavgavim inigh, gumazim korotiar aghuim aruzi moghin,

61:1: Aisaia 11:2-4; 42:7; 57:15; Matyu 11:5; Luk 7:22 **61:1:** Luk 4:18-19

61:2: Aisaia 13:6; Jeremaia 31:13; Matyu 5:4 **61:3:** Onger Akaba 23:5; Aisaia 60:20-21; Jeremaia 17:7-8

Ikiavira Itir God bagh bar akongegh onger akar
aghuibar amuam.

Egh me temer Okin, Ikiavira Itir God, uabi oparizibar min,
tуйvigh iki deraghvira Ikiavira Itir Godin gin mangi
an ziar ekiam fam.

⁴ Ia Ikiavira Itir Godin gumazamiziba,
ia fomira ikuvizir nguibar ekiaba ua da akir,
egh bizir ikuvigha givagha azenir aviribar
ikegħa givaziba akiram.

⁵ Kantrin Igharazibar Gumazamiziba izi ian ingangaribar
amuam.
Me ian sipsipba ko bizibar ganiva, ian akunibar
ingarigh dagheba oparam.
Egh me uaghan ian wainin azenibar ganam.

⁶ Egħti ia uari Ikiavira Itir Godin ofa gamir gumazibar min
ikiti,
me ziar kam Godin ingangarir gumaziba ia darigham.
Egħti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ia bagħ bizir
aviriba inigh iziti,
ia bizir bar aviriba ikiam.

Egħti ia bizir avirir me ia daningamiba bagħ,
bar akuegham.

⁷ Ia faragħa bar aghumsizir dafam inigha uan guaba
monge.
Egh gin ia uari uan nguazim inigh a dapiagh bizir bar
avirim initi,
da bizir ia faragħa inizibagh afiragħam.
Egħti ia bar akongegħ iki kamaghira ikiam.

⁸ Ki Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze,
Ki guizin araziba bagħavira iti.
Egha okimakiar arazim ko paza igharaz
darazigh amir arazibagh ifongezir puvati.

Nan gumazamiziba osimtızir avırıba ateri,
ezi datırighın ki bar guızbangıra bizir aghuıba me
daningam.

Egh ki me koma Akar Dikirızir Gavgavitam damıghtı
a iki mamaghıra ikiam.

⁹ Eghtı nan gumazamizıbar ovavir borıba,
Kantrın Igharazıbar Gumazamizıbar tongın iki zıar
ekiam ikiam.

Eghtı gumazamizıba men ganıgh fogh suam,
gumazamizir kaba me nan adarasi, ezi ki İkiavıra İtir
God, ki uabi deravıra me gami.

¹⁰ Godın ingangarir gumazım ghaze:

Ki uan İkiavıra İtir God bagh bar akongegham.

Guızbangıra, a nan akurazi, an arazir aghuım mati
korotiar ruarım na avara,
egha mati gumazım amuımın ikiasa deragha
kurke,

egha mati amizım pamın ikiasa deragha kurke.

Kamaghın amizi, an navir averiamın aven itir bar
akongezir arazım bar na gizıfa.

¹¹ Ki fo, İkiavıra İtir God, nan Ekiam, uan arazir aghuım ko
uan akurvazir arazım nan akagham,
mati nguazım dagher ovızıba an aven ikia bıaba otıva
anaga azenım giri.

Eghtı Kantrın Igharazıbar Gumazamizıba Ekiamın arazir
kamin ganıgh
an zıam fam.

62

Jerusalem zıar igiam ini

¹ Ki Saonın nguıbam bagh zurazurara Ekiam mıkimvıra
ikiti,

a deravira a damuam.

Guizbangira, ki Jerusalemin nguibam ginighnighvira iki,
kamaghin ki uan akam dukuaghan kogham. Bar
puvatigham.

Egh ki Ekiamin dimvira iki mangiti, arazir aghuimin
dughiam Jerusalemin gumazamiziba batogham,
mati aruemin angazangarim mizarazimin otifi.

Egh ki Ekiamin dimvira iki mangiti, an akurvazir arazimin
dughiam Jerusalemin gumazamiziba batogham,
mati adenir angazangarim dimagarimin otifi.

² Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ganti, God
Jerusalemin akurvagh suam, ni nan damazimin
dera.

Eghti atriviba ganti, God gavgavim ko ziar ekiam isi
ni daningam.

Egh me ziar igiam ni darigham,
kar ziar Ikiavira Itir God uabi ni daningamim.

³ Jerusalem, ni atrivimin dapanir asuar kurkazir aghuiba
itimin min ikiam.

Eghti Ikiavira Itir God, ian God, dapanir asuar aghuir
kam uan dafarimningin an suiragham.

⁴ Eghti gumazamiziba ua kamaghin ni diponan kogh suam,
“Ekiam ni ategha gifa.”

Eghti nin nguazim gumazamiziba ua kamaghin a diponan
kogham,

“Nguazir kam, gumaki, a bar ikuvigha pura iti.”
Puvati.

Kamaghin amizi, me kamaghin fogham, Ikiavira Itir God
navir aghuim nin ikiava, ni bagha bar akonge.

Egh me ziar igiam kamaghin ni dipon suam, “God bar
a gakonge.”

Ezi nin nguazim mati amizim, an pam uam a inigha, a
bagha bar akonge.

Eghti nin nguazim me kamaghin a diponam, “An amizir pamin itimin min iti.”

⁵ Eghti nin otariba ni inigh, ni ko deraghvira ikiam, mati gumazir igiam amizir igiamin ikia, aning uaning ko deravira iti.

Guizbangira, nin God bar ni gakuegham, mati gumazim igiamra amuimin ikia uan amuim gakonge.

⁶ O Jerusalem, nin divazir mitiar gavgavibar pin, ki apaniba bagha garir gumaziba afe, eghti ganganir gumazir kaba, arueba ko dimagaribar uan akabar kumighan kogham.

Ki kamaghin me mikeme,
“Ia Ikiavira Itir Godin deir gumazamiziba, ia avughsan marki.

⁷ Ia an dimvira iki mangiti, a Jerusalem damightima, a uamategh tugh gavgavighamin dughiam otogham. Eghti dughiar kamin, Jerusalem nguazir kamin gumazamizibar damazimin, bar pin ikiam.”

⁸ Ikiavira Itir God akar dikirizim gami, ezi an gavgavir ekiamin, an akar dikirigha mike-mezim, guizbangiram otogham.

Ikiavira Itir God kamaghin Jerusalemin migei,
“Ki uamategh apaniba ateghtima me izi, nin gumazamizibar witba ko bizir me ingangarir dafam gamuava opariziba inian kogham.

Ki ua Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ateghti, me izi nin gumazamiziba ingarizir wainin dipaba inian kogham.

Puvatigham.

⁹ Nin gumazamizibara witin anigha givaziba inigh brebbar ingarigh dar amam.

Egh me ziar ekiam Ikiavira Itir God daningam.

Eghti nin gumazamiziba wainin ovizir andiziba inigh wainin dipabar ingaram.

Egh me da inigh nan Dipenimin divazimin aven izi, dar amiva bar akuegham.”

¹⁰ Ia datirighin Jerusalemin itir darasi,

ia zuamira bar moghira nguibar ekiam atakigh.

Ia nguibam ategh azenan mangi,

ia gumazamizir uamategha iziba bagh deravira tuavim akir.

Ia me bagh deravira tuaviba azeniva,

tuavim apirizir dagiaba isi da makun.

Egh Kantrin Igharazibar Gumazamiziba gansi,

ia inir avizir ababanim asaragh.

¹¹ Ia oragh! Ikiavira Itir God, kamaghin nguazir kamin gumazamiziba bar me mikemegha ghaze:

“Ia Saionin nguibamin gumazamiziba bagh mangi kamaghin me mikim suam,

‘Ia gan, ian Akurvazir Gumazim, a izi!

A faragha midorozim gamua apanibagh afiragha,

gumazamiziba bizir aghuibar min me inizi, me a ko izi.*

¹² Me gumazamizir kaba kamaghin me diponam,

‘God Baghavira Itir Gumazamiziba’ ko,

‘Ikiavira Itir God, ua Inizir Gumazamiziba.’

Egh me kamaghin ian nguibam diponam,

62:11: Aisaia 40:10; Akar Mogomem 22:12 * **62:11:** Akar kam gighan tuavir igharazir mam kamakin, “Egha a bizir aghuiba isiva uan gumazamizibar aningasa, da sara izi.”

‘Nguibar God Bar Ifongezim’ ko,
 ‘Nguibar Ekiar God ua Izegha Itim.’”

63

Ekiar ivezir kuram isa uan apanibagh anidi

¹ Ia gan! Mar gumazir manam atrivimin min bar deravira
 kurkegha Idomin kantrin aven,
 Bosran nguibam ategha azenan izi?
 Mar gumazir manam uan dapanim aviragha uan gavgavir
 ekiam sara izi?
 Ezi an korotiam bar aghevezi moghin gari.

“Kar ki Ekiamra.
 Ki gumamazibar akurvazir gavgavim iti, egha ki
 kamaghin mikimasa,
 nan arazir aghuimin, ki men apaniba abiragha
 gifa!”

² Nin korotiaba tizim bagha bar aghefe?
 Da mati gumazim wainin dipabar ingarasa, wainin
 oviziba mirmiramin dagiar miner bar ekiamin
 aven ghugha,
 wainin oviziba dikabirima, wainin dipar agheviri
 avirim otozi moghin aghefe.

³ “Ki uabira, ki wainin oviziba dikabira da mirmiri moghin,
 kantriba dikabiri,
 ezi kantrin tamin gumazitam nan akurazir puvati.
 Ki men atara bar men aningaghe,
 egha bar pamtemin me dikarazi,

63:1: Aisaia 34:5-17; Jeremaia 49:7-22; Esekil 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11-12; Obadia 1:1-14; Malakai 1:2-5 **63:3:** Akar Mogomem 14:20; 19:13-15

men ghuziba pura tintinibar asavamaga, nan korotiabagh ira dar poke.

⁴ Ki uan navir averiamin aven uan gumazamizibar apaniba ikarvagh, me gasighasighamin dughiam ginigh-nighavira iti.

Ezi datirighin dughiar ki ua gumazamiziba iniamim otogha gifa.

⁵ Ki garima, nan akurvaghamin gumaziba puvati, kamaghin amizi, ki digavir kuram gami.

Ezi nan gavgavim ko nan aningagharimra na gamima, ki uan gumazamizibar apaniba abira.

⁶ Nan aningagharir bar ekiam na gamima, ki ikizir aviribar gumazamiziba dikabini.

Ki puv me gamua uan aningagharim men akazi, me a baraki, mati me nan aningagharim itir itarimin wainin dipam ame, egha bar ongani.

Ezi ki me misogha men ghuziba isa nguazim ginge.”

Gumazamiziba Ikiavira Itir Godin arazir aghuim ginigh-nisi

⁷ Ki Ikiavira Itir Godin apangkuvir ekiamin gun mikimasa. Egh an arazir aghuim bagh an ziam fam.

E Israelia, God en akurvagha bizir aghuir bar aviriba isa e ganidi.

Egha bar deravira e gamizi, e an ziam fe.

Guizbangira, a bar e gifuegha apangkuvir ekiam en iti.

⁸ E fo, Ikiavira Itir God kamaghin mikemegha gifa, “Gumazamizir kaba, me nan gumazamizibara.

Egh me nan akaba batogh, na gifaran kogham.”

Kamaghin amizi, a men osimtizibar tongin men
Akurvazir Gumazimin oto.

⁹ Egha me mizaziba ko osimtiziba aterir dughiamin,
Ekiam uaghan me ko mizaziba ko osimtiziba ateri.
God uabi, ensel o abuir gumazimin min otogha ua me ini.
Bar fomira an ifongiam ko apangkuvim men ikiavira
iti,
kamaghin amizi, a dughiar bar ruarimin me atera bar
deravira men gari.

Bizir kam bagha, a men akurvasi.

¹⁰ Guizbangira, me a barazir puvatighava, an Duam
gamima a bar osemi.
Kamaghin amizi, God uabi men apanimin min
otogha,
me ko misosi.

¹¹ Egha me gin God fomiram amizir bizibagh nighnisi.
Men nighnizim uamategha Moses ko an gumazamiz-
ibar ghua kamaghin migei:

“Ikiavira Itir God managh iti?

A fomira uan gumazamiziba ko, men gumazir da-
paniba inigha izima,
me iza ongarim abigha vongin oto.

Ikiavira Itir God managh iti?

A fomiram uan Duam amadazi, a men tongin iti.

¹² A uan gavgavir bar ekiam isa Moses ganingi.
Ezi an ongarim tongiram an abighizi, an akuar
pumuningin otozi, an gumazamiziba vongin ghue.

Ezi arazir kamin, a zurara ikiamin ziar ekiam ini.

¹³ A men faragha zuima, me tuavir ongarir bar konimin
itimin aruava an gin zui.

Egha me ghua dipaba puvatizir danganimin itir, hoziar
 atiar min
 pantemin dika ghua daghirezir puvati.

¹⁴ Ikiavira Itir Godin Duam uabi, an gumazamiziba avugh-
 sazim isa me ganingi,
 mati bulmakauba ghua danganir zarimin ikia ogheba
 apava, avughsa iti.”

Ikiavira Itir God, ni kamaghin ifonge,
 gumazamiziba bar nin gavgavim ko ziar ekiam gi-
 fogham.
 Kamaghin amizi, ni uan gumazamizibar akua
 zui.

Israelia Ikiavira Itir God men akurvaghosa, me an
 azangsi

¹⁵ O Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin iti, nguibar kam
 nin gavgavim ko angazangarim a gizifa.
 Eghti ni pin iki vazimin en gan.

Ni tizim bagh dikavigh uan arazir e baghavira itim ko
 gavgavir ekiam en akakaghan aghua?

Ni ti uamategh uan apangkuvim ko ifongiar uan
 navir averiamin aven itim, en akakaghan aghua.

Ni ti uam e gifongezir puvatiz, o?

¹⁶ O Ikiavira Itir God, ni bar guizbangira en Afeziam.
 En inazir afeziamning, Abraham ko Jekop,
 aning ua e ko itir puvati, egha e gifozir puvati.

Ezi nirara, ni fomiram en Akurvazir Gumazimin ikia,
 e geghuva deragha en gara iza datirighin tu.

¹⁷ O Ikiavira Itir God, ni manmaghsua e gamizi,
 e tintinibar ghua nin akabar gin zuir puvati?

Egha manmaghsua, ni en naviba ko nighnizibagh amizi,
 e nin atiatia nin apengan itir puvati?

E nin ingangarir gumazir ni ua baghavira inabaziba,

e nin anabamra, egha ni baghavira iti.

Kamaghin amizi, ni uamategh e ko iki.

¹⁸ E nin gumazamizibara.

Ezi Dipenir ni ua baghavira inabazim, a bar dughiar otevimin en agharimin iti.

Ezi gin en apaniba iza nin Dipenim gasighasiki.

¹⁹ Ezi e datirighin mati gumazamizir ni fomira me gativazir puvatiziba.

Egha mati gumazamizir ni uan ziam me gatizir puvatizibar min iti.

64

¹ O Ikiavira Itir God, ni overiam abigh kagh izighiri!

Ni kamaghin damuti, mighsiaba nin damazimin ati-ating bar puviram akongam.

² Ni gumazim dazir suzibar avim atizi, dipam isiaghtui moghin,

ni uan ziar ekiam isi uan apanibar akagham.

Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba nin damazimin atiating

bar puviram akongam.

³ Ni fomira izaghira bizir igharagha garir e ganizir puvatizibagh amizi da otivima,

e dar gara digavir kuram gami.

Ni izaghirir dughiar kamin,

ni mighsiabagh amizi

da nin damazimin bar puviram agoi.

⁴ Bar fomira iza datirighin, gumazitam uan damazimin gara uan kuarim atigha orazi,

godin nin min iti tam, ua itir pu.

Bar puvati.

Ni uabira, gumazamizir nighnizir gavgavim nin ikia ni mizuaiba,
ni me bagha pamtem ingara men akura.

⁵ Gumazir arazir aghuibara damuasa ifuegha nin tuavim ginighnigha an gin zuiba,
nirara me bativa me gifonge.

E fo, ni faragha en ataravira itima,
e tong uan arazir kuraba ataghirazir puvati.

E dughiar bar ruarimin arazir kurabar amuasa bar gavgav-
ighavira iti.

Ezi marki, ni uan gavgavir ekiam sara izi uam e inigh.*

⁶ E nin damazimin arazir kurabagh amigha, bar mize.

E amir arazir kaba e ghaze, da ti derazi e dagh ami,
arazir kaba nin damazimin bar ikuvigha, mati inir avizir bar pughpurizim.

En arazir kurar kabara e gamima,
e aminim ter afarir midiaribagh ivarazi da ghuezi moghin,
e bar misigha atam ariaghire.

⁷ Gumazitam nin ziam dibora ni ko migeir puvatigha,
akurvazim bagha nin boroghin zuir puvati.

E ghaze, en arazir kuraba bangin,
ni bar uan guam en modogha e ataghizi,
en arazir kuraba e gasighasighizi, e bar ikuvigha iti.

⁸ O Ikiavira Itir God, ni en Afeziam, ni mati minebar ingarir gumazim.

* **64:5:** Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abigha mikemezir puvati. **64:6:** Onger Akaba 90:5-6; Aisaia 48:1; Jeremaia 4:11-12 **64:8:** Onger Akaba 100:3; Aisaia 45:9; 60:21

Ezi e mati, gumazim nguazim isa uan dafarimningin
nguazir minebar ingari.

Ezi ni uan dafarimningin en ingari.

⁹ O Ikiavira Itir God, ni zuraram en arazir kurar e amibagh
nighnigh

puv en aningaghan marki.

Ni kamaghin nighnigh, e bar nin gumazamiziba,

ni tong en apangkufigh.

¹⁰ Nin nguibar ekiaba, danganir kinibar min iti,

ezi Saion, a gumazamiziba puvatizir danganimin min
oto.

Guizbangira, Jerusalem bar moghira ikuvizi,

gumazitam an itir puvati.

¹¹ Ezi nin Dipenir e an mangi nin ziam famim,

a uaghan avim an isizi, a bar moghira ikufi.

Fomira Dipenir kam bar dipenir dirim,

ezi en inazir afeziaba an ghua nin ziam fe.

Egha datirighin a ikuvizi,

bizir aghuir e ifongeziba, da uaghan bar ikuvigha iti.

¹² O Ikiavira Itir God, ni bizir kabar gara,

en akuragh bizitam damuasa nin navim ni dikafi, o
puvati?

Ni ti kamaghsua,

e osimtizir aviriba ater mangivira ikiam, o?

Ni en migirigiaba baragha da ikarvaghan aghua, o?

E ghaze, ni ti en akuragham.

65

*God gumazir akaba barazir puvatizibagh asighasigh, uan
ingangarir gumazamiziba deravira me damuam*

¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Gumazamizir na bagha azai puvatiziba,
ki men dimdiaba baragh, men akurvaghasa me mizua
iti.

Gumazamizir na burir puvatiziba, na
bagh izasa ki me mizua iti.

Ki fo, me bar nan saghon ikia nan ziamin nan diman
aghua.

Ezi ki kamaghin men dia ghaze,
‘Kirara kagh iti. Ki kagh iti.’

² Ki zurara dughiabar gumazamizir nan akaba batoziba ua
me iniasa me baghavira ikia
uan dafarim amadagha men azangsighavira iti.

Kar gumazamizir uan arazir kurabar tuavibar gin man-
gasa bar ifongeziba.

Me uan ifongiabar gintisi.

³ Egha me zurara nan damazimin arazir na damuti,
ki men aningagheghambagh ami.

Me azeniba itir danganibar uari akuva ikia aseba bagha
ofabagh amua,

asebar ofa gamir brighin dakozibar ghua, pauran
migharim otivim tuti,
a mughuriar aghuim mangasa me a tue.

⁴ Egha me ghua gumazir oveaghuezibar mozibar boroghin
apiaghav ikia,

men migirigiaba iniasa men azangsigha iti.

Egha dimagaribar me danganir kabar ikia asebar ziaba fe.

Egha me dabar tuziba apava,

asizir guar igharagha garir nan damazimin
zuezir puvatizibar siariba api.

⁵ Egha me kamaghin igharaz darazi migia ghaze,

‘E uari isa asebagh aniga da baghavira itima, dar gavgav-
iba en iti,

kamaghin amizi, ia bar en saghon iki.

Ia en poghan marki.'

Gumazamizir kaba amir araziba, ki bar dar aghua.

Me na gamima, ki bar men aningaghezi, nan anin-
gagharimin migharim nan atinimin otifi.

Mati avim isia bar gavgavizi moghin,
nan aningagharir men itim givaghan kogham.

⁶ "Ia oragh! Ia gumazamizir kuraba, ki Ikiavira Itir God,
ian arazir kuraba uan akinafarimin da osiri.
Egh nimira ikian kogham. Puvati.

Ki bar ia gasighasigh,
ian arazir kurabar ivezimra ia ikarvagham.

⁷ Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei, ki ia damuti,
ia uan arazir kurabar osimtiziba ko uan inazir afezi-
abar osimtiziba saram ateram.

Ian inazir afeziaba mighsiabar ghuavanega,
asebar ziaba fer danganibar, ofan migharir
mughuriar aghuiba zuibagh ami.

Egha me mighsiabar pin ikia arazir kurar aviriba nan
damazimin dagh amua,
egha arazir kamin na dipova aghumsizim na ganidi.
Kamaghin amizi, ki men arazir kurar me amiz-
ibar ivezimra me daningam."

⁸ Egha Ikiavira Itir God kamaghin migei,
"Gumazitam wainin ikarizir ovizir kurar aviriba itiba
makunsi damuti,
gumazir igharazim suam,

'Ni tong orarkegh. Ki wainin ovizir aghuir mabar garima,
da an iti.

E da inigh wainin aghui tabar amigh, dar ami bar
akongegham.'

Kamaghira, ki Ikiavira Itir God, ki fo,

Israelia nan ingangarir gumazamiziba, ezi ki me
 baghavira ikia,
 bar moghira me gasighasighan kogham.

⁹Judan anabamin adarasi, me Jekopin ovavir boriba, ki bar
 deraghvira me damuam.

Ki me damuti, me bar gumazamizir bar aviribar
 otivigh, nan mighsiabar dapiagham.

Gumazamizir kaba, ki me amisevezi me nguazir kamin
 nan ingangarir gumazamizibar min iti.

Egh me nguazir kamin ikiam.

¹⁰Eghti men sipsipba ko bulmakauba nguazir kam gizi-
 vagham.

Da Saronin danganir zarir aruem uaghiri naghin
 tugh mangi, Akorin danganir zarir aruem anadi
 naghin tughti,
 men sipsipba ko bulmakauba bar avirase-
 megham.

Egh grazir aviriba ikiti, me dar ami avughsi ikiam.

Gumazamizir na gifuegha na buria na baghavira
 itiba, ki bizir kabar me damuam.

¹¹“Ia akiriba igha Ikiavira Itir God gasiba,
 ia nan mighsiam Saionin, nan ziam fer arazim ataki,
 kamaghin amizi, ia bar dughiar kuram iniam.

Ia Gat ko Menin ziamning fasa, aning bagh isar ekiabagh
 amua wainin dipabar ofabagh ami.

Aser kamning, ia ghaze,

aning ia gami ia uan apaniba dikabira, egha ia
 dughiar aghuim isi.

¹²Ezi ki ia bagha dughiar igharagha garim amisevegha
 gifa.

Ian apaniba izi, uan midorozir sababar ia misoghti, ia arimighiregham.

Ia uan teviba apirigh, avigh dapaniba nguazimin ganti, apaniba ian firiba aghoram.

Ia fo, ki ian deima, ia nan dimdiam ikarazir puvati.

Ki uaghan uan akam ia mikeme, ezi ia an gin zuir puvati.

Ia nan akaba batogha, arazir kurar ki bar aghuaziba nan damazimin dagh ami.

Kamaghin amizi, dughiar kurar kam ia bativam.

¹³ Kamaghin ki, Ikiavira Itir God, ian Ekiam, ki kamaghin migei,

Bar guizbangira, nan ingangarir gumazamiziba guizbangira dipaba ko dagher aviriba ikiam, eghti akirim ragha na gasi darasi, ia mitiriamra iki, damamin dipaba ko dagheba puvatigham.

Bar guizbangira, nan ingangarir gumazamiziba, me bar akuegh ikiam, eghti ia bar aghumsigham.

¹⁴ Nan ingangarir gumazamiziba, men navir averiaba guizbangira bar akongezir arazim me gizivaghti, me bar akongezir ighiabar amuam.

Eghti ian naviba osimtizir ekiam dagh izivaghti, ian nighniziba deragh ingaran koghti, ia bar puviram aziv arangam.

¹⁵ Eghti nan adarazi me akar kuramin igharaz darazir aningsi, me kamaghin mikimam, 'Ikiavira Itir God, en Ekiam, gumazir kurar kabagh asighasighizi moghin, ia gasighasigham.'

Kamaghin amizi, gumazamiziba ian ziabagh nighnigh suam, da bizir kuraba.

Eghti God ziar aghuir igiam isi uan ingangarir gumazamizibar aningam.

¹⁶ Eghti me uam osimtizir fomiram amiziba

bar da bakinighnigham.
 Eghti ki Ikiavira Itir God, me fomiram amizir osimtiziba
 ua dar ganan kogh,
 bar ada ginamadagham.
 Ki Godin bar guizbangira bizibav migeim, kamaghin
 migei:
 Nguazir kamin ruaghateviba bar adar itir gumaza-
 miziba, deragh uari damusi nan azangsigh,
 egh gavgavim uan migirigiabar aningsi, kamaghin
 mikimam:
 Bar guizbangira, Godin ziar bar pin itim, a
 uabira nan gara fo,
 nan akam a guizbangira.”

*Jerusalem*in igiamin aven, biziba bar moghira deravira
 ikiam

¹⁷ Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Ia ganigh! Ki overiar igiam ko nguazir igiamin ingarasava
 ami.

Eghti gumazamiziba ua fomiram otivizir bizibagh
 nighnighan kogham.

Guizbangira, ia bar da bakinighnigham.

¹⁸ Ia bizir igiar ki datirighin ingarizim bagh naviba deragh
 zurara bar akuegh iki.

Ia gan! Jerusalem in igiar ki ingaramin kam,
 a nguibar gumazamiziba bar ifuegh bar
 akueghamim,

eghti an gumazamiziba navir aghuimin ikiam.

¹⁹ Ki uaghan Jerusalem bagh bar akuegh uan gumazamiz-
 iba bagh navir aghuim ikiam.

Eghti Jerusalem in igiamin aven, gumazamiziba
 mizazim isava arair niginiba ua puvatighti,

gumazamizibar, azirakaba puvatigham.

²⁰ Eghti borir muziariba uaghan igiabara iki ovengan kogham.

Eghti gumazamiziba dughiar bar ruarimin iki mangi bar ghurigham.

Tarazi 100plan azeniba ikiti,

gumazir igharaziba men ganiva mikim suam, me ti bar gumazamizir igiabara iti.

Eghti men tarazi 100plan azeniba agivaghan kogh aremeghti,

igharaz darazi suam, Ekiam ti uabi me gamizi me ariaghire.

²¹ “Nan gumazamiziba dipenibar ingariva dar ikiam.

Egh me wainin azeniba opariva, dar ingar dar wainin ovizibar amam.

²² Apaniba ua izi nan gumazamiziba batogh men dipenibar dapiaghan kogham.

Egh men wainin azeniba inigh, wainin ingar dar aman kogham.

Nan gumazamiziba, temer bar gavgavibar min, dughiar bar ruarimin ikiam.

Gumazamizir ki ua bagha miseveziba, me uari ingarizir bizibar ganiva, dughiar bar ruarimin bar akuegham.

²³ Ingararir me amiba puram mangighan kogham. Dar dagheba otivam.

Eghti dughiar kuratam men boriba batoghan kogham.

Guizbangira, kar gumazamizir ki deravira damuamibar boriba.

Ki Ikiavira Itir God, ki bar deravira me damu men gin otivamin boriba sara damuam.

²⁴ Egh me ifongezir biziba bagh nan azangsighti,
 ki men azangsiziba ikarvaghham.
 Me na ko mikimvira ikiti,
 ki me baregh men akurvaghham.
²⁵ Eghti afiar atiaba ko sipsipin nguziba uari inigh damam.
 Eghti laionba, bulmakaubar min oghebar amam.
 Eghti kuruziba nguazimin minezibar amam.
 Egh da nan mighsiamin ikiva, bar moghira bar deravira
 uari inigh ikiva,
 egh pazi uarir amuan kogham.
 Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

66

Ikiavira Itir God uan apaniba dikabiragh, egh an apengan itir darazi deragh me damuam
¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Overiam, a nan atrivir dabirabim,
 ezi nguazim ki uan dagarimning arizir danganim.
 Eghti ia managh nan Dipenimin ingaram?
 Eghti danganir manamra nan avugh sazir danganimin min ikiam? Bar puvatigham.
² Ki uabi, uan dafarimningin overiam ko nguazim ko biziba bar dar ingarizi,
 da otivigha iti.
 Nan navim kamaghin amir gumazamizibar iti:
 Gumazamizir uari abirava, uan arazir kuraba bagha osemegha,
 nan akam baregha nan atiatia nigha, nan apengan itiba,
 ki men gara bar me gifonge.

65:24: Onger Akaba 32:5; Aisaia 55:6; Daniel 9:21-23 **65:25:** Aisaia 11:6-9 **66:1:** Matyu 5:34-35; 23:22 **66:1:** Aposel 7:49-50 **66:2:** Onger Akaba 34:18; 51:17; Aisaia 57:15

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.

³ “Gumazamizir maba uan ifongiar kuramin gintigha arazir kurabar amuasa bar ifonge.

Egha me uari kamaghin nighnigha ghaze, me guizbangira nan ziam fe.

Egha me amir ofan kaba, ki bar dar aghua.

Ki garima, me bulmakaubav sogha na bagha ofabagh amua,

merara uaghan gumazir maba isa, me misuegha uan aseba bagha ofabagh ami.

Me na bagha sipsipin nguzibar ofabagh amua,

me uaghan afiaba isa dav suegha, aseba bagha dar ofabagh ami.

Me witba isa na bagha ofabagh amua,

me uaghan uan aseba bagha dabar ghuzibar ofabagh ami.

Me na bagha pauran me iter balsamin eborimin ingarizimin ofabagh amua,

egha uaghan asebar marvir guaba bagha ofabagh ami.*

⁴ Eghti kirara, ki me amir arazir kam baghvira osimtizim amiseveghti me aneteram,

kar osimtizir me ateran bar atiatingizim.

Guizbangira, ki men dei, ezi me nan dimdiam ikarvaghan aghua.

Ki uaghan uan akam me mikiri, ezi me an gintighan aghua.

Puvati. Me nan akaba munasi.

Egha arazir kurabara nan damazimin dagh ami,

* **66:3:** Hibrun akam vezin kamin deragha gumazir kaba mikemezir puvati. Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, God ti kamaghin migei, ofan me amiba da bar an damazimin zuezir puvatizi, a bar dar aghua.

kar arazir kurar ki bar aghuaziba.

⁵ “Ia Ikiavira Itir Godin akam baragh an apengan ikia, an akamin atiatia agoi darasi,
ia akar ki datirighin ia mikinamim baragh!

Ia an gintighasa bar gavgafi,
kamaghin amizi, ian adarazi bar ia gifongezir pu-
vatigha, akirim ragha ia gasaragha ghaze, ia men
tongin ikian kogham.

Egha me dibovir akabar ia migia, kamaghin migei,
‘Ikiavira Itir God uan gavgavir ekiam ko izi ia damuti,
ia bar akongeghti, e ganika.’
Ezi ki kamaghin ia migei, Ia men ganti, me bar
aghumsigham.†

⁶ Ia nguibar ekiamin aven otivir dimdiar ekiam munam
baragh!
Egh nan Dipenimin aven otivir niginir dafar kam
baragh!

Ki Ikiavira Itir God, mar nan dimdiam ko niginimra.
Ki uan apanibar arazir kuraba ikarvagha ivezir ku-
ram me daningasa an gun migei.

⁷ “Nan nguibar ekiam mati, amizim borim zuamiram a
bate.
A borim batasa mizazim baraghizir puvatigha, a bate.

⁸ Gumazitam fomira bizir kamin ganigha, a baraghizir
puvati!
Kantrin tam ti dughiar vamiram otozir puvati!
Bar guizbangira, ikizir ekiatam dughiar vamiran,
zuamiram otozir puvati. Bar puvati!

† **66:5:** Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati. **66:7:** Akar Mogomem 12:5

Eghti Saion borim batisi mizazim baragh, a bar
zuamiram uan boriba bategham.

⁹ Ki Ikiavira Itir God, ian God, ki ian azai,
Ki ti amizim gamima a borim batasa mizazim isi,
egh manmagsua, ki an navim apirighiti, an borim
otoghan kogham?
Bar puvatigham.

¹⁰ “Ia Jerusalem gifongezir darasi, ia a ko bar akongegh.
Ia gumazamizir a bagh azia itiba, ia datirighin a bagh
bar akongegh.

¹¹ A datirighin deravira ikiti, ia an aven itir bizir aghuir
avirim inisi bar akuegham.
A mati amebar otem boribagh anidir mam.
Eghti ia mati, an boriba an otem ami bar izivagh
navir amirizimin ikiam.”

¹² Egha Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze,
“Ia oragh! Ki Jerusalem in nguibar ekiam damighti, a
zurara bar deravira ikiam.
A kantrin igharazibar bizir aghuir aviriba iniam.
Mati faner zurara emira ivemara gevir puvatizi moghin,
bizitam in oteveghan kogham.
Ia bizir kaba iniva bar akuegham,
mati borim amebamin otem apava bar akongezi,
amebam a ifiragha aruima a bar akonge.
Egha amebam a isa
uan apozim gatigha a gikararaima, a bar akonge.

¹³ Ia Jerusalem in nguibar ekiam in gumazamiziba,
amebam deravira uan borimin gara akar aghuimin a
migeima, a navir amirizim iti moghin,
ki bar deraghvira ian gan
navir amirizim isi ia daningti, ia deraghvira ikiam.

14 Ki ia gamizir bizir kam, ia an ganigh ian naviba bar akueghti,
 ian mikarziba bar gavgavighti ia deravira ikiam.
 Eghti gumazamiziba kamaghin fogh suam, Ikiavira Itir
 God uan gavgavimin uan ingangarir gumazamiz-
 ibar akura.
 Egha apanibara, a men atarima, me an anin-
 gagarimin mizazim barasi.”

15 Ia gan! Ikiavira Itir God avim sara izam,
 mati a uan karis daperagh aminir bar gavgavimin
 min bar puv akigh izam.
 Eghti an aningagarimin avivzariaba, an apanibar isiti,
 a ivezir kuram me daning, bar me agivagham.

16 Guizbangira, Ikiavira Itir God, avim isi, ivezir kuram
 gumazamizibar aningam.
 Eghti an midorozir sabam, gumazamizir bar avirimin
 arazir kuraba ikarvagh
 me misoghti, me arimighiregham.

17 Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Gumazamizir maba, asebar ziaba fasa uari zueghamin
 arazibar gin ghua,
 egha uan azenibar itir marvir guabar ziaba fer dan-
 ganibar ghua,
 men tongin itir gumazir dapanimin gin zui.‡
 Egha me dabar tuziba ko kuarziba ko bizir igharazir nan
 damazimin zuezir puvatiziba saram api.
 Egh me bar moghira ikuvigh bar givagham.”

*Kantriba bar men gumazamiziba, Ikiavira Itir Godin
 apengan ikiam*

‡ 66:17: Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati.

- ¹⁸ Ikiavira Itir God ghaze,
 “Ki gumamazizibar nighniziba ko arazibar ganigha fo,
 kar dughiar ki gumamaziziba bar me akuvamim.
 Kantriba bar dar itir gumamaziziba ko akar igharazibav
 migeir gumamaziziba, me bar moghira izam.
 Me izi uari akuvaghamin dughiamin, me nan
 angazangarir ekiam ko gavgavimin ganam.[§]
- ¹⁹ Eghti ki men tongin ababanitam asaragh men akagham.
 Egh ki gumamazizir ikiavira itir varazira amangiti,
 me saghon itir arighatizibar gumamazizir
 igharaziba bagh mangam.
 Egh nan ziar ekiam ko gavgavimin gun gumamazizir tong
 oraghizir puvatizibav kimam.
 Ki kantrin kaba bagh me amangiti, me mangam,
 Tarsisin kantri ko, Pulin kantri ko, Lidian kantri,
 me barir pibar asir fofozir aghuim itir gumaz-
 iba.
 Egh Tubalin kantri, ko Grikin kantri,
 ko nguibar arighatizir ongarir torir saghon itiba, me
 bagh mangam.
 Gumamazizir ikiavira itir varaziran kabanang,
 kantrin kaba bagh mangegh nan ziar ekiam ko gav-
 gavimin gun me mikimam.
- ²⁰ Ki ikiavira Itir God, ki ghaze, gumamazizir kaba mangi,
 ian namakar kantrin kabar aven itiba, me me isi
 ikiavira Itir Godin ofan min me inigh na bagh izam.
 Egh me isi hoziaba ko, karisba ko, dabirabir akuriaba ko,
 donkiba ko, kamelbar afegh,
 men aku na bagh nan mighsiamin itir nguibar ekiam
 Jerusalemin izam.

[§] **66:18:** Hibrun akam deragha vezin kamin faragha itir akamin mingarim abigha an gun mikemezir puvati.

Israelia zurara witin oviziba ofabar min, da isa itarir nan
damazimin zuezibagh arigha, da atera na bagha
nan Dipenim izi moghin,
me men aku na bagh izam.

²¹ Eghti ki men tarazi amiseveghti
me ofa gamir gumazibar otivti,
tarazi Livaibar adarazir otivam.”
Kar Ikiavira Itir God mikemezir akaba.

²² “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei,
Overiar igiam ko nguazir igiar ki ingarasava amir
kamning,
aning nan damazimin iki gavgavigh mamaghira
ikiam.
Eghti kamaghira ian ovavir boriba iki gavgavigh
mamaghira ikiti,
ian ziam zurara ikivira ikiam.

²³ Eghti iakinir igiar otivamba ko Sabatin dughiar ekiar
nan ziam famiba,
nguazir kamin itir ruaghateviba bar dar itir gumaza-
miziba izi nan damazimin teviba apirigh,
bar moghira izi nan ziam fam.
Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.

²⁴ “Me nan Dipenim ategha zuir dughiamin,
me gumazir nan akaba munasa na barazir puvatiz-
ibar kuabar ganti,
me ireghiv ikiam.

Me ariaghiregha givagha pura tintinibar nguazim
gireghav iti.
Ezi apizir muziariba men kuaba amivira iki mangi da
givaghan kogham.

Eghti avir men kuabar isim uaghan mungeghan
kogham.
Men kuaba bar bizir kuribar min ganti,
gumazamiziba bar dar aghuagham.”

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir Ghurim ko
Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang Province,
Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins long
Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 Sep 2021 from source files dated 9 Sep 2021

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea